

Ledamöter och ersättare

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Tid måndag 22 september 2025 kl. 13:15**Plats** Stadshuset, Sessionssalen, vån 1

Upprop

Val av justerare

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Punkt	Rubrik	Ärendenr	Sida
1	Meddelanden till kommunfullmäktige 2025-09-22	2025/287	3
2	Anmälan av motioner 2025-09-22	2025/1407	4
3	Val av ny ledamot (M) till barn och utbildningsnämnden	2025/1330	5
4	Val av ny ersättare (S) till barn- och utbildningsnämnden	2025/1255	6
5	Val av ny ersättare (S) till valnämnden	2025/1170	7
6	Statistikrapport avseende ej verkställda gynnande beslut enligt 4 § Socialtjänstlagen (SoL) kvartal 4 2024	2025/399	8 - 12
7	Statistikrapport avseende ej verkställda gynnande beslut enligt 9 § lagen om stöd och service (LSS) Kvartal fyra 2024	2025/400	13 - 15
8	Sammanträdesordning för kommunfullmäktige, kommunstyrelsen och utskott 2026	2025/1151	16 - 18
9	Genomförande projekt Malmporten	2025/1147	19 - 50
10	Policy för informationshantering och informationssäkerhet	2025/926	51 - 67
11	Förvaltningsplan för världsarvet Gammelstads kyrkstad 2025-2035	2024/1795	68 - 131
12	Bildandet av naturreservatet Kalvholmen	2025/1100	132 - 175

13	Bildandet av naturreservatet Mjölkuddsberget	2025/1103	176 - 210
14	Bildandet av naturreservatet Storsand	2025/1105	211 - 241
15	Bildandet av naturreservatet Grundet	2025/1106	242 - 277
16	Motion (KD) om AI-teknik som en del av en bättre kartläggning	2023/878	278 - 282
17	Motion (KD, M, L, C) om att möjliggöra för fler aktörer att bedriva gruppboende och servicebostäder	2024/851	283 - 295
18	Motion (L) om ny nämndstruktur, dela upp socialnämnden i två nya nämnder	2024/1926	296 - 324
19	Motion (L) om åtgärder för att uppnå jämnare könsfördelning i Luleå kommun	2024/2104	325 - 331
20	Motion (SD) om tillgång till kommundiarier för gruppleddare	2024/2108	332 - 335
21	Interpellation (C) avseende frågor om utredning om ställplatser för foodtrucks i Luleå	2025/1332	336 - 337
22	Snabbinterpellation (L) avseende de försämringar av vård och omsorgspersonalens arbetsvillkor som planeras att införas 2025	2025/1380	338 - 341
23	Snabbinterpellation (L) angående vårdpersonalens användande av mobiltelefoner på arbetstid	2025/1381	342 - 344

Meddelanden till kommunfullmäktige 2025-09-22

Ärendenr 2025/287-1.1.1.7

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att lägga informationen till handlingarna.

Beskrivning av ärendet

Inga meddelanden finns att redovisa.

Anmälan av motioner 2025-09-22

Ärendenr 2025/1407-1.1.1.5

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att lägga redovisningen av väckta motioner perioden 18 juni-22 september 2025 till handlingarna.

Beskrivning av ärendet

Följande motioner redovisas:

Avsändare

Ämne

Vid utskick av kallelse har inga motioner inkommit.

Val av ledamot (M) till barn- och utbildningsnämnden

Ärendenr 2025/1330-1.1.2.3

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att utse Arvid Persson (M) till ledamot i barn- och utbildningsnämnden till och med 2026-12-31.

Sammanfattning av ärendet

Jalinda Ren (M) har av sagt sig uppdraget som ledamot i barn- och utbildningsnämnden 2025-08-24. Därför genomförs detta val.

Nomineringar

Moderaterna har nominerat Arvid Persson (M) till ny ledamot i barn- och utbildningsnämnden.

Beslutsunderlag

- Avsägelse ledamot (M) barn- och utbildningsnämnden, KLF Hid: 2025.8811
- Nominering av ordinarie ledamot (M) i barn och utbildningsnämnden, KLF Hid: 2025.9734

Andreas Aspgren
Kommunsekreterare

Beslutet skickas till

Vald ledamot
Barn- och utbildningsnämnden

Val av ersättare (S) till barn- och utbildningsnämnden

Ärendenr 2025/1255-1.1.2.3

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att utse ny ersättare (S) till barn- och utbildningsnämnden till och med 2026-12-31.

Sammanfattning av ärendet

Per Vedin (S) har avsagt sig uppdraget som ersättare i barn- och utbildningsnämnden 2025-07-24. Därför genomförs detta val.

Nomineringar

Inga nomineringar har inkommit vid utskick av kallelse.

Beslutsunderlag

- Avsägelse ersättare (S) barn- och utbildningsnämnden,
KLF Hid: 2025.8109

Andreas Aspgren
Kommunsekreterare

Beslutet skickas till

Vald ersättare
Barn- och utbildningsnämnden

Val av ersättare (S) i valnämnden

Ärendenr 2025/1170-1.1.2.3

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att utse ny ersättare (S) i valnämnden till och med 2026-12-31.

Sammanfattning av ärendet

Med anledning av att Socialdemokraterna har en vakant plats i valnämnden genomförs detta val.

Nomineringar

Inga nomineringar har inkommit vid utskick av kallelse.

Beslutsunderlag

- Avsägelse ersättare (S) i valnämnden, KLF Hid: 2025.6979

Arvid Johansson
Kommunsekreterare

Beslutet skickas till

Vald ersättare
Valnämnden

§ 32

Statistikrapport avseende ej verkställda gynnande beslut enligt 4 § Socialtjänstlagen (SoL) kvartal fyra 2024

Ärendenr 2025/64-3.9.5.2

Socialnämndens beslut

Socialnämnden beslutar att överlämna redovisad statistikrapport till kommunfullmäktige.

Sammanfattning av ärendet

Socialtjänstlagen 16 kap 6 § föreskriver att socialnämnden ska redovisa till kommunfullmäktige en gång per kvartal gynnande beslut som socialnämnden inte verkställt inom tre månader från beslutsdagen samt gynnande beslut som avbrutits och som inte verkställts på nytt inom nämnda period.

Rapporteringen ska även visa könsfördelningen i berörda ärenden, det vill säga hur stor del av de ej verkställda besluten som gäller män respektive kvinnor. Socialnämndens verksamheter har följande antal ej verkställda gynnande beslut att rapportera för fjärde kvartalet 2024 fördelade på typ av insats och kön.

Verksamhet inom ÄO = Äldreomsorg OF = Omsorg om funktions- hindrade enligt SoL IFO = Individ och familje- omsorg	Ej verkställda gynnande be- slut Kvinnor	Ej verkställda gynnande be- slut Män	Summa total
Särskilt boende, ÄO	27	8	35
Korttidsboende, ÄO	-	-	-
Dagverksamhet/sysselsättning, ÄO	1	2	3
Kontaktperson, ÄO	9	4	13
Total ÄO	37	14	51
Särskilt boende, OF	0	1	1
Dagverksamhet/sysselsättning, OF	-	-	-
Kontaktperson, OF	3	6	9
Boendestöd	-	-	-
Övrigt, OF	-	-	-
Total OF	3	7	10
Bostad, IFO	17	4	21
Kontaktperson, IFO	1	4	5

Kontaktfamilj, IFO	4	4	8
Öppen vården, IFO	-	-	-
Behandlingshem, IFO	-	-	-
Total IFO	22	12	34
Totalt samtliga verksamheter	62	33	95

Socialnämndens arbetsutskott har 2025-02-13 § 16 föreslagit socialnämnden besluta att överlämna redovisad statistikrapport till kommunfullmäktige.

Sammanträdet

Socialförvaltningen föredrar ärendet.

Beslutsgång

Ordföranden ställer arbetsutskottets förslag under proposition och finner att socialnämnden bifaller förslaget.

Beskrivning av ärendet

Socialnämnden rapporterar 95 gynnande beslut enligt 4 § socialtjänstlagen (SoL), som ej har verkställts inom föreskriven tid.

Särskilt boende (ÄO) har 35 ej verkställda gynnade beslut inom perioden. Av dessa är vid rapporteringstillfället:

- 13 beslut verkställda
- 10 beslut ej verkställda p g a att den enskilde har tackat nej till erbjudande
- 1 beslut ej verkställt då brukaren avlidit
- 11 beslut ej verkställda då det saknas plats (ex har kö, behov av/pågående sanering/renovering/ombyggnation)

Dagverksamhet/sysselsättning (ÄO) har 3 ej verkställda gynnande beslut inom perioden. Av dessa är vid rapporteringstillfället:

- 3 beslut ej verkställda p g a den enskilde har ej tagit kontakt

Kontaktperson (ÄO) har 13 ej verkställda gynnande beslut inom perioden. Av dessa är vid rapporteringstillfället:

- 13 beslut ej verkställda p g a personalrelaterade skäl, hög belastning

Särskilt boende (OF) har 1 ej verkställt beslut inom perioden.

Av dessa är vid rapporteringstillfället:

- 1 beslut ej verkställda då det saknas plats (ex har kö, behov av/pågående sanering/renovering/ombyggnation platsbrist)

Kontaktperson (OF) har **9** ej verkställda gynnande beslut inom perioden. Av dessa är vid rapporteringstillfället:

- 9 beslut ej verkställda p g a personalrelaterade skäl, hög belastning

Bostad (IFO) har **21** ej verkställda gynnande beslut inom perioden. Av dessa är vid rapporteringstillfället:

- 3 beslut ej verkställda p g a att det saknas plats (ex har kö, behov av/pågående sanering/renovering/ombyggnation)
- 11 beslut verkställda
- 3 beslut ej verkställda, hos den enskilde, klarar ej krav
- 1 beslut ej verkställt, avslutat på egen begäran
- 1 beslut ej verkställt, återkallats av socialtjänsten
- 1 beslut ej verkställt p g a att den enskilde vårdas enligt LRV
- 1 beslut ej verkställt p g a att den enskilde tackat nej

Kontaktperson (IFO) har **5** ej verkställt gynnande beslut inom perioden. Denna är vid rapporteringstillfället:

- 2 beslut ej verkställda p g a saknar resurs
- 2 beslut verkställt
- 1 beslut ej verkställt p g a att den enskilde återtagit ansökan

Kontaktfamilj (IFO) har **8** ej verkställda gynnande beslut inom perioden. Av dessa är vid rapporteringstillfället:

- 3 beslut ej verkställda p g a saknar plats
- 3 beslut verkställda
- 1 beslut ej verkställt p g a att den enskilde tackat nej
- 1 beslut ej verkställt p g a att den enskilde återtagit ansökan

Jämförelse med de två föregående kvartalsrapporterna samt det aktuella läget visar följande statistiska data:

ÄO = Äldreomsorg OF = Omsorg om funktionshindrade enligt SoL IFO = Individ och familjeomsorg	2024-06-30	2024-09-30	2024-12-31
Särskilt boende ÄO	28	33	35
Korttidsboende ÄO	0	0	0
Dagverksamhet/sysselsättning ÄO	14	9	3
Kontaktperson ÄO	14	14	13
Totalt ÄO	56	56	51
Särskilt boende OF	5	2	1
Kontaktperson OF	8	8	9
Boendestöd	0	0	0
Dagverksamhet/sysselsättning OF	1	0	0
Övrigt	0	0	0
Totalt OF	14	10	10
Bostad IFO /Fyren	11	11	4
Bostad IFO/Krongyllen	6	5	3
Bostad IFO/ Övergångslägenhet	10	10	14
Kontaktperson/IFO	4	6	5
Kontaktfamilj/IFO	8	7	8
Familjehem/IFO	0	0	0
Öppenvården	0	1	0
Externt skyddat-boende/IFO	0	0	0
Behandlingshem/IFO	1	0	0
Total IFO	40	40	34
Total samtliga verksamheter	110	106	95

Dialog

Dialoger genomförda med berörda rapportörer.

Beslutsunderlag

- Socialförvaltningens förslag till beslut gällande statistikrapport avseende ej verkställda gynnande beslut enligt 4 § Socialtjänstlagen (SoL) kvartal fyra 2024, SOC Hid: 2025.445
- Socialnämndens arbetsutskotts beslut 2025-02-13 § 16, SOC Hid: 2025.515
- Presentation - Statistikrapport avseende ej verkställda gynnande beslut enligt 4 § Socialtjänstlagen (SoL) kvartal fyra 2024, SOC Hid: 2025.649

Beslutet skickas till

Kommunfullmäktige

Kommunrevisorerna

§ 33

Statistikrapport avseende ej verkställda gynnande beslut enligt 9 § lagen om stöd och service (LSS) kvartal fyra 2024

Ärendenr 2025/65-3.9.6.2

Socialnämndens beslut

Socialnämnden beslutar att överlämna redovisad statistikrapport till kommunfullmäktige.

Sammanfattning av ärendet

Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade 28 § (LSS) föreskriver att socialnämnden ska lämna en statistikrapport till fullmäktige över hur många av nämndens gynnande beslut enligt 9 § LSS som inte har verkställts inom tre månader, från dagen för respektive beslut, samt gynnande beslut som avbrutits och inte verkställts på nytt inom tre månader.

Socialnämndens verksamheter har följande antal ej verkställda gynnande beslut enligt 9 § LSS att rapportera för fjärde kvartalet 2024 fördelade på typ av insats och kön.

Typ av insats enligt 9 § p. 1–10 LSS	Ej verkställda gynnande beslut fördelade på män respektive kvinnor		Summa total
	Män	Kvinnor	
9.1 Rådgivning eller annat personligt stöd	-	-	-
9.2 Biträde av personlig assistans	0	1	1
9.3 Ledsagarservice	-	-	-
9.4 Biträde av kontaktperson	17	9	26
9.5 Avlösarservice i hemmet	-	-	-
9.6 Korttidsvistelse utanför det egna hemmet	-	-	-
9.7 Korttidsstillsyn för skolungdom över 12 år	-	-	-
9.8 Boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdomar	-	-	-
9.9 Bostad med särskild service för vuxna eller annan särskild anpassad bostad för vuxna	23	14	37
9.10 Daglig verksamhet	5	2	7
Summa total	45	26	71

Socialnämndens arbetsutskott har 2025-02-13 § 17 föreslagit socialnämnden besluta att överlämna redovisad statistikrapport till kommunfullmäktige.

Sammanträdet

Socialförvaltningen föredrar ärendet.

Beslutsgång

Ordföranden ställer arbetsutskottets förslag under proposition och finner att socialnämnden bifaller förslaget.

Beskrivning av ärendet

Socialnämnden rapporterar **71** gynnande beslut enligt 9 § LSS, som inte har verkställts inom föreskriven tid.

9.2 Biträde av personlig assistans har **1** ej verkställt beslut inom perioden. Av dessa är vid rapporteringstillfället:

- 1 beslut ej verkställt p g a personalrelaterade skäl

9.4 Biträde av kontaktperson har **26** ej verkställda beslut inom perioden. Av dessa är vid rapporteringstillfället:

- 25 beslut ej verkställda p g a personalrelaterade skäl
- 1 beslut ej verkställt, utanför kommunen, förhandsbesked

9.9 Bostad med särskild service för vuxna eller annat särskilt anpassad bostad för vuxna har **37** ej verkställda beslut inom perioden. Av dessa är vid rapporteringstillfället:

- 1 beslut avslutat p g a att den enskilde avlidit
- 5 beslut ej verkställda, återtag egen begäran
- 1 beslut verkställt
- 3 beslut ej verkställda p g a att den enskilde tackat nej
- 27 beslut ej verkställda p g a att det saknar plats (ex kö, behov av/pågående sanering/renovering/ombyggnation)

9.10 Daglig verksamhet har **7** ej verkställda beslut inom perioden. Av dessa är vid rapporteringstillfället:

- 1 beslut ej verkställda p g a att det saknas plats (ex kö, behov av/pågående sanering/renovering/ombyggnation)
- 1 beslut ej verkställda p g a specifika önskemål hos den enskilde
- 2 beslut ej verkställt p g a den enskilde medverkar ej
- 1 beslut ej verkställd p g a arbetsmiljöproblem relaterat till den enskilde
- 2 beslut avslutat p g a egen begäran

En jämförelse med de två föregående kvartalsrapporterna samt det aktuella läget visar följande statistiska data:

Typ av insats enligt 9 § p. 1–10 LSS	2024-06-30	2024-09-30	2024-12-31
9.1 Rådgivning eller annat personligt stöd	-	-	-
9.2 Biträde av personlig assistans	1	1	1
9.3 Ledsagarservice	-	-	-
9.4 Biträde av kontaktperson	28	36	26
9.5 Avlösarservice i hemmet	-	-	-
9.6 Kortidsvistelse utanför det egna hemmet	-	-	-
9.7 Korttidstillsyn för skolungdom över 12 år	-	-	-
9.8 Boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdomar	-	-	-
9.9 Bostad med särskild service för vuxna eller annan särskild anpassad bostad för vuxna	46	48	37
9.10 Daglig verksamhet	11	12	7
Summa total	86	97	71

Dialog

Dialog genomförd med verksamheternas rapportörer.

Beslutsunderlag

- Socialförvaltningens förslag till beslut gällande statistikrapport avseende ej verkställda gynnande beslut enligt 9 § lagen om stöd och service (LSS) kvartal fyra 2024, SOC Hid: 2025.446
- Socialnämndens arbetsutskotts beslut 2025-02-13 § 17, SOC Hid: 2025.516
- Presentation - Statistikrapport avseende ej verkställda gynnande beslut enligt 9 § lagen om stöd och service (LSS) kvartal fyra 2024, SOC Hid: 2025.650

Beslutet skickas till

Kommunfullmäktige
Kommunrevisorerna

§ 197

Sammanträdesordning för kommunfullmäktige, kommunstyrelsen och utskott 2026

Ärendenr 2025/1151-1.4.1.1

Kommunstyrelsens förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att fastställa sammanträdesordningen för 2026 enligt bilaga KLF Hid: 2025.8173.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelseförvaltningens kansli har utarbetat förslag till sammanträdesordning för kommunstyrelsens arbetsutskott, samhällsbyggnadsutskott, kommunstyrelsen och kommunfullmäktige avseende 2026.

Kommunstyrelsens och kommunfullmäktiges sammanträdesplan utgör grund för planering av övriga nämnders sammanträdesordning. Enligt kommunens gemensamma bestämmelser för reglementen (§ 13) planerar och synkroniserar kommunstyrelsens nämndsekreteriat samtliga nämnders sammanträdesordningar som sedan fastställs av respektive nämnd.

Kommunstyrelseförvaltningens förslag innebär att kommunstyrelsens utskott sammanträder två gånger per månad med undantag av juli månad. Kommunstyrelsen sammanträder en gång per månad med undantag för juni då kommunstyrelsen föreslås sammanträde vid två tillfällen. Inget sammanträde med kommunstyrelsen föreslås i juli månad.

Kommunfullmäktige sammanträder en gång per månad med undantag för juni då kommunfullmäktige sammanträder vid två tillfällen, vid det ena mötet hanteras mål- och budget. Inget sammanträde med kommunfullmäktige föreslås i juli månad.

Samtliga sammanträden föreslås ske på måndagar med två undantag. För att ovanstående planering ska vara möjlig behöver ett utskott och kommunstyrelsen sammanträda tisdagen den 7 april 2026 med anledning av ledigheter kring påsk. Kommunfullmäktiges sammanträde för hantering av mål- och budget behöver sammanträda tisdagen den 16 juni 2026.

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2025-08-11 § 125 har föreslagit kommunfullmäktige besluta att fastställa sammanträdesordningen för 2026.

Sammanträdet

Ordföranden ställer arbetsutskottets förslag under proposition och finner att kommunstyrelsen bifaller förslaget.

Dialog

Dialog har förts internt inom kanslikontoret.

Beslutsunderlag

- Förslag till sammanträdesordning för kommunfullmäktige, kommunstyrelsen och utskott 2026, KLF Hid: 2025.8173
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande sammanträdesordning för kommunfullmäktige, kommunstyrelsen och utskott 2026, KLF Hid: 2025.8172
- Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut 2025-08-11 § 125, KLF Hid: 2025.8461

Sammanträdesordning för arbetsutskottet, samhällsbyggnadsutskottet, kommunstyrelsen och kommunfullmäktige 2026

Arbetsutskott kl. 08:15	Samhällsbyggnadsutskott kl. 8:15	Kommunstyrelsen kl. 13:15	Kommunfullmäktige kl. 13:15
		12 januari	26 januari
12 januari	26 januari	9 februari	23 februari
9 februari	23 februari	9 mars	23 mars
9 mars	23 mars	7 april*	20 april
7 april*	20 april	4 maj	18 maj
4 maj	18 maj	1 juni	15 juni
		16 juni**	16 juni***
1 juni	15 juni	17 augusti	31 augusti
17 augusti	31 augusti	14 september	28 september
14 september	28 september	12 oktober	26 oktober
12 oktober	26 oktober	9 november	23 november
9 november	23 november	7 december	21 december
7 december	21 december		

* Observera veckodag: tisdag

**Extra KS start 8:15, behandlar endast plan och budget samt eventuella budgetmotioner.

*** Budget KF start 10:00

§ 190

Genomförande projekt Malmporten

Ärendenr 2025/1147-3.4.7.1

Kommunstyrelsens förslag till beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar att Luleå kommun kommer gå i borgen såsom för egen skuld för Luleå Hamn AB:s investeringar och genomförande av projekt Malmporten omfattande muddring, byggande av djuphamnskaj med tillhörande hamnplan samt uppfyllnad av mark till en kostnad om som mest 3 189 miljoner kronor i 2025/05 års nivå. Beloppet kommer att justeras enligt kanalindex.
2. Detta beslut ersätter tidigare kommunfullmäktigebeslut 2022-12-19 § 243: Luleå kommun kommer gå i borgen såsom för egen skuld för projekt Malmporten och Luleå Hamn AB:s investeringar och genomförande av muddring samt byggande av kaj med tillhörande hamnplan 1 068 meter, enligt beskrivet, till en kostnad om som mest 2 600 miljoner kronor i 2021/08 års nivå. Beloppet kommer att justeras enligt kanalindex.

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige tog 2022-12-19 beslut om att ställa sig bakom genomförandet av projekt Malmporten och därmed uppdra till Luleå Hamn AB och Luleå Kommunföretag AB att slutförhandla för projekt Malmportens övergripande finansierings- och samverkansavtal.

Beslutet innefattade också att kommunen går i borgen för Luleå Hamn AB:s investering i Malmporten till en kostnad på 3 150 miljoner kronor (februari 2025), vilket är en justering av kostnaden med kanalindex från kommunfullmäktiges beslut i december 2022. Beloppet kommer även att räknas upp med kanalindex.

Luleå hamn AB:s åtagande i projekt Malmporten är muddring inom hamnområdet inklusive återställning av ursprungligt djup vid kajerna, uppföra en djuphamnskaj inklusive hamnplan samt uppfyllnad av Inre, Mellan och Yttre Skvampen. Miljötillstånd för åtgärderna erhöles 2018.

Kommunfullmäktiges beslut i december 2022 var baserat på uppförande av en djuphamnskaj på 1 068 meter. Fortsatt utredningsarbete inom projekt Malmporten inklusive reviderade planer från de industriella nyetableringar i regio-

nen som är beroende av Luleå hamn, visar att det är klokast och ekonomiskt mest hållbart över tid att bygga den nya djuphamnskajen i etapper. Byggandet kan då anpassas till kundernas behov och en bättre balans uppnås mellan investeringsutgifter och inkomster från kunderna. Utnyttjandegraden av varje investeringsetapp i ny kaj kan då hållas hög.

Grundläggningen av den nya kajen, som sker på 19 meters djup, måste ske initialt för hela den framtida kajlängden. Det som inte ska användas i ett första skede måste täckas över för att när utbyggnad ska ske tas bort.

Bedömningen är att beslut om genomförande av muddring och etappvis byggnation av kaj, uppfyllnad av mark etc. inom projektet Malmporten är en principiell fråga som väsentligt kan påverka kommunkoncernens ekonomi och därför bör beslutas av kommunfullmäktige enligt kommunallagen. Ärendet har enligt gällande ägardirektiv och företagspolicy beretts och samordnats i samverkan med moderbolaget, Luleå Kommunföretag AB.

Därför föreslår kommunstyrelseförvaltningen att Luleå kommun går i borgen såsom för egen skuld för Luleå Hamn AB:s investeringar inom projekt Malmporten vilka i huvudsak omfattar muddring, anläggande av ny djuphamnskaj samt uppfyllnad av nytt landområde till en kostnad om som mest 3 150 miljoner kronor (februari 2025). Beloppet kommer att justeras enligt kanalindex.

Ärendet har tidigare varit föremål för beslut i Luleå Hamn AB:s styrelse och information i Luleå Kommunföretag AB:s styrelse samt kommunstyrelsen.

Projektet ligger i linje med Luleå kommuns Vision 2040 och Agenda 2030.

Kommunstyrelsens arbetsutskott har 2025-08-11 § 128 föreslagit kommunfullmäktige besluta att Luleå kommun kommer gå i borgen såsom för egen skuld för Luleå Hamn AB:s investeringar och genomförande av projekt Malmporten omfattande muddring, byggande av djuphamnskaj med tillhörande hamnplan samt uppfyllnad av mark till en kostnad om som mest 3 150 miljoner kronor i 2025/02 års nivå. Beloppet kommer att justeras enligt kanalindex. Detta beslut ersätter tidigare kommunfullmäktigebeslut 2022-12-19 § 243: Luleå kommun kommer gå i borgen såsom för egen skuld för projekt Malmporten och Luleå Hamn AB:s investeringar och genomförande av muddring samt byggande av kaj med tillhörande hamnplan 1 068 meter, enligt beskrivet, till en kostnad om som mest 2 600 miljoner kronor i 2021/08 års nivå. Beloppet kommer att justeras enligt kanalindex.

Sammanträdet

Ordföranden föreslår följande ändring av beslutspunkt nummer ett, ändring i *kursiv stil*: 1. Kommunfullmäktige besluta att Luleå kommun kommer gå i borgen såsom för egen skuld för Luleå Hamn AB:s investeringar och genomförande av projekt Malmporten omfattande muddring, byggande av djuphamnskaj med tillhörande hamnplan samt uppfyllnad av mark till en kostnad om som mest ~~3-150 miljoner~~ 3189 miljoner kronor i 2025/02 2025/05 års nivå. Beloppet kommer att justeras enligt kanalindex.

Beslutsgång

Ordföranden ställer arbetsutskottets förslag med eget ändringsförslag under proposition och finner att kommunstyrelsen bifaller förslaget.

Beskrivning av ärendet

Ända sedan Luleå fick stadsprivilegier 1621 har hamnen och sjöfarten haft en central betydelse stadens näringsliv. På grund av landhöjningen beslöts år 1648 att staden skulle flyttas från dagens Gammelstad till centrumhalvö. Senare har hamnanläggningarna flyttats till nuvarande placeringar på Svartön. Förflyttningen har således skett allt längre nedströms Luleälven och hamnarna har blivit allt större. Sjöfarten har sedan 1888 dominerats av utskeppning av järnmalsprodukter. År 1943 tillkom stålindustrin som en viktig kund till hamnen. Den nuvarande utvecklingen av regionens näringsliv pekar på att transporterna över Luleå hamn kommer att öka kraftigt och innefatta allt fler godsslag.

Två omfattande muddringsarbeten har genomförts för att öka Luleå hamns kapacitet och effektivitet. Under åren 1960 – 1963 genomförde LKAB en modernisering av farleden in till Luleå genom att öppna det s.k. Klubbnäsgeombrottet och skapade på detta sätt ett effektivt alternativ till insegling via Tjuvholmssundet. I början av 1970-talet genomfördes nästa större muddring av farleden som gav möjligheten för fullastade Panmax-fartyg att anlöpa Luleå hamn.

Landhöjning och igenslamning sedan muddringen på 1970-talet har inneburit att Panmax-fartyg inte längre kan anlöpa Luleå hamn med full last. Dellossning måste ske i annan hamn eller till havs utanför Luleå, så kallad läktring. Panmax-fartyg som idag ska anlöpa Luleå hamn kan, beroende på design, vara lastade med max 50 000 ton, dvs med endast cirka 60 % av full lastkapacitet. På initiativ av hamnens kunder inleddes 2009 kartläggningar och utredningar rörande kapacitetsökning av farled och hamn.

År 2012 påbörjades projekt Malmporten vars syfte är att säkra att Luleå är en effektiv hamn för sjöfarten under kommande decennier. Projektet är ett sam-

arbete mellan Sjöfartsverket och Luleå hamn AB med deltagande från Trafikverket, Luleå kommun och Luleå hamns kunder. Hamnen i Luleå är strategiskt viktig för kommunens och regionens nuvarande och framtida industrier och utgör en väsentlig nod i försvaret av norra Skandinavien inklusive Finland. Luleå hamn ingår i Europeiska unionen nätverk av viktiga hamnar och utsågs 2011 till CORE-hamn, en av Sveriges fem CORE-hamnar och EU:s 83. Luleå hamn är nordligaste noden för två av Europeiska unionens transportkorridorer (TENT-T nätverket), nämligen Skandinavien-Medelhavet och Skandinavien Rotterdam.

I en åtgärdsvalsstudie genomförd av Trafikverket 2014, med fokus på gruv- och malmindustrins transportbehov, visades att en kapacitetsutvidgning med muddring av farled och vändytor för fartyg med 15 meters djupgående i farled och vändytor ger bäst samhällsekonomisk lönsamhet. I samband med muddringen så måste även en kaj för fartyg med ett djupgående på max 15 meter byggas för att erhålla den fulla effekten av investeringen.

Genomförande av projekt Malmporten är en förutsättning för att bibehålla Luleå hamns roll som ett effektivt transportnav för den norrbottniska exportindustrin och säkerställa möjligheterna att framöver kunna ge den framväxande gröna industrin rätta transportmöjligheter för såväl inkommande råvaror som utgående klimatneutrala produkter. Alternativet att inte investera innebär att över tid kommer allt mindre fartyg kunna anlöpa Luleå hamn.

Projektet Malmporten består av fyra huvudsakliga delar:

Muddring av de statliga allmänna farlederna samt muddring i Norra kvarken. Detta ingår som en del i nationella planen för infrastruktur (statens 12-åriga investeringsplan för infrastruktur som revideras vart fjärde år) som Trafikverket och Sjöfartsverket ansvarar för. Finansieringen sker via statliga medel. Muddring inom Luleå hamns hamnområde, som Luleå Hamn AB ansvarar för och finansierar. Uppförande av ny djuphamnskaj med hamnplan, som Luleå Hamn AB ansvarar för och finansierar. Uppfyllnad av mark innanför den nya djuphamnen, som Luleå Hamn AB ansvarar för och finansierar.

Vid fullmäktiges beslut i februari 2021 var Luleå hamns plan att två nya djuphamnskajer på vardera 280 meter skulle anläggas. Under 2021–2022 tillkännagav fler företag att de hade för avsikt att investera i nya produktionsanläggningar med delvis ny produktionsteknik för att erbjuda marknaden fossilfria produkter. Det var cirka fem mycket stora etableringar som planerades, alla med behov av en hamn. Mängden gods över Luleå hamns kajer skulle öka ca fyra gånger och därmed fanns behov av betydligt fler anlöpningsplatser av fartyg. Layouten för djuphamnen ändrades till en lång kaj på drygt en kilome-

ter. Fullmäktige beslutade i december 2022 att ändra beslutet från februari 2021 så att en kaj på totalt 1 068 meter skulle kunna byggas.

Sedan dessa har investerarna ansökt om och några har fått tilldelning av effekt för sina respektive investeringar. Dagsläget för tilldelad effekt är kortfattat så att något av företagen kan genomföra sitt planerade projekt, några kan genomföra sin första fas medan andra företag fortfarande väntar på tilldelning av effekt. Som en konsekvens av detta så kommer expansionen av Luleå hamn också att ske i etapper. Långsiktigt har företagen kvar sina ursprungliga tillväxtplaner, vilket Luleå hamn måste ta i beaktande i sin strategiska planering av hamnens expansion.

Behovet av kajlängd avgörs av kundernas behov. Uppförande av kajen kommer därför att ske i etapper allt efter att Luleå hamns kunder avropar behov av att hantera mer gods över kaj. Den första etappen av anläggande av djuphamnskajen innefattar Luleå hamns behov idag samt uppförande av ett båt-läge för LKAB i enlighet med ingånget markansvisningsavtal.

Byggnationen av kajen kommer att finansieras via avgifter på gods över kajen. Genom att bygga i etapper kan investeringskostnader och intäkter balanseras på ett bra sätt och kajutnyttjandet kan hållas högt. Godsavgiften, som tas ut av kajoperatören, ska täcka Luleå hamns investeringskostnader. Kajoperatören kan vara en koncessionshavare som har avtal med Luleå Hamn AB och betalar en koncessionsavgift till hamnbolaget.

Muddringen är planerad att genomföras i delmoment under perioden 2026-2029. Kostnaden för Luleå hamns muddring inom hamnområdet kommer att täckas av den så kallade fartygsavgift som Luleå hamn debiterar samtliga fartyg som ska anlöpa Luleå hamn. Fartygsavgiften tas ut per dräktighetston och beslutas årligen av Luleå Hamn AB:s styrelse.

Under tertial 1 2025 analyserade möjliga optimeringar av Luleå Hamns åtgärder inom projekt Malmporten.

Muddring av farled, hamnområde samt för grundläggning av djuphamnskajen har varit ute på upphandling. Inkomna offerter låg betydligt över budget, varför Sjöfartsverket och Luleå hamn gemensamt beslutade att avbryta upphandlingen. En konsekvens av beslutet blev att även upphandlingen av kajbyggnationen avbröts, då muddring krävs för grundläggande av kajen. Under första tertialen 2025 har projekt Malmportens planer reviderats, affärsmodellen kompletterats, diskussioner inletts med länsstyrelsen om förlängning av miljötillstånden och simulering av fartygstrafik i farleden genomförts. Nya förfrågningsunderlag är under framtagande. Sjöfartsverket och Luleå hamn

har för avsikt att gå ut med en ny upphandling under tredje kvartalet 2025. En utfyllnad av Skvampen kan ske och försäljning av mark till LKAB kan genomföras i enlighet med ingånget markanvisningsavtal.

Hamnens preliminära investeringskalkyler visar att förväntade framtida intäkter på sikt kommer att innebära att investeringen är lönsam för Luleå Hamn AB.

Luleå hamn AB tillsammans med kommunkoncernen och Sjöfartsverket ska undersöka möjligheterna att ansöka om offentlig finansiering nationell och inom EU för att minska den totala kostnaden och därmed öka lönsamheten.

För åtgärd gällande muddring innanför hamnområdesgräns och ny allmän djuphamn som ska finansieras av Luleå Hamn AB, ska upplåning ske inom ramen för kommunens internbank och i enlighet med kommunens finanspolicy. Det innebär att Luleå kommun går i borgen för det finansiella åtagandet såsom för egen skuld. Projekt Malmportens finansiella tyngdpunkt ligger enligt nuvarande tidplan efter 2025. Enligt kommunens finanspolicy fastställer kommunfullmäktige borgen och låneramar för Luleå kommun och Luleå Kommunföretag AB koncernen. Årligen tas beslut för följande år.

Vad gäller genomförande-, teknisk och kommersiell risk svarar Luleå hamn för den som aktiebolag.

Dialog

Dialog har förts mellan Luleå Hamn AB, Sjöfartsverket och Trafikverket. Dialog har även förts med kunder till Luleå hamn.

Internt inom kommunen har dialog förts såväl inom bolagskoncernen som med kommunens olika instanser. Dialog har också förts med politiker och beslutsfattare på alla nivåer samt med aktörer inom EU.

Beslutsunderlag

- Luleå Kommunföretags styrelsebeslut gällande Malmporten, Styrelseprotokoll 2025-06-18, KLF Hid: 2025.8181
- Kommunfullmäktiges beslut gällande Malmporten 2021-02-22 § 57, KLF Hid: 2021.1445
- Kommunfullmäktiges beslut gällande Malmporten 2022-12-19 § 243, KLF Hid: 2022.8207
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande genomförande projekt Malmporten, KLF Hid: 2025.8180
- Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut 2025-08-11 § 128, KLF Hid: 2025.8464

§ 128

Genomförande projekt Malmporten

Ärendenr 2025/1147-3.4.7.1

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag till beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar att Luleå kommun kommer gå i borgen såsom för egen skuld för Luleå Hamn AB:s investeringar och genomförande av projekt Malmporten omfattande muddring, byggande av djuphamnskaj med tillhörande hamnplan samt uppfyllnad av mark till en kostnad om som mest 3 150 miljoner kronor i 2025/02 års nivå. Beloppet kommer att justeras enligt kanalindex.
2. Detta beslut ersätter tidigare kommunfullmäktigebeslut 2022-12-19 § 243: Luleå kommun kommer gå i borgen såsom för egen skuld för projekt Malmporten och Luleå Hamn AB:s investeringar och genomförande av muddring samt byggande av kaj med tillhörande hamnplan 1 068 meter, enligt beskrivet, till en kostnad om som mest 2 600 miljoner kronor i 2021/08 års nivå. Beloppet kommer att justeras enligt kanalindex.

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige tog 2022-12-19 beslut om att ställa sig bakom genomförandet av projekt Malmporten och därmed uppdra till Luleå Hamn AB och Luleå Kommunföretag AB att slutförhandla för projekt Malmportens övergripande finansierings- och samverkansavtal.

Beslutet innefattade också att kommunen går i borgen för Luleå Hamn AB:s investering i Malmporten till en kostnad på 3 150 miljoner kronor (februari 2025), vilket är en justering av kostnaden med kanalindex från kommunfullmäktiges beslut i december 2022. Beloppet kommer även att räknas upp med kanalindex.

Luleå hamn AB:s åtagande i projekt Malmporten är muddring inom hamnområdet inklusive återställning av ursprungligt djup vid kajerna, uppföra en djuphamnskaj inklusive hamnplan samt uppfyllnad av Inre, Mellan och Yttre Skvampen. Miljötillstånd för åtgärderna erhöles 2018.

Kommunfullmäktiges beslut i december 2022 var baserat på uppförande av en djuphamnskaj på 1 068 meter. Fortsatt utredningsarbete inom projekt Malmporten inklusive reviderade planer från de industriella nyetableringar i regio-

nen som är beroende av Luleå hamn, visar att det är klokast och ekonomiskt mest hållbart över tid att bygga den nya djuphamnskajen i etapper. Byggandet kan då anpassas till kundernas behov och en bättre balans uppnås mellan investeringsutgifter och inkomster från kunderna. Utnyttjandegraden av varje investeringsetapp i ny kaj kan då hållas hög.

Grundläggningen av den nya kajen, som sker på 19 meters djup, måste ske initialt för hela den framtida kajlängden. Det som inte ska användas i ett första skede måste täckas över för att när utbyggnad ska ske tas bort.

Bedömningen är att beslut om genomförande av muddring och etappvis byggnation av kaj, uppfyllnad av mark etc. inom projektet Malmporten är en principiell fråga som väsentligt kan påverka kommunkoncernens ekonomi och därför bör beslutas av kommunfullmäktige enligt kommunallagen. Ärendet har enligt gällande ägardirektiv och företagspolicy beretts och samordnats i samverkan med moderbolaget, Luleå Kommunföretag AB.

Därför föreslår kommunstyrelseförvaltningen att Luleå kommun går i borgen såsom för egen skuld för Luleå Hamn AB:s investeringar inom projekt Malmporten vilka i huvudsak omfattar muddring, anläggande av ny djuphamnskaj samt uppfyllnad av nytt landområde till en kostnad om som mest 3 150 miljoner kronor (februari 2025). Beloppet kommer att justeras enligt kanalindex.

Ärendet har tidigare varit föremål för beslut i Luleå Hamn AB:s styrelse och information i Luleå Kommunföretag AB:s styrelse samt kommunstyrelsen.

Projektet ligger i linje med Luleå kommuns Vision 2040 och Agenda 2030.

Kommunstyrelseförvaltningen har föreslagit kommunfullmäktige besluta att Luleå kommun kommer gå i borgen såsom för egen skuld för Luleå Hamn AB:s investeringar och genomförande av projekt Malmporten omfattande muddring, byggande av djuphamnskaj med tillhörande hamnplan samt uppfyllnad av mark till en kostnad om som mest 3 150 miljoner kronor i 2025/02 års nivå. Beloppet kommer att justeras enligt kanalindex. Detta beslut ersätter tidigare kommunfullmäktigebeslut 2022-12-19 § 243: Luleå kommun kommer gå i borgen såsom för egen skuld för projekt Malmporten och Luleå Hamn AB:s investeringar och genomförande av muddring samt byggande av kaj med tillhörande hamnplan 1 068 meter, enligt beskrivet, till en kostnad om som mest 2 600 miljoner kronor i 2021/08 års nivå. Beloppet kommer att justeras enligt kanalindex.

Sammanträdet

Kommunstyrelseförvaltningen föredrar ärendet.

Beslutsgång

Ordföranden ställer kommunstyrelseförvaltningens förslag under proposition och finner att arbetsutskottet bifaller förslaget.

Beskrivning av ärendet

Ända sedan Luleå fick stadsprivilegier 1621 har hamnen och sjöfarten haft en central betydelse stadens näringsliv. På grund av landhöjningen beslöts år 1648 att staden skulle flyttas från dagens Gammelstad till centrumhalvö. Senare har hamnanläggningarna flyttats till nuvarande placeringar på Svartön. Förflyttningen har således skett allt längre nedströms Luleälven och hamnarna har blivit allt större. Sjöfarten har sedan 1888 dominerats av utskeppning av järnmalmprodukter. År 1943 tillkom stålindustrin som en viktig kund till hamnen. Den nuvarande utvecklingen av regionens näringsliv pekar på att transporterna över Luleå hamn kommer att öka kraftigt och innefatta allt fler godsslag.

Två omfattande muddringsarbeten har genomförts för att öka Luleå hamns kapacitet och effektivitet. Under åren 1960 – 1963 genomförde LKAB en modernisering av farleden in till Luleå genom att öppna det s.k. Klubbnäsge-nombrottet och skapade på detta sätt ett effektivt alternativ till insegling via Tjuvholmssundet. I början av 1970-talet genomfördes nästa större muddring av farleden som gav möjligheten för fullastade Panmax-fartyg att anlöpa Luleå hamn.

Landhöjning och igenslamning sedan muddringen på 1970-talet har inneburit att Panmax-fartyg inte längre kan anlöpa Luleå hamn med full last. Delloss-ning måste ske i annan hamn eller till havs utanför Luleå, så kallad läktring. Panmax-fartyg som idag ska anlöpa Luleå hamn kan, beroende på design, vara lastade med max 50 000 ton, dvs med endast cirka 60 % av full lastkapacitet. På initiativ av hamnens kunder inleddes 2009 kartläggningar och utredningar rörande kapacitetsökning av farled och hamn.

År 2012 påbörjades projekt Malmporten vars syfte är att säkra att Luleå är en effektiv hamn för sjöfarten under kommande decennier. Projektet är ett samarbete mellan Sjöfartsverket och Luleå hamn AB med deltagande från Trafikverket, Luleå kommun och Luleå hamns kunder. Hamnen i Luleå är strategiskt viktig för kommunens och regionens nuvarande och framtida industrier och utgör en väsentlig nod i försvaret av norra Skandinavien inklusive Finland. Luleå hamn ingår i Europeiska unionen nätverk av viktiga hamnar och utsågs 2011 till CORE-hamn, en av Sveriges fem CORE-hamnar och EU:s 83.

Luleå hamn är nordligaste noden för två av Europeiska unionens transportkorridorer (TENT-T nätverket), nämligen Skandinavien-Medelhavet och Skandinavien-Rotterdam.

I en åtgärdsvalsstudie genomförd av Trafikverket 2014, med fokus på gruv- och malmindustrins transportbehov, visades att en kapacitetsutvidgning med muddring av farled och vändytor för fartyg med 15 meters djupgående i farled och vändytor ger bäst samhällsekonomisk lönsamhet. I samband med muddringen så måste även en kaj för fartyg med ett djupgående på max 15 meter byggas för att erhålla den fulla effekten av investeringen.

Genomförande av projekt Malmporten är en förutsättning för att bibehålla Luleå hamns roll som ett effektivt transportnav för den norrbottniska exportindustrin och säkerställa möjligheterna att framöver kunna ge den framväxande gröna industrin rätta transportmöjligheter för såväl inkommande råvaror som utgående klimatneutrala produkter. Alternativet att inte investera innebär att över tid kommer allt mindre fartyg kunna anlöpa Luleå hamn.

Projektet Malmporten består av fyra huvudsakliga delar:

Muddring av de statliga allmänna farlederna samt muddring i Norra kvarken. Detta ingår som en del i nationella planen för infrastruktur (statens 12-åriga investeringsplan för infrastruktur som revideras vart fjärde år) som Trafikverket och Sjöfartsverket ansvarar för. Finansieringen sker via statliga medel. Muddring inom Luleå hamns hamnområde, som Luleå Hamn AB ansvarar för och finansierar. Uppförande av ny djuphamnskaj med hamnplan, som Luleå Hamn AB ansvarar för och finansierar. Uppfyllnad av mark innanför den nya djuphamnen, som Luleå Hamn AB ansvarar för och finansierar.

Vid fullmäktiges beslut i februari 2021 var Luleå hamns plan att två nya djuphamnskajer på vardera 280 meter skulle anläggas. Under 2021–2022 tillkännagav fler företag att de hade för avsikt att investera i nya produktionsanläggningar med delvis ny produktionsteknik för att erbjuda marknaden fossilfria produkter. Det var cirka fem mycket stora etableringar som planerades, alla med behov av en hamn. Mängden gods över Luleå hamns kajer skulle öka ca fyra gånger och därmed fanns behov av betydligt fler anlöpningsplatser av fartyg. Layouten för djuphamnen ändrades till en lång kaj på drygt en kilometer. Fullmäktige beslutade i december 2022 att ändra beslutet från februari 2021 så att en kaj på totalt 1 068 meter skulle kunna byggas.

Sedan dessa har investerarna ansökt om och några har fått tilldelning av effekt för sina respektive investeringar. Dagsläget för tilldelad effekt är kortfattat så att något av företagen kan genomföra sitt planerade projekt, några kan genomföra sin första fas medan andra företag fortfarande väntar på tilldelning

av effekt. Som en konsekvens av detta så kommer expansionen av Luleå hamn också att ske i etapper. Långsiktigt har företagen kvar sina ursprungliga tillväxtplaner, vilket Luleå hamn måste ta i beaktande i sin strategiska planering av hamnens expansion.

Behovet av kajlängd avgörs av kundernas behov. Uppförande av kajen kommer därför att ske i etapper allt efter att Luleå hamns kunder avropar behov av att hantera mer gods över kaj. Den första etappen av anläggande av djuphamnskajen innefattar Luleå hamns behov idag samt uppförande av ett båt-läge för LKAB i enlighet med ingånget markansvisningsavtal.

Byggnationen av kajen kommer att finansieras via avgifter på gods över kajen. Genom att bygga i etapper kan investeringskostnader och intäkter balanseras på ett bra sätt och kajutnyttjandet kan hållas högt. Godsavgiften, som tas ut av kajoperatören, ska täcka Luleå hamns investeringskostnader. Kajoperatören kan vara en koncessionshavare som har avtal med Luleå Hamn AB och betalar en koncessionsavgift till hamnbolaget.

Muddringen är planerad att genomföras i delmoment under perioden 2026-2029. Kostnaden för Luleå hamns muddring inom hamnområdet kommer att täckas av den så kallade fartygsavgift som Luleå hamn debiterar samtliga fartyg som ska anlöpa Luleå hamn. Fartygsavgiften tas ut per dräktighetston och beslutas årligen av Luleå Hamn AB:s styrelse.

Under tertial 1 2025 analyserade möjliga optimeringar av Luleå Hamns åtgärder inom projekt Malmporten.

Muddring av farled, hamnområde samt för grundläggning av djuphamnskajen har varit ute på upphandling. Inkomna offerter låg betydligt över budget, varför Sjöfartsverket och Luleå hamn gemensamt beslutade att avbryta upphandlingen. En konsekvens av beslutet blev att även upphandlingen av kajbyggnationen avbröts, då muddring krävs för grundläggande av kajen. Under första tertialen 2025 har projekt Malmportens planer reviderats, affärsmodellen kompletterats, diskussioner inletts med länsstyrelsen om förlängning av miljötillstånden och simulering av fartygstrafik i farleden genomförts. Nya förfrågningsunderlag är under framtagande. Sjöfartsverket och Luleå hamn har för avsikt att gå ut med en ny upphandling under tredje kvartalet 2025. En utfyllnad av Skvampen kan ske och försäljning av mark till LKAB kan genomföras i enlighet med ingånget markanvisningsavtal.

Hamnens preliminära investeringskalkyler visar att förväntade framtida intäkter på sikt kommer att innebära att investeringen är lönsam för Luleå Hamn AB.

Luleå hamn AB tillsammans med kommunkoncernen och Sjöfartsverket ska undersöka möjligheterna att ansöka om offentlig finansiering nationell och inom EU för att minska den totala kostnaden och därmed öka lönsamheten.

För åtgärd gällande muddring innanför hamnområdesgräns och ny allmän djuphamn som ska finansieras av Luleå Hamn AB, ska upplåning ske inom ramen för kommunens internbank och i enlighet med kommunens finanspolicy. Det innebär att Luleå kommun går i borgen för det finansiella åtagandet såsom för egen skuld. Projekt Malmportens finansiella tyngdpunkt ligger enligt nuvarande tidplan efter 2025. Enligt kommunens finanspolicy fastställer kommunfullmäktige borgen och låneramar för Luleå kommun och Luleå Kommunföretag AB koncernen. Årligen tas beslut för följande år.

Vad gäller genomförande-, teknisk och kommersiell risk svarar Luleå hamn för den som aktiebolag.

Dialog

Dialog har förts mellan Luleå Hamn AB, Sjöfartsverket och Trafikverket. Dialog har även förts med kunder till Luleå hamn.

Internt inom kommunen har dialog förts såväl inom bolagskoncernen som med kommunens olika instanser. Dialog har också förts med politiker och beslutsfattare på alla nivåer samt med aktörer inom EU.

Beslutsunderlag

- Luleå Kommunföretags styrelsebeslut gällande Malmporten, Styrelseprotokoll 2025-06-18, KLF Hid: 2025.8181
- Kommunfullmäktiges beslut gällande Malmporten 2021-02-22 § 57, KLF Hid: 2021.1445
- Kommunfullmäktiges beslut gällande Malmporten 2022-12-19 § 243, KLF Hid: 2022.8207
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande genomförande projekt Malmporten, KLF Hid: 2025.8180

5. Beslut
Malmporten

Göran Carlsson, senior rådgivare Luleå Hamn AB föredrog beslutsärende för nytt beslut för projekt Malmporten av tidigare fullmäktigebeslut på grund av omprojektering utifrån kostnader och nya kundkrav genomförs. Luleå Hamn AB:s behov av en 1 068 meter lång kaj kvarstår inte, vilket enligt fullmäktiges beslut ska byggas. Nytt förslag till beslut är att kajen anläggs i etapper efter kundernas behov. Första etappen blir LKAB:s båtläge. Luleå Hamn AB har enligt miljötillståndet rätt att bygga en kaj på max 1 300 meter. Borgensbeslutet enligt tidigare fullmäktigebeslut föreslås kvarstå.

*Bilaga
5.0-5.1*

*Styrelsen för Luleå Kommunföretag AB beslutar
att föreslå fullmäktige att besluta att ersätta tidigare kommunfullmäktigebeslut 2022-12-19 § 243 med nytt beslut;
att Luleå kommun kommer gå i borgen såsom för egen skuld för Luleå Hamn AB:s investeringar och genomförande av projekt Malmporten omfattande muddring, byggande av djuphamnskaj med tillhörande hamnplan samt uppfyllnad av mark till en kostnad om som mest 3 150 miljoner kronor i 2025/02 års nivå.*

2

TeamEngine Document E-Sign ID: 18EBECBC-265A-4FB2-8345-28E5CD86F330. Page 2 of 4.

TeamEngine E-Signing

sammanträdesprotokoll

3 (3)

Beloppet kommer att justeras enligt kanalindex.

§ 236

Malmporten, förlängning av kaj

Ärendenr 2020/1697-3.4.7.1

Kommunfullmäktiges beslut

Kommunfullmäktige beslutar att Luleå kommun kommer gå i borgen såsom för egen skuld för projekt Malmporten och Luleå Hamn AB:s investeringar och genomförande av muddring samt byggande av kaj med tillhörande hamnplan 1 068 meter, enligt beskrivet, till en kostnad om som mest 2 600 miljoner kronor i 2021/08 års nivå. Beloppet kommer att justeras enligt kanalindex.

Detta beslut ersätter tidigare kommunfullmäktigebeslut 2021-02-22 § 57, beslutspunkt 2: Luleå kommun kommer gå i borgen såsom för egen skuld för projekt Malmporten och Luleå Hamn AB:s investeringar och genomförande av muddring samt kajåtgärder, enligt beskrivet, till en kostnad om som mest 1 347 miljoner kronor i 2019 års nivå. Beloppet kommer att justeras enligt kanalindex.

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige tog 2021-02-22 § 57 beslut om att ställa sig bakom genomförandet av Malmportenprojektet och därmed uppdra till Luleå Hamn AB samt Luleå Kommunföretag AB att slutförhandla för projekt Malmporten – övergripande finansierings- och samverkansavtal.

Beslutet innefattade också att kommunen går i borgen för Luleå Hamn AB:s investering i Malmporten till en kostnad på 1 347 miljoner kronor i 2019 års nivå. Beloppet räknas upp enligt kanalindex vilket inneburit att borgenssumman idag är cirka 1 600 miljoner kronor.

Detta beslut grundade sig på två kajlägen på tillsammans 560 meter. Nu har det fortsatta arbetet med projektet, tillsammans med de planer på stora industriella nyetableringar i regionen som är beroende av Luleå hamn, visat att det är klokast och ekonomiskt mest hållbart över tid att bygga en 1 068 meter lång kaj.

Nackdelen är att investeringen blir betydligt större än den ursprungliga tanken och tar en ansenlig del av kommunkoncernens låneutrymme i anspråk. Men en utebliven investering i en längre kaj bedöms resultera i att den kom-

mersiella sjöfarten på sikt begränsas om tillgängliga kajlängder inte kan möta efterfrågan. Det skulle ge negativa konsekvenser för Luleås attraktivitet för framtida etableringar och tillväxt.

Bedömningen är att beslut om genomförande av muddring och byggnation av kajer, uppfyllnad av mark etc. inom projektet Malmporten är en principiell fråga som väsentligt kan påverka kommunkoncernens ekonomi och därför bör beslutas av kommunfullmäktige enligt kommunallagen. Ärendet har enligt gällande ägardirektiv och företagspolicy beretts och samordnats i samverkan med moderbolaget, Luleå Kommunföretag AB.

Därför föreslår kommunstaben att Luleå kommun går i borgen såsom för egen skuld för projekt Malmporten och Luleå Hamn AB:s investeringar och genomförande av muddring samt kajätgärder till en kostnad om som mest 2 600 miljoner kronor i 2021/08 års nivå. Beloppet kommer att justeras enligt kanalindex.

Ärendet har tidigare varit föremål för information i kommunstyrelsen och Luleå Kommunföretag ABs styrelse.

Projektet ligger i linje med Luleå kommuns Vision 2040 och Agenda 2030.

Kommunstyrelsen har 2022-12-05 § 281 har föreslagit kommunfullmäktige besluta att Luleå kommun kommer gå i borgen såsom för egen skuld för projekt Malmporten och Luleå Hamn AB:s investeringar och genomförande av muddring samt byggande av kaj med tillhörande hamnplan 1 068 meter, enligt beskrivet, till en kostnad om som mest 2 600 miljoner kronor i 2021/08 års nivå. Beloppet kommer att justeras enligt kanal-index och att detta beslut ersätter tidigare kommunfullmäktige beslut 2021-02-22 § 57, beslutspunkt 2: Luleå kommun kommer gå i borgen såsom för egen skuld för projekt Malmporten och Luleå Hamn AB:s investeringar och genomförande av muddring samt kajätgärder, enligt beskrivet, till en kostnad om som mest 1 347 miljoner kronor i 2019 års nivå. Beloppet kommer att justeras enligt kanal-index.

Sammanträdet

Liv Shange Moyo (RS) föreslår tillägga en beslutspunkt: *att kommunfullmäktige på grund av projektets karaktär av infrastruktur av riksintresse ger kommundirektören i uppgift att skriva till regeringen för att kräva statliga förlustgarantier för investeringarna i projekt Malmporten.*

Fredrik Hansson föreslår bifalla kommunstyrelsens förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställer kommunstyrelsens förslag under proposition och finner att kommunfullmäktige bifaller förslaget.

Ordföranden ställer därefter tilläggsförslaget under proposition och finner att kommunfullmäktige avslår förslaget. Votering begärs och verkställs där en ja-röst innebär bifall till tilläggsförslaget och en nej-röst innebär avslag till tilläggsförslaget.

Efter rösträkning redovisar ordföranden att 61 röster har avlagts varav 2 ja-röster och 59 nej-röster. Omröstningen resulterar i att kommunfullmäktige avslår tilläggsförslaget.

Beskrivning av ärendet

Ända sedan Luleå grundades på 1600-talet har hamnen betytt mycket för både staden och regionen. Från den första hamnen i Gammelstad via hamnarna kring centrumhalvön och ut till nuvarande Victoriahamnen har hamnarna både flyttas längre ut i Lule älv och blivit större. Sjöfarten har länge dominerats av järn- och stålindustrin men den nuvarande utvecklingen av regionens näringsliv pekar på att transporterna över Luleå hamn kommer att innefatta allt fler godsslag.

Malmporten är samlingsnamnet på ett farleds- och kajförbättringsprojekt som påbörjades redan 2009/2010. Malmportenprojektets syfte är att säkra att Luleå har en bra hamn för sjöfart även i framtiden. Luleå hamn är strategiskt viktig inte bara för kommunens och regionens nuvarande och framtida industri, utan även nationellt. Hamnen är en av Sveriges fem av EU utpekade Corehamnar och föreslås även som en del av EU:s transeuropeiska transportnät (TEN-T).

Landhöjning och igenslamning har under de senaste 40 åren försämrat framkomligheten för sjöfarten. 2009 inleddes arbetet med kartläggning och utredning rörande kapacitetsökning av farled och hamn. I åtgärdsvalsstudie av Trafikverket från 2014, med fokus på gruv- och malmindustrins transportbehov, visades att en kapacitetsutvidgning med muddring av farled och vändytor för fartyg med 15 meters djupgående av farled och vändytor ger bäst samhällsekonomisk lönsamhet. I samband med muddringen så är även åtgärder nödvändiga i hamn/kaj samt hamnområde. Projektet benämns som helhet Malmporten.

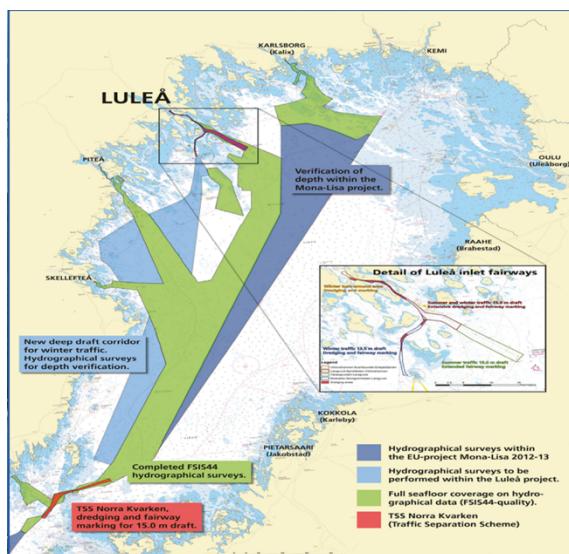
Projekt Malmporten är en förutsättning för att bibehålla Luleå hamns roll som transportnav för den norrbottniska exportindustrin, och säkerställa möjligheterna att framöver kunna ge den framväxande hållbara industrin goda trans-

portmöjligheter för flera olika godsslag samt inte minst att Luleå som stad ska kunna fortsätta vara en sjöfartsstad och hamnstad.

Bedömningen från Luleå hamn är att en 1 068 meter lång kaj tillsammans med befintliga kajer behövs för att kunna möta den framtida efterfrågan.

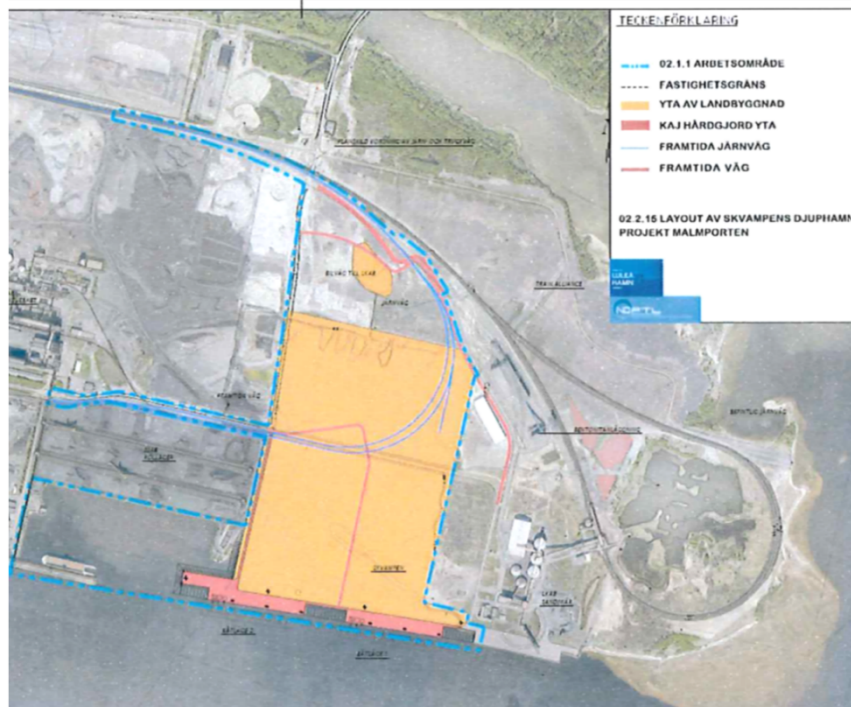
Projektet Malmporten består av tre huvudsakliga delar:

1. Muddring av de statliga allmänna farlederna samt muddring i Norra kvarken. Detta ingår som en del i nationell plan för infrastruktur (statens 12-åriga investeringsplan för infrastruktur som revideras vart fjärde år) som Trafikverket och Sjöfartsverket ansvarar för. Finansieringen sker via statliga medel.
2. Muddring innanför hamnområdesgräns, som Luleå Hamn AB ansvarar för och finansierar.
3. Genomförande av ny allmän djuphamn, som Luleå Hamn AB ansvarar för och finansierar.

För själva hamnanläggningen (Luleå Hamn AB) innebär projekt Malmporten att hamnen byggs ut och anpassas till den nya farledskapaciteten. Vid fullmäktiges beslut i februari 2021 var tanken att två nya kajlägen skulle tillskapas inom projektet.

Utöver de delar som ingår i Malmportenprojektet behövs ytterligare investeringar i hamnområdet och Luleå industripark, till exempel inom projektet Framtidens hamn. Dessa delar hanteras i en egen process.

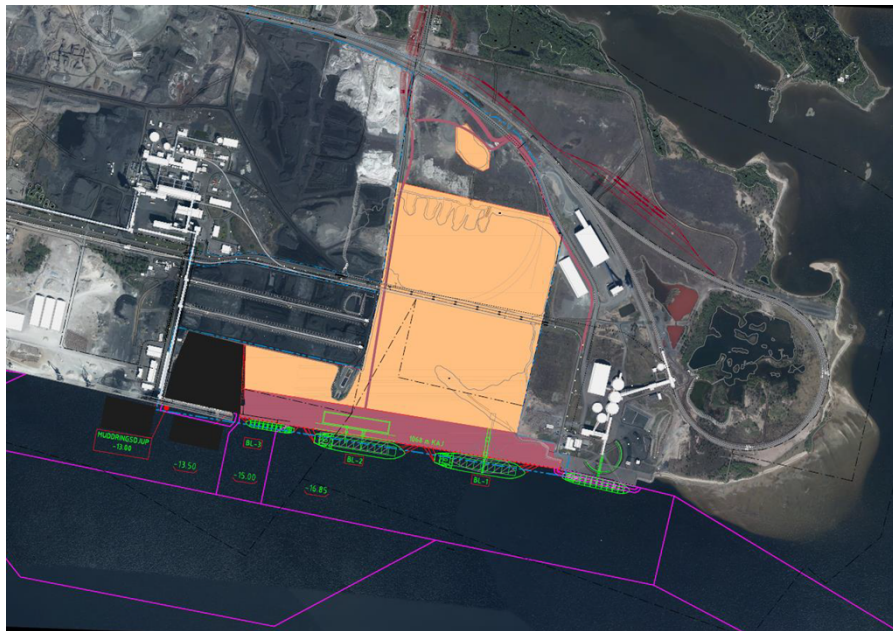

Ursprunglig plan för igenfyllnad med två nya kajer

Nu har det fortsatta arbetet med projekt Malmporten, tillsammans med de planer på stora industriella nyetableringar i regionen som är beroende av Luleå hamn, visat att det är klokast och ekonomiskt mest hållbart över tid att bygga en 1 068 meter lång kaj redan i samband med övriga arbeten i Malmportenprojektet.

Att återkomma inom relativt kort tid för att bygga ut kajerna från 560 meter till 1 068 meter kommer att bli betydligt kostsammare. Att färdigställa hela de önskvärda kajlängderna när maskinresurser etc. är etablerade innebär lägre totala kostnader samtidigt som hamnens förbättrade tillgänglighet och kapacitet kan tillgodogöras redan då projektet Malmporten ska vara färdigställt 2028.

Kajens längd kommer att innebära att Luleå Hamn uppnår en stor flexibilitet i hur tillgängliga kajer kan nyttjas av fartyg av olika storlekar och med olika typer av gods som ska lastas eller lossas.

Förslag med 1 068 meters kaj som är mer långsiktigt och ger större flexibilitet i nyttjandet av hamnens totala kajlängder.

Ekonomi och finansiering

Den totala kostnaden beräknas uppgå till 4 749 mnkr i prisnivå 2021-08 med reservation för förändringar avseende marknadsförutsättningar, platsspecifika omständigheter, politiska beslut etc.

Finansieringen föreslås i samverkansavtalet fördelas som följer:

- 2 166 miljoner kr enligt nationell plan 2018 - 2029 för transportsystemet.
- 2 583 miljoner kr genom Luleå Hamn, varav:
 - Muddring innanför hamnområdesgräns 976 mnkr
 - Genomförande av ny allmän djuphamn 1 607 mnkr

Hamnens preliminära investeringskalkyler visar att förväntade framtida intäkter på sikt kommer att innebära att investeringen är lönsam för Luleå Hamn AB.

Luleå Hamn kommer att i samråd med övriga parter ansvara för att upprätta ansökan om finansiering från EU. Möjlighet finns att ansöka om EU-stöd för maximalt 30 % av projektkostnaden.

Kommunens fortsatta arbete kommer också att undersöka flera finansieringsmöjligheter som kan minska kommunens totala kostnad och därmed öka lönsamheten. Exempelvis i form av ytterligare EU-bidrag, annan finansiering som tredjepartsdeltagande och/eller avyttring av mark.

För åtgärd gällande muddring innanför hamnområdesgräns och ny allmän djuphamn som ska finansieras av Luleå Hamn AB, ska upplåning ske inom ramen för kommunens internbank och i enlighet med kommunens finanspolicy. Det innebär att Luleå kommun går i borgen för det finansiella åtagandet såsom för egen skuld. Malmportenprojektets finansiella tyngdpunkt ligger enligt nuvarande tidplan efter 2024. Enligt kommunens finanspolicy fastställer kommunfullmäktige borgen och låneramar för Luleå kommun och Luleå Kommunföretag AB koncernen. Årligen tas beslut för följande år.

Investeringsbehovet för bolagskoncernen uppgår idag till uppskattningsvis närmare 15 miljarder kronor för kommande tioårsperiod. I detta belopp är projekt Malmporten medräknat.

Vad gäller genomförande-, teknisk och kommersiell risk svarar Luleå hamn för den som aktiebolag.

Dialog:

Dialog har förts mellan projektets parter. Dialog har även förts med bland annat regionala aktörer i Norrbotten och både befintliga och framtida näringslivsaktörer.

Internt inom kommunen har dialog förts såväl inom bolagskoncernen som med kommunens olika instanser. Dialog har också förts med politiker och beslutsfattare på alla nivåer samt med aktörer inom EU.

Bedömning utvecklingsområde: Ökad jämlikhet

Insatsen har inte fokus på jämlikhet. Luleå Hamn och berörda samarbetsparter har mål och strategier för ökad jämställdhet och jämlikhet.

Bedömning utvecklingsområde: Mer jämställd fördelning av makt och resurser

En övervägande majoritet av de anställda i Luleå Hamn är män. Insatsen har inte fokus på jämställdhet. Luleå Hamn och berörda samarbetsparter har mål och strategier för ökad jämställdhet och jämlikhet.

Bedömning utvecklingsområde: Minskad klimatpåverkan

Beslutet skapar förutsättningar för omställning till fossilfri och hållbar industri och sjöfart vilket innebär väsentligt lägre klimatpåverkande utsläpp. En fördjupning av farleden innebär samtidigt förbättrad sjösäkerhet och minskade risker för olyckor.

Identifierade miljöaspekter är buller och vibrationer, omhändertagande av muddermassor, påverkan på habitat i havet samt påverkan på fågelliv. Åtgärder för att minimera denna påverkan är planerade och säkerställda i den miljödömsom vunnit laga kraft.

Bedömning utvecklingsområde: Starkare ekonomi för tillväxt

En väl fungerande och framtidssäkrad hamn är en förutsättning för stora delar av kommunens nuvarande och framtida näringsliv och industri då väl fungerande transporter är av stor vikt för hållbar tillväxt och utveckling.

Tillväxt i sig ger kommunen ökade möjligheter till extern finansiering då låneutrymmet bland annat baseras på antal invånare i kommunen.

Luleå Hamn är en del av Luleå kommunföretagskoncernen och ingår därmed koncernens arbete med resultatutjämsning och skatteoptimering.

Beslutsunderlag

- Kommunfullmäktiges beslut gällande Malmporten 2021-02-22 § 57, KLF Hid: 2021.1445
- Kommunstabens förslag till beslut gällande Malmporten, förlängning av kaj, KLF Hid: 2022.6939
- Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut 2022-11-21 § 243, KLF Hid: 2022.7333
- Kommunstyrelsen beslut 2022-12-05 § 281, KLF Hid: 2022.7716

Beslutet skickas till

Luleå Hamn AB

Kommunstaben, avdelning demokrati och samhälle

Kommunstaben, ekonomienhet

§ 57

Malmporten

Ärendenr 2020/1697-3.4.7.1

Kommunfullmäktiges beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar att ställa sig bakom genomförandet av Malmportenprojektet och därmed uppdra till Luleå Hamn AB samt Luleå Kommunföretag AB att slutförhandla för projekt Malmporten – övergripande finansierings- och samverkansavtal.
2. Luleå kommun kommer gå i borgen såsom för egen skuld för projekt Malmporten och Luleå Hamn AB:s investeringar och genomförande av muddring samt kajätgärder, enligt beskrivet, till en kostnad om som mest 1 347 miljoner kronor i 2019 års nivå. Beloppet kommer att justeras enligt kanalindex.
3. Luleå Hamn AB samt kommundirektören får i uppdrag att teckna avtal Malmporten - övergripande finansierings- och samverkansavtal.

Sammanfattning av ärendet

Fram till mitten av 1600-talet bedrevs hamnverksamhet i Gammelstad då hamnen, på grund av landhöjningen, flyttades till Luleå Norra hamn. Vid sekelskiftet 1900 började man även att bedriva hamnverksamhet i Luleå Södra hamn. Fram till 50-talet bedrevs hamnverksamhet parallellt i både norra och södra hamn. I slutet på 1800-talet påbörjades bygget av en malmhamn ute på Svartön, ungefär där den fortfarande är belägen. Från mitten av 50-talet minskade hamnverksamheten inne i Luleå stad och flyttades successivt ut till Viktoriahamnen/Svartön där den huvudsakligen bedrivs idag.

Malmporten-projektets syfte är nu att säkra att Luleå har en bra hamn för sjöfart även i framtiden. Luleå hamn är strategiskt viktig inte bara för kommunens och regionens nuvarande och framtida industri, utan även nationellt. Hamnen är en av Sveriges fem av EU utpekade Corehamnar och föreslås även som en del av EU:s transeuropeiska transportnät (TEN-T).

Landhöjning och igenslamning har under de senaste 40 åren försämrat framkomligheten för sjöfarten. 2009 inleddes arbetet med kartläggning och utredning rörande kapacitetsökning av farled och hamn. I åtgärdsvalsstudie av Trafikverket från 2014, med fokus på gruv- och malmindustrins transportbehov, visas att en kapacitetsutvidgning med muddring av farled och vändytor för fartyg med 15 meters djupgående av farled och vändytor ger bäst samhällse-

konomisk lönsamhet. I samband med muddringen så är även åtgärder nödvändiga i hamn/kaj samt hamnområde. Projektet benämns som helhet Malmporten. Inom ramen för projekt har förberedande arbeten pågått sedan 2009, bland annat utredningar från Trafikverket, Sjöfartsverket, Luleå Hamn, miljödom samt politiskt beslutad avsiktsförklaring från 2017.

Bedömningen är att projekt Malmporten är en förutsättning för att bibehålla Luleå hamns roll som transportnav för den norrbottniska exportindustrin, och säkerställa möjligheterna att framöver kunna ge den framväxande hållbara industrin goda transportmöjligheter samt inte minst att Luleå som stad ska kunna fortsätta vara en sjöfartsstad och hamnstad. Om åtgärderna inte genomförs riskerar hamnen över tid att förlora sin funktion, och den omställning till hållbara transporter genom sjöfart som behövs kommer inte att kunna göras. Som i alla stora infrastrukturprojekt finns också risker och nackdelar. Nackdelen handlar framför allt om att investeringen tar en ansevärd del av Luleå kommuns totala låneutrymme. Men en utebliven investering bedöms resultera i att den kommersiella sjöfarten på sikt upphör från Luleå Hamn. Det skulle ge negativa konsekvenser för Luleås attraktivitet för framtida etableringar och tillväxt. Vad gäller risker, läs nedan.

Luleå Hamns och Luleå Kommunföretags bedömning är att beslut om genomförande av muddring och ombyggnation av kajer, uppfyllnad av mark etc. inom projektet Malmporten är en principiell fråga som väsentligt kan påverka bolagets ekonomi och därför bör beslutas av kommunfullmäktige enligt kommunallagen. Ärendet har enligt gällande ägardirektiv och företagspolicy beretts och samordnats i samverkan med moderbolaget, Luleå Kommunföretag AB. Dialog har även förts med olika instanser inom Luleå kommun.

Projektet ligger i linje med Luleå kommuns Vision 2050 och Agenda 2030.

En förutsättning att regeringen ska flytta upp projektet till fasen för genomförande i den nationella planen är att samtliga parter beslutar om sin medverkan.

Enligt den tidplan som föreligger behöver Luleå Hamn AB, Luleå Kommunföretag, kommunstyrelse samt fullmäktige fatta beslut i frågan senast under februari 2021. Detta för att undvika förseningar och därmed risken att projektet faller ur den nationella infrastrukturplanen eller att genomförandet inte ryms inom tidsgränsen för miljödomen, maj 2028.

Ärendet har tidigare varit föremål för information i kommunstyrelsen och Luleå Kommunföretag ABs styrelse.

Enligt förslag på finansierings- och samverkansavtal har parterna möjlighet att fram till och med den 1 januari 2023 rätt att frånträda avtalet och därmed hela projekt Malmporten utan att utge skadestånd till övriga parter.

Kommunstyrelsen har 2021-02-08 § 48 föreslagit kommunfullmäktige besluta att ställa sig bakom genomförandet av Malmportenprojektet och därmed uppdra till Luleå Hamn AB samt Luleå Kommunföretag AB att slutförhandla för projekt Malmporten – övergripande finansierings- och samverkansavtal. Luleå kommun kommer gå i borgen såsom för egen skuld för projekt Malmporten och Luleå Hamn AB:s investeringar och genomförande av muddring samt kajätgärder, enligt beskrivet, till en kostnad om som mest 1 347 miljoner kronor i 2019 års nivå. Beloppet kommer att justeras enligt kanalindex. Luleå Hamn AB samt kommundirektören får i uppdrag att teckna avtal, Malmporten - övergripande finansierings- och samverkansavtal. Paragrafen förklarades omedelbart justerad.

Sammanträdet

Bertil Bartoldson (V), Malin Svedjeholm (MP), Carola Lidén (C), Thomas Söderström (L), Jonas Brännberg (RS), Fredrik Hansson (S), Erland Nilsson (LPo), Dan Ankarholm (Sjvp), Samuel Ek (KD), Leslie Bailey (SD), Ulf Karlström (SD), Arne Nykänen (C) och Per Tjårdalen (M) föreslår bifalla kommunstyrelsens förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställer kommunstyrelsens förslag under proposition och finner att fullmäktige bifaller förslaget.

Beskrivning av ärendet

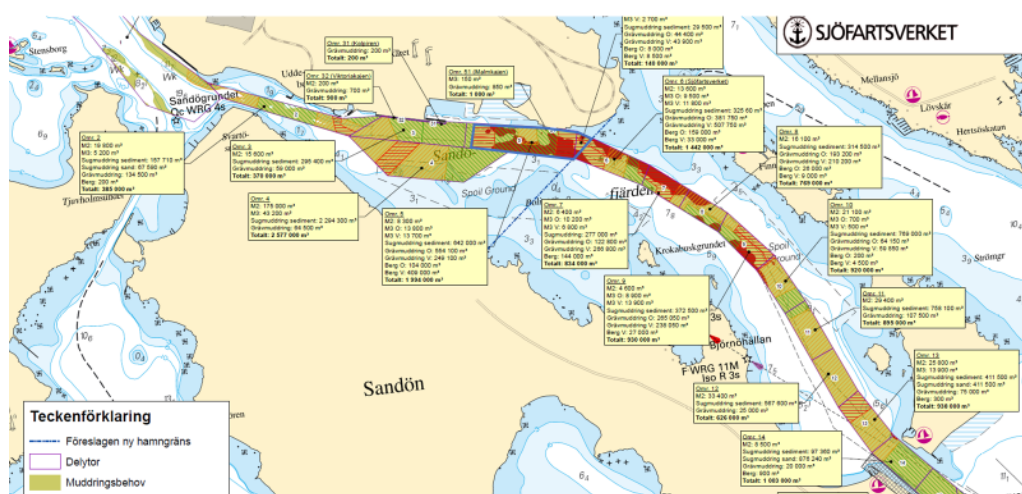
Malmporten

Malmporten är samlingsnamnet på farleds- och kajförbättringsprojekt som påbörjades redan 2009/2010. Projektet Malmporten i Luleås syfte är att förbättra säkerhet och tillgänglighet för sjöfarten till Luleå för lång tid framöver.

En åtgärdsvalsstudie genomförd av Trafikverket, 2014-09-01, mynnade ut i ett förslag om fördjupning och breddning av farleden till Luleå. Utebliven muddring medför en risk för det lokala och regionala näringslivet då hållbara transportlösningar via sjöfart försvåras över tid, att Luleå riskerar att förlora sin position som sjöfartsstad samt att Luleå hamn löper risk att förlora sin position som Corehamn. Idag är LKAB och SSAB de två största kunderna för hamnen, med betoning på den förra.

Projekt Malmporten drivs i samverkan mellan Trafikverket, Sjöfartsverket och Luleå Hamn AB. Trafikverket/Sjöfartsverket ansvarar för genomförande av

muddring till 15 m djupgående i de allmänna farlederna fram till hamnområdesgräns där Luleå Hamns ansvar tar vid. Fram till januari 2021 var Luossavaara-Kiirunavaara AB (LKAB) en av parterna i det övergripande projekt Malmporten – övergripande finansierings- och samverkansavtal. I dialog mellan framför allt Trafikverket och LKAB så utgår LKAB som en av parterna med motiveringen att bolaget är en kund till Luleå Hamn och att kunder normalt sett inte ingår i denna typ av avtal. Att LKAB inte längre är part i avtalet innebär egentligen inte någon förändring av Luleå Hamns/Luleå Kommuns åtagande då LKABs del i avtalet rörde investering i deras egen anläggning.

Bild/karta över projektet som visar ansvarsområde, hamnområdesgräns

För själva hamnanläggningen (Luleå Hamn AB) innebär projektet att hamnen byggs om och anpassas till den nya farledskapaciteten och vice versa. Två nya kajplatser tillskapas i hamnen och muddringsmassorna kommer att användas för att tillskapa cirka 600 000 m² (60 hektar) ny industrimark, det vill säga ny mark som kommer att kunna användas av för fortsatt utveckling av hamnen och/eller annan verksamhet i området och/eller exploateras av Luleå kommun.

Malporten historik

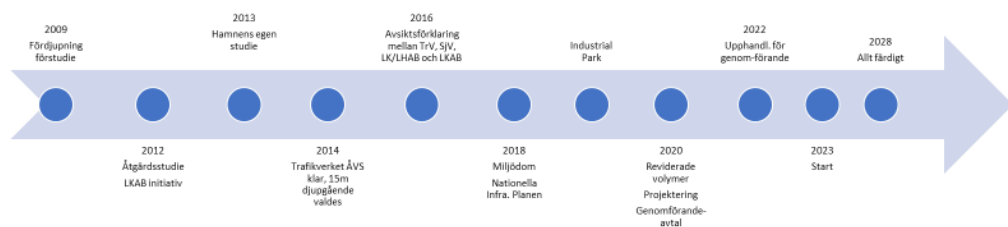

Bild som visar tidplan av historik

Malporten beslutsgång

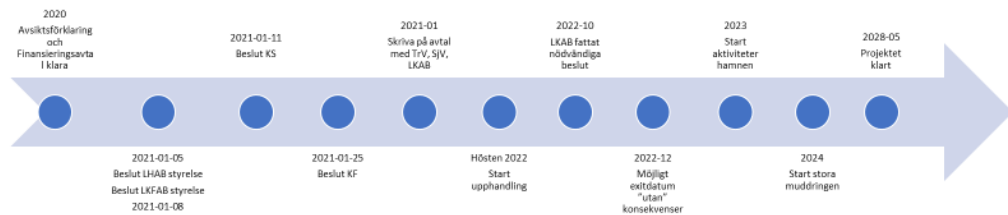
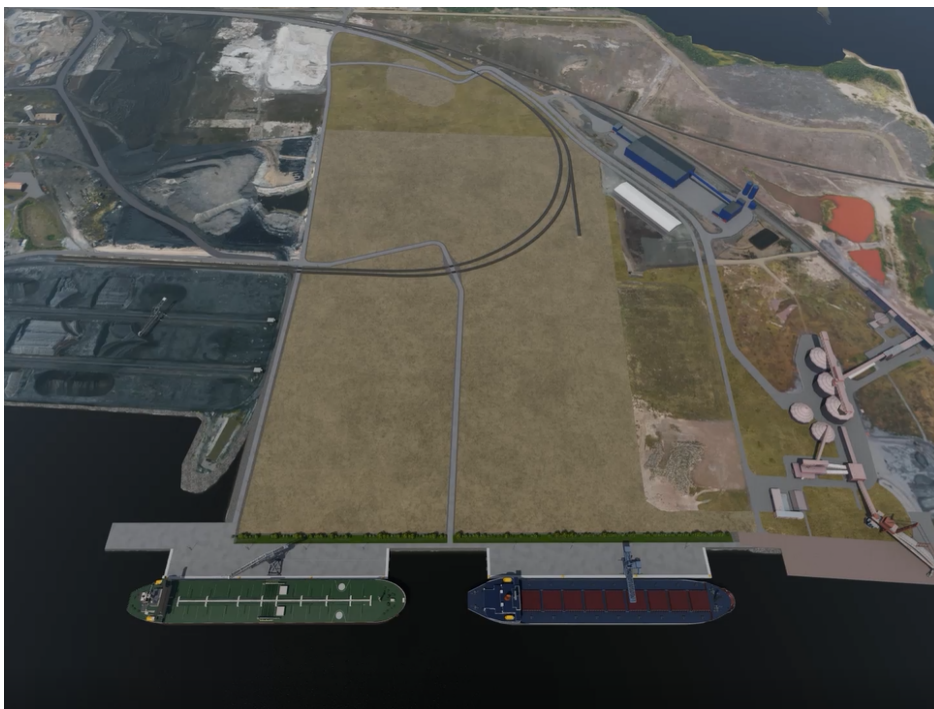

Bild över tänkt utveckling framgent

Principskiss över hamn och planerade åtgärder

Projektet består av 4 huvudsakliga delar:

1. Muddring av de statliga allmänna farleder samt Norra kvarken, som en del av nationell plan för infrastruktur (statens 12-åriga investeringsplan för infrastruktur som revideras vart fjärde år) som Trafikverket och Sjöfartsverket ansvarar för. Finansiering via statliga medel.
2. Muddring innanför hamnområdesgräns, som Luleå Hamn AB ansvarar för och finansierar.
3. Genomförande av ny allmän djuphamn, som Luleå Hamn AB ansvarar för och finansierar.

Ekonomi och finansiering

Den totala kostnaden beräknas uppgå till 3 478 mnkr i 2019 års prisnivå med reservation för förändringar avseende marknadsförutsättningar, platsspecifika omständigheter, politiska beslut etc.

Finansieringen föreslås i samverkansavtalet fördelas som följer:

- 1 331 miljoner kr enligt nationell plan 2018 - 2029 för transportsystemet, förutsatt att regeringen fattat beslut om åtgärden.
- 1347 miljoner kr genom Luleå Hamn, varav:
 - Muddring innanför hamnområdesgräns 720 mnkr
 - Genomförande av ny allmän djuphamn 627 mnkr

Luleå Hamn kommer att i samråd med övriga parter ansvara för att upprätta ansökan om finansiering från EU. Möjlighet finns att ansöka om EU-stöd för maximalt 30% av projektkostnaden.

Finansieringsmodell för Luleå Hamns del av projekt Malmporten är som följer av tabellen nedan:

Malmporten, budget, Luleå Hamn		Finansiering	
1347	Enligt projektplan	Ev ca 100	Ex försäljning av anläggningstillgång
- a	Avgår eventuell delfinansiering av extern part	z	Kassaflöde från ordinarie verksamhet
+/- x	Eventuella förändringar av projektets omfång	q	Extern finansiering i enlighet med finanspolicy
- y	EU-bidrag		
	Summa		Summa

Arbetet fortsätter också med ytterligare finansieringsmöjligheter som kan minska kommunens totala kostnad, till exempel i form av EU-bidrag, annan finansiering som tredjepartsdeltagande och/eller avyttring av mark.

För de delar som ska finansieras avseende åtgärd 2 och 3, se ovan, för Luleå Hamn AB:s ska upplåning ske inom ramen för kommunens internbank och i enlighet med kommunens finanspolicy. Det innebär att Luleå kommun går i borgen för det finansiella åtagandet såsom för egen skuld. Malmporten-projektets finansiella tyngdpunkt ligger enligt nuvarande tidplan efter 2024. Enligt kommunens finanspolicy fastställer kommunfullmäktige borgen och låneramar gemensamt för Luleå kommun och Luleå Kommunföretag AB koncernen. Årligen tas beslut för följande år.

Investeringsbehovet för bolagskoncernen uppgår idag till uppskattningsvis mellan 8–9 miljarder för kommande tioårsperiod. I detta belopp är projekt Malmporten medräknat.

Vad gäller genomförande-, teknisk och kommersiell risk svarar Luleå hamn för den som aktiebolag.

Möjligheter

Med Malmporten skapas förutsättningar för:

- Utvecklingsmöjligheter för nya industrier, befintlig industri och hamnnära verksamhet
- Fortsatt kommersiell hamnverksamhet
- Möjlighet till minskade transportkostnader med upp till 40% (räknat för Luleå-Hamburg)
- Minskat utsläpp av CO2 med upp till 40%
- Möjlighet till ny byggbar mark för verksamheter, cirka 60 hektar
- Tillväxtmöjligheter i hela Bottenviken som gagnar Luleå kommun men även regionen och nationen

Risker

Ekonomiska och kommersiella risker kopplade till projektet:

- Utebliven ökning av volymer - hanteras inom ramen för Luleå Hamns affärsansvar som kommunalt bolag och inom ramen för ägardirektiv
- Ränterisk på grund av ökad belåning - hanteras inom ramen för Luleå Hamns affärsansvar som kommunalt bolag och inom ramen för ägardirektiv
- Dyrare upphandling än förväntat - nytt beslut ska inhämtas från kommunfullmäktige om det visar sig att det blir dyrare för Luleå Hamn än 1 347 mnkr. Enligt avtalsförslag har envar av parterna av Luleå Hamn, Luleå kommun, Sjöfartsverket och Trafikverket fram till och med den 2023-01-01 rätt att frånträda projekt Malmporten utan skadeståndsansvar.
- Ekonomisk risk för Luleå Hamn AB om projektet avbryts innan 2023-01-01 består av i stort av projekterings- och upphandlingskostnader uppskattningsvis cirka 20 mnkr.
- Ekonomisk risk för Luleå Hamn AB om projektet avbryts efter 2023-01-01 kan utöver ovanstående innebära skadestånd till övriga parter samt eventuellt upphandlade leverantörer.
- Att projektet vid genomförande blir dyrare än beräknat. I projektbudget finns 15 % medtaget för oförutsedda kostnader. Det är av största vikt att rätt resurser för uppföljning och kontroll av genomförande och ekonomi, tillförs projekt och organisation för att i god tid fånga upp och hantera negativa avvikelser.

Risker rörande genomförande:

- Försening
 - målsättningen är att projektet ska vara slutfört senast 9 maj 2028 då miljödomens tillstånd går ut. Då muddring endast kan ske under isfri tid på våra breddgrader är tidplanen känsligare för förseningar än motsvarande projekt på isfria breddgrader.

- Tidplanen kan också påverkas negativt av bland annat ett fördröjt byggstartsbeslut av regeringen, förseningar i upphandlingsprocessen, geologisk beskaffenhet omöjlig att förutse.

Luleå sjöfartsstad och hamnstad

Flertalet hamnstäder längs norrlandskusten arbetar med att utveckla förutsättningar för hamnverksamhet och sjöfart.

Kritiskt skede

För att säkra statens insats samt tidplanen för genomförande behöver finansieringen från alla parter klargöras. En förutsättning att regeringen ska flytta upp projektet till fasen för genomförande i den nationella planen är att Luleå kommun beslutar om sin medverkan. Enligt den tidplan som föreligger behöver fullmäktige fatta beslut i frågan senast under februari 2021. Detta för att undvika förseningar och därmed risken att projektet faller ur den Nationella infrastrukturplanen eller inte ryms inom tidsgränsen för miljödomen, maj 2028.

Möjlighet till exit

Enligt förslaget har envar av parterna Luleå hamn, Luleå kommun, Sjöfartsverket och Trafikverket fram till och med den 1 januari 2023, rätten att frånträda detta avtal och därmed hela projekt Malmporten utan att frånträdande part är skyldig att utge skadestånd till övriga parter. Om Luleå Hamn, Luleå Kommun, Sjöfartsverket eller Trafikverket frånträder detta avtal efter den 1 januari 2023 ska frånträdande part utge skadestånd till övriga parter. Om någon part frånträder detta avtal ska övriga parter inte vara skyldiga att genomföra sina åtgärder enligt detta avtal.

Dialog:

Dialog har förts mellan projektets parter. Dialog har även förts med bland annat regionala aktörer i Norrbotten och med Luleå Hamns största kund LKAB. Internt inom kommunen har dialog förts såväl inom bolagskoncernen som med kommunens olika instanser. Dialog har också förts med politiker och beslutsfattare på alla nivåer samt med aktörer inom EU.

Förutsatt att så beslutas planerar Luleå Hamn att offentliggöra planerna i början av februari.

Bedömning utvecklingsområde: Ökad jämlikhet

Insatsen har inte fokus på jämlikhet. Luleå Hamn och berörda samarbetsparter har mål och strategier för ökad jämställdhet och jämlikhet.

Bedömning utvecklingsområde: Mer jämställd fördelning av makt och resurser

En övervägande majoritet av de anställda i Luleå Hamn är män. Insatsen har inte fokus på jämställdhet. Luleå Hamn och berörda samarbetsparter har mål och strategier för ökad jämställdhet och jämlikhet.

Bedömning utvecklingsområde: Minskad klimatpåverkan

Beslutet skapar förutsättningar för omställning till fossilfri och hållbar industri och sjöfart vilket innebär väsentligt lägre klimatpåverkande utsläpp. En fördjupning av farleden innebär samtidigt förbättrad sjösäkerhet och minskade risker för olyckor.

Identifierade miljöaspekter är buller och vibrationer, omhändertagande av muddermassor, påverkan på habitat i havet samt påverkan på fågelliv. Åtgärder för att minimera denna påverkan är planerade och säkerställda i den miljödom som vunnit laga kraft.

Bedömning utvecklingsområde: Starkare ekonomi för tillväxt

En väl fungerande och framtidssäkrad hamn är en förutsättning för stora delar av kommunens nuvarande och framtida näringsliv och industri då väl fungerande transporter är av stor vikt för hållbar tillväxt och utveckling.

Tillväxt i sig ger kommunen ökade möjligheter till extern finansiering då låneutrymmet bland annat baseras på antal invånare i kommunen.

Luleå Hamn är en del av Luleå Kommunföretag-koncernen och ingår därmed koncernens arbete med resultatutjämning och skatteoptimering.

Beslutsunderlag

- Slutversion Projekt Malmporten - övergripande finansierings- och samverkansavtal, KLF Hid: 2021.792
- Protokoll Luleå Hamn AB:s styrelsemöte 2021-01-07 § 5, KLF Hid: 2021.794
- Kommunfullmäktiges godkännande av avsiktsförklaring för projekt Malmporten 2017-02-27 § 23, KLF Hid: 2017.1249
- Avsiktsförklaring kopplad till ovanstående beslut, KLF Hid: 2017.113
- Slutrapport Malmporten Luleå Hamn, KLF Hid: 2021.137
- Förstudie av fördjupning av inseglingsled till Luleå hamnområde, KLF Hid: 2021.143
- Rapport Kapacitetsåtgärder i Luleå Hamn med anledning av ökade råvarutransporter, KLF Hid: 2021.138
- Osäkerhetsanalys med tids- och kostnadsanalys, KLF Hid: 2021.144

- Större investeringar över 100 miljoner kronor i nationell infrastruktur, nationella planen för Trafikverket, KLF Hid: 2021.141
- Dom Mark- och miljödomstolen gällande muddring, KLF Hid: 2021.140
- Dom Mark- och miljööverdomstolen gällande muddring, KLF Hid: 2021.145
- Kommunstyrelsens arbetsutskotts protokoll 2021-02-08 § 22, KLF Hid: 2021.875
- Kommunstyrelsens protokoll 2021-02-08 § 48, KLF Hid: 2021.967

Beslutet skickas till

Trafikverket

Luleå kommunföretag AB

Luleå Hamn AB

Kommunstabens ekonomienhet

§ 191

Policy för informationshantering och informationssäkerhet

Ärendenr 2025/926-2.1.1.1

Kommunstyrelsens förslag till beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar att anta förslaget till policy för informationshantering och informationssäkerhet.
2. Tidigare fastställd informationssäkerhetspolicy fastställd 2015-05-25 och dokumenthanteringspolicyn fastställd 2018-02-26 upphävs.

Sammanfattning av ärendet

Information är en av kommunens viktigaste tillgångar där vi behöver skapa samsyn, jobba enhetligt och systematiskt för att värna all den information vi dagligen hanterar.

Under 2024 genomförde KPMG en granskning av Luleå kommuns arbete med informationssäkerhet. I sin rapport konstaterade de att det fanns en informationssäkerhetspolicy, men att denna till stor del var föråldrad och saknade tydlig reglering av ansvarsfördelning samt ramar för arbetet. Mot denna bakgrund identifierades ett behov av att revidera policyn.

Under arbetets gång uppmärksammades även möjligheten att slå samman informationssäkerhetspolicyn med dokumenthanteringspolicyn, då båda dokumenten var daterade och innehöll överlappande innehåll. För att skapa en mer sammanhållen och ändamålsenlig styrning har dessa nu integrerats i ett nytt, samlat styrdokument: "Policy för informationshantering och informationssäkerhet". Om förslaget till en ny policy antas kommer den att ersätta den tidigare informationssäkerhetspolicyn och dokumenthanteringspolicyn.

Detta förslag till policy uttrycker Luleå kommunkoncerns övergripande inriktning och ambitioner avseende informationshantering och informationssäkerhet. Den tydliggör även ansvarsfördelningen inom dessa områden. Policyn konkretiseras senare genom underliggande styrdokument, såsom i Riktlinjer för informationshantering och informationssäkerhet.

Kommunstyrelsens arbetsutskott har 2025-08-11 § 127 föreslagit kommunfullmäktige besluta att anta förslaget till policy för informationshantering och informationssäkerhet. Tidigare fastställd informationssäkerhetspolicy fast-

ställd 2015-05-25 och dokumenthanteringspolicyn fastställd 2018-02-26 upphävs.

Sammanträdet

Ordföranden ställer arbetsutskottets förslag under proposition och finner att kommunstyrelsen bifaller förslaget.

Dialog

Policyförslaget har skickats ut i två remissomgångar, där svar inkommit från samtliga kommunala bolag samt från förvaltningarna arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen, socialförvaltningen, kultur- och fritidsförvaltningen samt infrastruktur- och serviceförvaltningen. Utöver det har medarbetare från kommunstyrelseförvaltningen aktivt bidragit till utformningen av innehållet.

Generellt sett har remissinstanserna varit positiva till förslaget. De synpunkter som inkommit har noggrant analyserats och där det bedömts motiverat, integrerats i det nu föreliggande förslaget. Återkoppling har även lämnats till remissinstanserna med information om hur deras synpunkter har hanterats.

Beslutsunderlag

- Förslag till Policy för informationshantering och informationssäkerhet, KLF Hid: 2025.8179
- Tidigare fastställd Informationssäkerhetspolicy, KLF Hid: 2015.2031
- Tidigare fastställd Dokumenthanteringspolicy, KLF Hid: 2018.2523
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande policy för informationshantering och informationssäkerhet, KLF Hid: 2025.8178
- Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut 2025-08-11 § 127, KLF Hid: 2025.8463

Policy för informationshantering och informationssäkerhet

[Version/beslut och datum XXXX-XX-XX]

Dokumentinformation

Dokumentnamn	Kategori	Publicerad	
Policy för informationshantering och informationssäkerhet	Förhållningssätt	☒ Hemsida	☐ intranät
Ärendenummer	Beslutad av	Beslutsdatum	Giltighetstid
KLF 2025/926	Kommunfullmäktige	XXXX-XX-XX	2030-12-31
Dokumentägare		Gäller för	
Chef säkerhet och beredskap		Nämnder och deras verksamhet, kommunala bolag där vi delar informationstillgångar/digital infrastruktur, anställda, politiker, extern personal och andra som hanterar kommunens information.	

Syfte
Visar Luleå kommuns viljeinriktning för att hantera kommunens information på ett systematiskt och informationssäkert sätt, samt att klargöra hur ansvaret i dessa frågor är fördelat.
Uppföljning
Översyn ska ske minst en gång per mandat period.

Ersätter
Informationssäkerhetspolicy för Luleå kommun, Ärendenr 2015/471
Dokumenthanteringspolicy för Luleå kommun, Ärendenr 2015/1783

Innehållsförteckning

Policy för informationshantering och informationssäkerhet	1
Inledning	4
Syfte	4
Sammanhang	4
Policy	5
Systematiskt informationssäkerhetsarbete	6
Roller och ansvar.....	7
Avslutning.....	8
Uppföljning	8

Inledning

Denna policy omfattar all information som kommunens verksamheter äger och hanterar. Information är en av kommunens viktigaste tillgångar och är en förutsättning för att kommunens verksamheter ska kunna bedrivas, effektiviseras och nå sina mål.

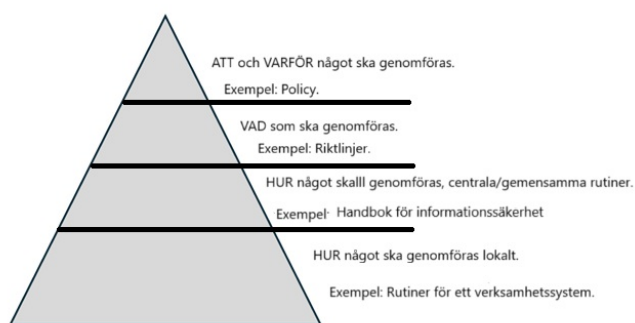
Policyn hjälper genom att klargöra kommunens värdebaserade förhållningssätt till informationshantering och informationssäkerhet. Policyn ger principer att förhålla sig till och är styrande för samtliga nämnder och för de kommunala bolagsstyrelser där vi delar informationstillgångar /infrastruktur. I de fall bolagen dessutom har en egen policy bör den harmonisera med föreliggande policy och inte ha en lägre eller annan inriktning.

Syfte

Syftet med policyn är att beskriva Luleå kommuns viljeinriktning för att hantera kommunens information på ett systematiskt och säkert sätt, samt att klargöra hur ansvaret i dessa frågor är fördelat.

Sammanhang

Riktlinjer och rutiner kompletterar och konkretiserar denna policy. Det innebär att denna policy beskriver den huvudsakliga styrningen som sedan kompletteras av riktlinjer och rutiner för det operativa arbetet.

Figur 1 Styrdokumentens hierarki.

Utöver denna policy regleras hantering av information som uppnår statusen allmän handling av styrande dokument gällande arkiv och arkivläggning samt respektive nämnds dokumenthanteringsplan. Även riktlinjen för ärendehantering av politiska beslut beskriver hur information ska omhändertas från skapande till arkivläggning.

Policy

Informationshanteringen ska vara strukturerad genom hela livsprocessen från skapande, användning, via publicering till eventuell arkivläggning. Syftet är att säkerställa en god, säker och effektiv hantering. Informationshanteringen ska genomsyras av ordning och reda för att säkerställa återsökning och medborgarnytta. Informationshantering ska präglas av transparens gentemot medborgare.

Informationssäkerhet är en viktig del av all informationshantering och Luleå kommun ska upprätthålla lämpliga rutiner och skydd av information utifrån fyra aspekter:

- **Konfidentialitet:** Säkerställa att informationen inte tillgängliggörs eller avslöjas för obehöriga.
- **Riktighet:** Säkerställa att informationen är korrekt, aktuell och fullständig.
- **Tillgänglighet:** Se till att informationen är åtkomlig och användbar för behöriga när de behöver den.
- **Spårbarhet:** Säkerställa att alla förändringar i informationen dokumenteras och kan följas upp.

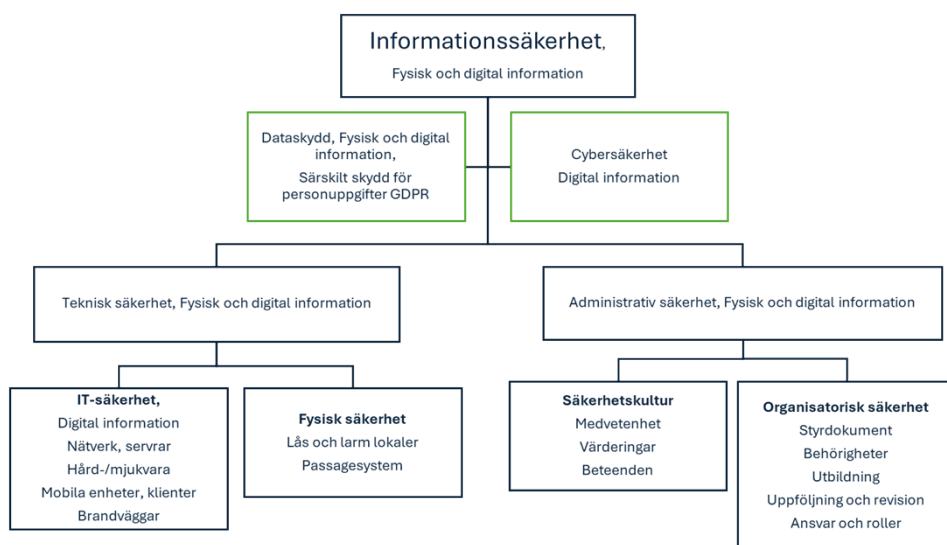
Informationshantering avser information i fysisk och digital form och förutsätter både teknisk och administrativ säkerhet:

Administrativ säkerhet består av organisatorisk säkerhet och säkerhetskultur.

Den organisatoriska säkerheten omfattar styrdokument, kontroll av efterlevnad och utbildning, samt fördelning av ansvar, roller och mandat i organisationen för att säkerställa att informationen får ett nödvändigt skydd. En betydande del av den administrativa säkerheten handlar om säkerhetskulturen och att de som nyttjar informationstillgångarna har ett säkert beteende utifrån medvetenhet och värderingar i sin dagliga verksamhet.

Med teknisk säkerhet menas både IT- säkerhet och fysisk säkerhet. IT-säkerhet innebär skydd av IT-system och digitala informationstillgångar. Det inbegriper även kommunikationssäkerhet (skydd av data vid överföring).

Fysisk säkerhet ska skydda mot att obehöriga får tillträde (exempelvis genom skalskydd såsom lås och larm).

Figur 2 Schematisk bild av informationssäkerhet

Systematiskt informationssäkerhetsarbete

Det systematiska informationssäkerhetsarbetet ska utgå från nationella standarder för informationssäkerhet och bidra till att Luleå kommun upprätthåller en hög nivå av informationssäkerhet. Alla informationssystem/behandlingar som kommunen använder ska vara identifierade, registrerade och klassificerade. Klassificering innebär att de bedöms och kategoriseras utifrån hur känslig informationen är, vilka risker som är förknippade med den och vilka säkerhetsåtgärder som krävs för att skydda den.

Nämnderna och bolagsstyrelserna är ansvariga för att verksamheten ska kunna bedrivas. Det innefattar att det finns reservrutiner (kontinuitetsplaner) och alternativa arbetssätt som kan tillämpas vid kris/störning. Dessa rutiner ska vara kända och uppdaterade för alla medarbetare i berörd verksamhet.

För att uppnå detta måste arbetet bedrivas systematiskt och riskbaserat enligt etablerade standarder för informationssäkerhet och integreras i den dagliga verksamheten. Arbetet måste ses över och utvecklas i takt med förändringar i omvärlden. Det är också viktigt att följa och samverka med omgivande samhälle, nätverk och myndigheter.

Roller och ansvar

Roll	Ansvar och uppgifter
Kommunfullmäktige	Kommunfullmäktige fastställer policy för informationshantering och informationssäkerhet samt arkivreglementet.
Kommunstyrelsen	Kommunstyrelsen har ansvar för att, ur ett kommungemensamt perspektiv, leda och samordna: informationssäkerhet och säkerhetsskydd samt kommunens digitaliseringsarbete, IT-styrning och IT-säkerhet. Kommunstyrelsen ansvarar för att riktlinjer för informationssäkerhet finns och hålls aktuella. Kommunstyrelsen ska utifrån i sin uppsiktsplikt följa nämndernas och bolagsstyrelsernas informationssäkerhetsarbete. Kommunstyrelsen utgör Luleå kommuns arkivmyndighet och utövar tillsyn över nämnder och bolag för att säkerställa att skyldigheter beträffande arkivbildning och arkivvård fullgörs. Kommunstyrelsen utfärdar även riktlinjer för tillämpning av arkivreglementet.
Nämnd/bolagsstyrelse	Varje nämnd och bolagsstyrelse ansvarar för informationshantering och informationssäkerhet inom sitt verksamhetsområde. De är också personuppgiftsansvariga för den behandling av personuppgifter som de gör och ansvarar för att sådan behandling sker på ett lagligt sätt. Varje nämnd/styrelse är skyldiga enligt dataskyddsförordningen att utse ett dataskyddsbud. Nämnden/styrelsen ska även säkerställa hanteringen av arkiv och utse en arkivansvarig. De ansvarar för att styrande dokument såsom policy och riktlinjer efterlevs och tillse att verksamhetsspecifika rutiner finns på plats. Nämnder/bolagsstyrelse kan besluta om egna riktlinjer. Nämnderna/bolagsstyrelserna ska se till att den interna kontrollen är tillräcklig.

* Övriga roller och ansvar beskrivs i underliggande styrdokument som kompletterar denna policy.

Avslutning

Uppföljning

Informationssäkerhetssamordnaren samt kanslichef för kommunstyrelseförvaltningen ansvarar för att policyn är aktuell. Översyn ska ske minst en gång per mandatperiod.

LULEÅ KOMMUN

... Policy

Dokumenthantering

.....

Dokumenttyp	Dokumentnamn	Fastställd	Giltighetstid
Policy	Dokumenthantering	2018-02-26	Revideras vid behov
Dokumentansvarig	Senast reviderad	Beslutsinstans	Dokument gäller för
Kanslichef	Tidigare reviderad	Kommunfullmäktige	Nämnder och förvaltningar

Bakgrund

Kommunen producerar stora mängder information och ska därför ha en samordnad och strukturerad dokumenthantering.

Den stora mängden information och alla system som används, och har använts, har medfört vitt skilda former och utseende på informationen, vilket försvårar ett effektivt arbetssätt.

All tillgänglig forskning och praktisk verksamhet visar samma sak; att struktur skapas med gemensamt arbetssätt samt att alla dokument behöver kompletteras med metadata för att underlätta sökning och användbarhet samt att säkerställa autenticitet, spårbarhet och ordning.

Dokumenthanteringen ska vara strukturerad genom hela livsprocessen, alltifrån skapandet, via publicering och användning till rensning till arkivering.

Syfte

Syftet med Luleå kommuns dokumenthanteringspolicy är att säkerställa en enhetlig, säker och effektiv hantering av dokument inom Luleå kommun.

Policy

Dokumenthanteringen ska präglas av:

- Gemensamt arbetssätt
- Enhetlighet i skapandeprocessen
- Effektiv återsökning och produktion
- Ordning och reda
- Tillgång till aktuella och gällande dokument
- Säkerhet
- Medborgarnytta

Kommunens dokumenthantering ska garantera att informationen är korrekt och tillgänglig samt försedd med behörighetsstyrning och spårbarhet.

Gemensamt arbetssätt nås med enhetlighet i dokumentens skapandeprocess. Enhetligheten åstadkoms med hjälp av en kommunövergripande och styrande dokumenthanteringsstrategi som innefattar klassificering, nomenklatur, mallar, behörigheter, lagring och systemkrav.

Förtydligande

Dokument som bedöms vara allmän handling ska alltid behandlas enligt gällande arkivreglemente och därtill tillämplig lagstiftning. Därutöver finns dokumenthanteringsplan för respektive nämnd som beskriver hanteringen av dokumentation under nämndens ansvarsområde.

Gäller för

Luleå kommuns dokumenthanteringspolicy gäller för samtliga anställda i kommunen och kan med fördel tillämpas i de kommunala bolag där kommunen är majoritetsägare. Dokumenthanteringspolicyn omfattar alla verksamhetssystem som producerar dokument och all annan produktion och lagring av dokument.

Ansvar

Förvaltningscheferna ansvarar för att policyn medvetandegörs hos samtliga medarbetare i organisationen.

Det är medarbetarens ansvar att löpande informera sig om och följa de styrdokument som gäller för dokumenthantering i Luleå kommun.

LULEÅ KOMMUN

LULEÅ KOMMUN

••• Policy

Informationssäkerhet

Informationssäkerhetspolicy för Luleå kommun

Inledning

Kommunens alla verksamheter är beroende av att dess information är tillgänglig för rätt person vid rätt tidpunkt, samt att den är riktig och därmed kan utgöra ett korrekt beslutsunderlag. Hoten mot våra informationstillgångar är många, och för att säkerställa att informationen är skyddad finns vissa informationssäkerhetskrav som måste uppfyllas. Samtliga anställda i Luleå kommun har ett ansvar för att säkerställa god informationssäkerhet.

Med informationssäkerhet avses skydd av informationstillgångar med syftet att upprätthålla nödvändig nivå gällande riktighet, tillgänglighet, konfidentialitet och spårbarhet:

- Riktighet; att informationstillgångar inte förändras eller förstörs av misstag eller av obehörig
- Tillgänglighet; att informationstillgångar är tillgängliga för behöriga användare, i avsedd utsträckning
- Konfidentialitet; att informationstillgångar inte avslöjas eller blir tillgängliga för obehörig
- Spårbarhet; möjlighet att entydigt kunna härleda utförda aktiviteter i systemet till en identifierad användare.

Styrande dokument för Informationssäkerhetsarbetet

Arbetet med Informationssäkerhet inom Luleå kommun styrs genom följande dokument.

- **Informationssäkerhetspolicy** (detta dokument): Syfte och mål med informationssäkerhetsarbetet i Luleå kommun.
- **Riktlinjer för informationssäkerhet:** Interna regelverk för medarbetare och elever inom Luleå kommun avseende hanteringen av information samt användning av IT-stöd och mobila enheter.

Vidare kommer handlingsplaner m m att tas fram löpande för det dagliga arbetet med informationssäkerhet.

Dokumenttyp Policy	Dokumentnamn Informationssäkerhetspolicy	Fastställd KF 2015-05-25	Giltighetstid 2015-05-25 -
Dokumentansvarig IT-chef	Senast reviderad	Beslutsinstans KF	Dokument gäller för samtliga inom Luleå kommunkoncern

Syfte

Det överordnade syftet med Luleå kommuns Informationssäkerhetspolicy är att skapa och upprätthålla en gemensam syn på informationssäkerhet och hur arbetet med informationssäkerhet inom Luleå kommun ska bedrivas.

Inom respektive område är syftet att Luleå kommuns informations-säkerhetsarbete ska åstadkomma följande:

Område	Grad av informationssäkerhet
Medborgares och intressenters förtroende	Att genom god informationssäkerhet medverka till att medborgare och andra intressenter ska kunna känna sig trygga vid informationsutbyte med kommunen.
Verksamhetens informationssäkerhet	Att samtliga anställda inom kommunkoncernens verksamheter har kunskap om och tillämpar gällande regelverk beträffande informationssäkerhet. Att grunden läggs till ett kontinuerligt och systematiskt arbete som resulterar i en god informationssäkerhet vilken är anpassad efter verksamhetens förutsättningar och behov. Att genom ett väl förankrat och integrerat ledningssystem för informationssäkerhet möjliggöra bra service och utveckling, samt ett gott samarbete såväl internt som externt för verksamheten generellt.
Författningar	Förutom att leva upp till de krav som generellt ställs på kommunens informationssäkerhet genom lagar, förordningar och föreskrifter så har kommunen specifikt ansvar för alla sina verksamheter.
Standarder	Att leva upp till de krav som nationella informations-säkerhetsstandarder ställer på verksameters informationssäkerhet.

Policyns giltighet och tillämpning

Denna policy är beslutad av kommunfullmäktige och uttrycker ledningens viljeinriktning och mål för informationssäkerhetsarbetet inom kommunen. Samtliga anställda, politiker, extern personal och andra som är i kontakt med kommunens informationstillgångar omfattas av policyn med tillhörande instruktioner. Policyn gäller för alla kommunkoncernens verksamheter.

Alla som är i kontakt med kommunens information och utrustning har ett ansvar att skydda densamma. Policyn med tillhörande riktlinjer ska, av chef eller motsvarande, kommuniceras med samtliga medarbetare på lämpligt sätt.

§ 202

Förvaltningsplan för världsarvet Gammelstads kyrkstad 2025-2035

Ärendenr 2024/1795-3.6.4.3

Kommunstyrelsens förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att anta förvaltningsplan för världsarvet Gammelstads kyrkstad 2025-2035.

Sammanfattning av ärendet

Gammelstads kyrkstad har sedan 1996 funnits med på Unescos världsarvslista, och är därmed utpekad en unik och viktig plats inte bara för Luleå utan även för hela världen. Utifrån världsarvskonventionen och den nationella strategin för världsarvsarbetet bör varje världsarv ha en förvaltningsplan. Den nu gällande förvaltningsplanen sträcker sig till 2020, vilket innebär att den nu behöver förnyas.

Kommunstyrelsen berörs av planen genom sitt ansvar inom kommunikation, fysisk planering, destinations- och näringslivsutveckling samt genom sitt samordningsansvar.

Förslaget till ny förvaltningsplan har tagits fram på uppdrag av Kyrkstadsrådet och den nya planen sträcker sig från 2025 till 2035. Under arbetets gång har förvaltningar och nämnder erbjudits att yttra sig, och kommunstyrelseförvaltningen har lämnat inspel i tidigt skede.

Planen innehåller fem teman; organisering och finansiering, kunskap och förmedling, kulturmiljö och bebyggelse, världsarvet som motor i lokal och regional besöksnäringens utveckling samt levande kyrkstadstradition. Dessa teman lyfter centrala aspekter för att stärka världsarvets förvaltning och utveckling. För att genomföra planen behöver samordning och samverkan mellan de olika intressenterna och aktörerna fortsätta utvecklas, i vilket kyrkstadsrådet har en viktig roll.

Förslaget redovisar ansvar utifrån kommunens nuvarande organisation på relativt detaljerad nivå. Eftersom planen sträcker sig över hela tio år skulle beskrivningen kunnat vara mer generell, eftersom både ansvarsfördelning och benämningar på kommunens organisatoriska delar kan hinna förändras över

tid. Då tanken är att planen ska revideras efter halva giltighetstiden kan den sortens förtydliganden dock göras vid behov vid det tillfället.

Förvaltningsplanen har tagits fram i samverkan mellan berörda parter, och kultur- och fritidsnämnden har i juni 2025 fattat beslut om att föreslå kommunfullmäktige att anta planen. Kommunstyrelseförvaltningen föreslår därför att kommunfullmäktige antar förvaltningsplanen.

Samhällsbyggnadsutskottet har 2025-08-25 § 50 föreslagit kommunfullmäktige besluta att anta förvaltningsplan för världsarvet Gammelstads kyrkstad 2025-2035.

Sammanträdet

Ordföranden ställer samhällsbyggnadsutskottets förslag under proposition och finner att kommunstyrelsen bifaller förslaget.

Dialog

Dialog har skett inom kommunstyrelseförvaltningen.

Beslutsunderlag

- Kultur-och fritidsnämndens beslut 2025-06-11 § 86, KLF Hid: 2025.7163
- Förvaltningsplan världsarvet Gammelstads kyrkstad 2025-2035, KLF Hid: 2025.7164
- Presentation förvaltningsplan världsarvet Gammelstads kyrkstad, KLF Hid: 2025.7169
- Aktivitetsplan världsarvet Gammelstads kyrkstad 2025, KLF Hid: 2025.7170
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande förslag till förvaltningsplan för världsarvet Gammelstads kyrkstad 2025-2035, KLF Hid: 2025.8696
- Samhällsbyggnadsutskottets beslut 2025-08-25 § 50, KLF Hid: 2025.9000

§ 86

Förvaltningsplan för världsarvet Gammelstads kyrkstad 2025-2035

Ärendenr 2024/523-3.6.4.3

Kultur- och fritidsnämndens beslut

Kultur- och fritidsnämnden beslutar föreslå kommunfullmäktige besluta att anta förvaltningsplanen för världsarvet Gammelstads kyrkstad 2025-2035.

Sammanfattning av ärendet

Gammelstads kyrkstad togs 1996 upp på Unescos världsarvslista och blev därmed ett världsarv. Enligt Unescos operationella riktlinjer för världsarvskonventionen och den nationella strategin för världsarvsarbetet bör varje världsarv ha en förvaltningsplan.

Beslut att anta den tidigare förvaltningsplanen för Gammelstads kyrkstad med planperiod 2015-2020 togs 23 november 2015 av kommunfullmäktige.

Eftersom den tidigare förvaltningsplaneperioden nu är slut finns det behov av en ny förvaltningsplan för världsarvet som ersätter den tidigare förvaltningsplanen. En ytterligare anledning till att det nu behövs en ny och uppdaterad förvaltningsplan är att den nationella strategin för världsarvsarbetet (Riksantikvarieämbetet, strategiperiod 2020-2030) uppger att förvaltningsplaner för världsarven behöver uppdateras så att den framtida inriktningen för det nationella världsarvsarbetet enligt världsarvsstrategin återspeglas i förvaltningsplanerna.

Den nya förvaltningsplanen för världsarvet Gammelstads kyrkstad har tagits fram på uppdrag av Kyrkstadsrådet, Gammelstads kyrkstads förvaltningsråd, som samlar världsarvets ägare, förvaltare och intressenter. Förvaltningsplanen pekar ut den långsiktiga riktningen för världsarvsarbetet och sträcker sig från 2025–2035, med en revidering efter halva tiden. Till förvaltningsplanen knyts en årlig aktivitetsplan med konkreta aktiviteter som svarar mot förvaltningsplanens tematiska områden. Den 17 oktober 2024 beslutade Kyrkstadsrådet att godkänna förvaltningsplanen. Den nya förvaltningsplanen tas nu upp i kultur- och fritidsnämnden med syfte att kommunfullmäktige ska besluta att anta den.

Arbetet med att bevara och utveckla världsarvet Gammelstads kyrkstad förutsätter ett nära samarbete mellan aktörer som är direkt involverade i att bevara, använda och utveckla världsarvet, det vill säga Kyrkstadsrådets parter. I Kyrkstadsrådet ingår representanter för Luleå kommun (KFF, KSF och ISF), Länsstyrelsen Norrbotten, Nederluleå församling, Norrbottens museum, Trafikverket, Nederluleå kyrkstugeägares intresseförening och Nederluleå hembygdsförening.

Förvaltningsplanen har tagits fram på uppdrag av Kyrkstadsrådet. Kultur- och fritidsförvaltningen har samordnat framtagandet av den nya planen, med remissförfarande till Kyrkstadsrådets externa parter, till berörda förvaltningar inom Luleå kommun (KSF, ISF, KFF och RTJ), samt till berörda nämnder inom Luleå kommun (infrastruktur- och servicenämnden och kommunstyrelsen). Kommunstyrelsen inkom inte med remissyttrande.

Förvaltningsplanen ska stödja förvaltningen, bevarandet och utvecklingen av världsarvet i linje med världsarvskonventionens krav och operationella riktlinjer. Förvaltningsplanen syftar till att underlätta för Kyrkstadsrådets parter att integrera och lyfta världsarvsfrågor i sina egna verksamheter och strategier. Planen syftar även till att använda världsarvet som en plattform för hållbar utveckling inom ramen för de globala målen och Agenda 2030.

Förvaltningsplanen är indelad i fem tematiska områden och för varje tematiskt område redovisas långsiktiga mål och åtgärder (med ansvarig aktör för varje åtgärd). Till förvaltningsplanen finns också en aktivitetsplan som bilaga. Aktivitetsplanen består av aktörernas konkreta aktiviteter i världsarvet under året och den ägs i sina delar av respektive aktör i syfte att styra verksamheten för att nå målen i förvaltningsplanen.

Kultur- och fritidsförvaltningen har föreslagit kultur- och fritidsnämnden besluta att föreslå kommunfullmäktige besluta att anta förvaltningsplanen för världsarvet Gammelstads kyrkstad 2025-2035 med dess bilaga aktivitetsplan och uppdra till berörda nämnder att verkställa de delar av planen som respektive nämnd ansvarar för.

Kultur- och fritidsnämndens arbetsutskott har 2025-05-28 § 45 beslutat att hänskjuta ställningstagandet i ärendet till kultur- och fritidsnämndens sammanträde 2025-06-11.

Sammanträdet

Kultur- och fritidsförvaltningen föredrar ärendet.

Kultur- och fritidsförvaltningen föredrar tillägg under rubriken Dialog:

Dialog med ISN

Förvaltningsplanen skickades på remiss till ISN 10 januari 2025. Ärendet har redovisats som ett meddelande på ISN 15 april 2025, och besvarats via delegation.

Remissvar ISN

"Berörda inom förvaltningen som varit delaktig i processen att ta fram ny förvaltningsplan vill tacka för en god samverkan och har inget övrigt att yttra sig över förslag till ny förvaltningsplan, samt dess bilaga aktivitetsplan 2025."

Dialog ISF

ISF har inkommit med remissyttrande om förvaltningsplanen 19 september 2024.

Remissvar ISF

"Jag har stämt av underlaget inom vår förvaltning Infrastruktur- och service och vi har inga direkta synpunkter."

Dialog KS

Förvaltningsplanen skickades på remiss till KS 10 januari 2025. Inget svar har inkommit.

Dialog KSF

KSF har inkommit med remissyttrande om förvaltningsplanen 14 oktober 2024.

Remissvar KSF

"Har läst igenom materialet, tycker det ser bra ut! Jag har lämnat några kommentarer i bifogad PDF. I övrigt så tänker jag att det är de efterföljande processerna/aktiviteterna som kommer spela stor roll för att nå måluppfyllelse."

Kommentarerna från KSF i förvaltningsplanen:

- Kyrkbyns intresseförening? (s. 8)
- Kommunen i stället för staden. (s. 15)
- Något om framtagande/uppdatering av det estetiska programmet? (s. 18).
- Här antar jag att utveckling av kulturmiljöarbetet (kulturmiljöprogram) ingår men kanske också ökad tillsyn från kommunen? Vet ej i vilken utsträckning förändringar görs utan att söka bygglov. (s. 18)

- Kommunera möjligheterna att söka kulturmiljöbidrag från LST är viktigt! Behöver inte skrivas ut men vara med i en informationsinsats. (s. 19)

Dialog AUF hösten 2024 (gällande aktivitetsplanen)

Dialog har skett 8 oktober 2024 med ansvarig tjänsteperson för feriejobb.

Remissvar AUF

AUF tillstyrker skrivningen om feriejobb i aktivitetsplanen.

Ordföranden (MP) föreslår bifalla kultur- och fritidsförvaltningens föredragna tillägg.

Ordföranden (MP) föreslår ändra förslag till beslut enligt följande: Kultur- och fritidsnämnden beslutar föreslå kommunfullmäktige besluta att anta förvaltningsplanen för världsarvet Gammelstads kyrkstad 2025-2035. ~~med dess bilaga aktivitetsplan, antagna tillägg och uppdrar till berörda nämnder att verkställa de delar av planen som respektive nämnd ansvarar för~~

Beslutsgång

Ordföranden ställer eget ändringsförslag under proposition och finner att kultur- och fritidsnämnden bifaller förslaget.

Ordföranden ställer därefter kultur- och fritidsförvaltningens förslag med föredragna tillägg under proposition och finner att kultur- och fritidsnämnden bifaller förslaget.

Dialog

Dialog har genomförts med:

- Infrastruktur- och servicenämnden Luleå kommun.
- Kommunstyrelseförvaltningen Luleå kommun.
- Infrastruktur- och serviceförvaltningen Luleå kommun.
- Kultur- och fritidsförvaltningen Luleå kommun.
- Räddningstjänsten Luleå kommun.
- Länsstyrelsen Norrbotten.
- Nederluleå församling.
- Norrbottens museum.
- Trafikverket.
- Nederluleå kyrkstugeägares intresseförening.
- Kyrkbyns intresseförening.
- Nederluleå hembygdsförening.

Dialog med ISN

Förvaltningsplanen skickades på remiss till ISN 10 januari 2025. Ärendet har redovisats som ett meddelande på ISN 15 april 2025, och besvarats via delegation.

Remissvar ISN

"Berörda inom förvaltningen som varit delaktig i processen att ta fram ny förvaltningsplan vill tacka för en god samverkan och har inget övrigt att yttra sig över förslag till ny förvaltningsplan, samt dess bilaga aktivitetsplan 2025."

Dialog ISF

ISF har inkommit med remissyttrande om förvaltningsplanen 19 september 2024.

Remissvar ISF

"Jag har stämt av underlaget inom vår förvaltning Infrastruktur- och service och vi har inga direkta synpunkter."

Dialog KS

Förvaltningsplanen skickades på remiss till KS 10 januari 2025. Inget svar har inkommit.

Dialog KSF

KSF har inkommit med remissyttrande om förvaltningsplanen 14 oktober 2024.

Remissvar KSF

"Har läst igenom materialet, tycker det ser bra ut! Jag har lämnat några kommentarer i bifogad PDF. I övrigt så tänker jag att det är de efterföljande processerna/aktiviteterna som kommer spela stor roll för att nå måluppfyllelse."

Kommentarerna från KSF i förvaltningsplanen:

- Kyrkbyns intresseförening? (s. 8)
- Kommunen i stället för staden. (s. 15)
- Något om framtagande/uppdatering av det estetiska programmet? (s. 18)
- Här antar jag att utveckling av kulturmiljöarbetet (kulturmiljöprogram) ingår men kanske också ökad tillsyn från kommunen? Vet ej i vilken utsträckning förändringar görs utan att söka bygglov. (s. 18)
- Kommunera möjligheterna att söka kulturmiljöbidrag från LST är viktigt! Behöver inte skrivas ut men vara med i en informationsinsats. (s. 19)

Dialog AUF hösten 2024 (gällande aktivitetsplanen)

Dialog har skett 8 oktober 2024 med ansvarig tjänsteperson för feriejobb.

Beslutsunderlag

- Förvaltningsplan världsarvet Gammelstads kyrkstad 2025-2035, KFF Hid: 2025.1052
- Aktivitetsplan världsarvet Gammelstads kyrkstad 2025, KFF Hid: 2025.1053
- Kultur- och fritidsförvaltningens förslag till beslut avseende förvaltningsplan för världsarvet Gammelstads kyrkstad 2025-2035, KFF Hid: 2025.1051
- Yttrande förvaltningsplan - Utkast till ny förvaltningsplan för världsarvet Gammelstads kyrkstad, KFF Hid: 2025.1085
- Presentation förvaltningsplan världsarvet Gammelstads kyrkstad, KFF Hid: 2025.1086
- Kultur- och fritidsnämndens arbetsutskotts beslut 2025-05-28 § 45, KFF Hid: 2025.1093

Beslutet skickas till

Kultur- och fritidsförvaltningen

Kommunstyrelseförvaltningen

Infrastruktur- och serviceförvaltningen

Räddningstjänsten

Förvaltningsplan

Världsarvet Gammelstads kyrkstad

2025-2035

Gammelstad
KYRKSTAD • VÄRLDSARV

Kyrkstadsrådets parter äger tillsammans
förvaltningsplanen för Gammelstads kyrkstad.

Svenska
kyrkan

Nederluleå
församling

KYRKBYNS
INTRESSEFÖRENING

Omslagsfoto: Peter Rosen, Lappland Media. Foto: Peter Rosen, Susanne Lindholm och Luleå kommun. Illustrationer: Lisa Wallin
Grafisk form: Kristina Hjärtberg, Kultur- och fritidsförvaltningen, Luleå kommun. Digitaltryck 2024
Förvaltningsplanen för Gammelstads kyrkstad distribueras av Kultur- och fritidsförvaltningen, Luleå kommun
www.visitgammelstad.se

Innehållsförteckning

INLEDNING	4
Världsarvet Gammelstads kyrkstad	4
Världsarv	5
Förvaltningsplanens syfte	5
Vision	5
Ramverk	6
Världsarvskonventionen	6
Nationell strategi för världsarvsarbetet	6
Agenda 2030	7
Lagskydd	7
Ansvarsfördelning och roller	8
Kyrkstadsrådets parter	8
TEMAN OCH FOKUSOMRÅDEN	11
Organisering och finansiering	12
Koppling till Agenda 2030	12
Ansvar, roller, samordning och samverkan	13
Långsiktig finansiering	13
Kunskap och förmedling	14
Koppling till Agenda 2030	14
Kunskapsutveckling	15
Kommunikation och tillgängliggörande	15
Forskning och innovation	15
Kulturmiljö och bebyggelse	16
Koppling till Agenda 2030	16
Vård och bevarande	18
Risk och beredskap	19
Världsarvet som motor i lokal och regional besöksnärlingsutveckling	20
Koppling till Agenda 2030	20
Destinationsutveckling	21
Affärsutveckling	21
Levande kyrkstadstradition	22
Koppling till Agenda 2030	22
Traditioner och samtid	23
Engagemang och delaktighet	23
KARTOR	24-27
REFERENSLISTA	28

Inledning

Världsarvet Gammelstads kyrkstad

Gammelstads kyrkstad är mer än 400 år gammal och rymmer 404 kyrkstugor med sex stall och ett avträde. Världsarvet innefattar den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen, vägnätet, fornlämningsmarken och en månghundraårig sedvänja.

Platsen blev ett sockencentrum, en plats för handel och rättsskipning, redan på 1300-talet. Den medeltida stenkyrkan invigdes 1492 och var då den största av sitt slag norr om Uppsala. Runt omkring den växte kyrkstaden med dess stugor fram. Kyrkstugorna byggdes av bönderna i de byar som låg på mer än en mils avstånd från kyrkan, för att de skulle kunna övernatta i samband med kyrkobesök, ting, sockenstämmor och marknader. Kyrkstaden var den självklara platsen för att träffa vänner och bekanta från andra byar än den egna. Med tiden kom kyrkhelgerna att bli utpräglade ungdomshelger eller helger för de äldre. Under ungdomshelgerna inleddes många nya bekantskaper som ledde till äktenskap. Kyrkstugorna är fortfarande privatägda och flera gånger om året samlas kyrkstugeägarna och andra församlingsbor till kyrkhelg, marknader, föreläsningar, kurser och konfirmation.

Kyrkstaden brer ut sig kring den stora, högt belägna medeltidskyrkan. Granne med kyrkan står sockenstuga och tiondebod i söder. Stugorna är små, låga byggnader. Bakom de rödfärgade fasaderna döljer sig nästan alltid en timrad stomme, en både enkel och komplicerad konstruktion som krävde skickliga hantverkare. Stugorna

har sadeltak som numera oftast är plåttäckta, även om det finns exempel på både tegel, papp och trä.

Gatunätet, som är organiskt framväxt och rätlinjigt i olika delar, vittnar om utvecklingen från 1500-talet till idag. I kyrkbyn finns även spår efter tidigare aktiviteter i området i form av husgrunder och kulturlager. Dessa utgör en lagskyddad fornlämning som berättar att de första människorna började använda platsen för ca 1000 år sedan, då det ännu var en skärgårdsö. Rester av en tillfällig bebyggelse och svedjebränning tyder på att platsen använts som betesmark innan platsen under 1300-talet togs i besittning för kyrkans behov.

Runtomkring kyrkstaden har under senare tid annan bebyggelse vuxit fram, vilken brukar benämnas som kyrkbyn, där det idag bor ca 800 personer. Det är dock viktigt att understryka skillnaden mellan å ena sidan kyrkbyn, som är en del av Gammelstad, och kyrkstaden, som är ett världsarv i Gammelstad som omges av den sentida kyrkbybebyggelsen. (Se kartor på sidorna 24-27.)

En kyrkstad är en samling stugor och stallar vid en norrländsk sockenkyrka där långväga sockenbor hade sin tillfälliga bostad vid kyrkobesöken.

En kyrkby kallas ibland den by, på vilkens mark sockenkyrkan anlagts. I modern tid förekommer ordet i dagligt tal även som beteckning på sentida bebyggelse som vuxit upp kring en kyrka.

Världsarv

För att utnämnas till världsarv behöver ett område eller objekt ha särskilt stort universellt värde (på engelska outstanding universal value, OUV), vilket innebär att det är en kultur- eller naturmiljö som är så värdefull att det är en angelägenhet för hela mänskligheten, både för nu levande och framtida generationer. Det är en plats, ort, miljö eller objekt som på ett alldeles unikt sätt vittnar om jordens och människans historia.¹

Ett världsarvs särskilt stora universella värde vilar på tre ben; kriterier, autenticitet och integritet samt skydd och förvaltning. Det innebär att ett världsarv måste uppfylla minst ett av totalt tio kriterier för bedömning av det särskilt stora universella värdet, det måste finnas adekvat skydd och förvaltning av världsarvet och för kulturarv finns också krav på autenticitet och integritet.²

1996 togs Gammelstads kyrkstad upp på Unescos världsarvslista och blev därmed ett världsarv. I Världsarvskommitténs motivering till beslutet angavs att Gammelstads kyrkstad har ett särskilt stort universellt värde då den är ett enastående exempel på den traditionella kyrkstad som finns i norra Skandinavien, samt att den på ett utomordentligt sätt illustrerar anpassningen av traditionell stadsplanering till de speciella geografiska och klimatologiska förhållanden som råder i en svår naturmiljö.³

Gammelstads kyrkstads OUV uppfyller tre av Unescos kriterier⁴:

ii) uppvisar ett viktigt utbyte av mänskliga värderingar, över en tidsperiod eller inom ett kulturellt område i världen, om utvecklingen inom arkitektur eller teknik, monumentalkonst, stadsplanering eller landskapsdesign.

(iv) att vara ett framstående exempel på en typ av byggnad, arkitektonisk eller teknisk ensemble eller landskap som illustrerar (a) viktiga skeden i mänsklighetens historia.

(v) att vara ett framstående exempel på en traditionell mänsklig bosättning, markanvändning eller havsanvändning som är representativ för en kultur (eller kulturer), eller mänsklig interaktion med miljön, särskilt när den har blivit sårbar under påverkan av oåterkalleliga förändringar.

Förvaltningsplanens syfte

Arbetet med att bevara och utveckla världsarvet förutsätter ett nära samarbete mellan aktörer som är direkt involverade i att bevara, använda och utveckla världsarvet, det vill säga Kyrkstadsrådets parter. Denna förvaltningsplan är framtagen i dialog med rådet, och ska stödja förvaltningen, bevarandet och utvecklingen av världsarvet i linje med världsarvskonventionens krav och operationella riktlinjer. Förvaltningsplanen syftar till att underlätta för parterna att integrera och lyfta världsarvsfrågor i sina verksamheter och strategier. Planen syftar även till att använda världsarvet som en plattform för hållbar utveckling inom ramen för de globala målen och Agenda 2030. De beslut som fattas på lokal nivå ska utgå från nationella och internationella ramverk och därför innehåller förvaltningsplanen även hänvisningar till dessa.

Förvaltningsplanen pekar ut den långsiktiga riktningen för världsarvsarbetet och sträcker sig från 2025–2035, med en revidering efter halva tiden. Till förvaltningsplanen kommer en årlig aktivitetsplan knytas, med konkreta aktiviteter – både punktinsatser och löpande sådana – som svarar mot de olika temana i förvaltningsplanen. Det är upp till respektive verksamhet att integrera dessa aktiviteter i sina verksamhetsplaner och därmed även att avsätta budget för att kunna genomföra dem. Aktivitetsplanen följs upp årligen på sammanträde med Kyrkstadsrådet.

Vision

Gammelstads kyrkstad – ett världsarv där kulturarvet möter framtiden.

Med den senmedeltida kyrkan och kyrkstugorna som kärna, bevaras och levandegörs en unik tradition och historia. Genom hållbar förvaltning och aktiv förmedling ska Gammelstads kyrkstad fortsätta vara ett levande världsarv av internationell betydelse.

¹ Se Riksantikvarieämbetet. *Det här är ett världsarv*. <https://www.raa.se/evenemang-och-upplevelser/upplev-kulturarvet/varldsarv-i-sverige/varldsarvsdefinition/> och Riksantikvarieämbetet (2019) *Nationell strategi för världsarvsarbetet*.

² Riksantikvarieämbetet (2019) *Nationell strategi för världsarvsarbetet*.

I den nationella strategin för världsarvsarbetet framgår att för världsarven i Sverige innebär kravet på autenticitet ett krav på ursprunglighet och att de ska vara så intakta som möjligt. Kravet på integritet betyder att världsarvet ska omfatta alla eller tillräckligt många av de attribut och delar som behövs för att visa på det globala värdet. Det är ett mått på hur sammanhängande och intakt ett världsarv och dess särdrag är. Det är endast för kulturarv som det finns krav på både autenticitet och integritet, för naturarv gäller endast kravet på integritet.

³ Se Unesco. *Inscription: The Church Village of Gammelstad, Lulea (Sweden) - Decision 20 COM VIII.C*. <https://whc.unesco.org/en/decisions/3007/>

⁴ Se Unesco. *Inscription: The Church Village of Gammelstad, Lulea (Sweden) - Decision 20 COM VIII.C*. <https://whc.unesco.org/en/decisions/3007/> och Unesco. *The Criteria for Selection*. <https://whc.unesco.org/en/criteria>

Ramverk

Världsarvskonventionen

Unescos konvention om skydd för världens kultur- och naturarv från 1972, den s.k. världsarvskonventionen, är Unescos mest kända konvention och hittills har 195 statsparter ratificerat den. Sverige ratificerade konventionen 1985. Syftet med konventionen är att skydda jordens mest värdefulla natur- och kulturarv mot förfall och förstörelse.⁵

De länder som undertecknat konventionen kan nominera natur- och kulturmiljöer till världsarvslistan. Nomineringarna utvärderas av experter och beslut fattas av Världsarvskommittén⁶. Det finns mer än 1100 världsarv⁷, varav 15 i Sverige⁸.

Regeringen är ytterst ansvarig för att Sverige följer världsarvskonventionen. Ansvariga nationella myndigheter i världsarvsarbetet är Riksantikvarieämbetet, Naturvårdsverket och Svenska Unescorådet. Riksantikvarieämbetet har det övergripande ansvaret för världsarvskonventionens tillämpning i Sverige och samordnar det nationella världsarvsarbetet.⁹

Nationell strategi för världsarvsarbetet

Förvaltningsplanen för Gammelstads kyrkstad 2025–2035 är förankrad i den nationella strategin för världsarvsarbetet och dess handlingsplan.

Den nationella strategin för världsarvsarbetet togs fram 2019 av Riksantikvarieämbetet i samarbete med Naturvårdsverket och Svenska Unescorådet och i dialog med andra berörda myndigheter, kommuner och aktörer.

Den beskriver hur Sverige arbetar med Unescos världsarvskonvention idag och hur arbetet ska inriktas framöver. Strategin innehåller en ny vision och övergripande mål, de viktigaste utvecklingsområdena i världsarvsarbetet och tydliggöranden om hur utvecklingsområdena bör mötas.

Visionen för det nationella världsarvsarbetet är att "världsarven visar vägen till en hållbar och fredlig värld" och de fyra övergripande målen som fastställs i strategin är:

- Agenda 2030-målen genomsyrar allt världsarvsarbete i Sverige.
- Arbetet med världsarv i Sverige är förebildligt i fråga om att hållbart bevara, använda och utveckla natur- och kulturmiljöer.
- Sverige är aktivt i det internationella arbetet, verkar för att konventionen är ett effektivt och trovärdigt redskap inom Unesco och lyfter världsarvens betydelse för Agenda 2030-målen.
- Världsarvsarbetet präglas av samarbete, samverkan, dialog och lokalt medbestämmande.¹⁰

Handlingsplan för den nationella världsarvsstrategin: Plan för genomförande 2021–2024 är en handlingsplan för hur den nationella strategin på en övergripande nivå ska genomföras under perioden 2021–2024. Handlingsplanen är framtagen av Riksantikvarieämbetet i dialog och samarbete med berörda aktörer i världsarvsarbetet. Målgrupperna för handlingsplanen är lokala, regionala och nationella aktörer som arbetar med världsarv i Sverige, d.v.s. samma målgrupper som den nationella världsarvsstrategin.¹¹

Arbetet med världsarvsstrategin har delats upp i två genomförandeperioder och innebär därmed två separata handlingsplaner för perioderna 2021–2024 och 2026–2029. Den första genomförandeperioden är inriktad på kapacitets- och kunskapsutbyggnad, medan nästa fas kommer ha fokus på genomförande.¹²

Agenda 2030

FN:s globala mål, Agenda 2030, består av 17 mål för hållbar utveckling med syfte att utrota extrem fattigdom, minska ojämlikheter och orättvisor i världen, främja fred och rättvisa samt att lösa klimatkrisen.

Enligt den nationella strategin för världsarvsarbetet är ett av utvecklingsområdena att bättre ta tillvara världsarvens potential att bidra till samhällsutvecklingen och Agenda 2030-målen. Agenda 2030-målen bör genomsyra allt världsarvsarbete och vara förebildligt i fråga om att bevara, använda och utveckla natur- och kulturmiljöer på ett hållbart sätt.¹³

Varje tema i denna förvaltningsplan har därför kopplats till mål i Agenda 2030.

Lagskydd

Det finns ett antal lagar, regler och ramverk som skyddar kyrkstadens värden mot andra intressen.

Plan- och bygglagen Detaljplan PL 166 skyddar alla kyrkstugor och stall samt ett hundratal andra byggnader genom rivningsförbud och bestämmelser om att de inte får förvanskas. För alla byggnader inom världsarvsområdet gäller utökad lovplikt även för underhållsåtgärder och ommålning, samt bestämmelser om tak- och fasadmateriäl. För hela området gäller bestämmelser om gatubeläggningar, mark och trädgård. (Se kartor på sidorna 24-27.)

Miljöbalken Riksintresset uttrycks genom kyrka, kyrkstadsbebyggelsen, sockenmagasin och medeltida kulturlager samt gatunätet med tydliga medeltida drag. Riksintresse är inte i sig ett skydd men ett anspråk i samhällsplaneringsprocessen.

Kulturmiljölagen skyddar kyrkan med kyrkomiljön och fornlämningen under mark.

1817 och 1849 års kungliga brev reglerar kyrkstugeförvärv som ska prövas och att dessa ska prövas av Länsstyrelsen.

Markupplåtelseavtalet är ett avtal mellan Nederluleå församling (markägaren) och kyrkstugeägaren.

⁵ Se Riksantikvarieämbetet. *Världsarvskonventionen och världsarvens globala koppling*. <https://www.raa.se/evenemang-och-upplevelser/upplev-kulturarvet/varldsarv-i-sverige/varldsarvskonventionen-och-varldsarvens-globala-koppling/> och Svenska Uneskorådet. *Världsarv*. <https://unesco.se/kultur/varldsarv/>

⁶ Se Svenska Uneskorådet. *Världsarvskonventionen*. <https://unesco.se/kultur/varldsarvskonventionen/>

⁷ Se Svenska Uneskorådet. *Världsarv*. <https://unesco.se/kultur/varldsarv/>

⁸ Se Svenska Uneskorådet. *Världsarv i Sverige*. <https://unesco.se/kultur/varldsarv/varldsarv-i-sverige/>

⁹ Se Riksantikvarieämbetet. *Ansvar och roller i världsarvsarbetet*.

<https://www.raa.se/aktuellt/aktuella-fragor/regeringsuppdrag/uppdrag-till-riksantikvarieambetet-att-utarbete-en-nationell-varldsarvsstrategi/ansvar-och-roller-i-varldsarvsarbetet/>

¹⁰ Riksantikvarieämbetet (2019) *Nationell strategi för världsarvsarbetet*.

¹¹ Riksantikvarieämbetet (2021) *Handlingsplan för den nationella världsarvsstrategin Plan för genomförande 2021–2024*.

¹² Se Riksantikvarieämbetet. *Handlingsplan för världsarvsstrategin*.

<https://www.raa.se/evenemang-och-upplevelser/upplev-kulturarvet/varldsarv-i-sverige/handlingsplan/>

¹³ Riksantikvarieämbetet (2019) *Nationell strategi för världsarvsarbetet*.

Ansvarsfördelning och roller

Arbetet med ett världsarv samordnas vanligtvis i ett s.k. världsarvsråd, som i världsarvet Gammelstads kyrkstad kallas Kyrkstadsrådet. Här samlas ansvariga aktörer på lokal och regional nivå för att samordna implementeringen av förvaltningsplanen. Kyrkstadsrådet sammanträder fyra gånger per år. Sammankallande i Kyrkstadsrådet är världsarvssamordnaren vid Kultur- och fritidsförvaltningen i Luleå kommun.

Varje förvaltare och intressent ansvarar däremellan för att nödvändiga beslut tas i den egna organisationen för att säkerställa att världsarvsarbetet genomförs, och att deras aktiviteter som relaterar till världsarvet har sin utgångspunkt i prioriterade teman.

För att säkerställa god förvaltning och utveckling av de svenska världsarven har den nationella strategin för världsarvsarbetet definierat de olika parternas roller och ansvar.

Kyrkstadsrådets parter

Luleå kommun

Varje världsarv bör ha en världsarvssamordnare, vars främsta roll är att samordna världsarv och utveckling. I Kyrkstadsrådet är det Luleå kommun som har detta övergripande ansvar för att organiseringen på lokal och regional nivå fungerar. Rollen är strategisk och innefattar att ha helhetsperspektiv på all typ av arbete som krävs för att bevara, använda och utveckla världsarvet och arbeta utifrån Agenda 2030-målen.

Kommunens förvaltningar och bolag¹⁴ har även en central roll i världsarvsarbetet som beslutsfattande myndighet och i arbetet med samhällsplanering och samhällsutveckling på lokal nivå. Kommunen har stort mandat att forma sin roll i världsarvsarbetet utifrån lokala förutsättningar och behov.

Länsstyrelsen Norrbotten

Länsstyrelsen ansvarar för det statliga natur- och kulturmiljöarbetet på regional nivå, vilket även omfattar världsarven. Som regional myndighet har Länsstyrelsen ett särskilt ansvar för tillsynen av fornlämningsområdet, kyrkan och kyrkomiljön. Länsstyrelsen följer utvecklingen i världsarvet Gammelstads kyrkstad och prövar tillstånd till åtgärder som innebär förändringar av kyrkomiljön och fornlämningsområdet. Myndigheten prövar också alla köp av kyrkstugor för att säkerställa att intentionerna i 1817 och 1849 års kungliga brev följs när stugor säljs till nya ägare.

Länsstyrelsen arbetar för länets bästa och verkar bland annat för att våra kulturmiljöer bevaras, vårdas och utvecklas. Inom ramen för arbetet med världsarvet i Gammelstad ger Länsstyrelsen ekonomiskt stöd till byggnadsvårdande arbete på bland annat kyrkstugor, till den arkeologiska insats som krävs vid markarbeten samt till information om byggnadsvård. Länsstyrelsen kan även stötta projekt som utvecklar världsarvet. Det kan vara projekt som säkerställer världsarvets fysiska miljö, skapar fler kommersiella aktiviteter, handlar om särskilda marknadsföringsinsatser eller ger stöd till enskilda företag.

Nederluleå församling

Mitt i världsarvet ligger Nederluleå kyrka, Nederluleå församlings huvudkyrka. Kyrkans verksamhet är av såväl traditionell som modern karaktär och pågår både vardag och helg. Med gudstjänster, musik och övrig verksamhet lockas besökare till kyrkan och världsarvet. Kyrkan är en populär församlingskyrka som är välbesökt vid gudstjänster och flitigt använd vid livets högtider. Kyrkan är öppen för besökare året om.

Runt Nederluleå kyrka ligger kyrkstugorna på församlingens mark. Församlingen håller register över stugägare och stugorna status, samt handlägger ägarbyten av stugor. Kyrkvallen 1:1, marken där kyrkstugorna står, förvaltas av församlingen.

¹⁴ De förvaltningar och kommunala bolag som främst berörs är Kultur- och fritidsförvaltningen, Infrastruktur- och serviceförvaltningen, Kommunstyrelseförvaltningen, Räddningstjänsten, Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen och Luleå Lokaltrafik.

Norrbottnens museum

Norrbottnens museums uppdrag är att samla, förmedla och utveckla det norrbottniska kulturarvet. Museet verkar för länets historia och samtid, för mångfald, det fria offentliga samtalet och för dagens och morgondagens kunskap. I detta arbete ingår också Gammelstad som kulturarv och världsarv. Norrbottens museums arkeologer, bebyggelseantikvarier och byggnadsantikvarier ger kostnadsfri rådgivning till privatpersoner. Länsmuseum ger även yttranden på remisser från Luleå kommun när det gäller byggnads- vårdåtgärder och bygglovsfrågor inom världsarvsområdet, samt utför på uppdrag av Länsstyrelsen arkeologiska undersökningar.

I Norrbottens museums arkiv, bibliotek, bildarkiv och föremålssamlingar finns omfattande bildmaterial, arkeologiskt material och historisk information om Gammelstad. Museet samarbetar med högskolor, universitet och andra kulturarvsinstitutioner, för att utbyta kunskap om Gammelstad både som världsarv och fornlämnning. Norrbottens museum är en viktig resurs för kunskap om Gammelstad och samverkar gärna i förmedlingsprojekt och andra samarbetsprojekt som rör världsarvsområdets materiella och immateriella värden.

Nederluleå Kyrkstugeägares Intresseförening

Alla kyrkstugeägare är medlemmar i föreningen, som därmed är en viktig förening för att engagera kyrkstugeägarna. Kyrkstugeägarna är bärare av kyrkstadstraditionen. De står för underhåll och reparationer av sina kyrkstugor i enlighet med de lagar och riktlinjer som finns. Föreningen bidrar med aktiviteter som attraherar kyrkstugeägare att komma till helgfirande. Kunskapsförmedling är ett annat viktigt verksamhetsfält för föreningen.

Nederluleå hembygdsförening

Föreningens verksamhet rör gamla Nederluleå socken och världsarvet Gammelstads kyrkstad. Genom studiecirkel och resor bidrar föreningen till kunskapsförmedling om Gammelstads kyrkstad, dess historia och tradition till sina medlemmar. En av föreningens huvudverksamheter är kyrkstuga nr 253–254 som föreningen äger. Under helgerna sommartid (maj–september) är kyrkstugan bemannad med föreningens kunniga guider som berättar om kyrkstadslivet förr.

Kyrkbyns intresseförening

Kyrkbyns intresseförening är en ideell organisation vars uppgift är att på olika sätt tillvarata och främja intressen för de boende i Kyrkbyn.

Trafikverket

Trafikverket förvaltar de statliga vägarna inom världsarvsområdet. Vägsträckorna är väg nr 590, Gamla Bodenvägen, 400 meter lång och väg 968, Rutviksvägen, 300 meter lång. Trafikverket upprättar drift- och underhållsplaner för sträckorna och lägger ut driften på entreprenad.

Trafikverkets roll i världsarvsarbetet är att bedöma påverkan på världsarvet vid planerade förändringar och kunna motivera förändringen utifrån att världsarvets särskilt stora universella värde inte påverkas negativt. Beslutsfattande myndigheter har också en viktig roll gällande att förebygga att det som planeras och görs inte riskerar påverka världsarvets särskilt stora universella värde negativt.

Svenska kyrkan

Nederluleå församling

TRAFIKVERKET

KYRKBYNS INTRESSEFÖRENING

Teman och fokusområden

Förvaltningsplanen för Gammelstads kyrkstad är indelad i fem teman, som utgör grunden för världsarvsarbetet under den kommande tioårsperioden. De fem teman som prioriteras i förvaltningsplanen är utvalda dels för att stödja målen i Agenda 2030, dels för att stärka de utvecklingsområden som finns nämnda i handlingsplanen för den nationella världsarvsstrategin.

Till varje tema finns två-tre prioriterade fokusområden som mer detaljerat beskriver nuläget, de långsiktiga målen och även ger förslag på åtgärder för att uppnå målen.

Organisering och finansiering

I handlingsplanen för den nationella världsarvsstrategin 2021–2024 pekas ”tydligare ansvar och roller och mer enhetlig organisation” ut som ett utvecklingsområde. Detta för att säkerställa att det finns organisatoriska förutsättningar för utveckling och förvaltning av världsarvet, men också för dialog, samverkan och lokalt och regionalt medbestämmande.

Inom temat organisation och finansiering finns två fokusområden:

- **Ansvar, roller, samordning och samverkan**
- **Långsiktig finansiering**

Koppling till Agenda 2030

Arbetet med Gammelstads kyrkstad förutsätter ett nära samarbete mellan världsarvets förvaltande parter och en bred samverkan med många olika aktörer. Organisationen måste därför vara kommunikativ och tydlig, men också inkluderande och flexibel. Världsarvsarbetet kan på detta sätt bidra till målen 16 och 17 i Agenda 2030.

16. Fredliga och inkluderande samhällen

16:6 Bygg effektiva, tillförlitliga och transparenta institutioner

16:7 Säkerställ ett lyhört, inkluderande och representativt beslutsfattande

16:10 Säkerställa allmän tillgång till information och skydda de grundläggande friheterna

17. Genomförande och globalt partnerskap

17:17 Uppmuntra effektiva partnerskap

Ansvar, roller, samordning och samverkan

Världsarvsråd är ett forum för samverkan, samråd, informationsutbyte och samtal mellan olika aktörer i världsarvsarbetet på lokal och regional nivå. Det fyller en central funktion i att förvalta och utveckla världsarvet i enlighet med den nationella strategin för världsarvsarbetet.

I Gammelstads kyrkstad utgörs detta råd av det s.k. Kyrkstadsrådet, som sammanträder fyra gånger per år. Utöver detta finns också en plan- och beredningsgrupp¹⁵ som träffas någon gång i månaden för att diskutera mer löpande och operativa frågor kring världsarvet.

Långsiktiga mål

- Kyrkstadsrådets parter har god kännedom om de olika aktörernas roller och ansvar i världsarvsarbetet och tar eget ansvar för de gemensamma behov och möjligheter som beslutats om i förvaltningsplan och årlig aktivitetsplan.
- Världsarvsarbetet i Gammelstads kyrkstad präglas av samarbete, dialog och lokalt medbestämmande.
- Det finns en fördjupad kunskap om Agenda 2030 och hur de globala målen genomsyrar världsarvsarbetet.

Åtgärder

- Omsätta förvaltningsplanen i årlig aktivitetsplan, som beslutas av Kyrkstadsrådet.
(Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden)

Långsiktig finansiering

Kyrkstadsrådets styrka ligger i att det samlar flera parter med olika roller, ansvar och kompetenser, vilket gör att de tillsammans kan vårda, bevara och utveckla världsarvet. Varje verksamhet står själva för kostnaderna för de åtgärder som de prioriterar i den egna verksamhetsplaneringen och i den gemensamma årliga aktivitetsplanen för världsarvet, då det inte finns någon gemensam budget. De intäkter som genereras genom världsarvet går tillbaka in i verksamheterna.

Långsiktiga mål

- Det finns en stabil ekonomisk grund för världsarvsarbetet.
- Externa medel finansierar eller delfinansierar större projekt som involverar flera parter.

Åtgärder

- Löpande informera Kyrkstadsrådets parter om möjligheter till extern finansiering.
(Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden)

¹⁵ I plan- och beredningsgruppen ingår representanter för Länsstyrelsen Norrbotten, Norrbottens museum, Nederluleå församling, Infrastruktur- och serviceförvaltningen (Luleå kommun) och Kultur- och fritidsförvaltningen (Luleå kommun).

Kunskap och förmedling

Kunskap är nödvändigt för att kunna förvalta världsarvets värden på ett långsiktigt hållbart sätt. Genom världsarvs-konventionens artikel 27 förbinder sig därför respektive stat att stärka allmänhetens uppskattning och respekt för världsarven, samt informera om de faror som hotar dessa. I handlingsplanen för den nationella världsarvsstrategin understryks även vikten av "mer samlad och tydlig kommunikation och bättre kommunikation om världsarvsarbetets globala koppling" som ett prioriterat utvecklingsområde.

Temat kunskap och förmedling består av tre fokusområden:

- **Kunskapsutveckling**
- **Kommunikation och tillgängliggörande**
- **Forskning och innovation**

Koppling till Agenda 2030

Genom att kommunicera och utbilda allmänheten om världsarvet ökar medvetenheten om kulturell mångfald, vilket bidrar till delmål 16.10 i Agenda 2030. Tillgängliggörandet av information ökar insynen och allmänhetens rätt att få veta mer om sitt världsarv, vilket ytterligare bidrar till samma delmål. Genom att sprida kunskapen om världsarvet ökar också allmänhetens engagemang, vilket bidrar till att skydda och bevara platsen (delmål 11.4).

11. Hållbara städer och samhällen

11:4 Skydda världens natur- och kulturarv

16. Fredliga och inkluderande samhällen

16:10 Säkerställ allmän tillgång till information och skydda de grundläggande friheterna.

Kunskapsutveckling

För att kunna förvalta världsarvet enligt världsarvskonventionens principer, är kontinuerlig kunskapsutveckling grundläggande. Detta är viktigt för att fördjupa förståelsen, omvärdera tidigare kunskap och sätta historien i relation till dagens samhällsutmaningar. Genom att arbeta proaktivt med kunskapsutveckling förebyggs risken att världsarvet skadas och att kulturarv går förlorat. Eftersom kunskap är en färskvara behöver det arbetet ske löpande.

Långsiktiga mål

- Berörda förvaltare och intressenter har tillgång till relevant och uppdaterad kunskap för att säkerställa en god och varsam skötsel.
- Kyrkstugeägare har kunskap om traditionen och kulturmiljön.
- Ökad kunskap hos förvaltare och intressenter leder till ökat engagemang och en större känsla av gemenskap kring världsarvet.
- Kännedom och kunskap om byggnadsvård och traditionellt hantverk är hög bland såväl förvaltare som hos kyrkstugeägare.

Åtgärder

- Utveckla samverkan med akademien och kunskapsutbyte kring samhällsplanering, byggnadsvård och hållbar turism. (Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden)
- Anordna särskilda utbildningsinsatser kring byggnadsvård och skötsel av äldre träbyggnader för kyrkstugeägare. (Norrbottnens museum i samarbete med Nederluleå Kyrkstugeägares Intresseförening)
- Anordna riktade utbildningsinsatser till driftspersonal kring världsarvets särskilda förutsättningar för drift och skötsel. (Luleå kommun/Infrastruktur- och servicenämnden i samarbete med Kultur- och fritidsnämnden)
- Ge handläggande tjänstemän och beslutsfattare förutsättningar att besluta utifrån uppdaterade planerings- och kunskapsunderlag om världsarvets värde och skydd. (Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden)

Kommunikation och tillgängliggörande

Behovet av kunskap om världsarvet Gammelstads kyrkstad blir aldrig mättat. Det kommer nya stugägare, nya besökare och förvaltningar som stöps om och förnyas. I Luleå sker dessutom en kraftig samhällsomvandling till följd av den gröna omställningen av industrin, där kommunen har som målsättning att växa till närmare 100 000 invånare fram till 2040¹⁶. Detta kommer i högre grad att ställa olika intressen och prioriteringar mot varandra. Den kunskap som redan finns och den som tas fram behöver tillgängliggöras och kontinuerligt kommuniceras till samtliga berörda målgrupper.

Långsiktiga mål

- Kännedomen om kyrkstadens värden ökar bland invånarna i Norrbotten och skolelever kommer i kontakt med världsarvet under sin skolgång i länet.
- Kunskapsförmedlingen är målgruppsanpassad och sker i för målgruppen relevanta kanaler.
- Kunskapsbaserade upplevelser är en viktig del i kunskapsförmedlingen till samtliga målgrupper.
- Guider verksamma i världsarvet är kunniga och auktoriserade.
- Näringsidkare och andra aktörer i området är väl införstådda med regler för skyltning.
- Logotyper och profilering för Gammelstads kyrkstad och Unesco världsarv används i kommunikationsmaterial om världsarvet.

Åtgärder

- Kontinuerligt förmedla världsarvets OUV till verksamma inom besöksnäring/servicenäring, samt till de kyrkstugeägare som gärna öppnar sina kyrkstugor för besökare. (Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden)
- Kommunera och tillgängliggöra världsarvets OUV via digitala medier, samt via utställnings- och programverksamhet. (Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden och Kommunstyrelsen)
- Samla befintlig kunskap om världsarvet och göra den tillgänglig digitalt. (Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden och Kommunstyrelsen)
- Utveckla och erbjuda skolprogram och kompetensutvecklingsinsatser riktade till lärare. (Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden)
- Testa nya kommunikationsformer, samt kontinuerligt mäta och följa upp de kommunikationsinsatser som genomförs. (Luleå kommun/Kommunstyrelsen i samarbete med Kultur- och fritidsnämnden)

Forskning och innovation

Forskning inom världsarv involverar många forskningsområden som t.ex. historia, antropologi, arkeologi, konsthistoria, teknik, turism och stadsplanering. Den omfattar olika aspekter av att förstå, dokumentera, övervaka och skydda mänsklighetens kulturarv. Liksom inom andra forskningsområden behöver kunskapsbasen för världsarvsarbetet fortsätta att utvecklas, befintlig kunskap kan behöva omprövas och nya kunskapsluckor uppstår ständigt. I takt med att världsarvsarbetet utvecklas behöver också forskningen bidra med ny kunskap. Det kan gälla bidrag och koppling till Agenda 2030-målen, klimat- och katastrofberedskap, ny teknik, nya metoder för vård och underhåll, kunskapsutveckling om världsarvens historia eller utveckling av förvaltningsorganisation och legalt skydd.

Digitalisering och klimatomställningen innebär att många stora satsningar sker eller planeras i Norrbotten de närmaste åren. Prognosen är att de största industriprojekten innebär investeringar på minst 200 miljarder fram till 2030¹⁷. Det går inte att med säkerhet förutsäga de samhällsekonomiska effekterna av de pågående och planerade industriprojekten, men utifrån ett forsknings- och innovationsperspektiv är det en unik möjlighet att samla erfarenheter och säkerställa att även kulturvärden som finns i världsarvet tas i beaktande i omvälvande samhällsförändringar.

Långsiktiga mål

- Världsarvet studeras kontinuerligt i forsknings- och utvecklingssyfte.

Åtgärder

- Identifiera nya möjliga forskningsområden i samarbete med akademien. (Alla kyrkstadsrådets parter)
- Identifiera samverkansformer och finansiering till forsknings- och innovationsprojekt i världsarvet via utlysningar. (Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden)

¹⁶Luleå Kommun (2021) *Program till Vision Luleå 2040 - Översiktsplan 2021*.

¹⁷Region Norrbotten (2024) *Norrbottnen: Industriomställningen och dess samhällsekonomiska effekter*.

Kulturmiljö och bebyggelse

Världsarvets särskilt stora universella värde bärs av kulturmiljön som helhet såväl som av de enskilda byggnaderna. Miljön berättar om kyrkstadstraditionen, de långa avstånden, landhöjningen och Luleås historia. Inom buffertzonen som omger världsarvsområdet finns strukturer som är en förutsättning för att man ska kunna förstå världsarvmiljön i sitt forna sammanhang. Kulturmiljön är en konkret länk till det förflutna, vilken ger oss historisk kunskap och upplevelse som inte går att finna i litteratur eller arkiv. Det är kulturmiljön med den särpräglade bebyggelsen som skapar den särskilda atmosfär och känsla som finns i Gammelstads kyrkstad.

Under temat kulturmiljö och bebyggelse finns två fokusområden:

- Vård och bevarande
- Risk och beredskap

Koppling till Agenda 2030

Vård och bevarande av Gammelstads kyrkstad bidrar till flera delmål inom målområde 11. Genom att till exempel vårda och tillgängliggöra världsarvet skapas offentliga och tillgängliga platser som främjar social interaktion och gemenskap (delmål 11.7). Bevarande av kulturmiljöer bidrar även till en inkluderande stadsutveckling genom att integrera historiska och kulturella värden i den urbana planeringen (delmål 11.3). Båda fokusområdena har också tydliga kopplingar till målområde 13, bland annat genom att skapa förutsättningar för klimatanpassningar (13.1) och att genom riskbedömningar minska sårbarheten mot klimatrelaterade risker (13.2).

11. Hållbara städer och samhällen

- 11.3 Inkluderande och hållbar urbanisering
- 11.4 Skydda världens kultur- och naturarv
- 11.6 Minska städernas miljöpåverkan
- 11.7 Skapa säkra och inkluderande grönområden för alla

13. Bekämpa klimtförändringarna

- 13.1 Stärk motståndskraften mot och anpassningsförmågan till klimatrelaterade katastrofer
- 13.2 Integrera åtgärder mot klimtförändringar i politik och planering
- 13.3 Öka kunskap och kapacitet för att hantera klimtförändringar

Vård och bevarande

Kulturmiljön är en attraktiv boendemiljö och lockar besökare från hela världen. Kyrkstugorna och annan kulturhistoriskt värdefull bebyggelse ska kunna användas och vara en tillgång för dem som bor på, använder eller besöker platsen idag och i framtiden.

Planerade förändringar av t.ex. mark, vatten, infrastruktur eller byggnader i eller nära världsarv är den viktigaste faktorn att hantera framöver för världsarvens skydd och bevarande. I den nationella strategin för världsarvsarbetet identifieras otydligheter i hur processen bör se ut och vem som ansvarar för vad när en förändring planeras. Även hur potentiella skador upptäcks, när, hur, av vem och till vem som händelsen uppmärksammas samt när, hur och vem som bör agera behöver bli tydligare.¹⁸

Långsiktiga mål

- Det finns lokal och regional kännedom om och gemensam målbild för Gammelstads kyrkstads mervärden och karaktärsdrag.
- Skador och negativ påverkan på världsarvet och kringliggande buffertzonen undviks genom att all förvaltning, planering och verksamhet är förebyggande och proaktiv, med världsarvets OUV som grund.
- Det finns bred kompetens kring världsarvskonventionen lokalt och regionalt så att ägare, boende, tjänstemän och politiker har kännedom om hur kulturarv ska bevaras samt tillgång till kvalificerad rådgivning i praktiska frågor.

Åtgärder

- Inkludera världsarvet i andra strategier och processer hos ansvariga aktörer för att förhindra förfall eller en utveckling som skadar det kulturhistoriska värdet.
(Alla kyrkstadsrådets parter)
- Utveckla samrådsförfarandet mellan olika aktörer och rutiner kring förvaltningsarbetet av den fysiska miljön i världsarvet.
(Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden, Infrastruktur- och servicenämnden och Kommunstyrelsen)
- Utveckla kunskap och kompetens kring världsarvets bevarande hos förvaltare, intressenter och kyrkstugeägare och se över rutiner.
(Alla kyrkstadsrådets parter)
- Säkerställa att skötsel av kyrkovallen (markytan som både kyrkan och kyrkstugorna står på) sker på traditionellt sätt och att vid behov justera grönytoras nivåer för vattenavrinning.
(Nederluleå församling)

¹⁸ Riksantikvarieämbetet (2021) *Handlingsplan för den nationella världsarvsstrategin: Plan för genomförande 2021-2024.*

Risk och beredskap

Beredskapsarbete för kriser och klimatförändringar specifikt lyfts upp som ett utvecklingsområde i den nationella strategin för världsarvsarbetet och i Sveriges periodiska rapportering till Unesco. Beträffande klimatförändringar behöver såväl snabba, drastiska, långsamma som kumulativa förändringar hanteras. Målsättningen med insatserna är att stärka beredskapen för de kriser, katastrofer och klimatförändringar som kan drabba världsarven och skapa förutsättningar för en god hantering om en kris eller katastrof skulle inträffa.¹⁹

Krisberedskap handlar om förmågan att förebygga, motstå och hantera krissituationer. Förmågan byggs upp genom bland annat analyser av sårbarheter, utbildning, övning samt genom den organisation och de strukturer som skapas före, under och efter en kris.²⁰

I framtiden kommer klimatet i Luleå att utvecklas mot att bli varmare och blötare. Den tydligaste förändringen är att medeltemperaturerna för både år och årstider kommer att höjas med flera grader. Framförallt vintern kommer att bli varmare. Nederbörden kommer att öka över hela året. Luleå kommun arbetar med att se över sin beredskap med utgångspunkt från extrema väderhändelser som skyfall och översvämning.²¹

Långsiktiga mål

- Lokalt och regionalt ansvariga aktörer har en väl utvecklad samverkan kring riskhantering, katastrofberedskap och beredskap för klimatförändringar.
- Lokala och regionala aktörer tillämpar de råd och riktlinjer som finns om riskhantering, katastrofberedskap och beredskap för klimatförändringar.
- Bebyggelsen är skyddad mot extrema väderhändelser såsom skyfall och översvämning.
- Bebyggelsen är så långt det går skyddad mot brand eller andra olyckor.
- Kommunikation används som ett verktyg för att lyfta och synliggöra klimatförändringarnas effekter på natur- och kulturarv.

Åtgärder

- Genomföra förebyggande tillsyns- och informationsinsatser. (Luleå kommun/Kommunstyrelsen/Räddningstjänsten)

¹⁹ Riksantikvarieämbetet (2021) *Handlingsplan för den nationella världsarvsstrategin: Plan för genomförande 2021-2024*.

²⁰ Luleå Kommun (2023) *Program för civil beredskap*.

²¹ Luleå Kommun (2015) *Riktlinjer för klimatanpassning*.

Världsarvet som motor i lokal och regional besöksnäringsutveckling

Gammelstads kyrkstad och det närliggande Friluftsmuseet Hägnan är några av Luleås mest populära sevärdheter, och attraherar såväl lokalbor som internationella turister.

Turismen i Gammelstads kyrkstad är starkt säsongsbetonad, med flest besökare under sommaren och december och lågsäsong under höst och vårvinter. Det är hög efterfrågan på lokaler för näringsverksamhet och det finns i dagsläget ingen tom kapacitet för att ta emot nya hyresgäster. Säsongsskillnader innebär en stor utmaning för entreprenörer för att utveckla sin verksamhet.

Prognosen är att besöksnäringen i regionen kommer att fortsätta växa. I regionen är vintermånaderna fortfarande högsäsong, men ett ökat intresse för vandring i kombination med att stora delar av Europa drabbas av värmeböljor och skyfall allt oftare bidrar till att sommarturismen till svalare destinationer som Norrbotten förväntas öka. I översiktsplanen Program till Vision Luleå 2040 identifieras turism och handel som ett prioriterat område för utvecklingsinsatser.²²

Som ett stöd i arbetet med hållbar turismutveckling har Unesco utvecklat en metod som hjälper världsarv att arbeta med hållbar turismutveckling, Unesco World Heritage Sustainable Tourism Toolkit. Metoden bygger på tio guider där de första fyra är grundläggande.²³ Riksantikvarieämbetet har tillsammans med Tillväxtverket och Region Dalarna också tagit fram riktlinjer för hur dessa verktyg kan tillämpas i de svenska världsarven i Handbok för hållbar turismutveckling i världsarv och kulturmiljöer.²⁴

Under temat världsarvet som motor i lokal och regional besöksnäringsutveckling finns följande fokusområden:

- Destinationsutveckling
- Affärsutveckling

Koppling till Agenda 2030

Utvecklingen av världsarvet som en motor för besöksnäringen är nära kopplat till delmål 8.9 i Agenda 2030, som handlar om hur hållbar turism skapar jobb och främjar lokal kultur och lokala produkter. Det finns också en nära koppling till 12.B genom att införa verktyg och metoder för att övervaka och främja hållbara turismeffekter, vilket gynnar långsiktig hållbarhet i turismnäringen. Destinations- och affärsutveckling bidrar också till delmål 11.A, genom att världsarvet skapar en länk mellan stad och landsbygd och främjar en hållbar regional utveckling.

8. Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

8.9 Främja gynnsam och hållbar turism

12. Hållbar konsumtion och produktion

12.B Utveckla och implementera verktyg för övervakning av hållbar turism

11. Hållbara städer och samhällen

11.A Främja nationell och regional utvecklingsplanering

²² Luleå Kommun (2021) Program till Vision Luleå 2040 - Översiktsplan 2021.

²³ Se Unesco. Unesco World Heritage Sustainable Tourism Toolkit. <https://whc.unesco.org/en/sustainabletourismtoolkit/>

²⁴ Riksantikvarieämbetet och Tillväxtverket (2021) Handbok för hållbar turismutveckling i världsarv och kulturmiljöer.

Destinationsutveckling

Norrbottnen har som mål att bli världens mest ansvarsfulla arktiska resmål enligt Norrbottens besöksnäringstrategi 2030.²⁵ Det kräver insatser inte bara från turistföretag, utan även från möjliggörare och inte minst besökare. Som världsarv och en av regionens mest välkända attraktioner kan Gammelstads kyrkstad vara en viktig utvecklingsmiljö i det arbetet.

Attraktiva upplevelser är grunden i hållbar turism. Det handlar om allt från en fungerande och tillgänglig infrastruktur i form av vägar, parkeringsplatser, skyltsystem och transportlösningar till synlighet i den samordnade kommunikationen och marknadsföringen.

Långsiktiga mål

- Världsarvet är ett av länets ledande besöksmål och en reseanledning till Luleå och regionen.
- Världsarvet är en plats för autentiska och hållbara upplevelser.
- Gammelstads kyrkstad syns i viktiga fysiska och digitala kanaler och knutpunkter i Luleå och Norrbotten.
- Det är enkelt att hitta och ta sig till Gammelstads kyrkstad året om.

Åtgärder

- Sträva efter att tillämpa de verktyg och guider för hållbar turismutveckling som tagits fram av Unesco, samt av Riksantikvarieämbetet och Tillväxtverket. (Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden)
- Utveckla etablerade samverkansformer mellan lokala och regionala aktörer inom besöksnäringen för att hitta gemensamma utvecklingsmål och synergier. (Luleå kommun/ Kommunstyrelsen i samarbete med Kultur- och fritidsnämnden)
- Säkra kompetensförsörjningen genom att stötta kompetensöverföring och kunskapsbaserade upplevelser förmedlade av kunniga och auktoriserade Gammelstadsguider. (Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden)

Affärsutveckling

I dagsläget attraherar världsarvet både lokalbor och långväga besökare från andra delar av landet och världen. Det är stora säsongskillnader under året, med högt besöksstryck under sommar och i viss mån kring advent, men lågsäsong under vår och höst.

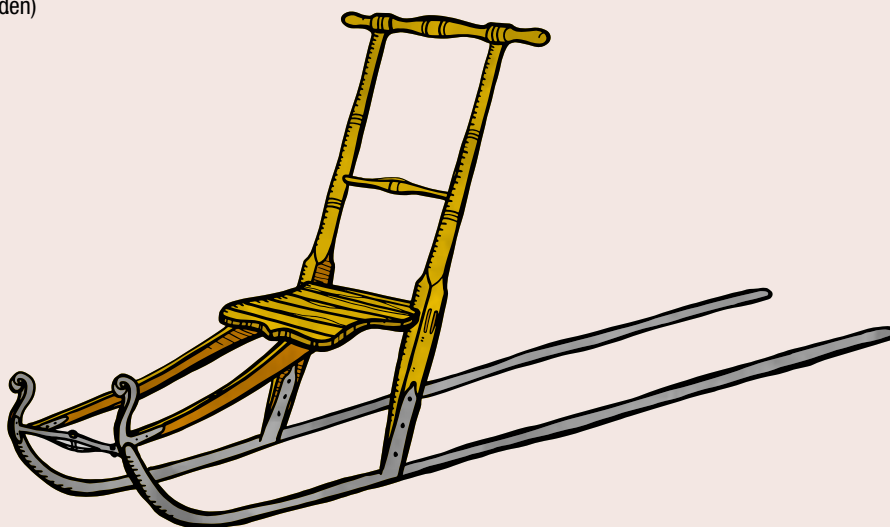
De största attraktionerna i destinationen Gammelstad är kyrkstaden och kyrkan i världsarvet, Visitor Center, samt Friluftsmuseet Hägnan. Visitor Center har en populär utställning och försäljning av guide turer för individer och grupper, samt uthyrning av audioguider m.m. Ett fåtal boendialternativ finns.

Långsiktiga mål

- Arbete sker för att utjämna besöksmålets säsongskillnader, Gammelstad ska vara ett attraktivt besöksmål året runt.
- Lokalbefolkningen (Luleåregionen), som är en viktig målgrupp, känner till och tar del av programutbudet.
- Besöksnäringens företag skapar upplevelser som bygger på världsarvets OUV.

Åtgärder

- Skapa forum och aktiviteter som främjar kunskapsutbyte och produktutveckling mellan olika aktörer i destinationen. (Luleå kommun/Kommunstyrelsen)
- Lyfta fram världsarvet specifikt i destinationsmarknadsföringen via samlade huvudkanaler. (Luleå kommun/Kommunstyrelsen)
- Förbättra hänvisningar och skyltning till sevärdheter och service inom området. (Luleå kommun/Infrastruktur- och servicenämnden i samarbete med Kultur- och fritidsnämnden)

²⁵ Region Norrbotten och Swedish Lapland Visitors Board (2024) Strategisk färdplan mot 2030 för Sveriges arktiska resmål – Norrbottens besöksnäringstrategi.

Levande kyrkstadstradition

Levande kyrkstadstradition är ett prioriterat tema eftersom kyrkstadens upprinnelse ligger i behovet av övernattningsställe i samband med kyrkobesök eller andra ärenden i sockencentrumet. Det är en förutsättning för bevarandet av kulturmiljön att kyrkstugeägarna använder sin kyrkstuga och underhåller den kontinuerligt. Annars riskerar kyrkstadens kulturhistoriska värde att förvanskas och i värsta fall förfalla.

Den levande traditionen av att använda kyrkstugan och delta i aktiviteter i kyrkstaden är en viktig del för dagens kyrkstugeägare och spelar en stor roll i att attrahera nya generationer av stugägare.

Temat levande kyrkstadstradition innehåller följande två fokusområden:

- Traditioner och samtid
- Engagemang och delaktighet

Koppling till Agenda 2030

Att hålla traditionen levande genom ett aktivt engagemang är inte bara en fråga om fysiskt bevarande utan också om informationsspridning, utbildning, och skydd av de grundläggande friheterna. Detta stärker samhällets tillgång till sitt kulturarv och skyddar det mot förvanskning och förlust, i linje med delmål 16.10.

16. Fredliga och inkluderande samhällen

16.10 Säkerställa allmän tillgång till information och skydda de grundläggande friheterna

Traditioner och samtid

Kyrkstadens världsarvsstatus vilar på den kulturmiljö som skapats av människors traditioner genom historien; hur kyrkstaden växlat karaktär när människor tillfälligt samlats under kyrkhelger, marknader och andra evenemang. Fortfarande samlas kyrkstugeägarna och andra församlingsbor under särskilda helger under året. Av kyrkhelgerna är det påsk, midsommar, Persmäss, tacksägelsehelgen och jul som fortfarande lockar flest stugägare att komma till kyrkstugan. Aktiviteterna i kyrkan är dock inte enbart knutna till dessa helger, utan kyrkan håller öppet året runt och gudstjänster genomförs minst en, och ibland två gånger i veckan.

Numera är dock kyrkstugeägarna i större utsträckning sekulariserade och andelen som är medlemmar i Svenska kyrkan har minskat. Man vistas i och övernattar i sin kyrkstuga i samband med andra kulturella evenemang, för social samvaro eller helt enkelt för rekreation.

Långsiktiga mål

- Kyrkstugeägarna bär stolt kyrkstadstraditionen vidare in i tjugohundratalet och de känner sig som en del av en månghundraårig sedvänja.
- Många kyrkstugeägare använder sina kyrkstugor för tillfällig övernattnings i samband med församlingsverksamhet eller andra aktiviteter.
- Det finns även fortsättningsvis service som möjliggör tillfälligt boende i kyrkstugor (genom servicehusen i världsarvet).

Åtgärder

- Utforska olika sätt att modernisera traditionen för att spegla samtidens behov.
(Alla kyrkstadsrådets parter)

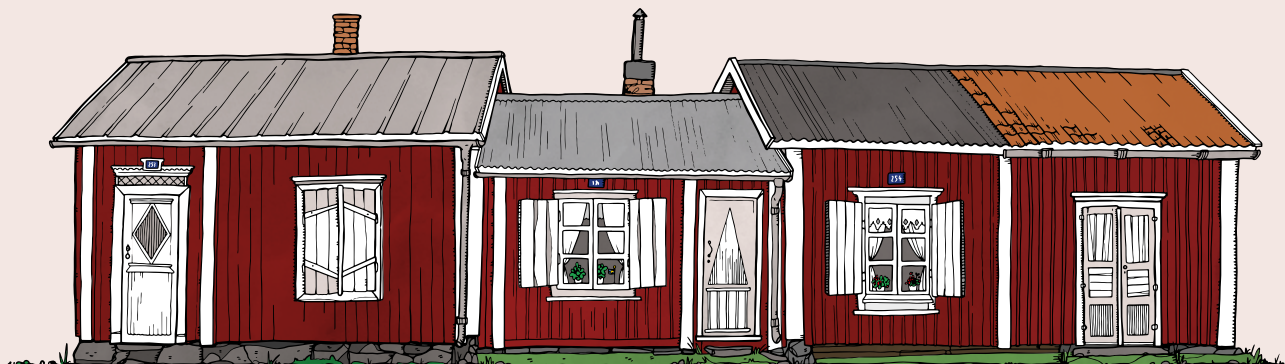
Engagemang och delaktighet

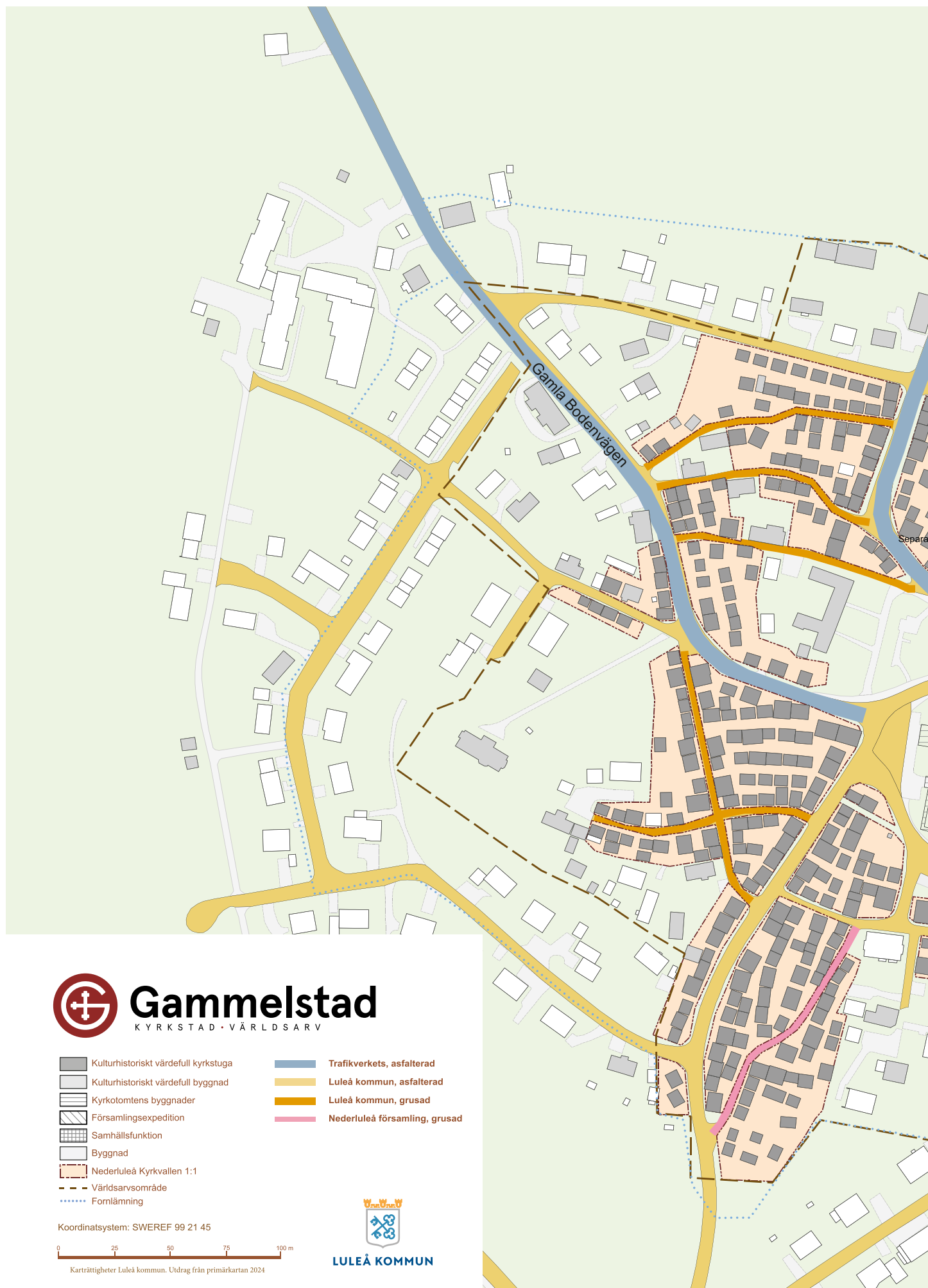
Intresset, det lokala engagemanget och stoltheten över Gammelstads kyrkstad som världsarv är avgörande för att detta unika kulturarv ska kunna bevaras och utvecklas. För att Gammelstads kyrkstad ska fortsätta att vara en levande och relevant del av samhället är det viktigt att engagera både nuvarande och kommande generationer. Kyrkstaden utgör ett fundament för social hållbarhet genom att erbjuda en plats där identitet, sammanhållning och gemenskap kan stärkas.

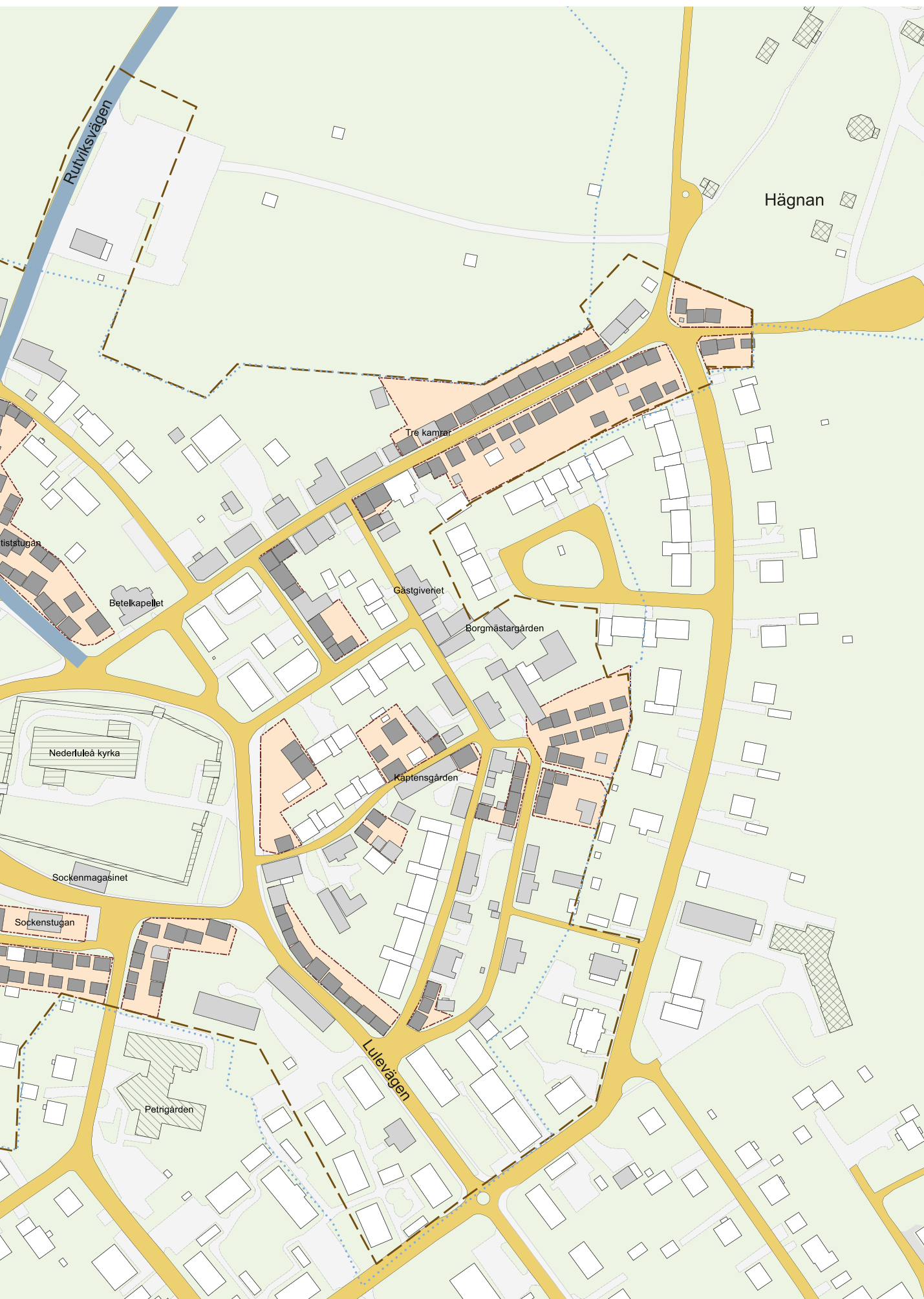
Arbetet med att bevara och utveckla Gammelstads kyrkstad som ett levande världsarv måste därför grundas i delaktighet och vara väl förankrat bland Luleåborna, och då särskilt bland ungdomarna. Men delaktigheten måste även sträcka sig utanför länets gränser till exempelvis de kyrkstugeägare som bor i andra delar av landet. Genom att inkludera dessa målgrupper i arbetet för världsarvet säkerställs att Gammelstads kyrkstad förblir en levande och meningsfull del av samhället även för framtida generationer.

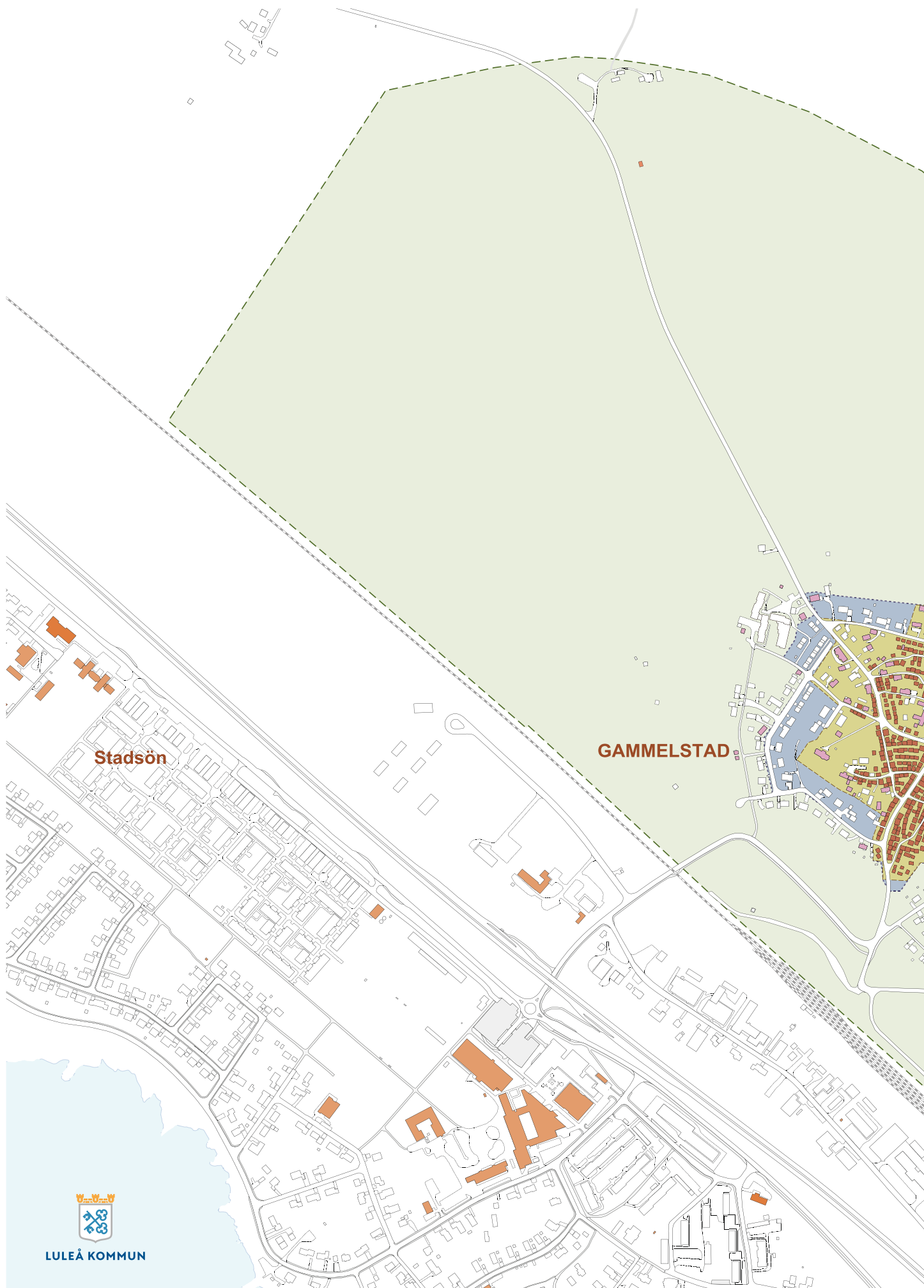
Långsiktiga mål

- Det finns en aktiv gemensam förenings- och församlingsverksamhet som vänder sig till kyrkstugeägare och nya kyrkstugeägare känner sig välkomna i gemenskapen.
- Aktivitetsutbudet under evenemangshelger är rikt och anpassat för olika åldrar och intressen.
- Nederluleå Kyrkstugeägares Intresseförening har många aktiva medlemmar.
- I kyrkstaden anordnas evenemang som uppmuntrar samverkan och gemenskap. Detta kan inkludera marknader, hantverksdagar, kulturfestivaler och andra sociala sammankomster som engagerar både stugägare och det bredare samhället.
- Ungas relation till kyrkan och kyrkstadslivet stärks.

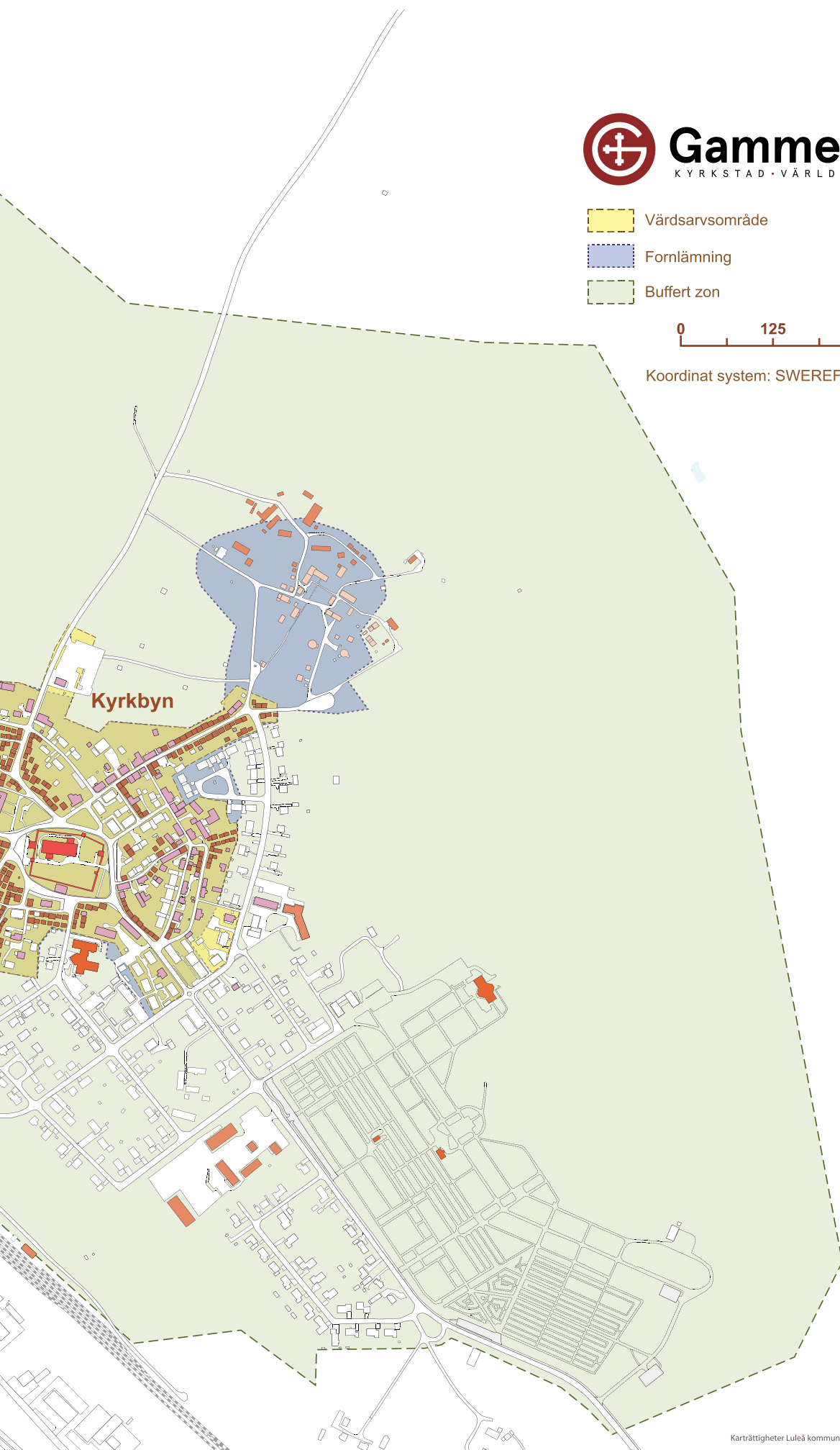
 Värdsarvsområde

 Fornlämning

 Buffert zon

0 125 250 m

Koordinat system: SWEREF 99 21 45

Referenslista

- Luleå Kommun. 2023. *Program för civil beredskap*.
- Luleå Kommun. 2021. *Program till Vision Luleå 2040 - Översiktsplan 2021*.
- Luleå Kommun. 2015. *Riktlinjer för klimatanpassning*.
- Region Norrbotten. 2024. *Norrbotten: Industriomställningen och dess samhällsekonomiska effekter*.
- Region Norrbotten och Swedish Lapland Visitors Board. 2024. *Strategisk färdplan mot 2030 för Sveriges arktiska resmål – Norrbottens besöksnäringstrategi*.
- Riksantikvarieämbetet. 2021. *Handlingsplan för den nationella världsarvsstrategin Plan för genomförande 2021–2024*. Stockholm.
- Riksantikvarieämbetet. 2019. *Nationell strategi för världsarvsarbetet*. Stockholm.
- Riksantikvarieämbetet och Tillväxtverket. 2021. *Handbok för hållbar turismutveckling i världsarv och kulturmiljöer*.

Digitala medier

- Riksantikvarieämbetet. *Ansvar och roller i världsarvsarbetet*. <https://www.raa.se/aktuellt/aktuella-fragor/regeringsuppdrag/uppdrag-till-riksantikvarieambetet-att-utarbete-en-nationell-varldsarvsstrategi/ansvar-och-roller-i-varldsarvsarbetet/> (2024-09-18)
- Riksantikvarieämbetet. *Det här är ett världsarv*. <https://www.raa.se/evenemang-och-upplevelser/upplev-kulturarvet/varldsarv-i-sverige/varldsarvsdefinition/> (2024-09-18)
- Riksantikvarieämbetet. *Handlingsplan för världsarvsstrategin*. <https://www.raa.se/evenemang-och-upplevelser/upplev-kulturarvet/varldsarv-i-sverige/handlingsplan/> (2024-09-18)
- Riksantikvarieämbetet. *Världsarvskonventionen och världsarvens globala koppling*. <https://www.raa.se/evenemang-och-upplevelser/upplev-kulturarvet/varldsarv-i-sverige/varldsarvskonventionen-och-varldsarvens-globala-koppling/> (2024-09-18)
- Svenska Unescorådet. *Världsarv*. <https://unesco.se/kultur/varldsarv/> (2024-09-18)
- Svenska Unescorådet. *Världsarv i Sverige*. <https://unesco.se/kultur/varldsarv/varldsarv-i-sverige/> (2024-09-18)
- Svenska Unescorådet. *Världsarvskonventionen*. <https://unesco.se/kultur/varldsarvskonventionen/> (2024-09-18)
- Unesco. *Inscription: The Church Village of Gammelstad, Lulea (Sweden) - Decision 20 COM VIII.C*. [https://whc.unesco.org/en/decisions/3007/\(2024-09-18\)](https://whc.unesco.org/en/decisions/3007/(2024-09-18))
- Unesco. *The Criteria for Selection*. <https://whc.unesco.org/en/criteria> (2024-09-18)
- Unesco. *Unesco World Heritage Sustainable Tourism Toolkit*. <https://whc.unesco.org/en/sustainabletourismtoolkit/> (2024-09-18)

Världsarvet Gammelstads kyrkstad

Förvaltningsplan 2025-2035

KFN AU 28 maj

Gammelstad
KYRKSTAD • VÄRLDSARV

KFN AU 2025-05-28

- Presentationen har visats på KFN AU i Januari
Idag visas kompletteringar sedan dess
- Ny dragning planeras av Världsarvssamordnaren på nämnden
den 11 juni

Remiss till nämnder

- Förvaltningsplanen har skickats för remissyttrande till Infrastruktur- och servicenämnden och Kommunstyrelsen.
- Skickades 10 januari 2025.
- Sista datum inkomma med yttrande 20 april.

Remiss till ISN

- Förvaltningsplanen togs upp som ett meddelande på Infrastruktur- och servicenämnden 15 april. Besvarat av tjänsteperson på delegation.
- Remissvaret: "Berörda inom förvaltningen som varit delaktig i processen att ta fram ny förvaltningsplan vill tacka för en god samverkan och har inget övrigt att yttra sig över förslag till ny förvaltningsplan, samt dess bilaga aktivitetsplan 2025."

Remiss till KS

- Kommunstyrelsen fick förlängt till 5 maj att inkomma med remissyttrande.
- Inkom inte med remissyttrande.

Övriga ändringar

- På förslag av KFN AU 8 jan så har nu ansvariga för åtgärder i planen ändrats från de olika förvaltningarna till de olika nämnderna.

Vad är ett världsarv?

- Ett kulturarv eller naturarv så värdefullt att det är en angelägenhet för hela mänskligheten.
- Unescos världsarvskonvention definierar vilka sorts kultur- och naturarv som kan komma att bli aktuella för att bli inskrivna på världsarvslistan.
- Det finns drygt 1200 världsarv i världen, varav 15 finns i Sverige.

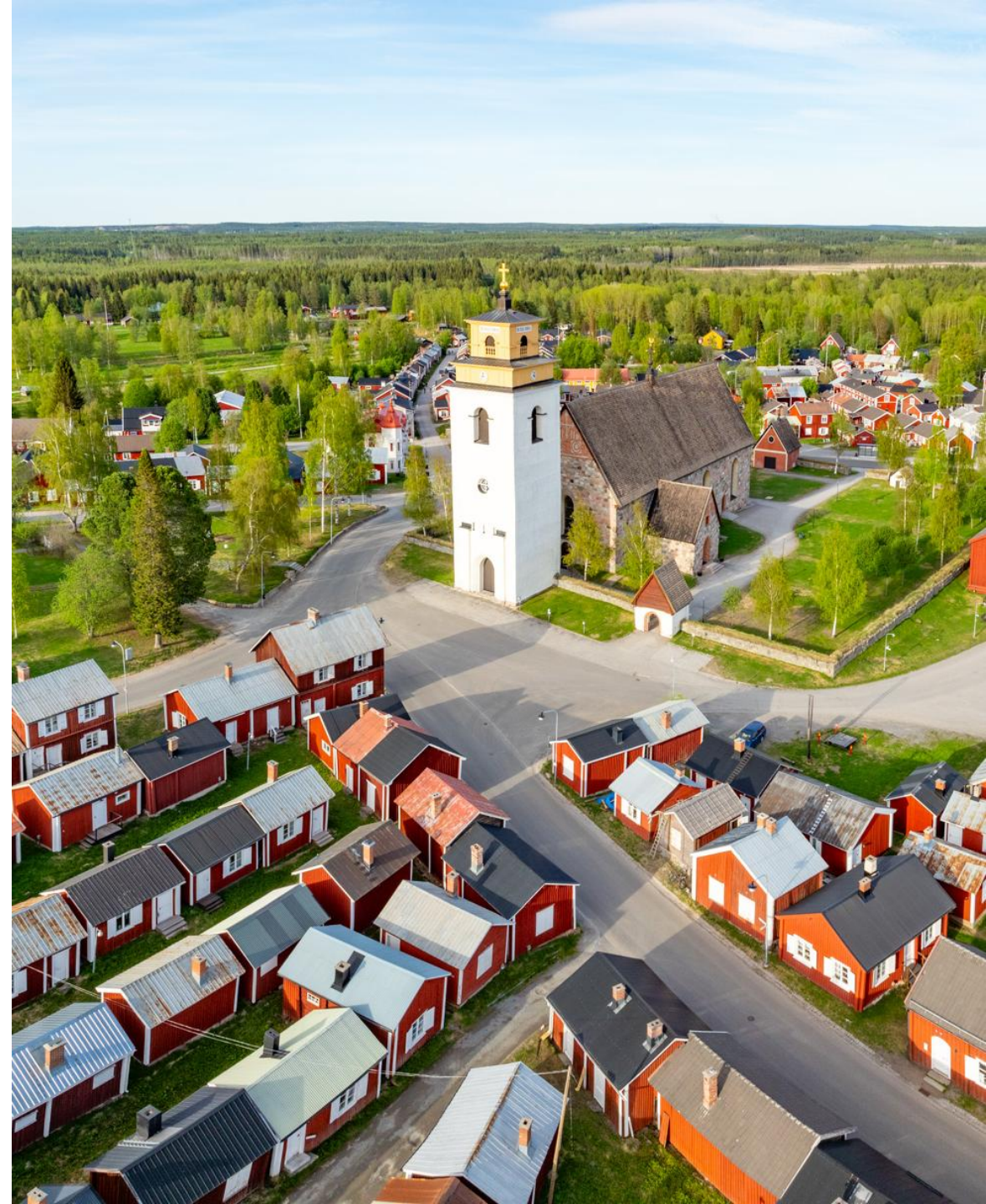
Världsarv i Sverige

PLATSER SOM GÖR SKILLNAD

Världsarvet Gammelstads kyrkstad

- Gammelstads kyrkstad är drygt 400 år gammal och rymmer 404 kyrkstugor.
- 1996 togs Gammelstads kyrkstad upp på Unescos världsarvslista och blev därmed ett världsarv.
- Unescos motivering: "*Gammelstads kyrkstad är ett enastående exempel på den traditionella kyrkstad som finns i norra Skandinavien. Den illustrerar på ett utomordentligt sätt anpassningen av traditionell stadsplanering till de speciella geografiska och klimatologiska förhållanden som råder i en svår naturmiljö.*"

Förvaltningen av världsarvet

Kyrkstadsrådet (förvaltar världsarvet gemensamt)

- Luleå kommun, Kultur- och fritidsförvaltningen
- Luleå kommun, Infrastruktur- och serviceförvaltningen
- Luleå kommun, Kommunstyrelseförvaltningen
- Länsstyrelsen Norrbotten
- Norrbottens museum
- Trafikverket
- Nederluleå församling
- Nederluleå kyrkstugeägares intresseförening
- Nederluleå hembygdsförening

Plan- och beredningsgruppen (operativ grupp)

- Luleå kommun, Infrastruktur- och serviceförvaltningen
- Luleå kommun, Kultur- och fritidsförvaltningen
- Norrbottens museum
- Länsstyrelsen Norrbotten
- Nederluleå församling

Världsarvssamordning

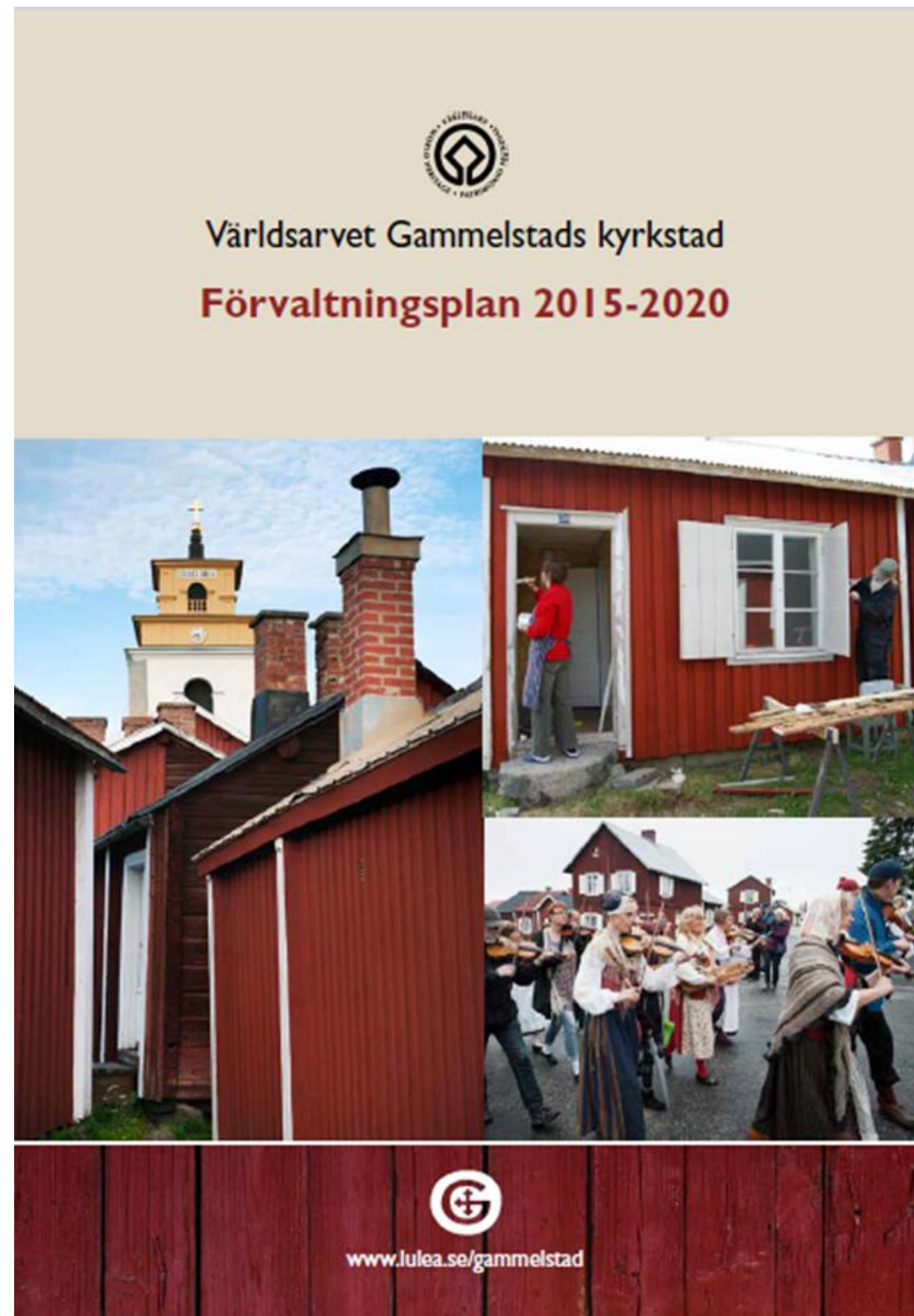
- Luleå kommun, Kultur- och fritidsförvaltningen

Varför ny förvaltningsplan?

- Enligt Unescos världsarvskommittés operationella riktlinjer och den nationella strategin för världsarvsarbetet bör varje världsarv ha en förvaltningsplan.
- Tidigare förvaltningsplanen gällde 2015-2020.
- Fanns behov av nya avsnitt i förvaltningsplanen kopplat till exempelvis:
 - Agenda 2030
 - Området risk, beredskap och klimatförändringar

Ny förvaltningsplan

Processen

- Har tagits fram på uppdrag av Kyrkstadsrådet under hösten 2024.
- Kultur- och fritidsförvaltningen har samordnat arbetet med den nya förvaltningsplanen.
- Nya planperioden är 2025-2035, med revidering 2030.
- Utgår från tidigare förvaltningsplan.
- Antagits av Kyrkstadsrådet 17 oktober 2024.

Förvaltningsplan
Världsarvet Gammelstads kyrkstad
2025-2035

Gammelstad
KYRKSTAD • VÄRLDSARV

Ny förvaltningsplan

Processen

Remissförfarande:

- Infrastruktur- och servicenämnden, Luleå kommun
- Kommunstyrelsen, Luleå kommun
- Kultur- och fritidsförvaltningen, Luleå kommun
- Kommunstyrelseförvaltningen, Luleå kommun
- Infrastruktur- och serviceförvaltningen, Luleå kommun
- Räddningstjänsten, Luleå kommun
- Länsstyrelsen
- Norrbottens museum
- Nederluleå församling
- Trafikverket
- Nederluleå kyrkstugeägarna intresseförening
- Nederluleå hembygdsförening
- Kyrkbyns intresseförening

Förvaltningsplan
Världsarvet Gammelstads kyrkstad
2025-2035

Gammelstad
KYRKSTAD • VÄRLDSARV

Ny förvaltningsplan

Struktur

- Inledande del
- Fem tematiska områden
 - Organisering och finansiering
 - Kunskap och förmedling
 - Kulturmiljö och bebyggelse
 - Världsarvet som motor i lokal och regional besöksnärlingsutveckling
 - Levande kyrkstadstradition
- Varje tematiskt område innehåller långsiktiga mål och åtgärder.

Förvaltningsplan
Världsarvet Gammelstads kyrkstad
2025-2035

Ny årlig aktivitetsplan

- Aktiviteter på detaljnivå under året i världsarvet.
- Utgår från förvaltningsplanens fem tematiska områden.
- Aktivitetsplanen följs upp årligen.

Aktivitetsplan
Världsarvet Gammelstads kyrkstad
2025

Gammelstad
KYRKSTAD • VÄRLDSARV

KFF:s förslag till beslut

Kultur- och fritidsnämnden beslutar föreslå kommunfullmäktige besluta att anta förvaltningsplanen för världsarvet Gammelstads kyrkstad 2025-2035 med dess bilaga aktivitetsplan, samt uppdra till berörda nämnder att verkställa de delar av planen respektive nämnd ansvarar för.

Förvaltningsplan Världsarvet Gammelstads kyrkstad 2025-2035

Gammelstad
KYRKSTAD • VÄRLDSARV

Information om ny e-utbildning

- Förvaltningen håller tar just nu fram en e-utbildning om världsarvet Gammelstads kyrkstad.
- Huvudsaklig målgrupp är politiker i nämnderna som berörs av förvaltningen av världsarvet, men även tjänstepersoner i Luleå kommun kommer kunna gå utbildningen.
- Syftet är att på ett lättillgängligt sätt informera om världsarvet Gammelstads kyrkstad och kommunens arbete med förvaltningen.
- Planerad lansering under hösten 2025.

Världsarvet 30-år 2026

- Jubileumshelger: 28 feb- 1 mars och 27-28 juni 2026
- Länsstyrelsen har bjudit in Kungahuset och Kulturministern
- Landshövdingen inviger jubileumsåret

Övrigt:

- Världsarvsdag årligen 12-14 sept
(samma som nationella kulturarvsdagen)

Tack för idag!

Aktivitetsplan

Världsarvet Gammelstads kyrkstad

2025

Gammelstad
KYRKSTAD • VÄRLDSARV

Omslagsfoto: Peter Rosen, Lappland Media. Foto: Peter Rosen, Anders Alm, Susanne Lindholm och Luleå kommun
Grafisk form: Kristina Hjärtberg, Kultur- och fritidsförvaltningen, Luleå kommun. Digitaltryck 2024
Aktivitetsplanen för Gammelstads kyrkstad distribueras av Kultur- och fritidsförvaltningen, Luleå kommun, 971 79 Luleå
www.visitgammelstad.se

Innehållsförteckning

Inledning	4
Organisering och finansiering	5
Långsiktiga mål	5
Åtgärder	5
Aktiviteter under 2025	5
Årligen återkommande aktiviteter	5
Kunskap och förmedling	6
Långsiktiga mål	6
Åtgärder	6
Aktiviteter under 2025	7
Årligen återkommande aktiviteter	7
Kulturmiljö och bebyggelse	8
Långsiktiga mål	8
Åtgärder	8
Aktiviteter under 2025	9
Årligen återkommande aktiviteter	10-11
Världsarvet som motor i lokal och regional besöksnärringsutveckling	12
Långsiktiga mål	12
Åtgärder	12
Aktiviteter under 2025	13
Årligen återkommande aktiviteter	13
Levande kyrkstadstradition	14
Långsiktiga mål	14
Åtgärder	14
Aktiviteter under 2025	15
Årligen återkommande aktiviteter	15

Inledning

Arbetet med att bevara och utveckla världsarvet förutsätter ett nära samarbete mellan aktörerna som är direkt involverade i förvaltningen av världsarvet. Förvaltningsplanen för Gammelstads kyrkstad 2025-2035 pekar ut den långsiktiga riktningen för världsarvsarbetet, medan den årliga aktivitetsplanen tar upp konkreta aktiviteter för året, samt årligen återkommande aktiviteter.

Aktivitetsplanen är indelad efter förvaltningsplanens fem olika teman och varje avsnitt inleds med de långsiktiga målen och åtgärderna från förvaltningsplanen.

Aktivitetsplanen följs upp årligen.

Organisering och finansiering

Långsiktiga mål

- Kyrkstadsrådets parter har god kännedom om de olika aktörernas roller och ansvar i världsarvsarbetet och tar eget ansvar för de gemensamma behov och möjligheter som beslutats om i förvaltningsplan och årlig aktivitetsplan.
- Världsarvsarbetet i Gammelstads kyrkstad präglas av samarbete, dialog och lokalt medbestämmande.
- Det finns en fördjupad kunskap om Agenda 2030 och hur de globala målen genomsyrar världsarvsarbetet.
- Det finns en stabil ekonomisk grund för världsarvsarbetet.
- Externa medel finansierar eller delfinansierar större projekt som involverar flera parter.

Åtgärder

- Omsätta förvaltningsplanen i årlig aktivitetsplan, som beslutas av Kyrkstadsrådet. (Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden)
- Löpande informera Kyrkstadsrådets parter om möjligheter till extern finansiering. (Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden)

Aktiviteter under 2025

Aktivitet	Ansvar	Finansiering	Tidsplan
Kartlägga möjliga finansiärer för extern finansiering av utvecklingsprojekt inom världsarvet.	Kultur- och fritidsförvaltningen ¹	Kultur- och fritidsförvaltningen	Under 2025
Undersöka möjligheten att starta fundraising för att bygga upp reparationsfond, samt rapportera resultaten till Plan- och beredningsgruppen.	Kultur- och fritidsförvaltningen	Kultur- och fritidsförvaltningen	Under 2025
Undersöka möjligheten att byta ut ordföranden i Kyrkstadsrådet.	Kultur- och fritidsförvaltningen	Kultur- och fritidsförvaltningen	Under 2025

Årligen återkommande aktiviteter

Aktivitet	Ansvar	Finansiering	Tidsplan
Rekrytera ferieungdomar till visningsstugan.	Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen ² i samarbete med Kultur- och fritidsförvaltningen/Visitor Center	Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen	Mars-april
Administrera möten med Kyrkstadsrådet och Plan- och beredningsgruppen.	Kultur- och fritidsförvaltningen	Kultur- och fritidsförvaltningen	Löpande under året
Leda Kyrkstadsrådet.	Kultur- och fritidsförvaltningen	Kultur- och fritidsförvaltningen	4 gånger/år
Leda Plan- och beredningsgruppmöten.	Kultur- och fritidsförvaltningen	Kultur- och fritidsförvaltningen	Ca 1 gång/månad

1 Luleå kommun.
2 Luleå kommun

Kunskap och förmedling

Långsiktiga mål

- Berörda förvaltare och intressenter har tillgång till relevant och uppdaterad kunskap för att säkerställa en god och varsam skötsel.
- Kyrkstugeägare har kunskap om traditionen och kulturmiljön.
- Ökad kunskap hos förvaltare och intressenter leder till ökat engagemang och en större känsla av gemenskap kring världsarvet.
- Kännedom och kunskap om byggnadsvård och traditionellt hantverk är hög bland såväl förvaltare som hos kyrkstugeägare.
- Kännedomen om kyrkstadens värden ökar bland invånarna i Norrbotten och skolelever kommer i kontakt med världsarvet under sin skolgång i länet.
- Kunskapsförmedlingen är målgruppsanpassad och sker i för målgruppen relevanta kanaler.
- Kunskapsbaserade upplevelser är en viktig del i kunskapsförmedlingen till samtliga målgrupper.
- Guider verksamma i världsarvet är kunniga och auktoriserade.
- Näringsidkare och andra aktörer i området är väl införstådda med regler för skyltning.
- Logotyper och profilering för Gammelstads kyrkstad och Unesco världsarv används i kommunikationsmaterial om världsarvet.
- Världsarvet studeras kontinuerligt i forsknings- och utvecklingssyfte.

Åtgärder

- Utveckla samverkan med akademin och kunskapsutbyte kring samhällsplanering, byggnadsvård och hållbar turism. (Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden)
- Anordna särskilda utbildningsinsatser kring byggnadsvård och skötsel av äldre träbyggnader för kyrkstugeägare. (Norrbottens museum i samarbete med Nederluleå Kyrkstugeägares Intresseförening)
- Anordna riktade utbildningsinsatser till driftspersonal kring världsarvets särskilda förutsättningar för drift och skötsel. (Luleå kommun/Infrastruktur- och servicenämnden i samarbete med Kultur- och fritidsnämnden)
- Ge handläggande tjänstemän och beslutsfattare förutsättningar att besluta utifrån uppdaterade planerings- och kunskapsunderlag om världsarvets värde och skydd. (Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden)
- Kontinuerligt förmedla världsarvets OUV till verksamma inom besöksnäring/servicenäring, samt till de kyrkstugeägare som gärna öppnar sina kyrkstugor för besökare. (Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden)
- Kommunicera och tillgängliggöra världsarvets OUV via digitala medier, samt via utställnings- och programverksamhet. (Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden och Kommunstyrelsen)
- Samla befintlig kunskap om världsarvet och göra den tillgänglig digitalt. (Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden och Kommunstyrelsen)
- Utveckla och erbjuda skolprogram och kompetensutvecklingsinsatser riktade till lärare. (Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden)
- Testa nya kommunikationsformer, samt kontinuerligt mäta och följa upp de kommunikationsinsatser som genomförs. (Luleå kommun/Kommunstyrelsen i samarbete med Kultur- och fritidsnämnden)
- Identifiera nya möjliga forskningsområden i samarbete med akademin. (Alla Kyrkstadsrådets parter)
- Identifiera samverkansformer och finansiering till forsknings- och innovationsprojekt i världsarvet via utlysningar. (Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden)

Aktiviteter under 2025

Aktivitet	Ansvar	Finansiering	Tidsplan
Undersöka förutsättningar för utökat samarbete med biblioteken i Norrbotten kring världsarvet och information om världsarvet, samt sammanställa resultatet i kort rapport.	Kultur- och fritidsförvaltningen	Kultur- och fritidsförvaltningen	Under 2025
Uppdatera och publicera digital information om världsarvet, inklusive information om möjligheten att söka bidrag till kultur- historiska miljöer från Länsstyrelsen.	Kultur- och fritidsförvaltningen	Kultur- och fritidsförvaltningen	Under 2025
Undersöka förutsättningarna för att skapa intern digital utbildning om världsarvet i Luleå kommuns utbildningsportal.	Kultur- och fritidsförvaltningen	Kultur- och fritidsförvaltningen	Under 2025
Undersöka möjligheten att ha årligen återkommande "världsarvsdag".	Kultur- och fritidsförvaltningen	Kultur- och fritidsförvaltningen	Under 2025
Starta förberedelserna inför världsarvets 30-årsjubileum 2026.	Plan- och beredningsgruppens parter	Plan- och berednings- gruppens parter	Under 2025

Årligen återkommande aktiviteter

Aktivitet	Ansvar	Finansiering	Tidsplan
Ansvara för världsarvsskyltar vid väg E4 och 97.	Kommunstyrelseförvaltningen /Kommunikation ³	Kommunstyrelseförvaltningen /Kommunikation	Löpande under året
Arrangera program riktade till lokal- befolkningen och övriga besökare.	Kultur- och fritidsförvaltningen /Visitor Center	Kultur- och fritidsförvaltningen /Visitor Center	Löpande under året
Erbjuda skolprogram om världsarvet.	Kultur- och fritidsförvaltningen /Visitor Center	Kultur- och fritidsförvaltningen /Visitor Center	Löpande under året
Prioritera information kring byggnadsvård och traditionella hantverkskunskaper.	Länsstyrelsen	Länsstyrelsen	Löpande under året
Delta vid informationsmöten med kyrkstugeägarna, när behov finns.	Länsstyrelsen	Länsstyrelsen	Löpande under året
Informera LTU-studenter (civilingenjör inriktning arkitektur) om byggnads- vård kopplat till världsarvet.	Norrbottens museum	Norrbottens museum	Årligen

³ Luleå kommun.

Kulturmiljö och bebyggelse

Långsiktiga mål

- Det finns lokal och regional kännedom om och gemensam målbild för Gammelstads kyrkstads mervärden och karaktärsdrag.
- Skador och negativ påverkan på världsarvet och kringliggande buffertzon undviks genom att all förvaltning, planering och verksamhet är förebyggande och proaktiv, med världsarvets OUV som grund.
- Det finns bred kompetens kring världsarvskonventionen lokalt och regionalt så att ägare, boende, tjänstemän och politiker har kännedom om hur kulturarv ska bevaras samt tillgång till kvalificerad rådgivning i praktiska frågor.
- Lokalt och regionalt ansvariga aktörer har en väl utvecklad samverkan kring riskhantering, katastrofberedskap och beredskap för klimatförändringar.
- Lokala och regionala aktörer tillämpar de råd och riktlinjer som finns om riskhantering, katastrofberedskap och beredskap för klimatförändringar.
- Bebyggelsen är skyddad mot extrema väderhändelser såsom skyfall och översvämning.
- Bebyggelsen är så långt det går skyddad mot brand eller andra olyckor.
- Kommunikation används som ett verktyg för att lyfta och synliggöra klimatförändringarnas effekter på natur- och kulturarv.

Åtgärder

- Inkludera världsarvet i andra strategier och processer hos ansvariga aktörer för att förhindra förfall eller en utveckling som skadar det kulturhistoriska värdet.
(Alla Kyrkstadsrådets parter)
- Utveckla samrådsförfarandet mellan olika aktörer och rutiner kring förvaltningsarbetet av den fysiska miljön i världsarvet.
(Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden, Infrastruktur- och servicenämnden och Kommunstyrelsen)
- Utveckla kunskap och kompetens kring världsarvets bevarande hos förvaltare, intressenter och kyrkstugeägare och se över rutiner.
(Alla Kyrkstadsrådets parter)
- Säkerställa att skötsel av kyrkovallen (markytan som både kyrkan och kyrkstugorna står på) sker på traditionellt sätt och att vid behov justera grönyrtornas nivåer för vattenavrinning.
(Nederluleå församling)
- Genomföra förebyggande tillsyns- och informationsinsatser.
(Luleå kommun/Räddningstjänsten)

Aktiviteter under 2025

Aktivitet	Ansvar	Finansiering	Tidsplan
Omvärldsbevaka pågående arbete kring risker och beredskap kopplat till klimatförändringar och risker och beredskap kopplat till kris och krig.	Kultur- och fritidsförvaltningen	Kultur- och fritidsförvaltningen	Under 2025
Skicka lista på årets stora aktiviteter i världsarvet till Räddningstjänsten och Infrastruktur- och serviceförvaltning-en, för möjlighet till ökad beredskap.	Kultur- och fritidsförvaltningen	Kultur- och fritidsförvaltningen	I början av 2025
Fortsätta samarbetet kring möjlig framtagning av nya estetiska riktlinjer för den yttre miljön i världsarvet.	Kultur- och fritidsförvaltningen, Infrastruktur- och serviceförvaltningen ⁴ och Kommunstyrelse-förvaltningen	Kultur- och fritidsförvaltningen, Infrastruktur- och serviceförvaltningen och Kommunstyrelse-förvaltningen	Under 2025
Revidera markupplåtelseavtalet mellan kyrkstugeägare och Nederluleå församling.	Nederluleå församling	Nederluleå församling	Under 2025
Lansera nytt IT-stöd för administration av kyrkstugor och kyrkstugesyn.	Nederluleå församling	Nederluleå församling	Under 2025
Utreda och fatta beslut om vem som ska delta vid kyrkstugesynen.	Plan- och berednings-gruppens parter	Plan- och berednings-gruppens parter	Våren 2025
Påbörja utredning kring hur tillgäng-lighetsfrågor förhåller sig till det estetiska programmet.	Plan- och berednings-gruppens parter	Plan- och berednings-gruppens parter	Under 2025
Sammanställa lista till Räddnings-tjänsten och Infrastruktur- och serviceförvaltningen/Infrastruktur/ Gata över aktiviteter under året när många människor kommer samlas i världsarvet.	Plan- och berednings-gruppens parter	Plan- och berednings-gruppens parter	I början av 2025
Ta fram en plan för insatser för kyrkan och kyrkbyn.	Räddningstjänsten ⁵ och Plan- och berednings-gruppens parter	Räddningstjänsten och Plan- och berednings-gruppens parter	Under 2025
Undersöka möjlighet till inköp/ installation av brandtekniska lösning-ar kopplat till brandskydd av kyrkstugorna.	Räddningstjänsten och Plan- och berednings-gruppens parter	Räddningstjänsten och Plan- och berednings-gruppens parter	Under 2025

4 Luleå kommun.
5 Luleå kommun.

Årligen återkommande aktiviteter

Aktivitet	Ansvar	Finansiering	Tidsplan
Säkerställa att drift av fastigheter inte skadar kulturhistoriskt värdefull bebyggelse eller fornlämning under mark. Underhåll av skyddade byggnader sker med antikvarisk medverkan.	Infrastruktur- och serviceförvaltningen /Fastigheter	Infrastruktur- och serviceförvaltningen /Fastigheter	Löpande under året
Hålla ränndalar, diken och trummor fria från igenväxning.	Infrastruktur- och serviceförvaltningen /Infrastruktur	Infrastruktur- och serviceförvaltningen /Infrastruktur	Löpande under året
Säkerställa att drift av gata och mark inte skadar kulturhistoriskt värdefull bebyggelse eller fornlämning under mark.	Infrastruktur- och serviceförvaltningen /Infrastruktur	Infrastruktur- och serviceförvaltningen /Infrastruktur	Löpande under året
Säkerställa att personal har kännedom om de särskilda förutsättningar som råder kring drift och underhåll inom världsarvsområdet.	Infrastruktur- och serviceförvaltningen /Infrastruktur	Infrastruktur- och serviceförvaltningen /Infrastruktur	Löpande under året
Säkerställa att utsmyckning, planteringar och utemöblering är sparsam och i de fall de förekommer sker medvetet, med hög kvalitet och bidrar till att stärka kulturmiljöns identitet.	Infrastruktur- och serviceförvaltningen /Infrastruktur	Infrastruktur- och serviceförvaltningen /Infrastruktur	Löpande under året
Säkerställa antikvarisk medverkan vid handläggning av och vid underhåll och ändringar av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse i världsarvet.	Infrastruktur- och serviceförvaltningen/ Miljö och bygg	Infrastruktur- och serviceförvaltningen /Miljö och bygg	Löpande under året
Genomföra kyrkstugesyn med återkoppling till stugägarna.	Kyrkstadsrådets parter	Kyrkstadsrådets parter	En gång per år
Pröva förvärv av kyrkstugor mot intentionerna i 1818 års kungliga brev.	Länsstyrelsen	Länsstyrelsen	Löpande under året
Vid behov prioritera stöd till byggnadsvård på kyrkstugor genom kulturmiljöanslaget.	Länsstyrelsen	Länsstyrelsen	Löpande under året
Prioritera stöd till relevant kunskapsuppbyggnad kring kulturmiljön.	Länsstyrelsen	Länsstyrelsen	Löpande under året
Lämna stöd till arkeologiska insatser vid smärre markingrepp genom kulturmiljöanslaget.	Länsstyrelsen	Länsstyrelsen	Löpande under året
Handlägga förvärv av kyrkstugor.	Nederluleå församling	Nederluleå församling	Löpande under året
Sammanställa och lämna ut information till nyblivna stugägare.	Nederluleå församling	Nederluleå församling	Löpande under året
Sköta markunderhåll av Kyrkvallen 1:1.	Nederluleå församling	Nederluleå församling	Under sommaren
Se över materialet på hemsidan kopplat till brandskydd, exempelvis kontaktuppgifter till sotare, innehåll i folder samt nummer och kontaktperson på Räddningstjänsten.	Räddningstjänsten	Räddningstjänsten	Årligen

Aktivitet	Ansvar	Finansiering	Tidsplan
Genomföra tillsyn enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor på byggnader och verksamheter som omfattas enligt den kommunala tillsynsplanen.	Räddningstjänsten	Räddningstjänsten	Löpande under året
Tillhandahålla information via kommunens hemsida kopplat till brandskydd på världsarvet samt finnas tillgängliga via telefon för dem som har specifika frågor kopplat till brand eller andra olyckor.	Räddningstjänsten	Räddningstjänsten	Löpande under året
Vid behov korrigera, uppdatera eller ändra insatsplanen för kyrkan samt kyrkbyn. Planerna ses annars över i samband med tillsynsbesök i kyrkan.	Räddningstjänsten tillsammans med Kyrkstadsrådets parter	Räddningstjänsten tillsammans med Kyrkstadsrådets parter	Vid behov
Säkerställa att vinterväghållning sker på ett varsamt sätt så att kulturhistorisk bebyggelse inte skadas. Skötseln sker i enlighet med Trafikverkets ”Skötselbeskrivning för Kyrkbyn”.	Trafikverket	Trafikverket	Under vintern

Världsarvet som motor i lokal och regional besöksnäringsutveckling

Långsiktiga mål

- Världsarvet är ett av länets ledande besöksmål och en reseanledning till Luleå och regionen.
- Världsarvet är en plats för autentiska och hållbara upplevelser.
- Gammelstads kyrkstad syns i viktiga fysiska och digitala kanaler och knutpunkter i Luleå och Norrbotten.
- Det är enkelt att hitta och ta sig till Gammelstads kyrkstad året om.
- Arbete sker för att utjämna besöksmålets säsongsskillnader, Gammelstad ska vara ett attraktivt besöksmål året runt.
- Lokalbefolkningen (Luleåregionen), som är en viktig målgrupp, känner till och tar del av programutbudet.
- Besöksnäringföretag skapar upplevelser som bygger på världsarvets OUV.

Åtgärder

- Sträva efter att tillämpa de verktyg och guider för hållbar turismutveckling som tagits fram av Unesco, samt av Riksantikvarieämbetet och Tillväxtverket.
(Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden)
- Utveckla etablerade samverkansformer mellan lokala och regionala aktörer inom besöksnäringen för att hitta gemensamma utvecklingsmål och synergier.
(Luleå kommun/ Kommunstyrelsen i samarbete med Kultur- och fritidsnämnden)
- Säkra kompetensförsörjningen genom att stötta kompetensöverföring och kunskapsbaserade upplevelser förmedlade av kunniga och auktoriserade Gammelstadsguider.
(Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden)
- Skapa forum och aktiviteter som främjar kunskapsutbyte och produktutveckling mellan olika aktörer i destinationen.
(Luleå kommun/Kommunstyrelsen)
- Lyfta fram världsarvet specifikt i destinationsmarknadsföringen via samlade huvudkanaler.
(Luleå kommun/Kommunstyrelsen)
- Förbättra hänvisningar och skyltning till sevärdheter och service inom området.
(Luleå kommun/Infrastruktur- och servicenämnden i samarbete med Kultur- och fritidsnämnden).

Aktiviteter under 2025

Aktivitet	Ansvar	Finansiering	Tidsplan
Delta i pressresa som en pre-tour i samband med internationella rese-mässan Matka i Helsingfors (denna aktivitet genomförs via interreg projektet Bothnian Coastal Route) där Gammelstad ska ingå i programmet.	Kommunstyrelseförvaltningen /Näringsliv, omvärld & destination	Kommunstyrelseförvaltningen /Näringsliv, omvärld & destination	11-12 januari
Undersöka ifall näringsidkare är intresserade av att samlas kring gemensamma öppettider.	Kultur- och fritidsförvaltningen	Kultur- och fritidsförvaltningen	Under 2025
Undersöka möjligheterna till fler lokaler för nya näringsidkare.	Kultur- och fritidsförvaltningen	Kultur- och fritidsförvaltningen	Under 2025

Årligen återkommande aktiviteter

Aktivitet	Ansvar	Finansiering	Tidsplan
Säkerställa att besöksmålet Gammelstads kyrkstad har en tydligt och stark roll i marknadsföringen av platsen Luleå.	Kommunstyrelseförvaltningen /Näringsliv, omvärld & destination	Kommunstyrelseförvaltningen /Näringsliv, omvärld & destination	Löpande under året
Säkerställa att Gammelstad får möjlighet att ingå i program för visningsresor och pressresor.	Kommunstyrelseförvaltningen /Näringsliv, omvärld & destination	Kommunstyrelseförvaltningen /Näringsliv, omvärld & destination	Löpande under året
Föreslå Gammelstad som besöks-mål för gruppbokningar vid större konferenser och kongresser.	Kommunstyrelseförvaltningen /Näringsliv, omvärld & destination	Kommunstyrelseförvaltningen /Näringsliv, omvärld & destination	Löpande under året

Levande kyrkstadstradition

Långsiktiga mål

- Kyrkstugeägarna bär stolt kyrkstadstraditionen vidare in i tjugohundratalet och de känner sig som en del av en månghundraårig sedvänja.
- Många kyrkstugeägare använder sina kyrkstugor för tillfällig övernattning i samband med församlingsverksamhet eller andra aktiviteter.
- Det finns även fortsättningsvis service som möjliggör tillfälligt boende i kyrkstugor (genom servicehusen i världsarvet).
- Det finns en aktiv gemensam förenings- och församlingsverksamhet som vänder sig till kyrkstugeägare och nya kyrkstugeägare känner sig välkomna i gemenskapen.
- Aktivitetsutbudet under evenemangshelger är rikt och anpassat för olika åldrar och intressen.
- Nederluleå Kyrkstugeägares Intresseförening har många aktiva medlemmar.
- I kyrkstaden anordnas evenemang som uppmuntrar samverkan och gemenskap. Detta kan inkludera marknader, hantverksdagar, kulturfestivaler och andra sociala sammankomster som engagerar både stugägare och det bredare samhället.
- Ungas relation till kyrkan och kyrkstadslivet stärks.

Åtgärder

- Utforska olika sätt att modernisera traditionen för att spegla samtidens behov.
(Alla Kyrkstadsrådets parter)

Foto: Susanne Lindholm

Aktiviteter under 2025

Aktivitet	Ansvar	Finansiering	Tidsplan
Öka deltagandet på föreningens evenemang med 10% jämfört med 2024.	Nederluleå Kyrkstugeägares Intresseförening	Nederluleå Kyrkstugeägares Intresseförening	Under 2025
Utföra en undersökning om hur medlemmarna nyttjar sina kyrkstugor idag, t.ex. omfattning av övernattning och deltagande i aktiviteter.	Nederluleå Kyrkstugeägares Intresseförening	Nederluleå Kyrkstugeägares Intresseförening	Under 2025
Undersöka vad som skulle kunna få medlemmarna att nyttja sina stugor i högre utsträckning.	Nederluleå Kyrkstugeägares Intresseförening	Nederluleå Kyrkstugeägares Intresseförening	Under 2025
Tydliggöra hur kyrkstadstraditioner kan se ut i modern kontext när det gäller både miljö och tradition.	Plan- och beredningsgruppens parter med remissförfarande till övriga parter i Kyrkstadsrådet	Plan- och beredningsgruppens parter	Under 2025

Årligen återkommande aktiviteter

Aktivitet	Ansvar	Finansiering	Tidsplan
Samverka och kommunicera kring kyrkhelger och andra aktiviteter som levandegör kyrkstaden.	Kyrkstadsrådets parter	Kyrkstadsrådets parter	Löpande under året
Fortsätta arrangera årlig lucköppning (på våren) och luckstängning (på hösten).	Nederluleå Kyrkstugeägares Intresseförening	Nederluleå Kyrkstugeägares Intresseförening	Vår och höst
Anordna minst två aktiviteter per år som uppmuntrar övernattning i kyrkstugorna i samband med församlingsverksamhet.	Nederluleå Kyrkstugeägares Intresseförening	Nederluleå Kyrkstugeägares Intresseförening	Under året

unesco
Världsarv

Gammelstad
KYRKSTAD • VÄRLDSARV

§ 205

Bildande av naturreservatet Kalvholmen

Ärendenr 2025/1100-3.3.4.4

Kommunstyrelsens förslag till beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) att bilda naturreservatet Kalvholmen med den avgränsning och det innehåll som framgår av bifogad beskrivning med tillhörande bilagor. Reservatet har den avgränsning som framgår av kartan i bilaga 1 till beskrivningen, med de gränser som slutligen utmärks i fält. Naturreservatets namn ska vara *Naturreservatet Kalvholmen*.
2. Fastställa bifogad skötselplan (bilaga 6 till beskrivningen) i enlighet med 3 § förordningen (1998:1242) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.
3. De i bifogad beskrivning angivna föreskrifterna gäller i reservatet med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen om områdesskydd m.m. för att uppnå och tillgodose syftet med reservatet.

Reservationer

Arne Nykänen (C), Matti Björk (M), Sana Suljanovic (M), Samuel Ek (KD), Thomas Söderström och Bo Larsson (-) reserverar sig mot beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutade 2024-03-11 § 84 att ge kommunstyrelseförvaltningen i uppdrag att ta fram förslag om naturreservatsbildning för ett antal tätortsnära områden och skärgårdsöar. Enligt beslutet skulle förslagen tas fram gruppvis, där Kalvholmen ingår i den första gruppen med målsättningen om ett inrättande under 2025.

Kommunstyrelsen beslutade 2024-12-02 § 310 om inriktningen för naturreservatet och gav i uppdrag till kommunstyrelseförvaltningen att fullfölja den formella processen för reservatsbildning.

Utifrån beslutad inriktning och föreslagen avgränsning av området har kommunstyrelseförvaltningen i samråd med berörda förvaltningar tagit fram ett förslag till bildande av naturreservatet. Förslaget uppfyller miljöbalkens krav på innehåll för ett reservatsbildningsbeslut och följer rådande norm för hur sådana beslut bör utformas. Förslaget innehåller således syftena med reserva-

tet, redovisning av skälen för beslutet, vilka föreskrifter som ska gälla i reservatet samt en skötselplan för området. Skötselplanen bifogas dokumentet.

Förslaget har, förutom till obligatoriska externa myndigheter, även remitterats till intresseföreningar och berörda sakägare. Eftersom kommunen är den enda markägaren är sakägarkretsen begränsad till ett fåtal, t ex ledningsrättsinnehavare och arrendatorer.

Inkomna synpunkter har medfört några mindre justeringar i avgränsning och föreskrifter, vilket framgår i förslaget's ärenderedogörelse, men inget som påverkar den av kommunstyrelsen beslutade inriktningen för reservatet.

Samhällsbyggnadsutskottet har 2025-08-25 § 52 föreslagit kommunfullmäktige besluta med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) att bilda naturreservatet Kalvholmen med den avgränsning och det innehåll som framgår av bifogad beskrivning med tillhörande bilagor. Reservatet har den avgränsning som framgår av kartan i bilaga 1 till beskrivningen, med de gränser som slutligen utmärks i fält. Naturreservatets namn ska vara Naturreservatet Kalvholmen. Fastställa bifogad skötselplan (bilaga 6 till beskrivningen) i enlighet med 3 § förordningen (1998:1242) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. De i bifogad beskrivning angivna föreskrifterna gäller i reservatet med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen om områdesskydd m.m. för att uppnå och tillgodose syftet med reservatet.

Sammanträdet

Arne Nykänen (C), Matti Björk (M), Sana Suljanovic (M), Samuel Ek (KD), Thomas Söderström och Bo Larsson (-) föreslår bifalla motionen.

Evelina Rydeker (MP) och Ulrika Lundberg (V) föreslår bifalla samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställer samhällsbyggnadsutskottets förslag och Arne Nykänen med fleras förslag mot varandra och finner att kommunstyrelsen bifaller samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Dialog

Dialog har skett med kommunstyrelseförvaltningens detaljplan- och mark- och exploateringskontor, infrastruktur- och serviceförvaltningen sektioner för landskap/trafik och park/natur, avdelning miljö och bygg samt med kultur- och fritidsförvaltningen.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelsens beslut 2024-12-02 § 310, KLF Hid: 2024.11706
- Beskrivning av naturreservatet Kalvholmen i Luleå kommun, KLF Hid: 2025.8699
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande bildande av naturreservatet Kalvholmen, KLF Hid: 2025.8698
- Samhällsbyggnadsutskottets beslut 2025-08-25 § 52, KLF Hid: 2025.9002

Beskrivning av naturreservatet Kalvholmen i Luleå kommun

Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn:	Naturreservatet Kalvholmen
Kommun:	Luleå kommun
Län:	Norrbottens län
Area:	219 ha (varav land 153 ha)
Berörda fastigheter och ägare:	Hertsön 11:1, Luleå kommun
Sameby:	Gällivare skogssameby
Förvaltare:	Luleå kommun

Syftet med reservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara ett skogsområdes värdefulla naturmiljö med dess förutsättningar att hysa stor biologisk mångfald. Skogsbiotoper, stränder, våtmarker och andra naturtyper ska få utvecklas naturligt, liksom de processer och strukturer som präglar dessa miljöer. Syftet är även att de delar som idag har lägre naturvärden ska utvecklas mot naturligt tillstånd. Området ska ge förutsättningar för att ingående naturtypers naturligt associerade habitat och arter ska kunna fortleva och sprida sig. Inom ramen för ovanstående är reservatets syfte även att tillgodose behovet av naturupplevelser, friluftsliv och rekreation i ett tätortsnära naturområde. Häst- och ridverksamhetens förutsättningar ska särskilt beaktas. Lämningar av tidigare mänsklig verksamhet ger kulturhistoriska värden som också ska värnas.

Syftet ska nås genom att:

- Gynna ett lättillgängligt friluftsliv i tätortsnatur där besökare ska kunna tillgodogöra sig upplevelsevärden relaterade till naturligt utvecklad skog och andra naturtyper.
- Bevara en landskapstyp med viktiga naturgeografiska värden som utvecklats som följd av den senaste istiden och efterföljande landhöjning ur havet.

2025-06-12

- Tillgodose funktionen som värdekärna i anslutning till en viktig ekologisk och social grön korridor i stadsbygdens grönstruktur.
- Området undantas från skogsbruk, exploateringar och andra verksamheter som kan skada värden för naturmiljö, friluftsliv och kulturmiljö.
- Äldre skog med därtill förknippade strukturer, substrat och arter bevaras och utvecklas för sina naturvärden. Det innebär bland annat att gamla träd ska gynnas vid skötseln och död ved ska förekomma i för livsmiljöerna gynnsam omfattning.
- Naturliga störningar som till exempel översvämningar och stormfällningar tillåts ha ett naturligt förlopp. Bränder kan dock släckas vid behov.
- Påverkad skog utvecklas mot högre naturvärden genom att lämnas för fri utveckling eller genom riktad skötsel där så lämpligt.
- Lövskog och lövträd gynnas generellt om det inte står i konflikt med bevarandet av annan värdefull skogstyp.
- Kulturmiljöer (t ex tomtplatser, husgrunder och stenmurar) sköts så att deras karaktär, natur- och kulturmiljövärden bevaras och utvecklas.
- Naturvärden knutna till strandskog och landhöjningssuccessioner bevaras och utvecklas. Det innebär att sådana biotoper i huvudsak lämnas för fri utveckling, men begränsade åtgärder för att gynna värden knutna till lövträd och lövskog kan bli aktuella.
- Området är tillgängliggjort för friluftslivet genom lämpliga anläggningar, exempelvis iordningsställda ridvägar, stigar, grillplatser, utsiktsplatser och informationstavlor.
- Naturreservatet etiketteras som "hästreservat" på så sätt att det framgår av skyltning och annan information att häst- och ridverksamheten är prioriterad i området och att besök ska ske med hänsyn till detta.
- Längs markerade stigar kan högre grad av öppenhet i vegetationen eftersträvas, för tillgänglighet och trygghet. Men av pedagogiska skäl bör stigar även finnas i mer naturligt utvecklad skog.
- Skötsel och utvecklande av anläggningar för friluftslivet sker med stor hänsyn till de naturvärden som naturreservatet avser skydda.

2025-06-12

- Det friluftsliv som tillåts i området och de anläggningar som iordningsställs för detta endast avser ickestörande, lättare aktiviteter såsom ridning, vandring, skidåkning, bär- och svampplockning, motion, träning och dylikt. Motoriserade aktiviteter, tävlingsverksamhet, bullrande eller på annat sätt störande aktiviteter tillåts inte – särskilt inte sådant som kan komma i konflikt med ridintresset.
- Området sköts genom fastställd skötselplan.

Skälen för beslutet

Skälen för bildandet av naturreservatet är de höga naturvärdena knutna till en omväxlande skogsmiljö med bland annat ett stort inslag av lövträd. Här finns varierade barrblandskogar på frisk mark, men även fuktigare och frodigare lövdominerade områden, bland annat i form av landhöjningsskogar i de strandnära delarna och igenväxande gamla odlingar samt våtmarker, som alla bidrar till reservatets skyddsvärde. Området har likväl höga rekreativa värden med framför allt stor betydelse för tätortsnära häst- och ridverksamhet. Stall, ridanläggning och ridvägar ger förutsättningar för verksamhetens utövande och utveckling.

Skogsavverkning eller annan exploatering skulle innebära att områdets natur- och rekreationsvärden förstörs.

Reservatsföreskrifter

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver vad som annars gäller är det förbjudet att:

1. Bedriva skogsbruk, fälla eller på annat sätt skada levande träd och buskar samt skada, ta bort eller flytta liggande eller stående döda träd och buskar eller delar därav.
2. Skada eller förändra mark eller vegetation på land eller i vatten, t ex genom att spränga, borra, schakta, dika, dämna, utfylla, anordna upplag, tippa, gräva, muddra eller bedriva täkt i någon form.
3. Uppföra byggnad eller annan anläggning.
4. Anlägga väg.
5. Släppa ut eller sprida gifter, biologiska eller kemiska bekämpningsmedel, vådliga ämnen, kalk, växtnäringsämnen eller andra främmande ämnen som kan skada naturen.

2025-06-12

6. Plantera eller föra in växt-, djur- eller svampart.
7. Framföra motordrivet fordon, inklusive terrängskoter, i reservatets landområde. Avseende terrängskoter gäller förbudet inom område markerat i kartan i bilaga 3.

Vidare är det utan Luleå kommuns tillstånd inom hela reservatet förbjudet att:

8. Sätta upp tavla, plakat eller skylt.
9. Anlägga stängsel eller ledning i luft, mark eller vatten.

Undantag från föreskrifterna i punkt A:

1. Ovanstående föreskrifter, A 1-9, gäller inte inom område markerat i kartan i bilaga 4 till detta beslut.
2. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel som krävs för att tillgodose syftet med reservatet (och som anges i föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § i detta beslut).
3. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för drift och underhåll av vägar, befintliga byggnader och andra anläggningar.
4. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för underhåll och utvecklande av stigar, spår, ridvägar och andra mindre anläggningar för friluftslivets behov.
5. Stängsel för hästar i hagar och betesmarker får uppföras utan tillstånd.
6. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för uppförande av anläggningar eller utförande av åtgärder som syftar till att förbättra vattenkvaliteten i Hertsöfjärden. Åtgärder som påverkar naturvärden och/eller rekreativvärden ska anmälas för samråd med länsstyrelsen enligt 12 kap 6 § miljöbalken, i det fall de inte provas enligt annat lagrum i miljöbalken.
7. Ledningsgator får röjas och trädsäkras i enlighet med tillämpliga föreskrifter för respektive ledning.
8. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för bekämpning av invasiva främmande arter.
9. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för undersökningar, sanering, efterkontroll och skötsel av nedlagd deponi.
10. Motordrivna fordon får framföras på därför avsedda vägar om inte annat framgår av skyltning. Undantaget gäller ej för terrängskoter.

2025-06-12

11. Motordrivna fordon får köras i enlighet med de undantag som anges i 1 § terrängkörningsförordningen (1978:594).

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten förpliktigas att tåla att följande åtgärder kan komma att utföras för att tillgodose syftet med naturreservatet:

1. Utmärkning av reservatet.
2. Uppsättning och underhåll av informationsskyltar.
3. Anläggande och underhåll av ridvägar, stigar, spår och andra anläggningar för friluftslivets behov.
4. Undersökning och dokumentation av växt- och djurliv, andra naturförhållanden och friluftsliv.
5. Genomförande av återkommande naturvårdsinriktade och för friluftsliv och kulturmiljövärden gynnande skötselåtgärder, såsom avverkning av träd för att gynna naturvärdesträd, röja bort gran för att gynna lövträd, röjning av buskar och träd på mark med öppen ört- och gräsdominerad vegetation, underhåll av brynvegetation, slåtter, röjning och gallring längs vissa stigar för att skapa glesa och luckiga bestånd, eller annan åtgärd för att gynna skogsstruktur och trädslagsblandning som är gynnsam ur naturvårdessynpunkt och för förutsättningarna för rödlistade eller på annat sätt missgynnade eller skyddsvärda arter.

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken

Utöver vad som annars gäller är det för allmänheten förbjudet att:

1. Skada mark eller vegetation, inklusive döda stående eller liggande träd och delar därav, eller i övrigt genom att t ex gräva upp eller plocka mossor, lavar och svampar, eller gräva upp örter, gräs, halvgräs och ormbunkar.
2. Skada eller störa djurlivet, t.ex. genom att klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig i närheten av fågelbo, lya eller gryt samt att fånga, flytta eller döda däggdjur, fåglar, kräldjur eller groddjur.
3. Förstöra eller skada berg, jord eller sten på land eller i vatten genom att t ex borra, hacka, spränga, inrista, gräva eller måla.

2025-06-12

4. Sätta upp tavla, plakat, skylt, affisch, göra inskrift eller andra markeringar på träd eller i naturen i övrigt.
5. Fånga eller insamla ryggradslösa djur.
6. Elda, annat än i av naturvårdsförvaltaren iordningställda eldstäder.
7. Medföra ej kopplad hund, katt eller annat sällskapsdjur.
8. Framföra motordrivet fordon, inklusive terrängskoter, i reservatets landområde. Avseende terrängskoter gäller förbudet inom område markerat i kartan i bilaga 3.
9. Framföra vattensskoter.
10. Ta ved. Endast egen medhavd ved eller ved från av förvaltaren iordningställda vedförråd får användas.
11. Cykla.
12. Ej utan naturreservatsförvaltarens tillstånd anordna organiserade tävlingar eller arrangemang.

Undantag från föreskrifterna i punkt C:

1. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel som krävs för att tillgodose syftet med reservatet.
2. Bär- och matsvampplockning är tillåtet i området.
3. Fiske och jakt i enlighet med gällande lagstiftning är tillåtet i området.
4. Motordrivna fordon och cykel får framföras på därför avsedda vägar om inte annat framgår av skyltning. Undantaget gäller ej för terrängskoter.
5. Motordrivna fordon får köras i enlighet med de undantag som anges i 1 § terrängkörningsförordningen (1978:594).
6. Tävlingar och arrangemang knutna till häst- och ridverksamhet är tillåtna i området.

Andra föreskrifter och bestämmelser som gäller för området

Förbud mot terrängkörning

Huvuddelen av reservatets landområde omfattas av ett förbud mot körning i terräng med motordrivet fordon, beslutat av Luleå kommun. Förbudsområdet överensstämmer avseende terrängskoter med det område som reservatsföreskrifterna anger och som är markerat i kartan i bilaga 3.

Detaljplaner

Huvuddelen av området omfattas av detaljplan där angiven användning är "Friluftsområde med ridverksamhet" med en beteckning som anger "Mark där naturområdet ska bevaras och hållas tillgängligt för allmänheten".

Området angränsar direkt mot en detaljplan för ett nytt industriområde, Hert-söfältet. Delen som angränsar mot reservatet har angiven markanvändning "Natur", vilket ger en skyddszon på ca 300 meter mot industritomterna. Planen är under pågående revidering med syfte att expandera industrimarken. Naturreservatets avgränsning och markanspråken i den pågående planprocessen har avpassats för att optimera behoven och samtidigt skydda förekommande natur- och rekreationsvärden inom naturreservatet.

Redogörelse för ärendet

Kalvholmen har varit reserverat för friluftslivsändamål med inriktning på ridverksamhet sedan åtminstone 1990-talet. I den fördjupade översiktsplanen för Luleå tätort som antogs 1993 rekommenderas att anläggningar för friluftsliv skulle prioriteras, hänvisandes till den sedan 1991 gällande detaljplanen för området.

Områdets flora uppmärksammades i en inventering utförd av Sture Westberg 1991 och i kommunens naturvårdsplan klassades delar av skogen sedan som mycket höga naturvärden. I en lövskogsinventering som kommunen utförde 2012 bedömdes flera delområden ha hög kvalitet för de organismer som för sin livscykel är beroende för lövträd och död lövved.

I kommunens översiktsplan från 2013 angavs ett antal områden som utredningsområden för nya naturreservat, där Kalvholmen var ett av de utpekade områdena, och som en följd av detta gav kommunstyrelsen i uppdrag till dåvarande samhällsutvecklingskontoret att ta fram förslag till beslut om naturreservatsbildning (2016-12-05 § 282).

I Grönplan Luleå som antogs av kommunstyrelsen 2020 angavs Kalvholmen som en betydelsefull del i den övergripande grönstrukturen med höga värden för ekosystemtjänsterna biologisk mångfald och rekreation och hälsa.

Den nu gällande översiktsplanen (antagen 2021) pekar fortsatt ut Kalvholmen som ett framtida kommunalt naturreservat och kommunstyrelsen beslutade 2024-03-11 § 84 att ge i uppdrag till kommunstyrelseförvaltningen att ta fram beslutshandlingar för naturreservatet med målsättningen om ett bildande under 2025.

Ärendet har remitterats till länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Gällivare skogssameby, Lumire, Luleå Energi, Naturskyddsföreningen i Luleå, Norrbottens or-

2025-06-12

nitologiska förening, Friluftsförbundet i Luleå, Luleå jaktvårdsklubb, Luleå ridklubb, Hertsö stalldrängar samt Luleå ryttningsförening.

Yttranden har inkommit från flertalet av remissinstanserna, enligt nedan. Kommunens kommentarer, ställningstaganden och eventuella ändringar som följd av yttrandena markeras *kursivt*.

Länsstyrelsen meddelar att de ser positivt på att kommunen inrättar naturreservatet och har inga synpunkter i övrigt.

Skogsstyrelsen har framfört synpunkter om ett utpekat lövrikt skogsområde inom naturreservatet som de anser bör skötas så att andelen äldre lövträd bibehålls eller ökar. *Berörda delområden i skötselplanen ger i huvudsak utrymme för efterfrågad skötsel och synpunkten föranleder ingen ändring.*

Luleå jaktvårdsklubb avger ingen erinran men framför att de välkomnar att fiske och jakt ska vara tillåtet i området.

Norrbottens ornitologiska förening framför synpunkter om önskvärda nya anläggningar i området, såsom rastplats med utsiktsplattform och även uppsättande av slaguggleholkar. Man framför även synpunkten att det är viktigt att strandskogen mellan Kalvholmen och Gräsörenbron skyddas. *Tillkommande anläggningar för fågelskådning och annan rekreation är en möjlighet inom naturreservatet, men inget som beslutas om vid bildandet av reservatet. Strandskogen närmast Kalvholmen skyddas i reservatet, medan resterande del inte ingår. Synpunkterna föranleder ingen ändring.*

Lumire framför att kullarna av schaktmassor (delområde 12 i skötselplanen) är att betrakta som en nedlagd deponi och att nödvändiga åtgärder som rör skötsel, efterkontroll, undersökningar, information och sanering i och vid delområdet inte bör förhindras vid bildande av naturreservatet. I övrigt har man inga erinringar. *Ett nytt undantag från A-föreskrifterna har införts där efterfrågade åtgärder om sanering etc medges.*

Gällivare skogssameby meddelar att de inte har något att erinra mot reservatsbildningen och att de ser positivt på att områden med höga naturvärden ges långsiktigt skydd. Man ber också att kommunen i fortsatt planering, förvaltning och skötsel av reservatet tar hänsyn till renar och renskötseln. *Skötseln kommer att ske med denna hänsyn. Att bevara och utveckla naturvärden knutna till äldre skog med kontinuitet är generellt gynnsamt för renar och renbete.*

Luleå ridklubb har inkommit med ett yttrande som även Hertsö stalldrängar och Luleå ryttningsförening står bakom. Man ställer sig positiv till att reservatet bildas och välkomnar särskilt att reservatet beskrivs som ett "hästreservat",

2025-06-12

där häst- och ridverksamheten är prioriterad. Synpunkterna rör innehållet i skyltning, information, skoterförbud och ridvägarnas omfattning och märkning. *Dessa synpunkter tas om hand av kommunen och blir ett underlag för framtida utformning av skyltar etc, men föranleder ingen ändring eller komplettering av reservatsbildningshandlingarna.* Luleå ridklubb har även mätt in befintliga ridstigar som de delgivit kommunen. *Stigarna läggs in i skötselplanens karta över anläggningar och information.*

Man framför också en synpunkt om att hästhagarna i en del av området sommartid bör kunna expanderas in i angränsade skog för att erbjuda möjlighet till skydd och skugga. *Synpunkten har tillmötesgåtts genom att skötselplanens mål och skötselbeskrivning kompletterats för att möjliggöra detta.* Man föreslår även undantagsregler för oförutsedda och exceptionella händelser där man kan bli tvungen att vidta åtgärder som kan ligga i konflikt med reservatets föreskrifter, till exempel vid brand eller annan oförutsedd händelse som måste lösas genom upprättandet av provisoriska anläggningar eller andra ytbehov. *En viss möjlighet att söka dispens från reservatsföreskrifter finns i miljöbalken. Vid akuta behov kan man annars luta sig mot brottsbalkens allmänna grunder för ansvarsfrihet, där man bland annat kan åberopa nöd "när fara hotar liv, hälsa, egendom eller något annat viktigt av rättsordningen skyddat intresse." (24:4 2 st BrB). Det är svårt att gardera sig för alla oförutsebara händelser och formulera undantag för dessa vid reservatsbildning. Synpunkten föranleder därför ingen ändring.*

Kommunens planering av ett angränsande nytt verksamhetsområde pågår parallellt med reservatsbildningsprocessen. För att inte bygga in en eventuell konflikt om markanspråk har gränsen för reservatet justerats något sedan remissversionen. Det är ca 1 ha av skog med begränsade värden för reservatets syfte som har lyfts ut ur reservatet.

Kommunens bedömning

Området utgör ett tätortsnära naturområde som är värdefullt såväl ur naturvårdssynpunkt som för rekreation. Reservatet omfattar skogar och andra naturtyper som hyser förutsättningar för en stor mångfald av växter och djur knutna till opåverkade miljöer. I området förekommer ett flertal rödlistade, fridlysta och andra ovanliga arter. Mot bakgrund av närheten till tätorten och bebyggelsen i angränsande bostadsområde har området också stor betydelse för friluftslivsaktiviteter och upplevelsen av orörd natur. Möjligheterna till ridning i områdets skog är en särskilt betydelsefull aspekt och utgör ett av de viktigaste värdena som reservatet avser skydda.

Skogsavverkning, dikning eller andra åtgärder som skadar mark eller vegetation på land eller i vatten, byggande av anläggningar eller andra exploateringar skulle innebära att områdets naturvärden och opåverkade och ostörda karaktär förstörs. Sådana åtgärder riskerar även att hindra eller avhålla all-

2025-06-12

mänhetens tillgång till naturområdet. Med tanke på skogens historik och struktur har den goda förutsättningar att stärka naturvärdena ytterligare om den tillåts utvecklas genom naturliga processer och hänsynsfull skötsel. Med anledning av detta har frågan om bildande av ett naturreservat aktualiserats.

Ett reservatsbildande av området ligger i linje med arbetet mot uppfyllandet av nationella och regionala miljökvalitetsmål. Naturreservatet bidrar till att målen *Levande skogar*, *Myllrande våtmarker* och *God bebyggd miljö* kan uppfyllas. Bland de globala Agenda 2030-målen berörs främst mål 15, *Ekosystem och Biologisk mångfald* samt mål 3 *God hälsa och välbefinnande*. Kalvholmens geografiska läge ger goda förutsättningar för att bidra till folkhälsan. Inom den nationella folkhälsopolitikens målområde 5, Boende och närmiljö, påtalas att grönska och natur är viktiga resurser för hälsa som gynnar fysisk aktivitet, lek och friluftsliv. Tillgänglighet till bostadsnära natur kan ha särskilt stor betydelse för socioekonomiskt svagare grupper. Reservatsbildandet bidrar uppenbart till Sveriges samtliga tio friluftslivsmål. Barnkonventionens barnperspektiv tillgodoses, inte minst med tanke på att reservatet säkerställer området för den organiserade ridverksamheten.

Luleå kommun bedömer att en naturreservatsbildning är förenligt med kommunens översiktsplan. Där anges markanvändningen Natur med rekommendationen att området ska utredas som nytt naturreservat. I gällande detaljplan för området är användningen "Friluftsområde med ridverksamhet" med en beteckning som anger "Mark där naturområdet ska bevaras och hållas tillgängligt för allmänheten". Kommunen bedömer att bildandet av reservatet inte strider mot planbestämmelserna och att beslutet därmed är förenligt med 7 kap 8 § miljöbalken.

Reservatet ingår i ett område som är av betydelse för totalförsvaret och Luleå flygplats och som enligt 3 kap 8-9 § miljöbalken så långt som möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka dessa intressen. Luleå kommun bedömer att bildandet av reservatet är en åtgärd som inte påtagligt försvårar bedrivandet av dessa verksamheter. Området ligger också inom riksintresse för rörligt friluftsliv enligt 4 kap § 2 och kommunen bedömer att reservatsbildningen inte heller påverkar det riksintresset i negativ riktning. Luleå kommun bedömer därför att reservatsbeslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap miljöbalken.

Luleå kommun finner vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen enligt 7 kap 25 § miljöbalken att den avgränsning av naturreservatet och de inskränkningar som gjorts är nödvändiga för att bevara de höga natur- och rekreationsvärdena i området, samt att de inte går längre än vad som behövs för att tillgodose reservatets syfte.

Beskrivning av området

Area: ca 219 ha, varav land ca 153 ha

Naturtyper: Skogsmark ca 117 ha, varav produktiv skog ca 108 ha
Öppen våtmark ca 11 ha
Strandäng ca 6 ha
Kulturmark ca 3 ha
Övrig mark ca 16 ha
Vattenområde ca 66 ha

Naturreseptatet utgörs av Kalvholmen och anslutande landområde mot bostadsområdet Hertsön. Kalvholmen utgörs idag av en halvö i Hertsöfjärden där den omsluts av vatten på tre sidor. De yttre delarna av holmen är de äldsta och högst belägna där de som mest har en höjd på ca 14 m ö h. Den forna ön växte genom landhöjningen samman med fastlandet genom att sundet, som på äldre kartor benämns Snålsladan, slöts vid det förra sekelskiftet. Därefter har landet successivt höjts till dagens nivå och spåren av sundet syns i landskapet idag genom det stråk av myrmark som avgränsar själva Kalvholmen mot "fastlandet".

Sedan Hertsöfjärden dämades upp i samband med att industrimarken på Svar-tön anlades på 1970-talet har landhöjningens effekter avstannat, vilket bland annat får följden att Kalvholmens landtillväxt inte längre pågår som förr. Det får även ekologiska följder både i vattenmiljön och i reservatets strandzon där vattenståndsfuktuationernas och isskavningens effekter som annars präglar Bottenvikens naturliga strandmiljöer här tydligt har minskat. Om fördämningen vid Gräsörenbron finns kvar kommer Hertsöfjärden framgent att successivt utvecklas alltmer mot sjölika förhållanden.

Jordarterna i reservatet är huvudsakligen morän i de högre delarna av själva Kalvholmen och på andra före detta grund och öar som Kattgrundet och Kråkören. I de lägre delarna breder fínsediment ut sig, ställvis överlagrat av ett tunt torvlager. Den underliggande berggrunden består av gnejsig granodiorit som sällan går i dagen inom området, utom på Kalvholmens högsta del där den framträder på ett par ställen.

Området präglas av en historia av tidigare småskaligt jordbruk med skogsbete och enstaka mindre tomtetableringar. Idag har naturen återtagit det mesta, vilket tillsammans med landhöjningen skapat den nuvarande beskogade halvön med dess goda förutsättningar för biologisk mångfald. Dagens ridanläggning är belägen där ett större gårdsställe fanns med dess omgivande odlingsmarker, vilka idag används som hästthagar. I övrigt märks de gamla bosättningarna främst som namn på dagens kartor, Kråkören och Vallvik med deras igenväxande inägor. Vid Björkvik och vid stranden ute på Kalvholmen fanns

2025-06-12

under några decennier på 1900-talet sommarstugor som revs bort i samband med stålverk 80-epoken.

Barrblandskog med ett stort lövinslag dominerar på halvön. Markförhållandena ger friska till torra vegetationstyper på moränen i de högre delarna av området. De våtare partierna längs stränderna och vid det forna sundet mot fastlandet intas av mer rena lövskogar av skiftande karaktär. Sundet upptas idag av strandsumpkärr som till del ännu är öppna men som i torrare delar tättnar med ung björkskog.

Barrblandskogen inne på ön är av varierande ålder, struktur och trädslagsblandning. Gran dominerar med inslag av björk och tall. Fläckvis finns åldrar på upp emot 200 år i bestånden. Trots den brukade karaktären finns ett flertal rödlista naturskogsarter som visar på kontinuitet i skogsskikt och struktur. Bland annat har granticka, ullticka, blackticka, gränsticka, ulltickeporing och harticka påträffats. Bland skogslevande fåglar kan nämnas tretåig hackspett, spillkråka och järpe. Ett tecken på det gamla skogsbetet är den allmänna förekomsten av enbuskar. Skogen är ännu relativt gles och luckig vilket ger förutsättningar för en varierande struktur allteftersom de naturliga successionerna får fortgå.

Överlag är barrblandskogen av frisk ristyp där fält- och bottenskiktet karaktäriseras av lingon, blåbär, revlummer och kråkbär. Strandskogar följer i stort sett hela Kalvholmens västra, södra och östra sida med lövrika skogar som varierar i djup och trädslagsblandning och där död ved förekommer i stor omfattning. Spår efter födosökande hackspettar och bohål ses på ett flertal träd. Gråal, jolster, viden och björk dominerar. Vid de gamla sommarstugetomterna ses rester av trädgårdsväxter samt gamla solitära björkar och granar.

På fastlandssidan, vid Vallvik och Kråkören, är lövdominansen stor på de gamla odlingarna. Skogen har här vuxit till sig och börjar uppvisa naturvårdshöjande kvaliteter med ett allt ökande inslag av död ved.

En avvikande miljö är de kullar av schaktmassor som lagts upp söder om koloniområdet. Vegetationen är en gles och luckig lövskog över ett fältskikt som präglas av näringsrika förhållanden med brännässlor, hallon, hundkex m.m. Trots de artificiella förutsättningarna har området potential att utveckla naturvärden knutna till lövskog och även som rekreationsområde för människor. Området utgör en nedlagd deponi som eventuellt kan komma att saneras i framtiden, men inga konkreta planer finns i dagsläget.

Hertsöfjärden är en välkänd fågellokal och det vattenområde som ingår i naturreservatet utgör en viktig del, med rastande fåglar vår och höst. En lång

2025-06-12

rad noteringar av rödlistade arter har gjorts. Utter förekommer också i området.

Mot bakgrund av närheten till tätorten och bebyggelsen i angränsande bostadsområde har området också stor betydelse för friluftslivsaktiviteter och upplevelsen av orörd natur. Möjligheterna till ridning i områdets skog är en särskilt betydelsefull aspekt. Ridanläggningen i reservatet är sedan länge väletablerad med rasthagar på de gamla odlingstegarna och ridvägar runtom Kalvholmen. En före detta sommarstugetomt i Björkvik utgör idag ett fint utflyktsmål med grillplats och utsikt mot fjärden.

Hur man överklagar

Beslut om bildande av naturreservatet Kalvholmen kan överklagas hos länsstyrelsen enligt bilaga 5.

Beslutets ikraftträdande

Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft, utom vad gäller föreskrifter med stöd av 7 kap 30 § miljöbalken, vilka gäller omedelbart.

Bilagor

1. Naturreservatets avgränsning
2. Översiktskarta
3. Förbudsområde för terrängskoter
4. Område för undantag från reservatsföreskrifter A 1-9
5. Hur man överklagar
6. Skötselplan

Bilaga 1

Naturresevatets avgränsning

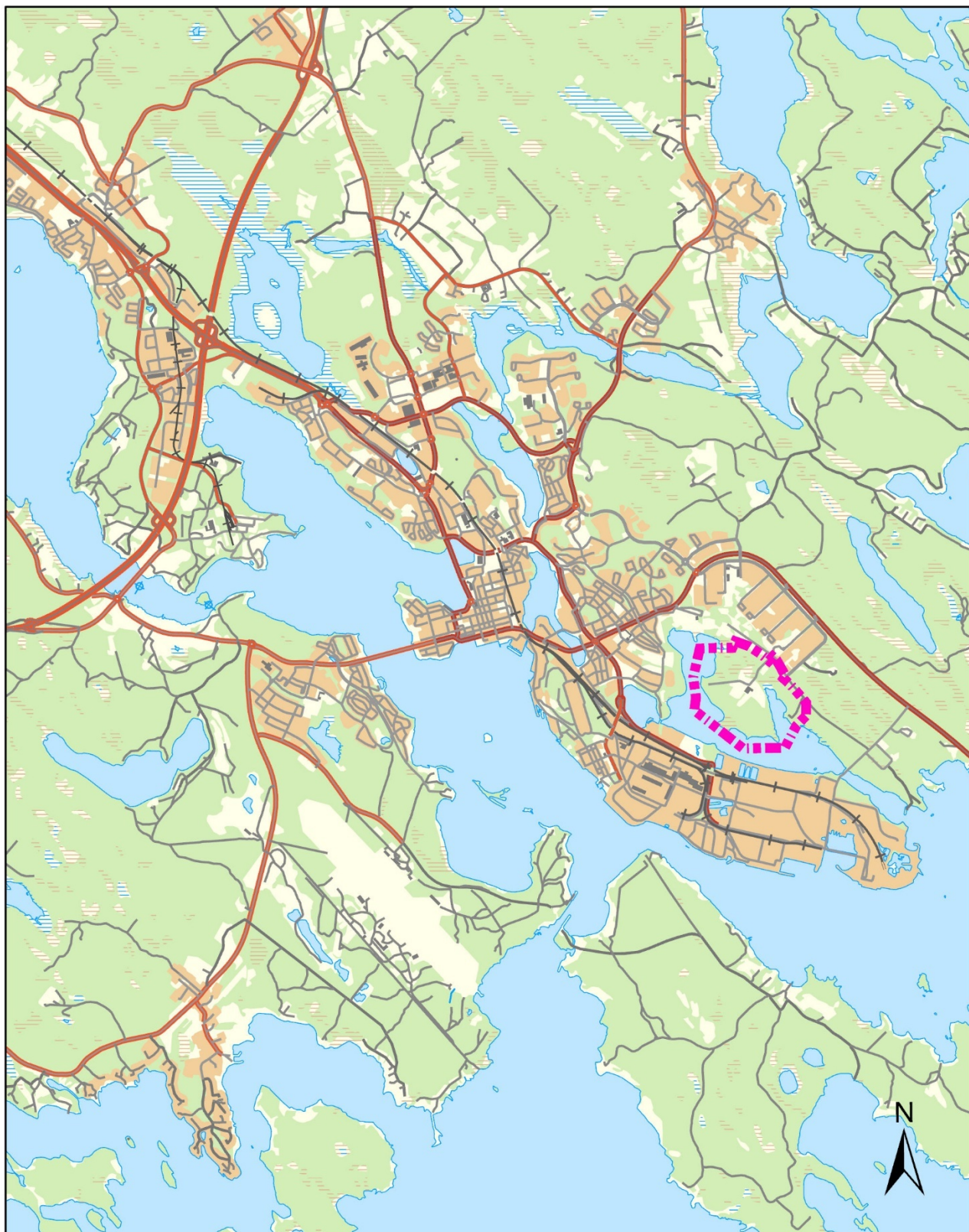

 Gräns för naturresevatet Kalvholmen

0 0,5 1 Kilometer

Bilaga 2

Översiktskarta

 Gräns för naturreservatet Kalvholmen

0 1,25 2,5 5 Kilometer

Bilaga 3

Förbudsområde för terrängskoter

- Gräns för naturreservatet Kalvholmen
- Förbud mot terrängskoter

0 0,5 1 Kilometer

Bilaga 4

Område för undantag från reservatsföreskrifter A 1-9

 Gräns för naturreservatet Kalvholmen

 Undantag från föreskrifter A 1-9

0 0,5 1 Kilometer

Bilaga 5

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos länsstyrelsen.

Tala om vilket beslut ni överklagar eller om det är en del av beslutet ni överklagar. Ange också varför ni anser att beslutet är felaktigt och vilken ändring som ni vill ha.

Bifoga handlingar och annat som ni anser stöder er uppfattning,

Överklagandet skall lämnas in eller skickas till **Luleå kommun**. För att överklagandet skall kunna prövas måste handlingarna ha inkommit till kommunen senast **inom tre veckor** från den dag då ni fick del av beslutet.

Har ert överklagande kommit i rätt tid kommer handlingarna att skickas vidare till länsstyrelsen, om beslutsfattaren inte själv ändrar beslutet på det sätt ni har begärt.

Underteckna skrivelsen och uppge namn, personnummer, postadress, telefonnummer och e-postadress.

Överklagandet skickas till:

Luleå kommun
971 85 Luleå

eller via e-post:
lulea.kommun@lulea.se

Bilaga 6

Skötselplan för naturreservatet Kalvholmen

1. Allmänt

Denna skötselplan anger riktlinjerna och målen för skötseln av naturreservatet Kalvholmen. Vid planering och utförande av skötseln ska syftet med naturreservatet och reservatsföreskrifterna vara styrande. Andra aktuella regelverk och riktlinjer ska också följas.

2. Syftet med reservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara ett skogsområdes värdefulla naturmiljö med dess förutsättningar att hysa stor biologisk mångfald. Skogsbiotoper, stränder, våtmarker och andra naturtyper ska få utvecklas naturligt, liksom de processer och strukturer som präglar dessa miljöer. Syftet är även att de delar som idag har lägre naturvärden ska utvecklas mot naturligt tillstånd. Området ska ge förutsättningar för att ingående naturtypers naturligt associerade habitat och arter ska kunna fortleva och sprida sig. Inom ramen för ovanstående är reservatets syfte även att tillgodose behovet av naturupplevelser, friluftsliv och rekreation i ett tätortsnära naturområde. Häst- och ridverksamhetens förutsättningar ska särskilt beaktas. Lämningar av tidigare mänsklig verksamhet ger kulturhistoriska värden som också ska värnas.

Syftet ska nås genom att:

- Gynna ett lättillgängligt friluftsliv i tätortsnatur där besökare ska kunna tillgodogöra sig upplevelsevärden relaterade till naturligt utvecklad skog och andra naturtyper.
- Bevara en landskapstyp med viktiga naturgeografiska värden som utvecklats som följd av den senaste istiden och efterföljande landhöjning ur havet.
- Tillgodose funktionen som värdekärna i anslutning till en viktig ekologisk och social grön korridor i stadsbygdens grönstruktur.
- Området undantas från skogsbruk, exploateringar och andra verksamheter som kan skada värden för naturmiljö, friluftsliv och kulturmiljö.
- Äldre skog med därtill förknippade strukturer, substrat och arter bevaras och utvecklas för sina naturvärden. Det innebär bland annat att

2025-06-12

gamla träd ska gynnas vid skötseln och död ved ska förekomma i för livsmiljöerna gynnsam omfattning.

- Naturliga störningar som till exempel översvämningar och stormfällningar tillåts ha ett naturligt förlopp. Bränder kan dock släckas vid behov.
- Påverkad skog utvecklas mot högre naturvärden genom att lämnas för fri utveckling eller genom riktad skötsel där så lämpligt.
- Lövskog och lövträd gynnas generellt om det inte står i konflikt med bevarandet av annan värdefull skogstyp.
- Kulturmiljöer (t ex tomtplatser, husgrunder och stenmurar) sköts så att deras karaktär, natur- och kulturmiljövärden bevaras och utvecklas.
- Naturvärden knutna till strandskog och landhöjningssuccessioner bevaras och utvecklas. Det innebär att sådana biotoper i huvudsak lämnas för fri utveckling, men begränsade åtgärder för att gynna värden knutna till lövträd och lövskog kan bli aktuella.
- Området är tillgängliggjort för friluftslivet genom lämpliga anläggningar, exempelvis iordningsställda ridvägar, stigar, grillplatser, utsiktsplatser och informationstavlor.
- Naturreservatet etiketteras som "hästreservat" på så sätt att det framgår av skyltning och annan information att häst- och ridverksamheten är prioriterad i området och att besök ska ske med hänsyn till detta.
- Längs markerade stigar kan högre grad av öppenhet i vegetationen eftersträvas, för tillgänglighet och trygghet. Men av pedagogiska skäl bör stigar även finnas i mer naturligt utvecklad skog.
- Skötsel och utvecklande av anläggningar för friluftslivet sker med stor hänsyn till de naturvärden som naturreservatet avser skydda.
- Det friluftsliv som tillåts i området och de anläggningar som iordningsställs för detta endast avser ickestörande, lättare aktiviteter såsom ridning, vandring, skidåkning, bär- och svampplockning, motion, träning och dylikt. Motoriserade aktiviteter, tävlingsverksamhet, bullrande eller på annat sätt störande aktiviteter tillåts inte – särskilt inte sådant som kan komma i konflikt med ridintresset.
- Området sköts genom fastställd skötselplan.

2025-06-12

3. Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn:	Naturreservatet Kalvholmen
Kommun:	Luleå kommun
Län:	Norrbottens län
Area:	219 ha (varav land 153 ha)
Berörda fastigheter och ägare:	Hertsön 11:1, Luleå kommun
Sameby:	Gällivare skogssameby
Förvaltare:	Luleå kommun

4. Beskrivning av området och dess värden

Naturtyper:	Skogsmark ca 117 ha, varav produktiv skog ca 108 ha Öppen våtmark ca 11 ha Strandäng ca 6 ha Kulturmark ca 3 ha Övrig mark ca 16 ha Vattenområde ca 66 ha
-------------	--

Naturreservatet utgörs av Kalvholmen och anslutande landområde mot bostadsområdet Hertsön. Kalvholmen utgörs idag av en halvö i Hertsöfjärden där den omsluts av vatten på tre sidor. De yttre delarna av holmen är de äldsta och högst belägna där de som mest har en höjd på ca 14 m ö h. Den forna ön växte genom landhöjningen samman med fastlandet genom att sundet, som på äldre kartor benämns Snålsladan, slöts vid det förra sekelskiftet. Därefter har landet successivt höjts till dagens nivå och spåren av sundet syns i landskapet idag genom det stråk av myrmark som avgränsar själva Kalvholmen mot "fastlandet" (se figur 1 nedan).

Sedan Hertsöfjärden dämades upp i samband med att industrimarken på Svar-tön anlades på 1970-talet har landhöjningens effekter avstannat, vilket bland annat får följden att Kalvholmens landtillväxt inte längre pågår som förr. Det får även ekologiska följder både i vattenmiljön och i reservatets strandzon där vattenståndsfluktuationernas och isskavningens effekter som annars präglar Bottenvikens naturliga strandmiljöer här tydligt har minskat. Om fördäm-

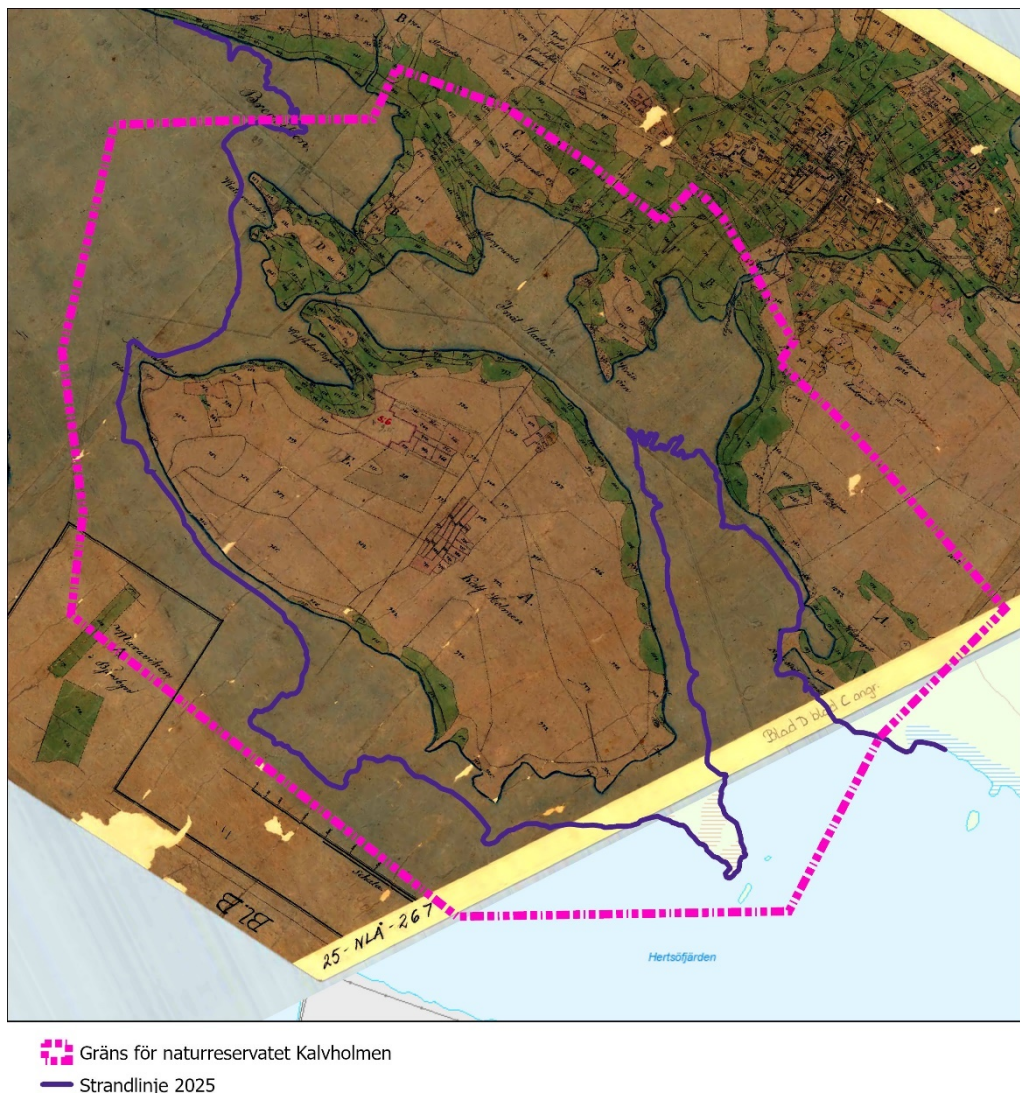
2025-06-12

ningen vid Gräsörenbron finns kvar kommer Hertsöfjärden framgent att successivt utvecklas alltmer mot sjölika förhållanden.

Jordarterna i reservatet är huvudsakligen morän i de högre delarna av själva Kalvholmen och på andra före detta grund och öar som Kattgrundet och Kråkören. I de lägre delarna breder finsediment ut sig, ställvis överlagrat av ett tunt torvlager. Den underliggande berggrunden består av gnejsig granodiorit som sällan går i dagen inom området, utom på Kalvholmens högsta del där den framträder på ett par ställen.

Området präglas av en historia av tidigare småskaligt jordbruk med skogsbete och enstaka mindre tomtetableringar. Idag har naturen återtagit det mesta, vilket tillsammans med landhöjningen skapat den nuvarande beskogade halvön med dess goda förutsättningar för biologisk mångfald. Dagens ridanläggning är belägen där ett större gårdsställe fanns med dess omgivande odlingsmarker, vilka idag används som hästhagar. I övrigt märks de gamla bosättningarna främst som namn på dagens kartor, Kråkören och Vallvik med deras igenväxande inägor. Vid Björkvik och vid stranden ute på Kalvholmen fanns under några decennier på 1900-talet sommarstugor som revs bort i samband med stålverk 80-epoken.

2025-06-12

Figur 1. Kalvholmen vid laga skifte 1835, med dagens strandlinje inlagd.

Barrblandskog med ett stort lövinslag dominerar på halvön. Markförhållandena ger friska till torra vegetationstyper på moränen i de högre delarna av området. De våtare partierna längs stränderna och vid det forna sundet mot fastlandet intas av mer rena lövskogar av skiftande karaktär. Sundet upptas idag av strandsumpkärr som till del ännu är öppna men som i torrare delar tättnar med ung björkskog.

Barrblandskogen inne på ön är av varierande ålder, struktur och trädslagsblandning. Gran dominerar med inslag av björk och tall. Fläckvis finns åldrar på upp emot 200 år i bestånden. Trots den brukade karaktären finns ett flertal rödlista naturskogsarter som visar på kontinuitet i skogsskikt och struktur. Bland annat har granticka, ullticka, blackticka, gränsticka, ulltickeporing och harticka påträffats. Bland skogslevande fåglar kan nämnas tretåig hackspett, spillkråka och järpe. Ett tecken på det gamla skogsbetet är den allmänna före-

komsten av enbuskar. Skogen är ännu relativt gles och luckig vilket ger förutsättningar för en varierande struktur allteftersom de naturliga successionerna får fortgå.

Överlag är barrblandskogen av frisk ristyp där fält- och bottenskiktet karaktäriseras av lingon, blåbär, revlumner och kråkbär. Strandskogar följer i stort sett hela Kalvholmens västra, södra och östra sida med lövrika skogar som varierar i djup och trädslagsblandning och där död ved förekommer i stor omfattning. Spår efter födosökande hackspettar och bohål ses på ett flertal träd. Gråal, jolster, viden och björk dominerar. Vid de gamla sommarstugetomterna ses rester av trädgårdsväxter samt gamla solitära björkar och granar.

På fastlandssidan, vid Vallvik och Kråkören, är lövdominansen stor på de gamla odlingarna. Skogen har här vuxit till sig och börjar uppvisa naturvärdeshöjande kvaliteter med ett allt ökande inslag av död ved.

En avvikande miljö är de kullar av schaktmassor som lagts upp söder om koloniområdet. Vegetationen är en gles och luckig lövskog över ett fältskikt som präglas av näringsrika förhållanden med brännässlor, hallon, hundkex m.m. Trots de artificiella förutsättningarna har området potential att utveckla naturvärden knutna till lövskog och även som rekreationsområde för människor.

Hertsöfjärden är en välkänd fågellokal och det vattenområde som ingår i naturreservatet utgör en viktig del, med rastande fåglar vår och höst. En lång rad noteringar av rödlistade arter har gjorts. Utter förekommer också i området.

Mot bakgrund av närheten till tätorten och bebyggelsen i angränsande bostadsområde har området också stor betydelse för friluftslivsaktiviteter och upplevelsen av orörd natur. Möjligheterna till ridning i områdets skog är en särskilt betydelsefull aspekt. Ridanläggningen i reservatet är sedan länge väletablerad med rasthagar på de gamla odlingstegarna och ridvägar runtom Kalvholmen. En före detta sommarstugetomt i Björkvik utgör idag ett fint utflyktsmål med grillplats och utsikt mot fjärden.

5. Generella mål och åtgärder

5.1. Naturvärden

Skötselmål

Det övergripande målet för skötseln är att bibehålla och höja de natur- och rekreationsvärden som är förknippade med en lövrik barrnatureskog, fritt utvecklade strandsuccessioner och våtmarker.

2025-06-12

Då områdets skogar har varierad struktur beroende på brukningshistorik och nyttjande är förutsättningarna att nå målet skiftande i olika delar. Historiskt har skogen till stora delar varit öppnare där skogsbete varit en faktor, vilket senare givit utrymme för en stor andel lövträd som vuxit in i bestånden. Om skogen helt lämnas till fri utveckling kan man förutse att naturliga processer kommer att innebära att allteftersom skogen tätar, där framför allt gran tar över alltmer, så kommer lövskogsfasen så småningom att klinga av.

Det generella förhållningssättet är att skogen i reservatet ska lämnas för fri utveckling för att på så sätt ge möjlighet att utveckla strukturer som kännetecknar naturskogar; såsom höga maxåldrar, en större åldersspridning, en ökande andel död ved och där naturliga processer och störningar ska tillåtas ha ett naturligt förlopp. För att förlänga och vidmakthålla lövträdens närvaro och de naturvärden som är förknippade med dem ska dock delområden med gynnsamma förutsättningar för detta vara föremål för riktade skötselinsatser. Även andra befintliga naturvärden främjas med skötselåtgärder – till exempel frihuggnings av naturvärdesträd i form av gammal tall eller grova lövträd.

Eftersom vattennivån i Hertsöfjärden är reglerad är mycket av den naturliga stranddynamiken satt ur spel. Detta motiverar att skötselåtgärder kan behövas för att vidmakthålla den ekologiska funktionaliteten i strandzonen.

Skötselåtgärder

Grundprincipen är att naturen inom reservatet ska lämnas för fri utveckling där inte annat sägs i nedan beskrivna delområden.

Avverkning av träd och annan skötsel kan komma i fråga inom delområden där detta bedöms vara gynnsamt för naturvärdet och bidra till uppfyllande av syftet med reservatet.

I första hand ska allt borttagande av träd ske genom avdödning av de stående stammarna genom ringbarkning eller bläckning. I vissa fall kan avverkning vara aktuellt om det bedöms mer lämpligt. De avverkade träden ska lämnas såsom blivande lågor i skogen. I undantagsfall kan större uttag av träd bli aktuellt varvid uttransport kan komma i fråga. Detta ska i så fall ske med skonsamma metoder, med häst eller fyrhjuling, om de inte kan nås med skogsmaskin från befintliga vägar.

All avverkning och annan avdödning av träd ska göras utifrån bedömning att det bidrar till målet med skötseln, för att säkerställa syftet med reservatet.

Röjningrester lämnas i skogen.

2025-06-12

5.2. Värden för friluftsliv och rekreation

Skötselmål

Det övergripande målet för skötseln är att ge goda förutsättningar för friluftslivsaktiviteter och naturupplevelser i orörd natur. Ridning i området, längs ridstigar och anlagda ridvägar ska gynnas av skötseln.

Skötselåtgärder

Skogen sköts huvudsakligen med sikte mot naturvårdsmålen ovan, vilket också ger förutsättningar för upplevelsevärden för människor. Ridvägar och stigar röjs vid behov. Träd som fallit över dessa stråk tas bort, men med hänsyn till naturvårdsmålen ska dessa läggas åt sidan där de lämnas kvar i skogen.

5.3. Kulturmiljövärden

Skötselmål

Kulturarhistoriska lämningar såsom gamla hustomter och stenmurar ska skötas så att de bevaras och synliggörs. Avvägningar mot naturvårdsmålen görs i de enskilda fallen.

Kulturarhistoriska lämningar är markerade på kartan i bilaga 3.

Skötselåtgärder

Stenmurar röjs fram. I övrigt görs bedömning i det enskilda fallet för vilken skötsel som är lämplig för att hitta balansen mellan de olika skötselmålen.

5.4. Anläggningar och information

Skötselmål

Målet med skötseln är att ge information till besökarna som belyser områdets värden och sevärdheter samt vilka föreskrifter som gäller i reservatet. Området ska vara inbjudande och tillgängligt och de anläggningar som finns ska hållas i gott skick.

De anläggningar som finns är huvudsakligen ridvägarna och stigarna på Kalvholmen. Vid Björkvik på "fastlandet" används en gammal sommarstugedomt som rast- och grillplats med utsikt mot Hertsöfjärden och Kalvholmen.

Reservatets gränser ska vara tydligt markerade enligt nationell standard.

Anläggningarna är markerade på kartan i bilaga 4.

Skötselåtgärder

2025-06-12

Minst en informationstavla sätts upp vid lämplig entré till reservatet. På tavlan ska anges områdets värden, varför det är skyddat, vilka föreskrifter som gäller, vem som är förvaltare samt en karta med områdets gränser, stigar och andra anordningar för besökare. Informationstavla, andra anläggningar och gränsmarkeringar ska ägnas regelbunden tillsyn och underhållas vid behov.

6. Mål och skötsel för delområden

Indelningen av delområden hänvisar till kartan i bilaga 2.

1.

Beskrivning

Varierad barrblandskog med spritt lövinslag, här och var tätare löv. Spår efter f.d. sommarstugor med spridda kulturväxter vid stranden. Skogen är präglad av historiskt skogsbete och har varit öppnare men är nu i en tätande fas där uppväxande löv och gran fyller ut i luckorna.

Delar av området som angränsar mot ridanläggningen kan nyttjas som hästhage/betesmark.

Mål

Fritt utvecklad barrblandskog med stort lövinslag och kontinuerligt ökande andel gamla träd, död ved och andra strukturer av betydelse för biologisk mångfald.

Delar som nyttjas för hästhage/bete ska ha karaktären av skogsbete med bibehållet trädsikt.

Skötsel

Huvudsakligen fri utveckling. Naturvärdesträd såsom äldre tall kan röjas fram/frihuggas efter bedömning att det gagnar syftet med reservatet. Efter tio år utvärderas skötseln och görs en bedömning om det skulle vara fördelaktigt att röja smågranar (< 10 cm) för att gynna löv och tall. Ringbarkning av löv kan utföras i tätare bestånd om det bedöms vara gynnsamt för naturvärdet. Även "vuxna" granar kan tas bort efter utvärdering att det skulle vara gynnsamt för naturvärdet.

Stenmurar röjs fram, vart 5:e år vid behov.

Gamla hustomter lämnas för fri utveckling men kan omvärderas efter utredning om det finns natur- och/eller kulturvärden som skulle gynnas av skötsel.

Avgränsningen av de delar som nyttjas som hästhagar/bete ska ske i samråd med förvaltaren av naturreservatet. En avvägning ska då göras för att ge ut-

2025-06-12

rymme för hästarnas behov samtidigt som befintliga naturvärden inom delområdet fortsatt ska ges förutsättningar att utvecklas.

2.

Havsområde. Inga åtgärder.

3.

Beskrivning

Strandskog med angränsande strandkärr/strandäng. Strandskogen är en lövskog med björk, al, sälg och andra viden m.m. I torrare delar kan visst uppslag av smågranar förekomma. Allmän förekomst av död ved.

Mål

Fritt utvecklad våtmarksmiljö med anslutande strandlövskog.

Skötsel

Fri utveckling. Vart 10:e år röja smågran vid behov.

4.

Beskrivning

Strandlövskog med mycket död ved.

Mål

Fritt utvecklad strandlövskog.

Skötsel

Fri utveckling.

5.

Beskrivning

Lövsumpskog och strandsumpkärr. Lövskogen är genomgående ung. Död ved förekommer, men i nuläget i mindre omfattning.

Mål

Fritt utvecklad strandlövskog med anslutande kärr. I takt med att skogen åldras ökar naturvärdet, bland annat genom att andelen död ved blir högre i och med självgallring.

Skötsel

Fri utveckling. Vart 10:e år röja smågranar i de torrare delarna av området, vid behov. Ringbarkning av lövträd kan ske efter utvärdering att det skulle vara gynnsamt för naturvärdet.

6.

2025-06-12

Beskrivning

Barrblandskog med visst lövinslag. Skogen är ung-medelålders med liten andel strukturer som är förhöjande för naturvärdet. Lövinslaget, vissa fuktigare partier och ställvis förekomst av död ved är dock företeelser som är gynnsamt för artinnehållet. Trädslagsfördelningen varierar något över området med bland annat ett mer renodlat tallbestånd i den norra delen.

Mål

Äldre skog med bra trädslagsblandning, där andelen löv och tall ska bibehållas eller ökas. På sikt ska även den döda veden öka.

Skötsel

Skogen ska lämnas att åldras naturligt. Naturvärdesträd såsom äldre tall kan röjas fram/frihuggas efter bedömning att det gagnar syftet med reservatet. Efter tio år utvärderas skötseln och görs en bedömning om det skulle vara gynnsamt att röja smågranar (< 10 cm) för att gynna löv och tall. Ringbarkning av löv i tätare bestånd och/eller "vuxna" granar kan ske efter utvärdering att det skulle vara gynnsamt för naturvärdet.

7.

Beskrivning

Lövskog med ställvis visst inslag av gran. Skogen har delvis sumpskogskaraktär i anslutning till strand och den bäck/dike som mynnar i fjärden. Delvis gammal kulturmark som idag är igenvuxen.

Björkvik är ett område med före detta fritidshusbebyggelse vid stranden. Området är idag igenvuxet med lövskog. På en av tomterna kvarstår dock rester av stugetableringen, vilken idag fungerar som grillplats på en udde med utsikt ut mot fjärden (markerat med X i kartan i bilaga 4).

Mål

Fritt utvecklad, lövdominerad skog med stor andel död ved. Graninslaget ska vara högst 10 % i genomsnitt.

Skötsel

Fri utveckling. Vart 10:e år röja smågranar i de torrare delarna av området, vid behov. Uttag av större gran och/eller ringbarkning av lövträd och gran kan ske efter utvärdering att det skulle vara gynnsamt för naturvärdet.

Grillplatsen vid Björkvik röjs vid behov, där även utsikten mot vattnet kan främjas.

8.

Beskrivning

2025-06-12

Tät och ung lövdominerad skog uppkommen efter avverkning.

Mål

Ren äldre lövskog med stort inslag av död ved.

Skötsel

Fri utveckling, förutom att vart 10:e år röja bort all uppkommen smågran vid behov. Enstaka äldre granar som finns i beståndet sparas.

9.

Beskrivning

Igenväxande f.d. odlingsmark med luckig-halvöppen lövskog och buskar.

Mål

Fritt utvecklad lövskog.

Skötsel

Lämna pågående igenväxning att fortgå i naturlig succession. Röja smågran vart 10:e år, vid behov. Efter 20 år utvärderas skötseln för att se om inriktningen behöver justeras för att ligga i linje med syftet med reservatet.

10.

Beskrivning

F d strandsumpkärr som genom landhöjningen börjar torka upp. Idag bestående av tät och ung lövskog där självgallring börjar producera död ved.

Mål

Fritt utvecklad fuktig lövskog. I takt med att skogen åldras ökar naturvärdet, bland annat genom att andelen död ved blir större i och med självgallring.

Skötsel

Fri utveckling.

11.

Beskrivning

Grandominerad äldre skog med väl utvecklad struktur som är gynnsam för naturvärdet.

Mål

Naturskog som med stigande ålder får allt högre naturvärde.

Skötsel

Fri utveckling.

2025-06-12

12.Beskrivning

Artificiellt uppbyggda kullar av schaktmassor. Vegetationen är en gles och luckig lövskog över ett fältskikt som präglas av näringsrika förhållanden med brännässlor, hundkex etc.

Mål

Varierad skogsmiljö med mycket löv. Området kan lämpa sig för att utveckla rekreativa värden.

Skötsel

Området lämnas tills vidare till fri utveckling. Efter 20 år utvärderas skötseln för att se om inriktningen behöver justeras för att ligga i linje med syftet med reservatet.

Om områdets potential för rekreativt och/eller hästanknutet nyttjande aktualiseras dessförinnan kan inriktningen anpassas på lämpligt sätt för detta. Till exempel för att utveckla området som utflyktsområde, ridområde eller som betesmark. I så fall ändras skötseln så den blir anpassad efter den nya inriktningen.

13.Beskrivning

Kråkören.

Betesmark med löv i kantzoner och dungar. En stenmur finns i kanten.

Mål

Öppen betesmark med inslag av lövträd.

Skötsel

Hästbete. Stenmuren röjs fram, vart 5:e år vid behov.

14.Beskrivning

Lövsumpskog och f.d. strandsumpkärr som genom landhöjningen börjar torka upp. Lövskogen är genomgående ung. Död ved förekommer, men i nuläget i mindre omfattning.

Mål

Fritt utvecklad lövskog med anslutande kärr. I takt med att skogen åldras ökar naturvärdet, bland annat genom att andelen död ved blir högre i och med självgallring.

Skötsel

2025-06-12

Fri utveckling. Vart 10:e år, vid behov, röja smågran i de torrare delarna av området.

15.Beskrivning

Lövsumpskog och strandsumpkärr. Lövskogen är genomgående ung. Död ved förekommer, men i nuläget i mindre omfattning.

Mål

Fritt utvecklad strandlövskog med anslutande kärr. I takt med att skogen åldras ökar naturvärdet, bland annat genom att andelen död ved blir högre i och med självvallring.

Skötsel

Fri utveckling. Vart 10:e år, vid behov, röja smågran i de torrare delarna av området.

16.Beskrivning

Vallvik.

Gammal odlingsmark som nu växer igen med främst löv längs diken och i kantzoner. Området har idag en halvöppen karaktär men kommer om naturliga processer tillåts fortgå att tätna alltmer och utvecklas till en sluten lövskog. Man kan förutse att gran kommer att växa in i beståndet och konkurrera ut lövet på sikt.

Mål

Lövskog med ökande andel död ved.

Ett alternativt mål kan vara att området ska fungera som betesmark. Omställning till det ska i så fall ske efter bedömning i förhållande till reservatets syften.

Skötsel

Pågående igenväxning tillåts fortgå. Uppväxande gran röjs bort vart 10:e år, vid behov. Efter 20 år utvärderas skötseln för att se om inriktningen behöver justeras för att ligga i linje med syftet med reservatet.

17.Beskrivning

Relativt ung och gles blandskog utan tydligt inslag av naturvärdeshöjande strukturer – förutom lövträden som ger området en viss potential. Området har använts till skogsbete i senare tid och vegetationen präglas delvis ännu av denna påverkan.

2025-06-12

Området kan nyttjas som hästhage/betesmark,

Mål

Tills vidare blandskog som med stigande ålder kommer att få ett högre naturvärde. Alternativt, om området brukas som hästbetesmark, kan det glesas ur på lämpligt sätt för att kunna fungera till det syftet. En avvägning ska då göras för att ge utrymme för hästarnas behov samtidigt som naturvärden knutna till trädskiktet fortsatt ska ha utrymme.

Skötsel

Fri utveckling. Efter 10 år görs en utvärdering för att avgöra om införandet av aktiva skötselinsatser skulle vara gynnsamt för naturvärdet.

I det fall området, eller delar därav, används till hästbete, kan trädskiktet glesas ut.

7. Uppföljning av mål och skötselåtgärder

En uppföljning av skötselmål och skötselåtgärder med utgångspunkt från reservatets syfte ska ske vart tionde år. Planens ingående mål och utfallet av genomförda åtgärder ska då ses över. Om uppföljningen visar att det är nödvändigt med avseende på reservatets syfte ska berörda skötselmål och åtgärder ändras så de blir ändamålsenliga.

8. Källhänvisning

Artportalen. Uttag 2025-03-04

Luleå kommun. 1991: *Detaljplan för Kalvholmen, PL 075*.

Luleå kommun. 2000: *Naturvårdsplan Luleå*.

Luleå kommun. 2020: *Grönplan Luleå*.

Pelagia. 2025: *Naturvärdesinventering vid Björkbacka, Luleå kommun 2024*.

Westerberg, S. 1991: *Kalvholmens flora*.

Westerberg, S. 2019: *Naturvärdesinventering av Kalvholmen, Lövskatagrundet, Kråkören och Vallvik*. Westerbergs Naturinventeringar.

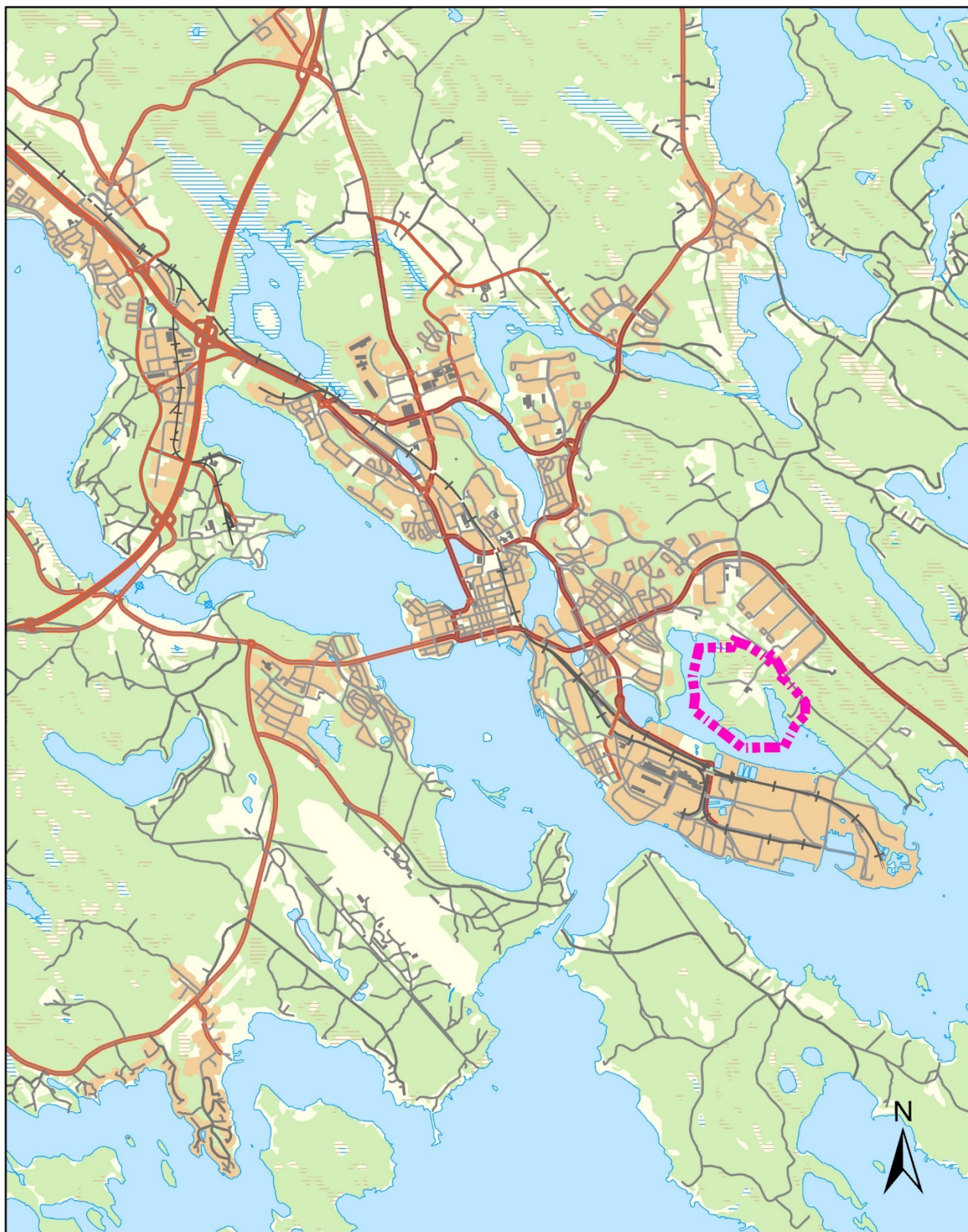
Spansk, Ö. 2013: *Lövskogsbiotoper på Hertsölandet med omnejd*. Luleå kommun.

Bilagor

1. Översiktskarta
2. Karta med skötselområden
3. Karta med kulturhistoriska lämningar
4. Karta med anläggningar och information

Bilaga 1

Översiktskarta

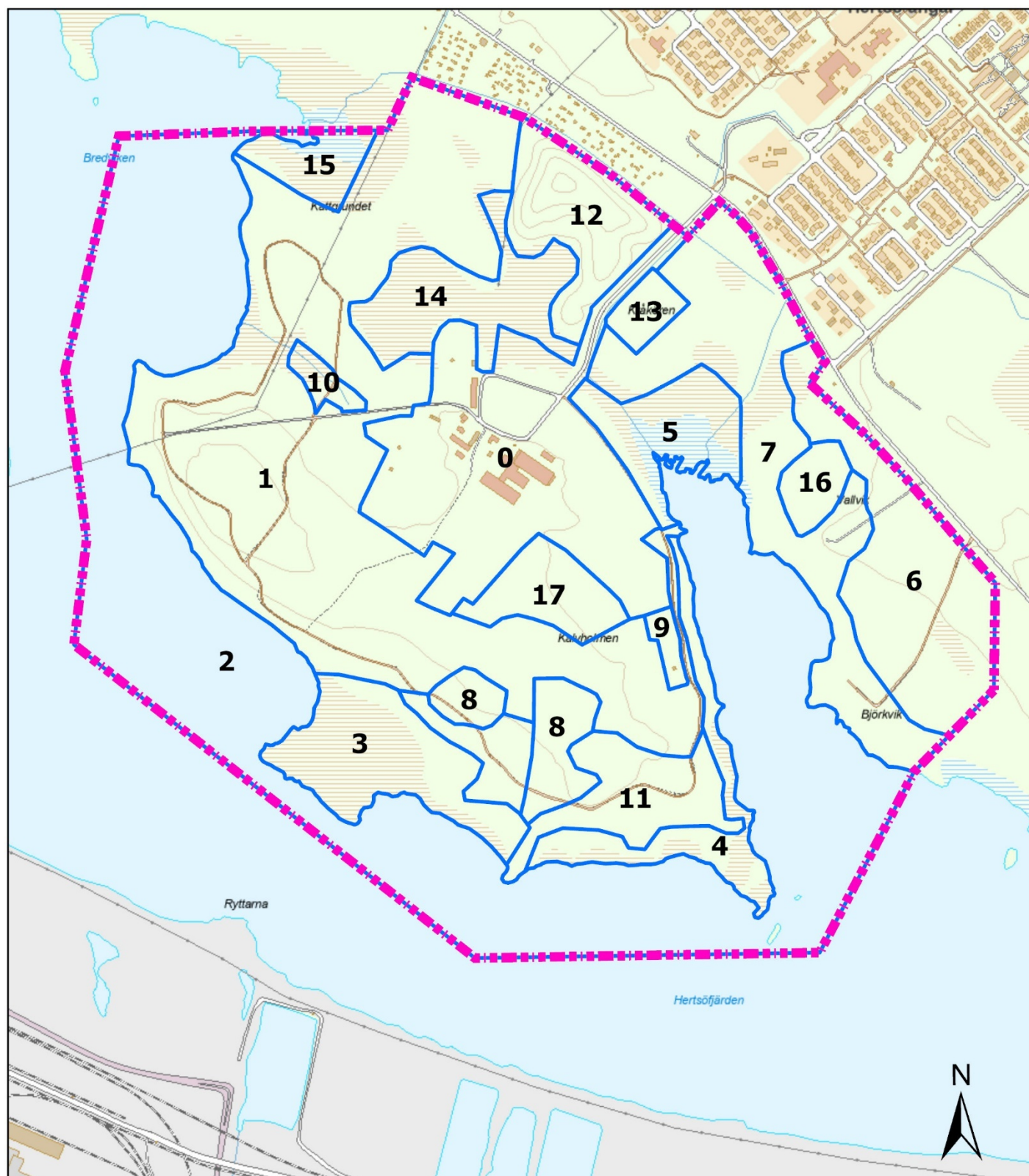

 Gräns för naturreservatet Kalvholmen

0 1,25 2,5 5 Kilometer

Bilaga 2

Skötselområden

 Gräns för naturreservatet Kalvholmen
 Skötselområden

0 0,5 1 Kilometer

Bilaga 3

Kulturlämningar

 Gräns för naturreservatet Kalvholmen

Kulturlämning

 F d gårdstomter

 Stenmur

0 0,5 1 Kilometer

Bilaga 4

Anläggningar och information

 Gräns för naturreservatet Kalvholmen

 Ridvägar

 Ridstigar

 Övrig stig

 Grillplats

 Möjlig plats för Informationstavla

0 0,5 1 Kilometer

§ 310

Inriktning för bildandet av naturreservatet Kalvholmen

Ärendenr 2024/1985-3.1.0.3

Kommunstyrelsens beslut

1. Kommunstyrelsen beslutar att naturreservatet Kalvholmen ska utformas enligt av kommunstyrelseförvaltningen föreslagen inriktning och principer.
2. Kommunstyrelseförvaltningen får i uppdrag att fullfölja den formella processen för reservatsbildning av Kalvholmen, med syfte att ta fram ett slutligt förslag som ställs till kommunfullmäktige för beslut.
3. Externt samråd ska ske med innehåll av föreslagen avgränsning, syfte och föreskrifter.

Reservationer

Sana Suljanovic (M), Samuel Ek (KD), Arne Nykänen (C), Ylva Mjärdell (L), och Kristoffer Sundström (M) reserverar sig mot beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Föreslagen avgränsning av naturreservatet Kalvholmen.

Bakgrund

Kommunstyrelsen beslutade 2024-03-11 § 84 att ge kommunstyrelseförvaltningen i uppdrag att ta fram förslag om naturreservatsbildning för ett antal tätortsnära områden och skärgårdsöar. Enligt beslutet skulle förslagen tas fram gruppvis där Kalvholmen ingår i den första gruppen med målsättningen om ett inrättande under första kvartalet 2025.

Naturreservat kan bildas av kommunen eller av staten via länsstyrelser i syfte att bevara värdefulla natur, för att återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter och/eller för att tillgodose områden för friluftsliv. Beslut om att bilda naturreservat har samma juridiska verkan oavsett vilken instans som fattar beslutet. Kommuner avgör självständigt vilka områden och med vilket syfte man bildar reservaten. Ofta väljer kommuner att fokusera på tätortsnära områden med höga rekreativvärden, medan länsstyrelser i första hand skyddar större naturområden med renodlade naturvärden.

Varje reservat har ett unikt syfte som anger vad som ska skyddas och utvecklas. Det kan vara olika naturvärden eller rekreativvärden, eller en kombination av båda. Föreskrifter utformas för att nå syftet, vilket blir det regelverk som gäller för markägare/rättighetsinnehavare och för allmänheten.

Reservatsbildningen följer en lagstyrd process men som innehållsmässigt kan se lite olika ut beroende på förutsättningarna. En grundläggande premiss är överenskommelser med markägare/rättighetsinnehavare. I detta fall är kommunen enda markägare. Därefter tas underlagsmaterial med grundläggande inriktning för reservatet fram, inklusive en avgränsning av området. Under processens gång samråds med berörda parter.

Aktuellt ärende handlar om att i det skedet få ett inriktningsbeslut av kommunstyrelsen som ledning för tjänstepersonsorganisationen för det fortsatta arbetet. I kommunstyrelsens uppdrag var utgångspunkten att den kommunala beslutsprocessen skulle ske i två steg, där föreliggande ärende om inriktning för reservatet är steg ett.

Efter kommunstyrelsens godkännande av föreslagen inriktning vidtar den formella reservatsbildningsprocessen. Remitterande till sakägare, myndigheter och intresseorganisationer sker och därefter lämnas, efter eventuella korrigeringar, ärendet till kommunfullmäktige för slutligt beslut om reservatsbildning.

Förslaget

Kalvholmen är ett område med höga naturvärden knutna till en varierad skogsmiljö med bland annat mycket löv i de strandnära delarna. Området

präglas av en historia av tidigare småskaligt jordbruk med skogsbete och enstaka mindre tomtetableringar. Idag har naturen återtagit det mesta, vilket tillsammans med landhöjningen skapat dagens beskogade halvö med dess goda förutsättningar för ett rikt växt- och djurliv. En del av de gamla öppna odlingstegarna används idag till ridanläggning och hästhagar.

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår en inriktning på reservatet där naturvärden ska samspela med rekreationsvärden. Naturen sköts för att stärka förutsättningarna för biologisk mångfald, vilket kan innebära fri utveckling i vissa delar medan andra blir föremål för en mer aktiv skötsel. Rekreationsvärdena inom området är främst knutna till ridverksamheten, vilken ska vara prioriterad i syfte och förvaltning. Det innebär att annan allemansrättslig närvaro bör ske med hänsyn till hästarnas villkor.

Syftet med reservatet föreslås formuleras enligt följande:

Syftet med naturreservatet är att bevara ett skogsområdes värdefulla naturmiljö med dess förutsättningar att hysa stor biologisk mångfald. Skogsbiotoper, stränder, våtmarker och andra naturtyper ska få utvecklas naturligt, liksom de processer och strukturer som präglar dessa miljöer. Syftet är även att de delar som idag har lägre naturvärden ska utvecklas mot naturligt tillstånd. Området ska ge förutsättningar för att ingående naturtypers naturligt associerade habitat och arter ska kunna fortleva och sprida sig. Inom ramen för ovanstående är reservatets syfte även att tillgodose behovet av naturupplevelser, friluftsliv och rekreation i ett tätortsnära naturområde. Häst- och ridverksamhetens förutsättningar ska särskilt beaktas. Lämningar av tidigare mänsklig verksamhet ger kulturhistoriska värden som också ska värnas.

Föreskrifterna för reservatet och skötselplanen är verktygen för att nå detta syfte. Utvecklat förslag till principer för reservatet, hur syftet ska nås samt utformning av föreskrifter beskrivs i bilaga till denna skrivelse. Föreskrifterna ligger i linje med gängse praxis för naturreservat i skogsområden, som bland annat innebär reglering av åtgärder som kan skada mark och vegetation. Områdets varierade karaktär vad gäller "orördhet" ger dock förutsättningar för en viss differentiering med olika målbild för delområden. Ridverksamhetens behov beaktas särskilt, med utrymme för utveckling av denna, innehållsligt och geografiskt. Framtagande av slutligt förslag till reservatsbildning sker i nära samråd med ridverksamhetens aktörer.

Förslaget till avgränsning av reservatet följer i stort angiven yta i översiktsplanen, men justeras för att harmoniera med fastighetsgränser och gällande detaljplan för området samt att den ekologiskt viktiga strandzonen med angränsande grundområde införlivas. Även en bit på "fastlandet" ingår för att få en naturlig avgränsning, där uppenbara natur- och rekreationsvärden inte be-

skärs på ett ologiskt sätt. Reservatet ansluter emot, men berör inte Hertsöfältets befintliga planområde eller delar som i pågående planprocess avsätts till annat än bevarandeändamål.

Samhällsbyggnadsutskottet har 2024-11-18 § 105 föreslagit kommunstyrelsen besluta att naturreservatet Kalvholmen ska utformas enligt av kommunstyrelseförvaltningen föreslagen inriktning och principer. Kommunstyrelseförvaltningen får i uppdrag att fullfölja den formella processen för reservatsbildning av Kalvholmen, med syfte att ta fram ett slutligt förslag som ställs till kommunfullmäktige för beslut. Externt samråd ska ske med innehåll av föreslagen avgränsning, syfte och föreskrifter. Vid ärendets hantering reserverade sig Sana Suljanovic (M) och Samuel Ek (KD) mot beslutet.

Sammanträdet

Sana Suljanovic (M), Samuel Ek (KD), Arne Nykänen (C) och Ylva Mjärdell (L) föreslår avslå samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Ulrika Lundberg (V) föreslår bifalla samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställer samhällsbyggnadsutskottets förslag och Sana Suljanovics med fleras förslag mot varandra och finner att kommunstyrelsen bifaller samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Dialog

Dialog har skett internt med kommunstyrelseförvaltningen, infrastruktur- och serviceförvaltning samt med kultur- och fritidsförvaltningen. Extern dialog har förts med Luleå ridklubb.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelsens beslut 2024-03-11 § 84, KLF Hid: 2024.2332
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande inriktningen för bildandet av naturreservatet Kalvholmen, KLF Hid: 2024.9840
- Bilaga till skrivelse om inriktning för naturreservatet Kalvholmen – förslag till avgränsning, syfte, föreskrifter och principer, KLF Hid: 2024.9841
- Samhällsbyggnadsutskottets beslut 2024-11-18 § 105, KLF Hid: 2024.10479

Beslutet skickas till

Kommunstyrelseförvaltningen, samhällsomställningskontoret

§ 206

Bildande av naturreservatet Mjölkuddsberget

Ärendenr 2025/1103-3.3.4.4

Kommunstyrelsens förslag till beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) att bilda naturreservatet Mjölkuddsberget med den avgränsning och det innehåll som framgår av bifogad beskrivning med tillhörande bilagor. Reservatet har den avgränsning som framgår av kartan i bilaga 1 till beskrivningen, med de gränser som slutligen utmärks i fält. Naturreservatets namn ska vara *Naturreservatet Mjölkuddsberget*.
2. Fastställa bifogad skötselplan (bilaga 5 till beskrivningen) att i enlighet med 3 § förordningen (1998:1242) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.
3. De i bifogad beskrivning angivna föreskrifterna gäller i reservatet med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen om områdesskydd m.m. för att uppnå och tillgodose syftet med reservatet.

Reservationer

Arne Nykänen (C), Thomas Söderström (L), Matti Björk (M), Sana Suljanovic (M), Samuel Ek (KD) och Bo Larsson (-) reserverar sig mot beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutade 2024-03-11 § 84 att ge kommunstyrelseförvaltningen i uppdrag att ta fram förslag om naturreservatsbildning för ett antal tätortsnära områden och skärgårdsöar. Enligt beslutet skulle förslagen tas fram gruppvis, där Mjölkuddsberget ingår i den första gruppen med målsättningen om ett inrättande under 2025.

Kommunstyrelsen beslutade 2024-12-02 § 311 om inriktningen för naturreservatet och gav i uppdrag till kommunstyrelseförvaltningen att fullfölja den formella processen för reservatsbildning.

Utifrån beslutad inriktning och föreslagen avgränsning av området har kommunstyrelseförvaltningen i samråd med berörda förvaltningar tagit fram ett förslag till bildande av naturreservatet. Förslaget uppfyller miljöbalkens krav på innehåll för ett reservatsbildningsbeslut och följer rådande norm för hur sådana beslut bör utformas. Förslaget innehåller således syftena med reserva-

tet, redovisning av skälen för beslutet, vilka föreskrifter som ska gälla i reservatet samt en skötselplan för området. Skötselplanen bifogas dokumentet.

Förslaget har, förutom till obligatoriska externa myndigheter, även remitterats till intresseföreningar och berörda sakägare. Eftersom kommunen är den enda markägaren är sakägarkretsen begränsad till ett fåtal, t ex ledningsrättsinnehavare.

Inkomna synpunkter har medfört några mindre justeringar i beskrivningar och skötselplan, vilket framgår i förslagets ärenderedogörelse, men inget som påverkar den av kommunstyrelsen beslutade inriktningen för reservatet.

Samhällsbyggnadsutskottet har 2025-08-25 § 53 föreslagit kommunfullmäktige besluta med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) att bilda naturreservatet Mjölkuddsberget med den avgränsning och det innehåll som framgår av bifogad beskrivning med tillhörande bilagor. Reservatet har den avgränsning som framgår av kartan i bilaga 1 till beskrivningen, med de gränser som slutligen utmärks i fält. Naturreservatets namn ska vara Naturreservatet Mjölkuddsberget. Fastställa bifogad skötselplan (bilaga 5 till beskrivningen) att i enlighet med 3 § förordningen (1998:1242) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. De i bifogad beskrivning angivna föreskrifterna gäller i reservatet med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen om områdesskydd m.m. för att uppnå och tillgodose syftet med reservatet.

Sammanträdet

Arne Nykänen (C), Thomas Söderström (L), Matti Björk (M), Sana Suljanovic (M), Samuel Ek (KD) och Bo Larsson (-) föreslår återremittera ärendet med motiveringen: *Vi yrkar på återremiss för utredning av reservatsbildningens påverkan på intilliggande fastigheter och för att vid behov ge förslag på alternativt skydd av naturvärden som inte begränsar verksamheter på intilliggande fastigheter.*

Evelina Rydeker (MP) och Ulrika Lundberg (V) föreslår bifalla samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställer Arne Nykänen med fleras förslag om återremiss under proposition och finner att kommunstyrelsen avslår förslaget.

Ordföranden ställer därefter samhällsbyggnadsutskottets förslag under proposition och finner att kommunstyrelsen bifaller förslaget.

Dialog

Dialog har skett med kommunstyrelseförvaltningens detaljplan- och mark- och exploateringskontor, infrastruktur- och serviceförvaltningen sektioner för landskap/trafik och park/natur, avdelning miljö och bygg samt med kultur- och fritidsförvaltningen.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelsens beslut 2024-12-02 § 311, KLF Hid: 2024.11707
- Beskrivning av naturreservatet Mjölkuddsberget i Luleå kommun, KLF Hid: 2025.8701
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande bildande av naturreservatet Mjölkuddsberget, KLF Hid: 2025.8700
- Samhällsbyggnadsutskottets beslut 2025-08-25 § 53, KLF Hid: 2025.9003

2025-06-12

Beskrivning av naturreservatet Mjölkuddsberget i Luleå kommun

Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn:	Naturreservatet Mjölkuddsberget
Kommun:	Luleå kommun
Län:	Norrbottens län
Area:	53 ha (varav land 48 ha)
Berörda fastigheter och ägare:	Bergviken 5:10 och Ytternviken 17:32, Luleå kommun
Sameby:	Gällivare skogssameby
Förvaltare:	Luleå kommun

Syftet med reservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara ett skogsområdes värdefulla naturmiljö med dess förutsättningar att hysa stor biologisk mångfald. Området ska ge förutsättningar för att ingående naturtypers naturligt associerade habitat och arter ska kunna fortleva och sprida sig. Inom ramen för ovanstående är reservatets syfte även att tillgodose behovet av naturupplevelser, friluftsliv och rekreation i ett bostadsnära naturområde. Lämningar av tidigare mänsklig verksamhet ger kulturhistoriska värden som också ska värnas.

Syftet ska nås genom att:

- Gynna ett lättillgängligt friluftsliv i tätortsnatur där besökare ska kunna tillgodogöra sig upplevelsevärden relaterade till naturligt utvecklad skog och andra naturtyper.
- Bevara en landskapstyp med viktiga naturgeografiska värden som utvecklats som följd av den senaste istiden och efterföljande landhöjning ur havet.
- Tillgodose funktionen som värdekärna i anslutning till en viktig ekologisk och social grön korridor i stadsbygdens grönstruktur.

2025-06-12

- Områdets kulturmiljövärden bevaras och tydliggörs.
- Området undantas från skogsbruk, exploatering och andra verksamheter som kan skada värden för naturmiljö, friluftsliv och kulturmiljö.
- Äldre skog med därtill förknippade strukturer, substrat och arter bevaras och utvecklas för sina naturvärden. Det innebär bland annat att gamla träd ska gynnas vid skötseln och död ved ska förekomma i för livsmiljöerna gynnsam omfattning.
- Lövskog och lövträd kan gynnas där det inte står i konflikt med bevarandet av äldre tallskog.
- Kulturpräglade naturmiljöer, såsom före detta odlingsmarker och trädgårdar, sköts så att deras karaktär, natur- och kulturmiljövärden bevaras och utvecklas. Särskild vikt läggs vid naturvärden knutna till äldre, döda och döende lövträd.
- Naturvärden knutna till strandskog och landhöjningssuccessioner bevaras och utvecklas. Det innebär att sådana biotoper i huvudsak lämnas för fri utveckling, men begränsade åtgärder för att gynna rekreativvärden och värden knutna till lövträd och lövskog kan bli aktuella.
- Området är tillgängliggjort för friluftslivet genom lämpliga anläggningar, exempelvis iordningsställda spår, leder, grillplatser, utsiktsplatser och informationstavlor.
- Längs markerade stigar kan högre grad av öppenhet i vegetationen tillåtas, för tillgänglighet och trygghet. Men av pedagogiska skäl bör stigar även finnas i mer naturligt utvecklad skog.
- Skötsel och utvecklande av anläggningar för friluftslivet sker med stor hänsyn till de naturvärden som naturreservatet avser skydda.
- Det friluftsliv som tillåts i området och de anläggningar som iordningsställs för detta endast avser ickestörande, lättare aktiviteter såsom vandring, skidåkning, bär- och svampplockning, motion, träning och dylikt. Motoriserade, bullrande eller på annat sätt störande aktiviteter tillåts inte.
- Området sköts genom fastställd skötselplan.

Skälen för beslutet

Skälen för bildandet av naturreservatet är de höga natur- och rekreationsvärdena knutna till en omväxlande och lättillgänglig skogsmiljö. Här finns gammal gles tallskog och hållmarker, men även frisk barrblandskog och frodigare lövdominerade områden, bland annat i form av landhöjningsskogar i de strandnära delarna och igenväxande gamla odlingar, som alla bidrar till reservatets skyddsvärde. Området har likväl höga rekreativa värden med elljusspår, ett nätverk av vältrampade stigar och en utsiktspunkt högst upp på berget där man kan blicka ut över landskapet runt Luleå.

Skogsavverkning eller annan exploatering skulle innebära att områdets natur- och rekreationsvärden förstörs.

Reservatsföreskrifter

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver vad som annars gäller är det förbjudet att:

1. Bedriva skogsbruk, fälla eller på annat sätt skada levande träd och buskar samt skada, ta bort eller flytta liggande eller stående döda träd och buskar eller delar därav.
2. Skada eller förändra mark eller vegetation på land eller i vatten, t ex genom att spränga, borra, schakta, dika, dämna, utfylla, anordna upplag, tippa, gräva, muddra eller bedriva täkt i någon form.
3. Uppföra byggnad eller annan anläggning.
4. Anlägga väg.
5. Släppa ut eller sprida gifter, biologiska eller kemiska bekämpningsmedel, vådliga ämnen, kalk, växtnäringsämnen eller andra främmande ämnen som kan skada naturen.
6. Plantera eller föra in växt-, djur- eller svampart.
7. Framföra motordrivet fordon, inklusive terrängskoter, i reservatets landområde.

Vidare är det utan Luleå kommuns tillstånd inom hela reservatet förbjudet att:

8. Sätta upp tavla, plakat eller skylt.
9. Anlägga stängsel eller ledning i luft, mark eller vatten.

Undantag från föreskrifterna i punkt A:

2025-06-12

1. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel som krävs för att tillgodose syftet med reservatet (och som anges i föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § i detta beslut).
2. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för drift och underhåll av vägar och andra anläggningar.
3. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för underhåll och utvecklande av stigar, spår och andra mindre anläggningar för friluftslivets behov.
4. Ledningsgator får röjas och trädsäkras i enlighet med tillämpliga föreskrifter för respektive ledning.
5. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för anläggande, drift, underhåll och tillsyn av järnväg med tillhörande anläggningar, arbetsvägar och ersättningsvägar inom området markerat på karta i bilaga 3.
6. Anläggningar för kommunens vattenförsörjning såsom nytt vattentorn, ledningar och tillhörande anordningar får uppföras. Anläggningarna ska uppföras med minsta möjliga ingrepp i de värden reservatet avser skydda och ska föregås av samråd med länsstyrelsen enligt 12 kap 6 § miljöbalken, i det fall de inte omfattas av tillstånds- eller anmälningsplikt enligt andra bestämmelser i miljöbalken.
7. Instängsling av VA-anläggning av säkerhetsskäl får utföras, men ska begränsas till att omfatta det minsta möjliga område som behövs för det ändamålet.
8. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för bekämpning av invasiva främmande arter.
9. Motordrivna fordon får framföras på därför avsedda vägar om inte annat framgår av skyltning. Undantaget gäller ej för terrängskoter.
10. Motordrivna fordon får köras i enlighet med de undantag som anges i 1 § terrängkörningsförordningen (1978:594).

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten förpliktigas att tåla att följande åtgärder kan komma att utföras för att tillgodose syftet med naturreservatet:

1. Utmärkning av reservatet.

2025-06-12

2. Uppsättning och underhåll av informationsskyltar.
3. Anläggande och underhåll av stigar, spår och andra anläggningar för friluftslivets behov.
4. Undersökning och dokumentation av växt- och djurliv, andra naturförhållanden och friluftsliv.
5. Genomförande av återkommande naturvårdsinriktade och för friluftsliv och kulturmiljövården gynnande skötselåtgärder, såsom avverkning av träd för att gynna naturvärdesträd, röja bort gran för att gynna lövträd, röjning av buskar och träd på mark med öppen ört- och gräsdominerad vegetation, underhåll av brynvegetation, slåtter, röjning och gallring längs vissa stigar för att skapa glesa och luckiga bestånd, eller annan åtgärd för att gynna skogsstruktur och trädslagsblandning som är gynnsam ur naturvårdessynpunkt och för förutsättningarna för rödlistade eller på annat sätt missgynnade eller skyddsvärda arter.

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken

Utöver vad som annars gäller är det för allmänheten förbjudet att:

1. Skada mark eller vegetation, inklusive döda stående eller liggande träd och delar därav, eller i övrigt genom att t ex gräva upp eller plocka mossor, lavar och svampar, eller gräva upp örter, gräs, halvgräs och ormbunkar.
2. Skada eller störa djurlivet, t.ex. genom att klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig i närheten av fågelbo, lya eller gryt samt att fånga, flytta eller döda däggdjur, fåglar, kräldjur eller groddjur.
3. Förstöra eller skada berg, jord eller sten på land eller i vatten genom att t ex borra, hacka, spränga, inrista, gräva eller måla.
4. Sätta upp tavla, plakat, skylt, affisch, göra inskrift eller andra markeringar på träd eller i naturen i övrigt.
5. Fånga eller insamla ryggradslösa djur.
6. Elda, annat än i av naturvårdsförvaltaren iordningställda eldstäder.
7. Medföra ej kopplad hund, katt eller annat sällskapsdjur.
8. Framföra motordrivet fordon, inklusive terrängskoter, i reservatets landområde.
9. Framföra vattenskoter.

2025-06-12

10. Ta ved. Endast egen medhavd ved eller ved från av förvaltaren iordningställda vedförråd får användas.

Undantag från föreskrifterna i punkt C:

1. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel som krävs för att tillgodose syftet med reservatet.
2. Bär- och matsvampplockning är tillåtet i området.
3. Fiske och jakt i enlighet med gällande lagstiftning är tillåtet i området.
4. Motordrivna fordon får framföras på därför avsedda vägar om inte annat framgår av skyltning. Undantaget gäller ej för terrängskoter.
5. Motordrivna fordon får köras i enlighet med de undantag som anges i 1 § terrängkörningsförordningen (1978:594).

Andra föreskrifter och bestämmelser som gäller för området

Förbud mot terrängkörning

Området omfattas av ett förbud mot körning i terräng med motordrivet fordon, beslutat av Luleå kommun.

Detaljplan

Området omfattas av detaljplaner med angiven användning "Park eller plantering", "Natur" samt ett mindre område för högspänningsledning.

Kulturhistoriska lämningar

I sydvästra hörnet av området, på platsen där det tidigare låg några gårdar vid angränsande odlingsmarker, finns idag kulturhistoriska lämningar. Det är tre husgrunder och en övrig terrassering.

Redogörelse för ärendet

Mjölkuddsberget har varit reserverat som grönområde sedan åtminstone 1967, när stadsplanen för området togs fram. Delar av berget hade fram till dess varit inhägnat och avlyst som militärt område. I den fördjupade översiktsplanen för Luleå tätort som antogs 1993 rekommenderas att friluftslivets intressen skulle prioriteras.

I kommunens översiktsplan från 2013 angavs ett antal områden som utredningsområden för nya naturreservat, där Mjölkuddsberget var ett av de utpekade områdena, och som en följd av detta gav kommunstyrelsen i uppdrag till dåvarande samhällsutvecklingskontoret att ta fram förslag till beslut om naturreservatsbildning (2016-12-05 § 282).

2025-06-12

I Grönplan Luleå som antogs av kommunstyrelsen 2020 angavs Mjölkuddsberget som en betydelsefull del i den övergripande grönstrukturen med höga värden för ekosystemtjänsterna biologisk mångfald och rekreation och hälsa.

I den nu gällande översiktsplanen (antagen 2021) är rekommendationen att Mjölkuddsberget ska inrättas som kommunalt naturreservat och kommunstyrelsen beslutade 2024-03-11 § 84 att ge i uppdrag till kommunstyrelseförvaltningen att ta fram beslutshandlingar för naturreservatet med målsättningen om ett bildande under 2025.

Ärendet har remitterats till länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Gällivare skogssameby, Lumire, Luleå Energi, Naturskyddsföreningen i Luleå, Norrbottens ornitologiska förening, Friluftsrämjandet i Luleå, Luleå jaktvårdsklubb, Trafikverket, Vattenfall Eldistribution AB, Teracom samt Stadsberget i Luleå AB.

Yttranden har inkommit från länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Vattenfall, Gällivare skogssameby, Lumire, Luleå jaktvårdsklubb samt Trafikverket. Kommunens kommentarer, ställningstaganden och eventuella ändringar som följd av yttrandena markeras *kursivt*.

Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen påtalar båda i sina yttrande att det finns kulturhistoriska lämningar, några husgrunder bland annat, som bör värnas så att de bevaras. *Beskrivningen i reservatsbeslut och skötselplan kompletteras med den uppgiften och i skötselplanen införs en skrivning om att visa vederbörlig hänsyn för att undvika skador på lämningarna.*

Vattenfall och Lumire meddelar att de har inget att erinra. Gällivare skogssameby meddelar att de inte har något att erinra mot reservatsbildningen och att de ser positivt på att områden med höga naturvärden ges långsiktigt skydd. Man ber också att kommunen i fortsatt planering, förvaltning och skötsel av reservatet tar hänsyn till renar och renskötseln. *Skötseln kommer att ske med denna hänsyn. Att bevara och utveckla naturvärden knutna till äldre skog med kontinuitet är generellt gynnsamt för renar och renbete.*

Luleå jaktvårdsklubb avger ingen erinran men framför att de välkomnar att fiske och jakt ska vara tillåtet i området.

Trafikverket meddelar i sitt yttrande att de anser att hänsyn tagits till korridoren för Norrbotniabana som utgör riksintresse.

Stadsberget i Luleå AB har inkommit med ett yttrande där man uttrycker att man "inte delar förslaget att avsätta området som naturreservat", med motiv som vi tolkar som invändningar mot kommunens planering av markanvänd-

2025-06-12

ning i stort samt att platsen skulle vara lämplig att exploatera för en hotellbyggnad. Man framför även att reservatet kommer att beröra Stadsbergets markområde i form av servitut på toppen av berget, deras bergrumanläggning och fastigheter mot Björkskatafjärden. *Bildande av naturreservat av området finner stöd i befintliga plandokument, såväl gällande detaljplan som översiktsplan. Reservatsbildningen kommer inte att beröra bergrummet eller nämnda fastigheter. Reservatsbildningen innebär ingen inskränkning i de rättigheter som följer av servitutet. Synpunkterna lämnas därför utan åtgärd.*

Kommunens bedömning

Området utgör ett tätortsnära naturområde som är värdefullt såväl ur naturvårdssynpunkt som för rekreation. Reservatet omfattar skogar och andra naturtyper som hyser förutsättningar för en stor mångfald av växter och djur knutna till opåverkade miljöer. I området förekommer ett flertal rödlistade, fridlysta och andra ovanliga arter. Mot bakgrund av närheten till tätorten och bebyggelsen i angränsande bostadsområde har området också stor betydelse för friluftslivsaktiviteter och upplevelsen av orörd natur.

Skogsavverkning, dikning eller andra åtgärder som skadar mark eller vegetation på land eller i vatten, byggande av anläggningar eller andra exploateringar skulle innebära att områdets naturvärden och opåverkade och ostörda karaktär förstörs. Sådana åtgärder riskerar även att hindra eller avhålla allmänhetens tillgång till naturområdet. Med tanke på skogens historik och struktur har den goda förutsättningar att stärka naturvärdena ytterligare om den tillåts utvecklas genom naturliga processer och hänsynsfull skötsel. Med anledning av detta har frågan om bildande av ett naturreservat aktualiserats.

Ett reservatsbildande av området ligger i linje med arbetet mot uppfyllandet av nationella och regionala miljökvalitetsmål. Naturreservatet bidrar till att målen *Levande skogar*, *Myllrande våtmarker* och *God bebyggd miljö* kan uppfyllas. Bland de globala Agenda 2030-målen berörs främst mål 15, *Ekosystem och Biologisk mångfald* samt mål 3 *God hälsa och välbefinnande*. Mjölkuddsbergets geografiska läge ger goda förutsättningar för att bidra till folkhälsan. Inom den nationella folkhälsopolitikens målområde 5, Boende och närmiljö, påtalas att grönska och natur är viktiga resurser för hälsa som gynnar fysisk aktivitet, lek och friluftsliv. Tillgänglighet till bostadsnära natur kan ha särskilt stor betydelse för socioekonomiskt svagare grupper. Reservatsbildandet bidrar uppenbart till Sveriges samtliga tio friluftslivsmål.

Inne i berget finns ett f d militärt bergrum som idag disponeras av en annan aktör. Bergrummet omfattas inte av reservatsbildningen.

De rester och spår som finns på bergets yta efter de militära anläggningarna ingår som kulturbärande kvaliteter i reservatet. På berget finns också stadens

dricksvattenreservoar med tillhörande ledningar vilka ingår i reservatsområdet. Reservatsföreskrifterna utformas så att de inte begränsar drift och utveckling av dessa anläggningar.

Luleå kommun bedömer att en naturreservatsbildning är förenligt med kommunens översiktsplan. Där anges markanvändningen Natur med rekommendationen att området ska inrättas som nytt naturreservat. I gällande detaljplaner för området är användningen "Park eller plantering" respektive "Natur". Kommunen bedömer att bildandet av reservatet inte strider mot planbestämmelserna och att beslutet därmed är förenligt med 7 kap 8 § miljöbalken.

Reservatet ingår i ett område som är av betydelse för totalförsvaret och Luleå flygplats och som enligt 3 kap 8-9 § miljöbalken så långt som möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka dessa intressen. Luleå kommun bedömer att bildandet av reservatet är en åtgärd som inte påtagligt försvårar bedrivandet av dessa verksamheter. Området berörs av en korridor för planerad järnväg som är riksintresse enligt 3 kap 8 § miljöbalken. Eftersom reservatsföreskrifterna, genom ett undantag, är utformade så att reservatet inte ska hindra en framtida järnväg i området bedömer kommunen att riksintresset inte påverkas. Området ligger också inom riksintresse för rörligt friluftsliv enligt 4 kap § 2 och kommunen bedömer att reservatsbildningen inte heller påverkar det riksintresset i negativ riktning. Luleå kommun bedömer därför att reservatsbeslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap miljöbalken.

Luleå kommun finner vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen enligt 7 kap 25 § miljöbalken att den avgränsning av naturreservatet och de inskränkningar som gjorts är nödvändiga för att bevara de höga natur- och rekreationsvärdena i området, samt att de inte går längre än vad som behövs för att tillgodose reservatets syfte.

Beskrivning av området

Area: ca 53 ha, varav land ca 48 ha

Naturtyper: Skogsmark ca 47 ha, varav produktiv skog ca 34 ha
Kulturmark ca 1 ha
Vattenområde ca 5 ha

Mjölkuddsberget är något av en oas av grönska mitt i ett annars hårt exploaterat område, på tre sidor omgivet av industriområden och bostäder. På den fjärde sidan, mot nordost, ansluter Björkskatafjärdens vattenspegel.

Det ca 60 meter höga berget utgör en av de högre punkterna i det i övrigt flacka landskapet kring Luleå tätort. Det innebär att berget var en av de första

2025-06-12

kobbarna som stack upp ur havet när landet började resa sig efter det att inlandsisen dragit sig tillbaka från området. Vågornas verkan på den exponerade lilla ön medförde att det mesta av finmaterialet spolades bort från de högsta delarna. Detta skeende ger ännu idag grundförutsättningarna för vegetationens sammansättning och fördelning över berget.

Således kännetecknas de högsta delarna av karga förhållanden där endast ett fläckvis förekommande tunt jordtäckte ger utrymme för växtlighet att få fäste. Här växer en gles tallskog, huvudsakligen på torra markförhållanden. På bergets sluttningar där friska markförhållanden råder och där jordtäcket är mindre påverkat av svallning är skogen mer sluten och har större graninslag. Nedanför själva berget, på stranden mot Björkskatafjärden, finns en fuktig-våt strandlövskog. I kanten på bergets västra sida låg tidigare några gårdar med angränsande odlingsmarker. Dessa är idag bortrivna, och gårdstomter och odlingar är halvt igenvuxna med lövdominerade dungar och värdefulla brynmiljöer. Spåren av gårdarna syns i form av några husgrunder som utgör kulturhistoriska lämningar.

Berget har under stora delar av 1900-talet varit inhägnat och avlyst för militära ändamål och skogen har därför lämnats orörd. Det märks framför allt på inslaget av gamla tallar som finns spridda över området, med åldrar på åtminstone uppåt 200 år – eller högre än så bland de träd som växer högst upp på hållmarkerna. Tallarna har ofta vida kronor, vilket bekräftar bilden att skogen under en period varit glesare, framför allt på de övre delarna av berget.

Björkskatafjärdens vattennivå har höjts och stabiliserats i och med innerfjärdsprojektet på 1990-talet då fördämningar byggdes i vardera änden av fjärdsystemet. Det har givit ekologiska följder både i vattenmiljön och i reservatets strandzon. Landhöjningens och vattenståndsfuktuationernas effekter som annars präglar Bottenvikens naturliga strandmiljöer har här därmed minskat.

Jordarterna i reservatet fördelar sig på ett typiskt sätt för en bergknalle under högsta kustlinjen vid Bottenvikskusten. Högst upp saknas i stort sett jordtäckte och där går berget i dagen, endast överlagrat av klapperstensfält på några ställen. Längre ner längs sluttningarna finns den ursprungliga moränen kvar, även den svallad i olika grad och längst ner har de urspolade finsedimenten ansamlats. De sistnämnda finns inom reservat i lågområdet närmast stranden mot Björkskatafjärden och på andra sidan berget, vid de gamla odlingsmarkerna. Den underliggande berggrunden består av granodiorit med viss ådergnejsomvandling och kan studeras i de kalspolade hållarna på bergets topp.

Mycket av naturvärdena i området är knutna till den gamla tallskogen. Ett relativt stort inslag av död ved, framför allt av tall, förekommer, vilket är slående med tanke på det tätortsnära läget och skogens trots allt påverkade ka-

2025-06-12

raktär. Flera av de riktigt grova tallarna, men även träd av klenare dimensioner, har fallit ut.

Barrblandskogen som omger berget är relativt variationsrik avseende åldrar, täthet och trädslagsblandning. Små kärr och lövbestånd bidrar här till. De gamla odlingarna i områdets västra del, som idag har nått en ganska långt gången igenväxning, hyser höga värden knutna till löv i dungar, stråk och som solitärer. Långa bryn kring de kvarvarande öppna ängsmiljöerna ger förutsättningar för pollinatörer och andra organismer som gynnas av solbelysta strukturer. Mycket död ved har börjat produceras, bland annat av säl, hägg och björk. Här finns även kvarstående kulturväxter som röda vinbär, syren och lönn. Strandlövskogen mot Björkskatafjärden stärker också reservatets mångfald.

Bland arter som indikerar kontinuitet och höga naturvärden har hittats bland annat reliktbok, talticka, granticka och motaggsvamp. I lövskogen vid odlingarna finns ett fynd av koralltaggsvamp på en låga av lönn.

Mot bakgrund av det centrala läget och närheten till bebyggelsen i angränsande bostadsområden har området också stor betydelse för rekreation och upplevelsen av orörd natur. Den öppna talskogen, hållmarkerna och de allmänt varierade äldre skogsmiljöerna är tilltalande för besökare som kan nyttja elljusspår, nätverket av vältrampade stigar och utsiktspunkten högst upp på berget.

Hur man överklagar

Beslut om bildande av naturreservatet Mjölkuddsberget kan överklagas hos länsstyrelsen enligt bilaga 4.

Beslutets ikraftträdande

Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft, utom vad gäller föreskrifter med stöd av 7 kap 30 § miljöbalken, vilka gäller omedelbart.

Bilagor

1. Naturreservatets avgränsning
2. Översiktskarta
3. Järnvägsområde, riksintresse enligt 3 kap 8 § miljöbalken
4. Hur man överklagar
5. Skötselplan

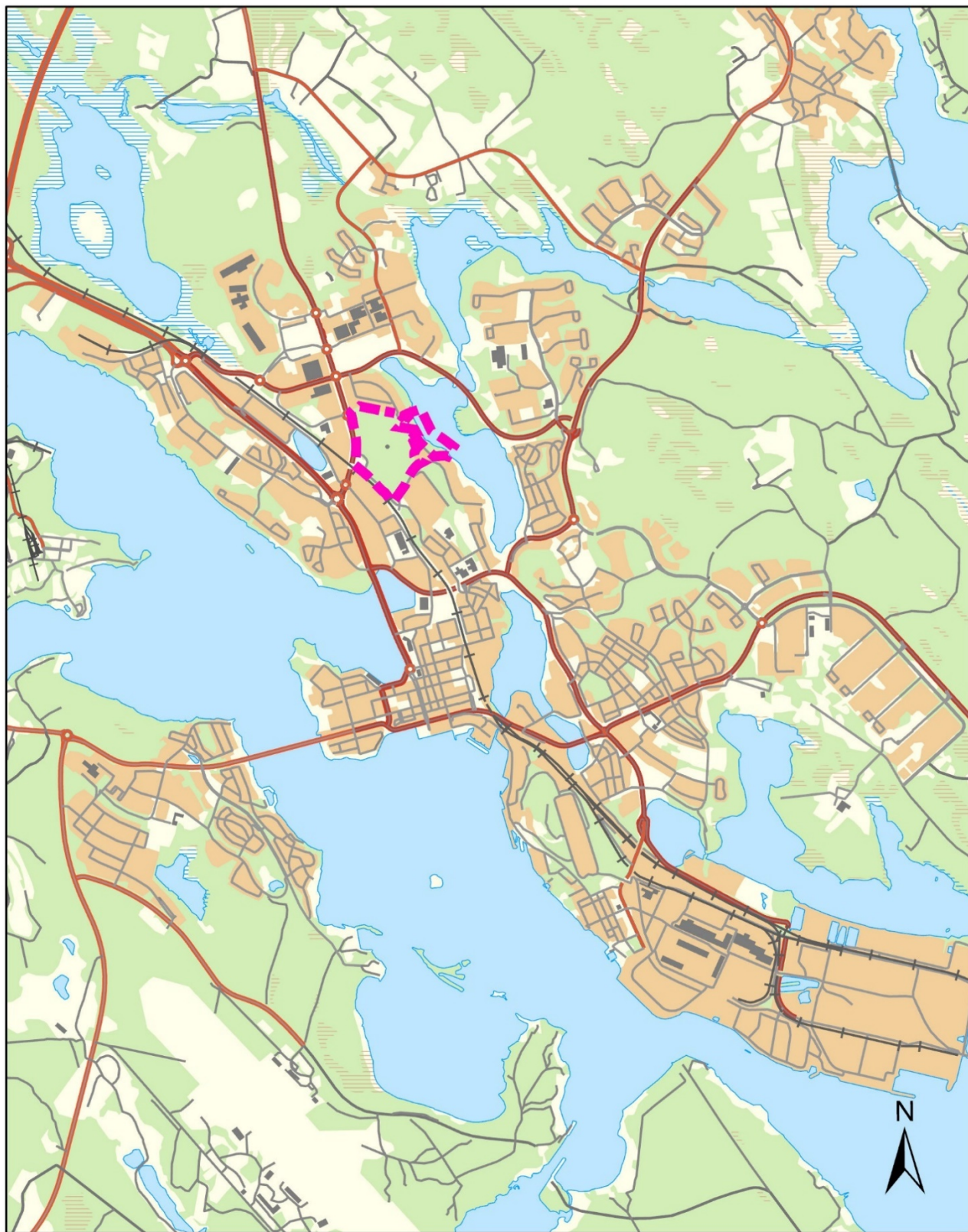
Bilaga 1

Naturresevatets avgränsning

Bilaga 2

Översiktskarta

 Gräns för naturreservatet Mjölkuddsberget

0 0,75 1,5 3 Kilometer

Bilaga 3

Järnvägsområde, riksintresse enligt 3 kap 8 § miljöbalken

 Gräns för naturreservatet Mjölkuddberget
 Järnvägsområde

0 0,13 0,25 0,5 Kilometer

Bilaga 4

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos länsstyrelsen.

Tala om vilket beslut ni överklagar eller om det är en del av beslutet ni överklagar. Ange också varför ni anser att beslutet är felaktigt och vilken ändring som ni vill ha.

Bifoga handlingar och annat som ni anser stöder er uppfattning,

Överklagandet skall lämnas in eller skickas till **Luleå kommun**. För att överklagandet skall kunna prövas måste handlingarna ha inkommit till kommunen senast **inom tre veckor** från den dag då ni fick del av beslutet.

Har ert överklagande kommit i rätt tid kommer handlingarna att skickas vidare till länsstyrelsen, om beslutsfattaren inte själv ändrar beslutet på det sätt ni har begärt.

Underteckna skrivelsen och uppge namn, personnummer, postadress, telefonnummer och e-postadress.

Överklagandet skickas till:

Luleå kommun
971 85 Luleå

eller via e-post:
lulea.kommun@lulea.se

Bilaga 5

Skötselplan för naturreservatet Mjolkuddsberget

1. Allmänt

Denna skötselplan anger riktlinjerna och målen för skötseln av naturreservatet Mjolkuddsberget. Vid planering och utförande av skötseln ska syftet med naturreservatet och reservatsföreskrifterna vara styrande. Andra aktuella regelverk och riktlinjer ska också följas.

2. Syftet med reservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara ett skogsområdes värdefulla naturmiljö med dess förutsättningar att hysa stor biologisk mångfald. Området ska ge förutsättningar för att ingående naturtypers naturligt associerade habitat och arter ska kunna fortleva och sprida sig. Inom ramen för ovanstående är reservatets syfte även att tillgodose behovet av naturupplevelser, friluftsliv och rekreation i ett bostadsnära naturområde. Lämningar av tidigare mänsklig verksamhet ger kulturhistoriska värden som också ska värnas.

Syftet ska nås genom att:

- Gynna ett lättillgängligt friluftsliv i tätortsnatur där besökare ska kunna tillgodogöra sig upplevelsevärden relaterade till naturligt utvecklad skog och andra naturtyper.
- Bevara en landskapstyp med viktiga naturgeografiska värden som utvecklats som följd av den senaste istiden och efterföljande landhöjning ur havet.
- Tillgodose funktionen som värdekärna i anslutning till en viktig ekologisk och social grön korridor i stadsbygdens grönstruktur.
- Områdets kulturmiljövärden bevaras och tydliggörs.
- Området undantas från skogsbruk, exploateringar och andra verksamheter som kan skada värden för naturmiljö, friluftsliv och kulturmiljö.
- Äldre skog med därtill förknippade strukturer, substrat och arter bevaras och utvecklas för sina naturvärden. Det innebär bland annat att gamla träd ska gynnas vid skötseln och död ved ska förekomma i för livsmiljöerna gynnsam omfattning.

2025-06-12

- Lövskog och lövträd kan gynnas där det inte står i konflikt med bevarandet av äldre tallskog.
- Kulturpräglade naturmiljöer, såsom före detta odlingsmarker och trädgårdar, sköts så att deras karaktär, natur- och kulturmiljövärden bevaras och utvecklas. Särskild vikt läggs vid naturvärden knutna till äldre, döda och döende lövträd.
- Naturvärden knutna till strandskog och landhöjningssuccessioner bevaras och utvecklas. Det innebär att sådana biotoper i huvudsak lämnas för fri utveckling, men begränsade åtgärder för att gynna rekreationsvärden och värden knutna till lövträd och lövskog kan bli aktuella.
- Området är tillgängliggjort för friluftslivet genom lämpliga anläggningar, exempelvis iordningsställda spår, leder, grillplatser, utsiktsplatser och informationstavlor.
- Längs markerade stigar kan högre grad av öppenhet i vegetationen tillåtas, för tillgänglighet och trygghet. Men av pedagogiska skäl bör stigar även finnas i mer naturligt utvecklad skog.
- Skötsel och utvecklande av anläggningar för friluftslivet sker med stor hänsyn till de naturvärden som naturreservatet avser skydda.
- Det friluftsliv som tillåts i området och de anläggningar som iordningsställs för detta endast avser ickestörande, lättare aktiviteter såsom vandring, skidåkning, bär- och svamplockning, motion, träning och dylikt. Motoriserade, bullrande eller på annat sätt störande aktiviteter tillåts inte.
- Området sköts genom fastställd skötselplan.

3. Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn:	Naturreservatet Mjölkuddsberget
Kommun:	Luleå kommun
Län:	Norrbottens län
Area:	53 ha (varav land 48 ha)

2025-06-12

Berörda fastigheter och ägare:	Bergviken 5:10 och Ytterviken 17:32, Luleå kommun
Sameby:	Gällivare skogssameby
Förvaltare:	Luleå kommun

4. Beskrivning av området och dess värden

Naturtyper:	Skogsmark ca 47 ha, varav produktiv skog ca 34 ha Kulturmark ca 1 ha Vattenområde ca 5 ha
-------------	---

Mjölkuddsberget är något av en oas av grönska mitt i ett annars hårt exploaterat område, på tre sidor omgivet av industriområden och bostäder. På den fjärde sidan, mot nordost, ansluter Björkskatafjärdens vattenspegel.

Det ca 60 meter höga berget utgör en av de högre punkterna i det i övrigt flacka landskapet kring Luleå tätort. Det innebär att berget var en av de första kobbarna som stack upp ur havet när landet började resa sig efter det att inlandsisen dragit sig tillbaka från området. Vågornas verkan på den exponerade lilla ön medförde att det mesta av finmaterialet spolades bort från de högsta delarna. Detta skeende ger ännu idag grundförutsättningarna för vegetationens sammansättning och fördelning över berget.

Således kännetecknas de högsta delarna av karga förhållanden där endast ett fläckvis förekommande tunt jordtäckte ger utrymme för växtlighet att få fäste. Här växer en gles tallskog, huvudsakligen på torra markförhållanden. På bergets sluttningar där friska markförhållanden råder och där jordtäcket är mindre påverkat av svallning är skogen mer sluten och har större graninslag. Nedanför själva berget, på stranden mot Björkskatafjärden, finns en fuktig-våt strandlövskog. I kanten på bergets västra sida låg tidigare några gårdar med angränsande odlingsmarker. Dessa är idag bortrivna, och gårdstomter och odlingar är halvt igenvuxna med lövdominerade dungar och värdefulla brynmiljöer. Spåren av gårdarna syns i form av några husgrunder som utgör kulturhistoriska lämningar.

Berget har under stora delar av 1900-talet varit inhägnat och avlyst för militära ändamål och skogen har därför lämnats orörd. Det märks framför allt på inslaget av gamla tallar som finns spridda över området, med åldrar på åtminstone uppåt 200 år – eller högre än så bland de träd som växer högst upp på hållmarkerna. Tallarna har ofta vida kronor, vilket bekräftar bilden att skogen under en period varit glesare, framför allt på de övre delarna av berget.

Björkskatafjärdens vattennivå har höjts och stabiliserats i och med innerfjärdsprojektet på 1990-talet då fördämningar byggdes i vardera änden av fjärdsystemet. Det har givit ekologiska följder både i vattenmiljön och i reservatets strandzon. Landhöjningens och vattenståndsfuktuationernas effekter som annars präglar Bottenvikens naturliga strandmiljöer har här därmed minskat.

Jordarterna i reservatet fördelar sig på ett typiskt sätt för en bergknalle under högsta kustlinjen vid Bottenvikskusten. Högst upp saknas i stort sett jordtäckte och där går berget i dagen, endast överlagrat av klapperstensfält på några ställen. Längre ner längs sluttningarna finns den ursprungliga moränen kvar, även den svallad i olika grad och längst ner har de urspolade finsedimenten ansamlats. De sistnämnda finns inom reservat i lågområdet närmast stranden mot Björkskatafjärden och på andra sidan berget, vid de gamla odlingsmarkerna. Den underliggande berggrunden består av granodiorit med viss ådergnejsomvandling och kan studeras i de kalspolade hållarna på bergets topp.

Mycket av naturvärdena i området är knutna till den gamla tallskogen. Ett relativt stort inslag av död ved, framför allt av tall, förekommer, vilket är slående med tanke på det tätortsnära läget och skogens trots allt påverkade karaktär. Flera av de riktigt grova tallarna, men även träd av klenare dimensioner, har fallit ut.

Barrblandskogen som omger berget är relativt variationsrik avseende åldrar, täthet och trädslagsblandning. Små kärr och lövbestånd bidrar här till. De gamla odlingarna i områdets västra del, som idag har nått en ganska långt gången igenväxning, hyser höga värden knutna till löv i dungar, stråk och som solitärer. Långa bryn kring de kvarvarande öppna ängsmiljöerna ger förutsättningar för pollinatörer och andra organismer som gynnas av solbelysta strukturer. Mycket död ved har börjat produceras, bland annat av sälg, hägg och björk. Här finns även kvarstående kulturväxter som röda vinbär, syren och lönn. Strandlövskogen mot Björkskatafjärden stärker också reservatets mångfald.

Bland arter som indikerar kontinuitet och höga naturvärden har hittats bland annat reliktbok, talticka, granticka och motaggsvamp. I lövskogen vid odlingarna finns ett fynd av koralltaggsvamp på en låga av lönn.

Mot bakgrund av det centrala läget och närheten till bebyggelsen i angränsande bostadsområden har området också stor betydelse för rekreation och upplevelsen av orörd natur. Den öppna tallskogen, hållmarkerna och de allmänt varierade äldre skogsmiljöerna är tilltalande för besökare som kan nyttja elljusspår, nätverket av vältrampade stigar och utsiktspunkten högst upp på berget.

5. Generella mål och åtgärder

5.1. Naturvärden

Skötselmål

Det övergripande målet för skötseln är att bibehålla och höja de natur- och rekreationsvärden som är förknippade med gammal barrblandskog, fritt utvecklade strandsuccessioner och lövrika kulturmarker. Grovstammiga och vidkroniga gamla tallar ska specifikt prioriteras i skötseln.

Då områdets skogar har varierad struktur beroende på bruksningshistorik och nyttjande är förutsättningarna att nå målet skiftande i olika delar. Skogen är i viss mån påverkad av tidigare användning av området för försvarsändamål, då framför allt toppen av berget var glesare beskogat. Dock har det av allt att döma funnits ett skogsskikt över hela området kontinuerligt sedan berget steg ur havet efter den senaste istiden. Inslaget av gamla tallar vittnar om att något storskaligt rationellt skogsbruk aldrig förekommit, även om ett extensivt uttag av träd säkert har skett under perioder. Om skogen helt lämnas till fri utveckling kan man förutse att naturliga processer kommer att innebära att skogen tättnar alltmer med ett större graninslag, framför allt i de lägre delarna av berget.

Det generella förhållningssättet är att skogen i reservatet i hög grad ska lämnas för fri utveckling för att på så sätt ge möjlighet att utveckla strukturer som kännetecknar naturskogar; såsom höga maxåldrar, en större åldersspridning, en ökande andel död ved och där naturliga processer och störningar ska tillåtas ha ett naturligt förlopp. För att gynna de rekreativa kvaliteterna kan dock vissa områden och stråk tillåtas vara mer tillrättalagda. Generellt ska äldre träd och andra naturvärdesträd gynnas av aktiva skötselåtgärder där de frihuggs för att vinna fördelar i konkurrensen om ljuset.

I området finns även kulturhistoriska lämningar där kulturmiljövärdet kan tillåtas vara styrande för skötseln.

Skötselåtgärder

Grundprincipen är att naturen inom reservatet ska lämnas för fri utveckling där inte annat sägs i nedan beskrivna delområden.

Avverkning av träd och annan skötsel kan komma ifråga inom delområden där detta bedöms vara gynnsamt för naturvärdet och bidra till uppfyllande av syftet för reservatet.

I första hand ska allt borttagande av träd ske genom avdödning av de stående stammarna genom ringbarkning eller bläckning. I vissa fall kan avverkning

vara aktuellt om det bedöms mer lämpligt. All avverkning ska utföras med skonsamma manuella metoder. De avverkade träden ska lämnas såsom blivande lågor i skogen. I undantagsfall kan större uttag av träd bli aktuellt varvid uttransport kan komma ifråga. Detta ska i så fall ske med skonsamma metoder, med häst eller fyrhjuling, om de inte kan nås med skogsmaskin från befintliga vägar.

All avverkning och annan avdödning av träd ska göras utifrån bedömning att det bidrar till målet med skötseln, för att säkerställa syftet med reservatet.

Röjningrester lämnas i skogen.

5.2. Värden för friluftsliv och rekreation

Skötselmål

Det övergripande målet för skötseln är att ge goda förutsättningar för friluftslivsaktiviteter och naturupplevelser i orörd natur.

Skötselåtgärder

Skogen sköts huvudsakligen med sikte mot naturvårdsmålen ovan, vilket också ger förutsättningar för upplevelsevärden för människor. Elljusspår och stigar röjs vid behov. Träd som fallit över dessa stråk tas bort, men med hänsyn till naturvårdsmålen ska dessa läggas åt sidan där de lämnas kvar i skogen. Befintliga anläggningar, vägar och stigar underhålls vid behov.

5.3. Kulturmiljövärden

Skötselmål

Kulturhistoriska lämningar såsom rester av försvarsanläggningar och gamla husgrunder ska skötas så att de bevaras och synliggörs.

Skötselåtgärder

Bedömningar görs i det enskilda fallet för vilken skötsel som är lämplig för att hitta balansen mellan de olika skötselmålen.

5.4. Anläggningar och information

Skötselmål

Målet med skötseln är att ge information till besökarna som belyser områdets värden och sevärdheter samt vilka föreskrifter som gäller i reservatet. Området ska vara inbjudande och tillgängligt och de anläggningar som finns ska hållas i gott skick.

De anläggningar som finns är huvudsakligen elljusspåret och ett par utsiktsplatser med grillplats.

Reservatets gränser ska vara tydligt markerade enligt nationell standard.

Anläggningarna är markerade på kartan i bilaga 3.

Skötselåtgärder

Minst två informationstavlor sätts upp vid lämpliga entréer till reservatet. På tavlorna ska anges områdets värden, varför det är skyddat, vilka föreskrifter som gäller, vem som är förvaltare samt en karta med områdets gränser, stigar och andra anordningar för besökare. Informationstavlor, andra anläggningar och gränsmarkeringar ska ägnas regelbunden tillsyn och underhållas vid behov.

6. Mål och skötsel för delområden

Indelningen av delområden hänvisar till kartan i bilaga 2.

1.

Beskrivning

Skötselområdet täcker huvuddelen av berget, med skog som ger naturreservatet dess typiska karaktär. Det är en äldre talldominerad barrblandskog i en gradient med friskare mark längre ner, där graninslaget är större och som på toppen övergår i hållmarkstallskog. Inom området finns ett stort inslag av gamla och i många fall knotiga och spärrgreniga tallar. Dessa har tidigare stått friare och därmed utvecklat sina vida kronor. På senare år har dock skogen tätat och många av tallarna påverkas av konkurrens från inväxande yngre träd. Ett visst inslag av död ved, främst stående tall är en viktig ekologisk komponent i skogen. Den genomsiktliga tallskogen med de iögonenfallande gamla träden är en viktig kvalitet som ger upplevelsevärden för besökare i området.

Mål

Fritt utvecklad talldominerad barrblandskog där strukturen ska vara sådan att äldre tallar hålls friväxande, särskilt ifrån gran. Skogen ska åldras i naturlig takt och andelen död ved ska kontinuerligt öka genom naturliga processer eller ringbarkning.

Skötsel

Huvudprincipen är att skogen ska utvecklas enligt naturlig dynamik, men där äldre träd aktivt ska gynnas och nya ska tillkomma. Gamla tallar friställs inledningsvis, antingen genom avverkning av de konkurrerande träden eller genom ringbarkning eller bläckning. Därefter röjs kontinuerligt vid behov de uppkomna ytorna runt tallarna. Urvalet av de tallar som ska vara föremål för

2025-06-12

denna skötsel görs utifrån en bedömning i fält där vidkroniga och gamla träd prioriteras. Tallarna mäts in för att säkerställa kontinuiteten i skötseln.

Död och döende ved, stående och liggande ska lämnas (undantag för riskträd vid elljusspår, utmärkt på kartan i bilaga 3. Dessa kan fällas omkull efter bedömning att de utgör omedelbar fara).

Längs vissa större stigar (markerade på kartan i bilaga 3) kan röjning ske vid behov. Även vid besöksplatser såsom vindskydd och utsiktsplatser kan röjning utföras vid behov. Dessa åtgärder får inte beröra äldre tall eller andra naturvärdesträd.

I nedre, mindre svallade delar av berget förekommer naturligt mer gran och även löv. Granarna kan finnas kvar om de ej konkurrerar med äldre tallar. Efter tio år görs en utvärdering om det är lämpligt att röja smågran i de delarna, om det anses gynnsamt för syftet med reservatet.

2.

Beskrivning

F.d. odlingsmark och tomtmark, idag en mosaikartad struktur med ridåer och dungar av lövträd med öppna ängsbiotoper emellan. Några gamla husgrunder och en terrassering är rester av den forna bebyggelsen och utgör kulturhistoriska lämningar.

Mål

Bevara och utveckla naturvärden knutna till "löväng" - ett halvöppet landskap med solexponerade solitära lövträd, dungar och bryn med öppen ängsmark däremellan. Täckningsgraden av träden ska vara 30-50 %, sett till hela ytan, i nivå med hur det såg ut vid tidpunkten för reservatets bildande. Ängsmarken ges förutsättningar att utveckla en större andel hävdgynnad flora (ängsyterna markerade på kartan i bilaga 2). Ängarna kan innehålla solitära lövträd. De kulturhistoriska lämningarna ska bevaras.

Skötsel

Lövträden lämnas för fri utveckling, tillåts dö och se "skräpiga" ut. Spontan föryngring medges, men viss röjning och gallring kan göras för att täckningsgraden av träd inte ska öka. All gran tas dock bort. Bryn mot skogen utvecklas där flerskiktning och trädslagsblandning gynnas, skapa "trappstegstruktur". All gran tas bort i brynvegetationen.

Gräsmarkerna sköts som äng, dvs årlig slåtter på eftersommaren, tidigast 15 augusti.

2025-06-12

De kulturhistoriska lämningarna röjs fram vid behov och ska i övrigt skyddas från skador.

3.

Beskrivning

Kraftledningsgata. Sköts av kraftbolag efter deras riktlinjer.

4.

Beskrivning

Strandskog/landhöjningssuccession – lövrik och fuktig med gradient upp mot torrare mark. Stranddynamiken begränsas av att vattennivån i fjärden är artificiellt reglerad.

Mål

Fritt utvecklad lövdominerad strandskog med naturlig zonering. Skötseln syftar till att bevara befintligt successionsstadium (som är tämligen statistiskt eftersom de naturliga effekterna av landhöjningen hejdats).

Skötsel

I huvudsak fri utveckling, men all smågran röjs i fuktigare delar vart 10:e år vid behov. I torrare partier kan urgallring av gran ske efter bedömning att det är gynnsamt för syftet med reservatet. Eventuellt kan enstaka siktgator skapas mot vattnet, efter utredning om lämplig placering.

5.

Vattenområde. Inga åtgärder.

7. Uppföljning av mål och skötselåtgärder

En uppföljning av skötselmål och skötselåtgärder med utgångspunkt från reservatets syfte ska ske vart tionde år. Planens ingående mål och utfallet av genomförda åtgärder ska då ses över. Om uppföljningen visar att det är nödvändigt med avseende på reservatets syfte ska berörda skötselmål och åtgärder ändras så de blir ändamålsenliga.

8. Källhänvisning

Artportalen. Uttag 2025-03-14

Luleå kommun. 1967: *Stadsplan för Yttervikens industriområde, östra delen*, A269.

Luleå kommun. 1979: *Stadsplan för Haparandavägen*, A382.

Luleå kommun. 1994: *Detaljplan för del av Bergviken*, PL141.

Luleå kommun. 2000: *Naturvårdsplan Luleå*.

Luleå kommun. 2020: *Grönplan Luleå*.

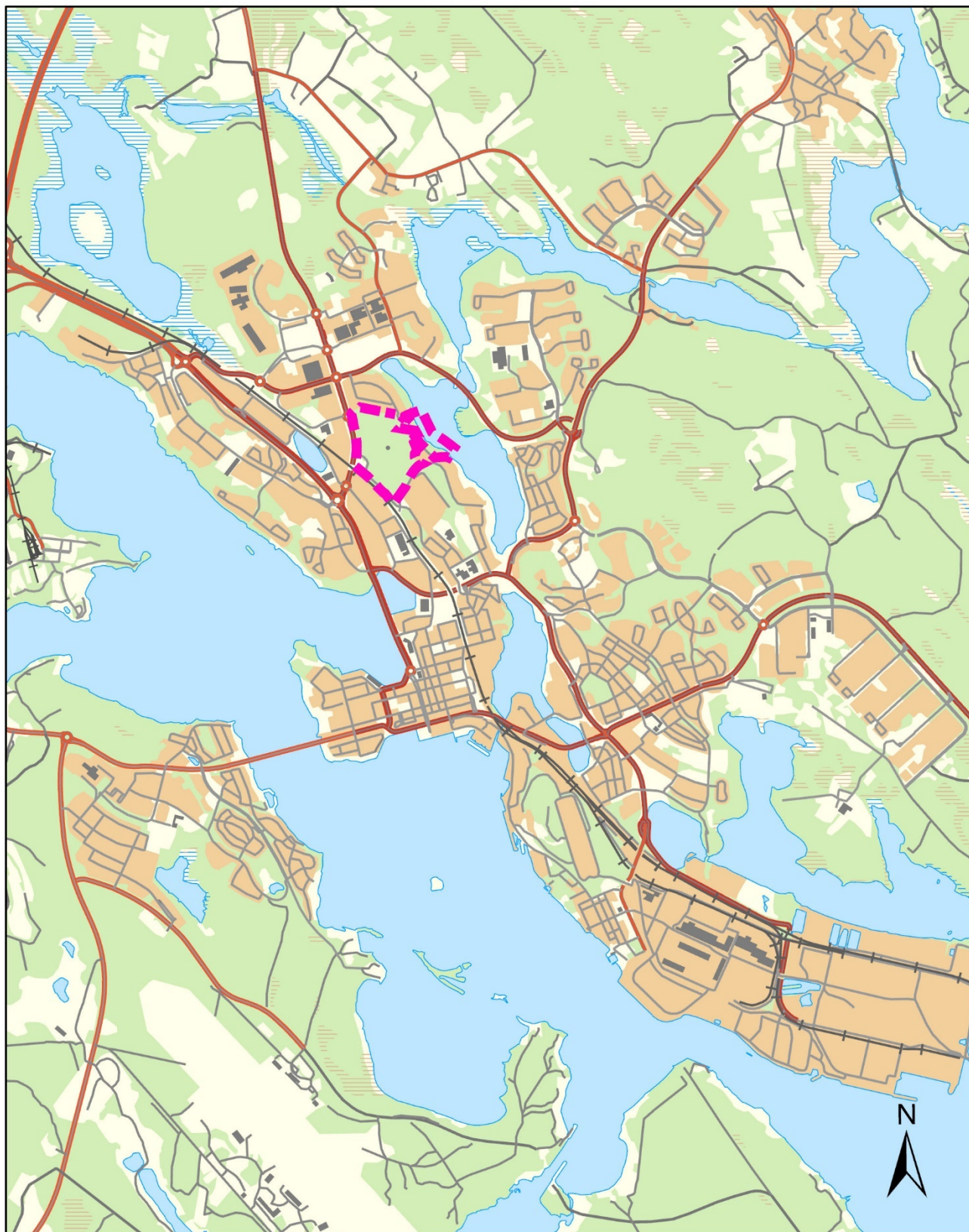
2025-06-12

Bilagor

1. Översiktskarta
2. Karta med skötselområden
3. Karta med anläggningar och information

Bilaga 1

Översiktskarta

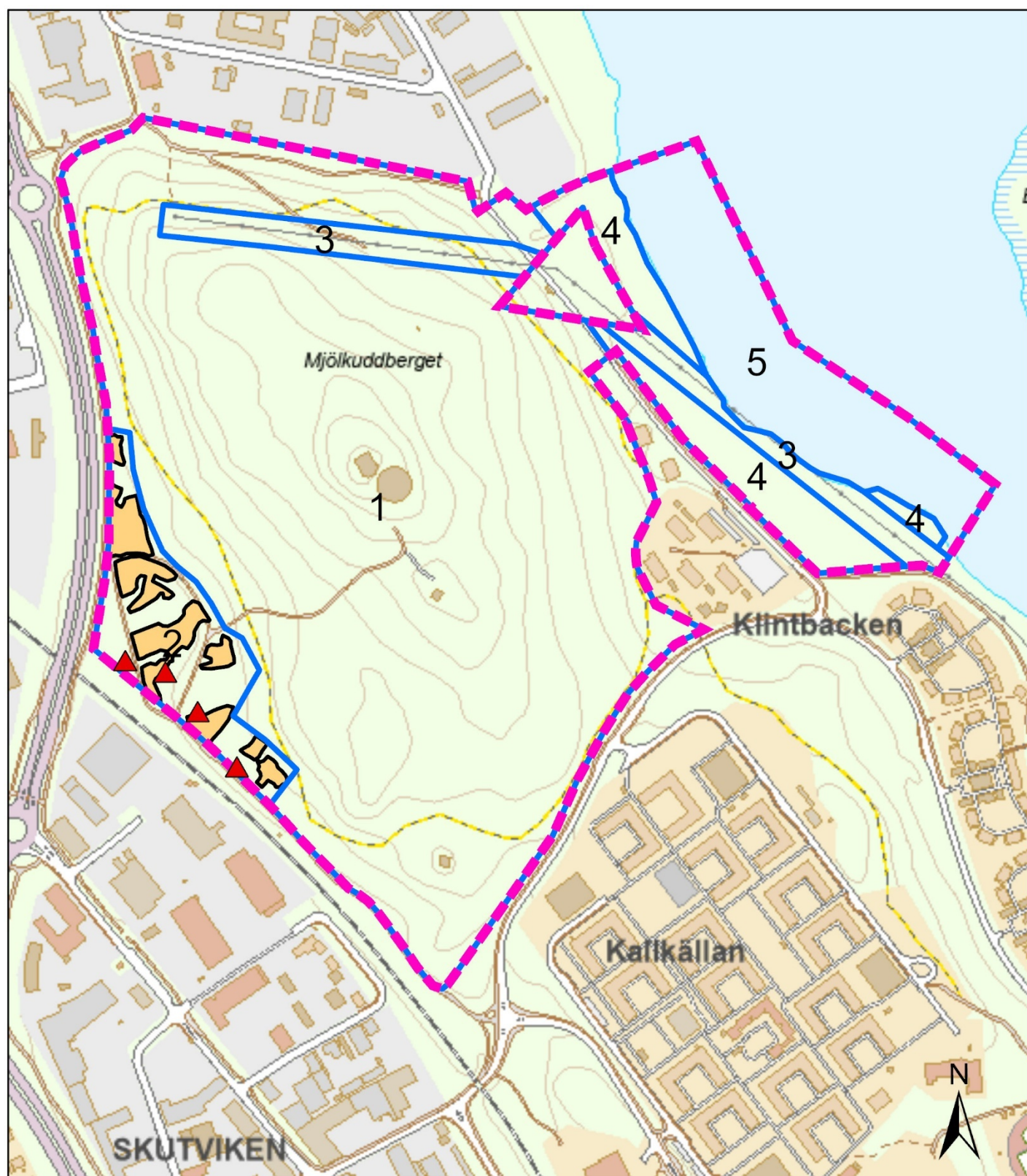
 Gräns för naturreservatet Mjölkuddsberget

0 0,75 1,5 3 Kilometer

Bilaga 2

Skötselområden

 Gräns för naturreservatet Mjölkuddsberget

 Skötselområden

 Ängsytor

 Kulturhistorisk lämning

0 0,25 0,5 Kilometer

Bilaga 3

Anläggningar och information

 Gräns för naturreservatet Mjölkuddsberget

 Möjlig plats för Informationstavla

 Större stigar

 Utsiktsplats

0 0,25 0,5 Kilometer

§ 311

Inriktning för bildandet av naturreservatet Mjölkuddsberget

Ärendenr 2024/1986-3.1.0.3

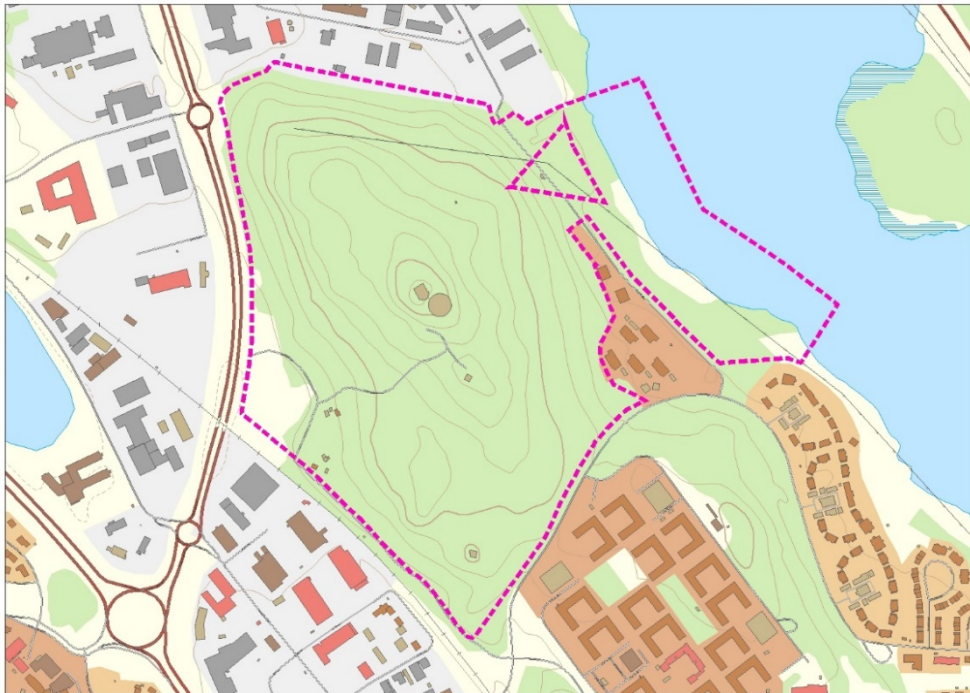
Kommunstyrelsens beslut

1. Kommunstyrelsen beslutar att naturreservatet Mjölkuddsberget ska utformas enligt av kommunstyrelseförvaltningen föreslagna inriktning och principer.
2. Kommunstyrelseförvaltningen får i uppdrag att fullfölja den formella processen för reservatsbildning av Mjölkuddsberget, med syfte att ta fram ett slutligt förslag som ställs till kommunfullmäktige för beslut.
3. Externt samråd ska ske med innehåll av föreslagen avgränsning, syfte och föreskrifter.

Reservationer

Sana Suljanovic (M), Samuel Ek (KD), Arne Nykänen (C), Ylva Mjärdell (L), och Kristoffer Sundström (M) reserverar sig mot beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Föreslagen avgränsning av naturreservatet Mjölkuddsberget.

Bakgrund

Kommunstyrelsen beslutade 2024-03-11 § 84 att ge kommunstyrelseförvaltningen i uppdrag att ta fram förslag om naturreservatsbildning för ett antal tätortsnära områden och skärgårdsöar. Enligt beslutet skulle förslagen tas fram gruppvis där Mjölkuddsberget ingår i den första gruppen med målsättningen om ett inrättande under första kvartalet 2025.

Naturreservat kan bildas av kommunen eller av staten via länsstyrelser i syfte att bevara värdefulla natur, för att återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter och/eller för att tillgodose områden för friluftsliv. Beslut om att bilda naturreservat har samma juridiska verkan oavsett vilken instans som fattar beslutet. Kommuner avgör självständigt vilka områden och med vilket syfte man bildar reservaten. Ofta väljer kommuner att fokusera på tätortsnära områden med höga rekreationsvärden, medan länsstyrelser i första hand skyddar större naturområden med renodlade naturvärden.

Varje reservat har ett unikt syfte som anger vad som ska skyddas och utvecklas. Det kan vara olika naturvärden eller rekreationsvärden, eller en kombination av båda. Föreskrifter utformas för att nå syftet, vilket blir det regelverk som gäller för markägare/rättighetsinnehavare och för allmänheten.

Reservatsbildningen följer en lagstyrd process men som innehållsmässigt kan se lite olika ut beroende på förutsättningarna. En grundläggande premiss är överenskommelser med markägare/rättighetsinnehavare. I detta fall är kommunen enda markägare. Därefter tas underlagsmaterial med grundläggande inriktning för reservatet fram, inklusive en avgränsning av området. Under processens gång samråds med berörda parter.

Aktuellt ärende handlar om att i det skedet få ett inriktningsbeslut av kommunstyrelsen som ledning för tjänstepersonsorganisationen för det fortsatta arbetet. I kommunstyrelsens uppdrag var utgångspunkten att den kommunala beslutsprocessen skulle ske i två steg, där föreliggande ärende om inriktning för reservatet är steg ett.

Efter kommunstyrelsens godkännande av föreslagen inriktning vidtar den formella reservatsbildningsprocessen. Remitterande till sakägare, myndigheter och intresseorganisationer sker och därefter lämnas, efter eventuella korrigeringar, ärendet till kommunfullmäktige för slutligt beslut om reservatsbildning.

Förslaget

Mjölkuddsberget är ett område med höga naturvärden knutna till en varierad skogsmiljö. Berget har under stora delar av 1900-talet varit inhägnat och avlyst för militära ändamål och skogen har därför lämnats orörd. Landskapet är tydligt präglad av landhöjningen med kalspolade hällar högst upp och med tjockare jordtäcke i de lägre delarna. Toppen upptas av en äldre tallskog där riktigt gamla trädindivider utgör de viktigaste värdeelementen. På bergets sluttningar är skogen mer välsluten och har större graninslag. Stranden mot Björkskatafjärden utgörs av en fuktig strandlövskog och några rester av äldre bosättningar och odlingsmarker upptas idag av lövdominerade dungar och brynmiljöer. Elljusspår och ett utvecklat nät av stigar ger goda förutsättningar för rekreation, där naturskyltning bidrar till upplevelsen.

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår en inriktning på reservatet där naturvärden ska samspela med rekreationsvärden. Naturen sköts för att stärka förutsättningarna för biologisk mångfald, vilket kan innebära fri utveckling i vissa delar medan andra blir föremål för en mer aktiv skötsel. Gamla tallar ska generellt gynnas i skötseln men även andra värden kan behöva stärkas. Rekreationsvärdena inom området gynnas av en tillgänglig skog där elljusspår och stigar ska kunna utvecklas.

Syftet med reservatet föreslås formuleras enligt följande:

Syftet med naturreservatet är att bevara ett skogsområdes värdefulla naturmiljö med dess förutsättningar att hysa stor biologisk mångfald. Området ska ge förutsättningar för att ingående naturtypers naturligt associerade habitat och arter ska kunna fortleva och sprida sig. Inom ramen för ovanstående är reservatets syfte även att tillgodose behovet av naturupplevelser, friluftsliv och rekreation i ett bostadsnära naturområde. Lämningar av tidigare mänsklig verksamhet ger kulturhistoriska värden som också ska värnas.

Föreskrifterna för reservatet och skötselplanen är verktygen för att nå detta syfte. Utvecklat förslag till principer för reservatet, hur syftet ska nås samt utformning av föreskrifter beskrivs i bilaga till denna skrivelse. Föreskrifterna ligger i linje med gängse praxis för naturreservat i skogsområden, som bland annat innebär reglering av åtgärder som kan skada mark och vegetation. Områdets karaktär ger dock förutsättningar för en viss differentiering med olika målbild för delområden.

Avgränsning följer i stort angiven yta i översiktsplanen och har anpassats för att korrelera med gällande detaljplaner samt beslutade och kända anspråk på området. Endast kommunal mark ingår. Befintlig infrastruktur i form av vägar, elledningar och VA-system begränsas inte. Framtida lokaliseringar av

nytt vattentorn och nya vattenledningar är inom reservatsgränsen, men föreskrifter utformas för att inte begränsa dessa. Korridoren för Norrbotniabanan anges som ett undantag i föreskrifterna och kan således förverkligas även om den berör reservatet.

Samhällsbyggnadsutskottet har 2024-11-18 § 106 föreslagit kommunstyrelsen besluta att naturreservatet Mjölkuddsberget ska utformas enligt av kommunstyrelseförvaltningen föreslagna inriktning och principer. Kommunstyrelseförvaltningen får i uppdrag att fullfölja den formella processen för reservatsbildning av Mjölkuddsberget, med syfte att ta fram ett slutligt förslag som ställs till kommunfullmäktige för beslut. Externt samråd ska ske med innehåll av föreslagen avgränsning, syfte och föreskrifter. Vid ärendets hantering reserverade sig Sana Suljanovic (M) och Samuel Ek (KD) mot beslutet.

Sammanträdet

Sana Suljanovic (M), Samuel Ek (KD), Arne Nykänen (C) och Ylva Mjärdell (L) föreslår avslå samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Ulrika Lundberg (V) föreslår bifalla samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställer samhällsbyggnadsutskottets förslag och Sana Suljanovics med fleras förslag mot varandra och finner att kommunstyrelsen bifaller samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Dialog

Dialog har skett med kommunstyrelseförvaltningen, infrastruktur- och serviceförvaltningen, kultur- och fritidsförvaltningen samt med Lumire.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelsens beslut 2024-03-11 § 84, KLF Hid: 2024.2332
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande inriktningen för bildandet av naturreservatet Mjölkuddsberget, KLF Hid: 2024.9842
- Bilaga till skrivelse om inriktning för naturreservatet Mjölkuddsberget – förslag till avgränsning, syfte, föreskrifter och principer, KLF Hid: 2024.9843
- Samhällsbyggnadsutskottets beslut 2024-11-18 § 106, KLF Hid: 2024.10480

Beslutet skickas till

Kommunstyrelseförvaltningen, samhällsomställningskontoret

§ 207

Bildande av naturreservatet Storsand

Ärendenr 2025/1105-3.3.4.4

Kommunstyrelsens förslag till beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) att bilda naturreservatet Storsand med den avgränsning och det innehåll som framgår av bifogad beskrivning med tillhörande bilagor. Reservatet har den avgränsning som framgår av kartan i bilaga 1 till beskrivningen, med de gränser som slutligen utmärks i fält. Naturreservatets namn ska vara *Naturreservatet Storsand*.
2. Fastställa bifogad skötselplan (bilaga 5 till beskrivningen) i enlighet med 3 § förordningen (1998:1242) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.
3. De i bifogad beskrivning angivna föreskrifterna gäller i reservatet med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen om områdesskydd m.m. för att uppnå och tillgodose syftet med reservatet.

Reservationer

Arne Nykänen (C), Samuel Ek (KD), Thomas Söderström (L), Matti Björk (M), Sana Suljanovic (M) och Bo Larsson (-) reserverar sig mot beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutade 2024-03-11 § 84 att ge kommunstyrelseförvaltningen i uppdrag att ta fram förslag om naturreservatsbildning för ett antal tätortsnära områden och skärgårdsöar. Enligt beslutet skulle förslagen tas fram gruppvis, där Storsand ingår i den första gruppen med målsättningen om ett inrättande under 2025.

Kommunstyrelsen beslutade 2024-12-02 § 313 om inriktningen för naturreservatet och gav i uppdrag till kommunstyrelseförvaltningen att fullfölja den formella processen för reservatsbildning.

Utifrån beslutad inriktning och föreslagen avgränsning av området har kommunstyrelseförvaltningen i samråd med berörda förvaltningar tagit fram ett förslag till bildande av naturreservatet. Förslaget uppfyller miljöbalkens krav på innehåll för ett reservatsbildningsbeslut och följer rådande norm för hur sådana beslut bör utformas. Förslaget innehåller således syftena med reserva-

tet, redovisning av skälen för beslutet, vilka föreskrifter som ska gälla i reservatet samt en skötselplan för området. Skötselplanen bifogas dokumentet.

Förslaget har, förutom till obligatoriska externa myndigheter, även remitterats till intresseföreningar och berörda sakägare. Eftersom kommunen är den enda markägaren är sakägarkretsen begränsad till ett fåtal, t ex ledningsrättsinnehavare och arrendatorer.

Samhällsbyggnadsutskottet har 2025-08-25 § 54 föreslagit kommunfullmäktige besluta med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) att bilda naturreservatet Storsand med den avgränsning och det innehåll som framgår av bifogad beskrivning med tillhörande bilagor. Reservatet har den avgränsning som framgår av kartan i bilaga 1 till beskrivningen, med de gränser som slutligen utmärks i fält. Naturreservatets namn ska vara Naturreservatet Storsand. Fastställa bifogad skötselplan (bilaga 5 till beskrivningen) i enlighet med 3 § förordningen (1998:1242) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. De i bifogad beskrivning angivna föreskrifterna gäller i reservatet med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen om områdesskydd m.m. för att uppnå och tillgodose syftet med reservatet.

Sammanträdet

Arne Nykänen (C), Samuel Ek (KD), Thomas Söderström (L), Matti Björk (M), Sana Suljanovic (M) och Bo Larsson (-) föreslår avslå samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Evelina Rydeker (MP) och Mathias Karvonen (V) föreslår bifalla samhällsutskottets förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställer samhällsbyggnadsutskottets förslag och Arne Nykänen med fleras förslag mot varandra och finner att kommunstyrelsen bifaller samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Dialog

Dialog har skett med kommunstyrelseförvaltningens detaljplan- och mark- och exploateringskontor, infrastruktur- och serviceförvaltningen sektioner för landskap/trafik och park/natur, avdelning miljö och bygg samt med kultur- och fritidsförvaltningen.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelsens beslut 2024-12-02 § 313, KLF Hid: 2024.11709
- Beskrivning av naturreservatet Storsand i Luleå kommun, 2025-06-13, KLF Hid: 2025.8703
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande bildande av naturreservatet Storsand, KLF Hid: 2025.8702
- Samhällsbyggnadsutskottets beslut 2025-08-25 § 54, KLF Hid: 2025.9004

2025-06-13

Beskrivning av naturreservatet Storsand i Luleå kommun

Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn:	Naturreservatet Storsand
Kommun:	Luleå kommun
Län:	Norrbottens län
Area:	49 ha (varav land 41 ha)
Berörda fastigheter och ägare:	Storheden 1:1 och Öhemmanet 1:11, Luleå kommun
Sameby:	Gällivare skogssameby
Förvaltare:	Luleå kommun

Syftet med reservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara ett tätortsnära naturområde med höga rekreations- och naturvärden. Badplats och skog ska förvaltas för dess kvaliteter som värdefullt rekreations- och utflyktsområde, samtidigt som naturvärdena ges utrymme att utvecklas. Tallskogen och andra förekommande skogstyper ska rymma strukturer och element som är gynnsamma för biologisk mångfald. Delar som idag har lägre naturvärden ska utvecklas mot högre värden.

Syftet ska nås genom att:

- Gynna ett lättillgängligt friluftsliv i tätortsnatur där besökare ska kunna tillgodogöra sig upplevelsevärden relaterade till skog med höga naturvärden och en badvänlig strandmiljö i älven.
- Bevara en landskapstyp med viktiga naturgeografiska värden som utvecklats som följd av den senaste istiden och efterföljande landhöjning ur havet.
- Bevara en typisk tallskog på sandhed med äldre träd och utrymme för strukturer som är betydelsefulla för biologisk mångfald, såsom gamla trädindivider, död ved och naturligt utvecklad åldersstruktur.

2025-06-13

- Bevara sandstrandens funktion som badplats och ge utrymme för älvens dynamik i grundområdet utanför, med pågående omlagring av sand och andra naturliga processer i vattenmiljön.
- Tillgodose funktionen som värdekärna i anslutning till en viktig ekologisk och social grön korridor i stadsbygdens grönstruktur.
- Området undantas från skogsbruk, exploateringar och andra verksamheter som kan skada värden för naturmiljö, friluftsliv och kulturmiljö.
- Naturliga störningar som till exempel översvämningar och stormfällningar tillåts ha ett naturligt förlopp. Bränder ska dock släckas.
- Påverkad skog utvecklas mot högre naturvärden genom att lämnas för fri utveckling eller genom riktad skötsel där så lämpligt.
- Området är tillgängliggjort för friluftslivet genom lämpliga anläggningar, exempelvis iordningsställda stigar, grillplatser och informationstavlor.
- Skötsel och utvecklande av anläggningar för friluftslivet sker med stor hänsyn till de naturvärden som naturreservatet avser skydda.
- Det friluftsliv som tillåts i området och de anläggningar som iordningsställs för detta endast avser ickestörande, lättare aktiviteter såsom bad, vandring, skidåkning, bär- och svampplockning, motion, träning och dylikt. Motoriserade, bullrande eller på annat sätt störande aktiviteter tillåts inte.
- Området sköts genom fastställd skötselplan.

Skälen för beslutet

Skälen för bildandet av naturreservatet är de höga rekreations- och naturvärdena knutna till en lättillgänglig skogsmiljö och sandstrand vid Luleälven. Här finns äldre sandtallskog i ett böljande landskap av strandvallar och sanddyner, men även fuktigare blandskogar med lövinslag, som alla bidrar till reservatets skyddsvärde. Området har höga rekreativa värden med vältrampade stigar i en besöksvänlig pelarsal av tall och en tätortsnära välbesökt badstrand.

Skogsavverkning eller annan exploatering skulle innebära att områdets natur- och rekreationsvärden förstörs.

Reservatsföreskrifter

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver vad som annars gäller är det förbjudet att:

1. Bedriva skogsbruk, fälla eller på annat sätt skada levande träd och buskar samt skada, ta bort eller flytta liggande eller stående döda träd och buskar eller delar därav.
2. Skada eller förändra mark eller vegetation på land eller i vatten, t ex genom att spränga, borra, schakta, dika, dämna, utfylla, anordna upplag, tippa, gräva, muddra eller bedriva täkt i någon form.
3. Uppföra byggnad eller annan anläggning.
4. Anlägga väg.
5. Släppa ut eller sprida gifter, biologiska eller kemiska bekämpningsmedel, vådliga ämnen, kalk, växtnäringsämnen eller andra främmande ämnen som kan skada naturen.
6. Plantera eller föra in växt-, djur- eller svampart.
7. Framföra motordrivet fordon, inklusive terrängskoter, i reservatets landområde.

Vidare är det utan Luleå kommuns tillstånd inom hela reservatet förbjudet att:

8. Sätta upp tavla, plakat eller skylt.
9. Anlägga ledning i luft, mark eller vatten.

Undantag från föreskrifterna i punkt A:

1. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel som krävs för att tillgodose syftet med reservatet (och som anges i föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § i detta beslut).
2. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för drift och underhåll av vägar, befintliga byggnader och andra anläggningar.
3. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för underhåll och utvecklande av stigar, spår och andra mindre anläggningar för friluftslivets behov.
4. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för efterlevnaden av villkor i gällande avtal om bostadsarrende.

2025-06-13

5. Ovanstående föreskrifter, A 1-9, gäller inte inom arrendetomter enligt karta i bilaga 3.
6. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa vattenkvaliteten i Gäddviks vattentäkt. Åtgärder som väsentligt påverkar naturvärden och/eller rekreationsvärden ska anmälas för samråd med länsstyrelsen enligt 12:6 miljöbalken, i det fall de inte prövas enligt annat lagrum i miljöbalken.
7. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för bekämpning av invasiva främmande arter.
8. Motordrivna fordon får framföras på därför avsedda vägar om inte annat framgår av skyltning. Undantaget gäller ej för terrängskoter.
9. Terrängskoter får köras vid väl snötäckt mark på markerade leder.
10. Motordrivna fordon får köras i enlighet med de undantag som anges i 1 § terrängkörningsförordningen (1978:594).

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten förpliktigas att tåla att följande åtgärder kan komma att utföras för att tillgodose syftet med naturreservatet:

1. Utmärkning av reservatet.
2. Uppsättning och underhåll av informationsskyltar.
3. Anläggande och underhåll av stigar, spår och andra anläggningar för friluftslivets behov.
4. Undersökning och dokumentation av växt- och djurliv, andra naturförhållanden och friluftsliv.
5. Genomförande av återkommande naturvårdsinriktade och för friluftsliv gynnande skötselåtgärder, såsom avverkning av träd för att gynna naturvärdesträd, röjning och gallring längs vissa stigar för att skapa glesa och luckiga bestånd, eller annan åtgärd för att gynna friluftsliv, skogsstruktur och trädslagsblandning som är gynnsam ur naturvärdessynpunkt och för förutsättningarna för rödlistade eller på annat sätt missgynnade eller skyddsvärda arter.

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken

Utöver vad som annars gäller är det för allmänheten förbjudet att:

1. Skada mark eller vegetation, inklusive döda stående eller liggande träd och delar därav, eller i övrigt genom att t ex gräva upp eller plocka mossor, lavar och svampar, eller gräva upp örter, gräs, halvgräs och ormbunkar.
2. Skada eller störa djurlivet, t.ex. genom att klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig i närheten av fågelbo, lya eller gryt samt att fånga, flytta eller döda däggdjur, fåglar, kräldjur eller groddjur.
3. Förstöra eller skada berg, jord eller sten på land eller i vatten genom att t ex borra, hacka, spränga, inrista, gräva eller måla.
4. Sätta upp tavla, plakat, skylt, affisch, göra inskrift eller andra markeringar på träd eller i naturen i övrigt.
5. Fånga eller insamla ryggradslösa djur.
6. Elda, annat än i av naturvårdsförvaltaren iordningställda eldstäder.
7. Medföra ej kopplad hund, katt eller annat sällskapsdjur under tiden 1 maj till 30 september.
8. Framföra motordrivet fordon, inklusive terrängskoter, i reservatets landområde.
9. Framföra vattensskoter.
10. Ta ved. Endast egen medhavd ved eller ved från av förvaltaren iordningställda vedförråd får användas.

Undantag från föreskrifterna i punkt C:

1. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel som krävs för att tillgodose syftet med reservatet.
2. Bär- och matsvampplockning är tillåtet i området.
3. Fiske och jakt i enlighet med gällande lagstiftning är tillåtet i området.
4. Motordrivna fordon får framföras på därför avsedda vägar om inte annat framgår av skyltning. Undantaget gäller ej för terrängskoter.
5. Terrängskoter får köras vid väl snötäckt mark på markerade leder.

2025-06-13

6. Motordrivna fordon får köras i enlighet med de undantag som anges i 1 § terrängkörningsförordningen (1978:594).

Andra föreskrifter och bestämmelser som gäller för området

Förbud mot terrängkörning

Området omfattas av ett förbud mot körning i terräng med motordrivet fordon, beslutat av Luleå kommun.

Områdesbestämmelser

Huvuddelen av området omfattas av områdesbestämmelser med angiven användning "Naturmark". En mindre del omfattas av detaljplan med användningen "Park eller plantering".

Vattenskyddsområde

Området ligger i ett vattenskyddsområde med skyddsföreskrifter.

Skydd för landskapsbild

Området omfattas av förordnande enligt 19 § naturvårdslagen, vilket här består av ett förbud mot att avverka skog utan länsstyrelsens tillstånd.

Redogörelse för ärendet

I den fördjupade översiktsplanen för Luleå tätort som antogs 1993 var rekommendationerna inriktade på skydd för vattentäkten. Områdets naturkaraktär med sandhed och strandvallar lyftes för dess naturhistoriska och pedagogiska värde. Upprättande av områdesbestämmelser rekommenderades, för att begränsa fritidshusbebyggelsen och reglera markanvändningen.

Områdesbestämmelser vann laga kraft 1994 med syfte att skydda vattentäkten långsiktigt och att bevara naturmarken. I motiveringen angavs att naturmarken är attraktiv och betydelsefull för anslutande bostadsområden, speciellt då dessa saknar andra större rekreationsområden. Badplatsen beskrevs som välbesökt och omtyckt, med besökare även från andra delar av kommunen.

I kommunens översiktsplan från 2013 angavs ett antal områden som utredningsområden för nya naturreservat, där Storsand var ett av de utpekade områdena, och som en följd av detta gav kommunstyrelsen i uppdrag till dåvarande samhällsutvecklingskontoret att ta fram förslag till beslut om naturreservatsbildning (2016-12-05 § 282).

I Grönplan Luleå som antogs av kommunstyrelsen 2020 angavs Storsand som en betydelsefull del i den övergripande grönstrukturen med höga värden för ekosystemtjänsterna vattenrening, biologisk mångfald och rekreation och hälsa.

2025-06-13

I den nu gällande översiktsplanen (antagen 2021) är rekommendationen att Storsand ska inrättas som kommunalt naturreservat och kommunstyrelsen beslutade 2024-03-11 § 84 att ge i uppdrag till kommunstyrelseförvaltningen att ta fram beslutshandlingar för naturreservatet med målsättningen om ett bildande under 2025.

Ärendet har remitterats till länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Gällivare skogssameby, Lumire, Luleå Energi, Naturskyddsföreningen i Luleå, Norrbottens ornitologiska förening, Friluftsförbundet i Luleå, Luleå jaktvårdsklubb, berörda arrendatorer inom reservatets föreslagna avgränsning samt två rågrannar (privata fastighetsägare).

Yttranden har inkommit från länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Gällivare skogssameby, Lumire, Luleå jaktvårdsklubb samt en av rågrannarna. Kommunens kommentarer, ställningstaganden och eventuella ändringar som följd av yttrandena markeras *kursivt*.

Länsstyrelsen meddelar att de ser positivt på att kommunen inrättar naturreservatet och har inga synpunkter i övrigt. Skogsstyrelsen påtalar att det enligt Riksantikvarieämbetet finns en gammal avrättningsplats inom området, vilken kräver hänsyn vid eventuella åtgärder. *Avrättningsplatsen är känd och skyddas och sköts om enligt reservatsföreskrifter och skötselplan.*

Lumire meddelar att de har inget att erinra.

Gällivare skogssameby meddelar att de inte har något att erinra mot reservatsbildningen och att de ser positivt på att områden med höga naturvärden ges långsiktigt skydd. Man ber också att kommunen i fortsatt planering, förvaltning och skötsel av reservatet tar hänsyn till renar och renskötseln. *Skötseln kommer att ske med denna hänsyn. Att bevara och utveckla naturvärden knutna till äldre skog med kontinuitet är generellt gynnsamt för renar och renbete.*

Luleå jaktvårdsklubb avger ingen erinran men framför att de välkomnar att fiske och jakt ska vara tillåtet i området.

En av rågrannarna har i ett yttrande uttalat sig positiv över att det blir ett naturreservat och framför i övrigt synpunkter och förslag på förbättringar i anläggningar, såsom fler soptunnor, grillplatser och toalett. *Tillkommande anläggningar för att underlätta vistelsen och minska slitage och nedskräpning är en möjlighet inom naturreservatet, men inget som beslutas om vid bildandet av reservatet. Synpunkterna föranleder ingen ändring.*

Kommunens bedömning

Området utgör ett tätortsnära naturområde som är värdefullt såväl ur rekrea-tions- som naturvårdssynpunkt. Reservatet omfattar skog med utrymme för växter och djur knutna till kontinuerligt beskogade miljöer i en naturtyp som på nationell nivå är starkt decimerad. Området är ett viktigt rekreati-onsområde i en del av tätorten som annars saknar större sammanhängande rekrea-tionsområden med någon kvalitet, och därtill ett av kommunens finaste och mest välbesökta strandbad.

Skogsavverkning, dikning eller andra åtgärder som skadar mark eller vegeta-tion på land eller i vatten, byggande av anläggningar eller andra exploate-ringar skulle innebära att områdets opåverkade och ostörda karaktär förstörs. Sådana åtgärder riskerar även att hindra eller avhålla allmänhetens tillgång till naturområdet. Med tanke på skogens historik och struktur har den goda förutsättningar att stärka naturvärdena ytterligare om den tillåts utvecklas ge-nom naturliga processer och hänsynsfull skötsel. Med anledning av detta har frågan om bildande av ett naturreservat aktualiserats.

Ett reservatsbildande av området ligger i linje med arbetet mot uppfyllandet av nationella och regionala miljökvalitetsmål. Naturreservatet bidrar till att målen *Levande skogar* och *God bebyggd miljö* kan uppfyllas. Bland de globala Agenda 2030-målen berörs främst mål 15, *Ekosystem och Biologisk mångfald* samt mål 3 *God hälsa och välbefinnande*. Storsands geografiska läge ger goda förutsättningar för att bidra till folkhälsan. Inom den nationella folkhälsopoli-tikens målområde 5, Boende och närmiljö, påtalas att grönska och natur är viktiga resurser för hälsa som gynnar fysisk aktivitet, lek och friluftsliv. Reser-vatsbildandet bidrar uppenbart till Sveriges samtliga tio friluftslivsmål.

Området omfattas av skyddsföreskrifter kopplade mot befintligt områ-desskydd som vattenskyddsområde enligt 7 kap 21 § miljöbalken, där det be-rör såväl primär skyddszon som sekundär skyddszon A. Luleå kommun be-dömer att naturreservatet är förenligt med skyddsföreskrifterna, vilket kom-mer att förstärka skyddet ytterligare genom reservatets föreskrifter.

Området omfattas också av landskapsbildskydd enligt den f d naturvårdsla-gens 19 §. Skyddet består här av ett förbud mot avverkning av skog utan läns-styrelsens tillstånd. Kommunen bedömer att naturreservatet stärker det skydd som det gamla 19 §-förordnandet syftar till och att inga motsättningar mellan de två geografiskt överlappande skyddsformerna föreligger. Kommunen före-slår att länsstyrelsen upphäver landskapsbildskyddet eftersom naturreservatet tillfullo täcker in syftet med skyddet.

Luleå kommun bedömer att en naturreservatsbildning är förenligt med kom-munens översiktsplan. Där anges markanvändningen Natur med rekommen-

dationen att området ska inrättas som nytt naturreservat. I gällande detaljplaner för området är användningen "Naturmark" respektive "Park eller plantering". En yta benämnd "område för kulturresevat" finns angiven i plankartan som omfattar platsen för traktens galgbacke, vilket således är en plats med kulturhistorisk betydelse. Benämningen "kulturresevat" innebär här inte att området är inrättat som ett sådant enligt 7 kap 9 § miljöbalken. Kommunen bedömer att bildandet av resevatet inte strider mot planbestämmelserna och att beslutet därmed är förenligt med 7 kap 8 § miljöbalken.

Naturresevatet ingår i ett område som är av betydelse för totalförsvaret och Luleå flygplats och som enligt 3 kap 9 § miljöbalken så långt som möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka dessa intressen. Luleå kommun bedömer att bildandet av resevatet är en åtgärd som inte påtagligt försvårar bedrivandet av dessa verksamheter. Luleå kommun bedömer därför att resevatsbeslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap miljöbalken.

Luleå kommun finner vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen enligt 7 kap 25 § miljöbalken att den avgränsning av naturresevatet och de inskränkningar som gjorts är nödvändiga för att bevara de höga natur- och rekreationsvärdena i området, samt att de inte går längre än vad som behövs för att tillgodose resevatets syfte.

Beskrivning av området

Area: ca 49 ha, varav land ca 41 ha

Naturtyper: Skogsmark ca 38 ha, varav produktiv skog ca 38 ha
Sandmark ca 3 ha
Vattenområde ca 8 ha

Storsand är ett tätortsnära grönområde vars främsta rekreativa kvalitet är det populära badet. Områdets tallskog växer i ett landskap som är format av älven, där sanden och gamla strandvallar i skogen bygger upp det böljande landskapet. Skogens besöksvänliga karaktär av "pelarsal" ger höga upplevelsevärden, men förutsättningarna för utvecklande av naturvärden knutna till skogsbiotoper är också goda.

Jordlagren är i sin helhet uppbyggda av sand, isälvssediment tillhörande Luleälvsåsen, vilka genom landhöjningens effekter omformats till dagens flacka hedlandskap med strandvallar och sanddyner. Ett mindre område med fin-kornigare jordar finns i ett stråk i den sydligaste delen av området.

Skogen som huvudsakligen är av typen sandtallskog är överlag äldre och har av allt att döma god kontinuitet. Om än påverkad av gallring ges ändå ut-

2025-06-13

rymme för arter knutna till gamla trädindivider, såväl i solbelysta lägen som i slutna bestånd. Död ved förekommer i dagsläget sparsamt. Enstaka tallar med åldrar på 200 år eller mer förekommer, men beståndsåldern ligger överlag kring 100-årsstrecket.

Reservatsområdets läge i utkanten av det sammanhängande stråk av samma naturtyp som fortsätter söderut på Karlsvikshalvön och vidare bort över Kal-laxheden ger en ekologisk funktion och spridningsmöjligheter av typiska or-ganismsamhällen in i detta tätortsnära grönområde. Det ger förutsättningar att få uppleva många av de allmänt förekommande arterna som kan finna livsrum i dylika skogar. Bland fåglarna kan till exempel ses större hackspett, korp, grönsiska, trastar och olika mesar. I strandområdet och grundområdet i älven observeras rastande sjöfåglar och vadare. Skogsmarken ger också förut-sättningar för marksvampar som är beroende av trädkontinuitet samt vedle-vande organismer att sprida sig in i området.

Sandstranden och grundområdet utanför är påverkade av mänsklig aktivitet, där de utsätts för störningar främst sommartid. Den ekologiska funktionen och utrymmet för biologisk mångfald är därför begränsat. Här är istället reser-vatets rekreativa kvaliteter för människor ett överordnat motiv och det enskilt starkaste värdet som reservatet avser skydda. Kring de strandnära fossila sanddynerna kan anslående karaktärsträd i form av knotiga tallar bidra till upplevelsen.

Hur man överklagar

Beslut om bildande av naturreservatet Storsandkan överklagas hos länsstyrel-sen enligt bilaga 4.

Beslutets ikraftträdande

Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft, utom vad gäller föreskrifter med stöd av 7 kap 30 § miljöbalken, vilka gäller omedelbart.

Bilagor

1. Naturreservatets avgränsning
2. Översiktskarta
3. Arrendetomter
4. Hur man överklagar
5. Skötselplan

Bilaga 1

Naturresevatets avgränsning

Gräns för naturreservatet Storsand

0 0,13 0,25 0,5 Kilometer

Bilaga 2

Översiktskarta

 Gräns för naturreservatet Storsand

0 1,25 2,5 5 Kilometer

Bilaga 3

Arrendetomter

 Gräns för naturreservatet Storsand
 Arrendetomter

0 0,13 0,25 0,5 Kilometer

Bilaga 4

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos länsstyrelsen.

Tala om vilket beslut ni överklagar eller om det är en del av beslutet ni överklagar. Ange också varför ni anser att beslutet är felaktigt och vilken ändring som ni vill ha.

Bifoga handlingar och annat som ni anser stöder er uppfattning,

Överklagandet skall lämnas in eller skickas till Luleå kommun. För att överklagandet skall kunna prövas måste handlingarna ha inkommit till kommunen senast **inom tre veckor** från den dag då ni fick del av beslutet.

Har ert överklagande kommit i rätt tid kommer handlingarna att skickas vidare till länsstyrelsen, om beslutsfattaren inte själv ändrar beslutet på det sätt ni har begärt.

Underteckna skrivelsen och uppge namn, personnummer, postadress, telefonnummer och e-postadress.

Överklagandet skickas till:

Luleå kommun
971 85 Luleå

eller via e-post:
lulea.kommun@lulea.se

Bilaga 5

Skötselplan för naturreservatet Storsand

1. Allmänt

Denna skötselplan anger riktlinjerna och målen för skötseln av naturreservatet Storsand. Vid planering och utförande av skötseln ska syftet med naturreservatet och reservatsföreskrifterna vara styrande. Andra aktuella regelverk och riktlinjer ska också följas.

2. Syftet med reservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara ett tätortsnära naturområde med höga rekreations- och naturvärden. Badplats och skog ska förvaltas för dess kvaliteter som värdefullt rekreations- och utflyktsområde, samtidigt som naturvärdena ges utrymme att utvecklas. Tallskogen och andra förekommande skogstyper ska rymma strukturer och element som är gynnsamma för biologisk mångfald. Delar som idag har lägre naturvärden ska utvecklas mot högre värden.

Syftet ska nås genom att:

- Gynna ett lättillgängligt friluftsliv i tätortsnatur där besökare ska kunna tillgodogöra sig upplevelsevärden relaterade till skog med höga naturvärden och en badvänlig strandmiljö i älven.
- Bevara en landskapstyp med viktiga naturgeografiska värden som utvecklats som följd av den senaste istiden och efterföljande landhöjning ur havet.
- Bevara en typisk tallskog på sandhed med äldre träd och utrymme för strukturer som är betydelsefulla för biologisk mångfald, såsom gamla trädindivider, död ved och naturligt utvecklad åldersstruktur.
- Bevara sandstrandens funktion som badplats och ge utrymme för älvens dynamik i grundområdet utanför, med pågående omlagring av sand och andra naturliga processer i vattenmiljön.
- Tillgodose funktionen som värdekärna i anslutning till en viktig ekologisk och social grön korridor i stadsbygdens grönstruktur.

2025-06-13

- Området undantas från skogsbruk, exploateringar och andra verksamheter som kan skada värden för naturmiljö, friluftsliv och kulturmiljö.
- Naturliga störningar som till exempel översvämningar och stormfällningar tillåts ha ett naturligt förlopp. Bränder ska dock släckas.
- Påverkad skog utvecklas mot högre naturvärden genom att lämnas för fri utveckling eller genom riktad skötsel där så lämpligt.
- Området är tillgängliggjort för friluftslivet genom lämpliga anläggningar, exempelvis iordningsställda stigar, grillplatser och informationstavlor.
- Skötsel och utvecklande av anläggningar för friluftslivet sker med stor hänsyn till de naturvärden som naturreservatet avser skydda.
- Det friluftsliv som tillåts i området och de anläggningar som iordningsställs för detta endast avser ickestörande, lättare aktiviteter såsom bad, vandring, skidåkning, bär- och svampplockning, motion, träning och dylikt. Motoriserade, bullrande eller på annat sätt störande aktiviteter tillåts inte.
- Området sköts genom fastställd skötselplan.

3. Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn:	Naturreservatet Storsand
Kommun:	Luleå kommun
Län:	Norrbottens län
Area:	49 ha (varav land 41 ha)
Berörda fastigheter och ägare:	Storheden 1:1 och Öhemmanet 1:11, Luleå kommun
Sameby:	Gällivare skogssameby
Förvaltare:	Luleå kommun

4. Beskrivning av området och dess värden

Naturtyper: Skogsmark ca 38 ha, varav produktiv skog ca 38 ha

2025-06-13

Sandmark ca 3 ha

Vattenområde ca 8 ha

Storsand är ett tätortsnära grönområde vars främsta rekreativa kvalitet är det populära badet. Områdets tallskog växer i ett landskap som är format av älven, där sanden och gamla strandvallar i skogen bygger upp det böljande landskapet. Skogens besöksvänliga karaktär av "pelarsal" ger höga upplevelsevärden, men förutsättningarna för utvecklande av naturvärden knutna till skogsbiotoper är också goda.

Jordlagren är i sin helhet uppbyggda av sand, isälvssediment tillhörande Luleälvsåsen, vilka genom landhöjningens effekter omformats till dagens flacka hedlandskap med strandvallar och sanddyner. Ett mindre område med fin-kornigare jordar finns i ett stråk i den sydligaste delen av området.

Skogen som huvudsakligen är av typen sandtallskog är överlag äldre och har av allt att döma god kontinuitet. Om än påverkad av gallring ges ändå utrymme för arter knutna till gamla trädindivider, såväl i solbelysta lägen som i slutna bestånd. Död ved förekommer i dagsläget sparsamt. Enstaka tallar med åldrar på 200 år eller mer förekommer, men beståndsåldern ligger överlag kring 100-årsstreck.

Reservatsområdets läge i utkanten av det sammanhängande stråk av samma naturtyp som fortsätter söderut på Karlsvikshalvön och vidare bort över Kalxheden ger en ekologisk funktion och spridningsmöjligheter av typiska organismsamhällen in i detta tätortsnära grönområde. Det ger förutsättningar att få uppleva många av de allmänt förekommande arterna som kan finna livsrum i dylika skogar. Bland fåglarna kan till exempel ses större hackspett, korp, grönsiska, trastar och olika mesar. I strandområdet och grundområdet i älven observeras rastande sjöfåglar och vadare. Skogsmarken ger också förutsättningar för marksvampar som är beroende av trädkontinuitet samt vedlevande organismer att sprida sig in i området.

Sandstranden och grundområdet utanför är påverkade av mänsklig aktivitet, där de utsätts för störningar främst sommartid. Den ekologiska funktionen och utrymmet för biologisk mångfald är därför begränsat. Här är istället reservatets rekreativa kvaliteter för människor ett överordnat motiv och det enskilt starkaste värdet som reservatet avser skydda. Kring de strandnära fossila sanddynerna kan anslående karaktärsträd i form av knotiga tallar bidra till upplevelsen.

5. Generella mål och åtgärder

5.1. Rekreations- och naturvärden

Skötselmål

Det övergripande målet för skötseln är att bibehålla och höja de rekreations- och naturvärden som är förknippade med äldre tallskog och sandstrand. Anläggningar för rekreation och friluftsliv ska hålla godtagbar kvalitet för sina ändamål.

Då områdets skog har något varierad struktur och ålder är förutsättningarna att nå målet skiftande i olika delar. Skogen är påverkad av gallring och olika typer av skötselåtgärder och är idag relativt likriktad med få naturvärdeshöjande inslag. Åldern är genomgående "vuxen", i huvudsak upp emot och över 100 år. Enstaka individer med högre ålder finns, framför allt på sanddynerna som angränsar mot badstranden. Den genomsiktliga och enskiktade skogen ger samtidigt rekreativa kvaliteter åt området.

Det generella förhållningssättet är att skogen i reservatet ska skötas för att behålla och utveckla dess rekreativa värden. Den ska vara besöks- och promenadvänlig men ändå utvecklas mot att rymma mer strukturer av betydelse för biologisk mångfald. Samtidigt som den relativt glesa karaktären ska bibehållas ska den successivt åldras, få större variation avseende åldersspridning och ökat innehållet av död ved. Eftersom det är tallskog på torr sandig mark kan detta till stor del uppnås genom att skogen lämnas till fri utveckling. Tätt skog med konkurrerande granar är ett mindre troligt scenario, men ska bevakas – och vissa röjningsinsatser kan bli aktuella. Generellt kan äldre träd och andra naturvärdesträd gynnas av aktiva skötselåtgärder där de frihuggs för att vinna fördelar i konkurrensen om ljuset.

Sandstranden ska hållas öppen och välordnad.

Skötselåtgärder

Grundprincipen är att naturen inom reservatet ska lämnas för fri utveckling där inte annat sägs i nedan beskrivna delområden.

Avverkning av träd och annan skötsel kan komma ifråga inom delområden där detta bedöms vara gynnsamt för uppfyllande av syftet med reservatet.

I första hand ska allt borttagande av träd ske genom avdödning av de stående stammarna genom ringbarkning. I vissa fall kan avverkning vara aktuellt om det bedöms mer lämpligt. All avverkning ska utföras med skonsamma manuella metoder. De avverkade träden lämnas såsom blivande lågor i skogen.

All avverkning och annan avdödning av träd ska göras utifrån bedömning att det bidrar till målet med skötseln, för att säkerställa syftet med reservatet.

Röjningrester lämnas i skogen.

Rekreationsvärden gynnas genom att stigar och motionsspår röjs. Träd som fallit över stigar, vägar eller andra anläggningar lyfts åt sidan där de lämnas kvar i skogen. Befintliga anläggningar, vägar och stigar underhålls vid behov.

5.2. Kulturmiljövärden

Skötselmål

Den gamla avrättningsplatsen (galgbacken) ska skötas så att den bevaras och synliggörs. I den mån andra kulturhistoriska lämningar identifieras ska de skötas med samma mål.

Skötselåtgärder

Galgbacken sköts enligt beskrivningen i aktuellt delområde nedan. I övrigt görs bedömningar i det enskilda fallet för vilken skötsel som är lämplig för att hitta balansen mellan olika skötselmål.

5.3. Anläggningar och information

Skötselmål

Målet med skötseln är att ge information till besökarna som belyser områdets värden och sevärdheter samt vilka föreskrifter som gäller i reservatet. Området ska vara inbjudande och tillgängligt och de anläggningar som finns ska hållas i gott skick.

Reservatets gränser ska vara tydligt markerade enligt nationell standard.

Anläggningarna är markerade på kartan i bilaga 3.

Skötselåtgärder

Minst en informationstavla sätts upp vid lämplig entré till reservatet. På tavlan ska anges områdets värden, varför det är skyddat, vilka föreskrifter som gäller, vem som är förvaltare samt en karta med områdets gränser, stigar och andra anordningar för besökare. Informationstavlor, andra anläggningar och gränsmarkeringar ska ägnas regelbunden tillsyn och underhållas vid behov.

6. Mål och skötsel för delområden

Indelningen av delområden hänvisar till kartan i bilaga 2.

1.

Beskrivning

Skötselområdet täcker huvuddelen av området, med skog som ger naturreservatet dess typiska karaktär. Det är en äldre talldominerad skog på sandig lätt kuperad mark – huvudsakligen torr, men i friskare partier kan ett visst granin-

2025-06-13

slag förekomma. Mot stranden finns mindre lövbestånd. Åldern på skogen varierar men huvuddelen utgörs av ett äldre, relativt likåldrigt gallrat bestånd som har förutsättningar att hållas naturligt glest. Fläckvis kommer dock ett stort uppslag av självsådda småtallar i täta kluster. Skogen saknar i stort sett naturvärdeshöjande strukturer i form av död ved och riktigt gamla trädindivider. Den genomsiktliga äldre tallskogen är en viktig kvalitet som ger upplevelsevärden för besökare i området.

Mål

Talldominerad gammal skog med kontinuerligt stigande andel gamla träd och död ved, där åldersspridningen ökar på sikt. Fuktigare partier med strandlövskog ska utvecklas fritt.

Skötsel

Till stor del kan skogen lämnas till fri utveckling. Granar som riskerar att konkurrera med värdefulla äldre tallar tas bort. I befintliga luckor med spontan förnygring lämnas de uppväxande yngre tallarna till fri utveckling där självgallring förväntas ge glesare bestånd på sikt. I en zon närmast befintliga äldre tallar röjs dock småtall som riskerar att konkurrera med dessa. Partierna med strandlövskog lämnas till fri utveckling. Över hela området röjs smågran vart 10:e år vid behov.

2.

Beskrivning

Sandstrand med spridda tallar.

Mål

Öppen sandstrand som är tillgänglig och badvänlig.

Skötsel

Fri utveckling. Rövning eller borttagande av enstaka träd kan bli aktuellt om behov uppstår för att vidmakthålla funktionen.

3.

Beskrivning

Grund- och vattenområde i älven.

Mål

Fritt utvecklad dynamik i grundområdet, med pågående omlagring av sand och andra naturliga processer i vattenmiljön.

Skötsel

Fri utveckling.

2025-06-13

4.

Beskrivning

Gammal avrättningsplats med kulturhistoriskt värde bestående av en mindre gles tallbevuxen kulle med lämning efter den gamla stupstocken.

Mål

Gles gammal tallskog som synliggör den historiska miljön.

Skötsel

Röjning vart 10:e år vid behov.

5.

Beskrivning

Arrendetomter. Ingen föreskriven skötsel inom ramen för naturreservatets syften. Vilka åtgärder arrendatorerna får utföra samt sådant som dessa förpliktigas göra, regleras av respektive avtal om bostadsarrende.

7. Uppföljning av mål och skötselåtgärder

En uppföljning av skötselmål och skötselåtgärder med utgångspunkt från reservatets syfte ska ske vart tionde år. Planens ingående mål och utfallet av genomförda åtgärder ska då ses över. Om uppföljningen visar att det är nödvändigt med avseende på reservatets syfte ska berörda skötselmål och åtgärder ändras så de blir ändamålsenliga.

8. Källhänvisning

Artportalen. Uttag 2025-04-01

Luleå kommun. 1973: *Detaljplan för Ektjärn, A315*.

Luleå kommun. 1994: *Områdesbestämmelser för Storheden vattentäktsområdet - Storsand, PL126*.

Luleå kommun. 2020: *Grönplan Luleå*.

Bilagor

1. Översiktskarta
2. Karta med skötselområden
3. Karta med anläggningar och information

Bilaga 1

Översiktskarta

 Gräns för naturreservatet Storsand

0 1,25 2,5 5 Kilometer

Bilaga 2

Skötselområden

 Gräns för naturreservatet Storsand

 Skötselområden

0 0,13 0,25 0,5 Kilometer

Bilaga 3

Anläggningar och information

 Gräns för naturreservatet Storsand

 Stigar

 Möjlig plats för informationstavla

 Badplats

0 0,13 0,25 0,5 Kilometer

§ 313

Inriktning för bildandet av naturreservatet Storsand

Ärendenr 2024/1988-3.1.0.3

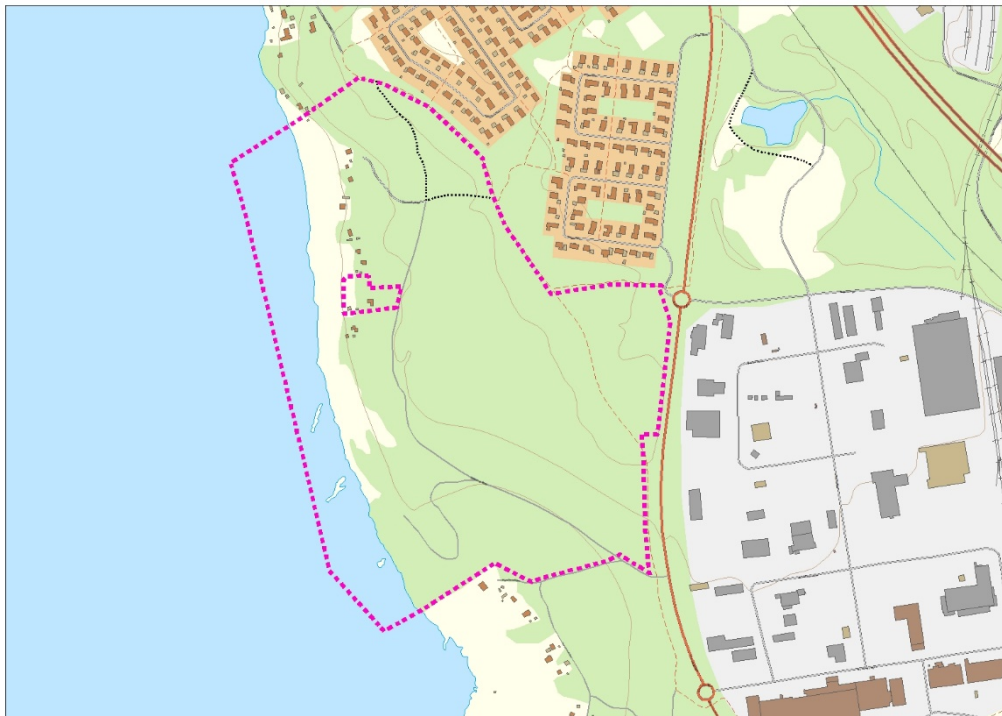
Kommunstyrelsens beslut

1. Kommunstyrelsen beslutar att naturreservatet Storsand ska utformas enligt av kommunstyrelseförvaltningen föreslagna inriktning och principer.
2. Kommunstyrelseförvaltningen får i uppdrag att fullfölja den formella processen för reservatsbildning av Storsand, med syfte att ta fram ett slutligt förslag som ställs till kommunfullmäktige för beslut.
3. Externt samråd ska ske med innehåll av föreslagen avgränsning, syfte och föreskrifter.

Reservationer

Sana Suljanovic (M), Samuel Ek (KD), Arne Nykänen (C), Ylva Mjärdell (L), och Kristoffer Sundström (M) reserverar sig mot beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Föreslagen avgränsning av naturreservatet Storsand.

Bakgrund

Kommunstyrelsen beslutade 2024-03-11 § 84 att ge kommunstyrelseförvaltningen i uppdrag att ta fram förslag om naturreservatsbildning för ett antal tätortsnära områden och skärgårdsöar. Enligt beslutet skulle förslagen tas fram gruppvis där Storsand ingår i den första gruppen med målsättningen om ett inrättande under första kvartalet 2025.

Naturreservat kan bildas av kommunen eller av staten via länsstyrelser i syfte att bevara värdefulla natur, för att återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter och/eller för att tillgodose områden för friluftsliv. Beslut om att bilda naturreservat har samma juridiska verkan oavsett vilken instans som fattar beslutet. Kommuner avgör självständigt vilka områden och med vilket syfte man bildar reservaten. Ofta väljer kommuner att fokusera på tätortsnära områden med höga rekreativvärden, medan länsstyrelser i första hand skyddar större naturområden med renodlade naturvärden.

Varje reservat har ett unikt syfte som anger vad som ska skyddas och utvecklas. Det kan vara olika naturvärden eller rekreativvärden, eller en kombination av båda. Föreskrifter utformas för att nå syftet, vilket blir det regelverk som gäller för markägare/rättighetsinnehavare och för allmänheten.

Reservatsbildningen följer en lagstyrd process men som innehållsmässigt kan se lite olika ut beroende på förutsättningarna. En grundläggande premiss är överenskommelser med markägare/rättighetsinnehavare. I detta fall är kommunen enda markägare. Därefter tas underlagsmaterial med grundläggande inriktning för reservatet fram, inklusive en avgränsning av området. Under processens gång samråds med berörda parter.

Aktuellt ärende handlar om att i det skedet få ett inriktningsbeslut av kommunstyrelsen som ledning för tjänstepersonsorganisationen för det fortsatta arbetet. I kommunstyrelsens uppdrag var utgångspunkten att den kommunala beslutsprocessen skulle ske i två steg, där föreliggande ärende om inriktning för reservatet är steg ett.

Efter kommunstyrelsens godkännande av föreslagen inriktning vidtar den formella reservatsbildningsprocessen. Remitterande till sakägare, myndigheter och intresseorganisationer sker och därefter lämnas, efter eventuella korrigeringar, ärendet till kommunfullmäktige för slutligt beslut om reservatsbildning.

Förslaget

Storsand är ett tätortsnära grönområde vars främsta kvalitet är det populära badet. Områdets tallskog växer i ett landskap som är format av älven, där

sanden och gamla strandvallar i skogen bygger upp det böljande landskapet. Skogens besöksvänliga karaktär av "pelarsal" ger höga upplevelsevärden, men förutsättningarna för utvecklande av naturvärden knutna till gamla tallar är också goda.

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår en inriktning på reservatet där rekreativvärden knutna till bad och värden förknippade med äldre tallskog ska vara styrande. Naturen sköts för att stärka både förutsättningarna för rekreation och för att utveckla naturvärden.

Syftet med reservatet föreslås formuleras enligt följande:

Syftet med naturreservatet är att bevara ett tätortsnära naturområde med höga rekreativ- och naturvärden. Badplats och skog ska förvaltas för dess kvaliteter som värdefullt rekreativ- och utflyktsområde, samtidigt som naturvärdena ges utrymme att utvecklas. Tallskogen och andra förekommande skogstyper ska rymma strukturer och element som är gynnsamma för biologisk mångfald. Delar som idag har lägre naturvärden ska utvecklas mot högre värden.

Föreskrifterna för reservatet och skötselplanen är verktygen för att nå detta syfte. Utvecklat förslag till principer för reservatet, hur syftet ska nås samt utformning av föreskrifter beskrivs i bilaga till denna skrivelse. Föreskrifterna ligger i linje med gängse praxis för naturreservat i skogsområden, som bland annat innebär reglering av åtgärder som kan skada mark och vegetation. Områdets karaktär ger dock förutsättningar för en viss differentiering med olika målbild för delområden.

Avgränsningen följer i stort angiven yta i översiktsplanen och har anpassats för att korrelera med gällande detaljplaner. Endast kommunal mark ingår. Befintlig infrastruktur i form av vägar och leder begränsas inte. Områdesbestämmelserna för vattenskyddsområdet överlappar men påverkas inte av reservatsbildningen, liksom befintliga arrenden för fritidshus.

Samhällsbyggnadsutskottet har 2024-11-18 § 108 föreslagit kommunstyrelsen besluta att naturreservatet Storsand ska utformas enligt av kommunstyrelseförvaltningen föreslagna inriktning och principer. Kommunstyrelseförvaltningen får i uppdrag att fullfölja den formella processen för reservatsbildning av Storsand, med syfte att ta fram ett slutligt förslag som ställs till kommunfullmäktige för beslut. Externt samråd ska ske med innehåll av föreslagen avgränsning, syfte och föreskrifter. Vid ärendets hantering reserverade sig Sana Suljanovic (M) och Samuel Ek (KD) mot beslutet.

Sammanträdet

Sana Suljanovic (M), Samuel Ek (KD), Arne Nykänen (C) och Ylva Mjärdell (L) föreslår avslå samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Ulrika Lundberg (V) föreslår bifalla samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställer samhällsbyggnadsutskottets förslag och Sana Suljanovics med fleras förslag mot varandra och finner att kommunstyrelsen bifaller samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Dialog

Dialog har skett med kommunstyrelseförvaltningen, infrastruktur- och serviceförvaltningen, kultur- och fritidsförvaltningen samt med Lumire.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelsens beslut 2024-03-11 § 84, KLF Hid: 2024.2332
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande inriktningen för bildandet av naturreservatet Storsand, KLF Hid: 2024.9846
- Bilaga till skrivelse om inriktning för naturreservatet Storsand – förslag till avgränsning, syfte, föreskrifter och principer, KLF Hid: 2024.9847
- Samhällsbyggnadsutskottets beslut 2024-11-18 § 108, KLF Hid: 2024.10482

Beslutet skickas till

Kommunstyrelseförvaltningen, samhällsomställningskontoret

§ 208

Bildande av naturreservatet Grundet

Ärendenr 2025/1106-3.3.4.4

Kommunstyrelsens förslag till beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) att bilda naturreservatet Grundet med den avgränsning och det innehåll som framgår av bifogad beskrivning med tillhörande bilagor. Reservatet har den avgränsning som framgår av kartan i bilaga 1 till beskrivningen, med de gränser som slutligen utmärks i fält. Naturreservatets namn ska vara *Naturreservatet Grundet*.
2. Fastställa bifogad skötselplan (bilaga 4 till beskrivningen) i enlighet med 3 § förordningen (1998:1242) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.
3. De i bifogad beskrivning angivna föreskrifterna gäller i reservatet med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen om områdesskydd m.m. för att uppnå och tillgodose syftet med reservatet.

Reservationer

Arne Nykänen (C), Matti Björk (M), Sana Suljanovic (M), Samuel Ek (KD), Thomas Söderström (L) och Bo Larsson (-) reserverar sig mot beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutade 2024-03-11 § 84 att ge kommunstyrelseförvaltningen i uppdrag att ta fram förslag om naturreservatsbildning för ett antal tätortsnära områden och skärgårdsöar. Enligt beslutet skulle förslagen tas fram gruppvis, där Grundet ingår i den första gruppen med målsättningen om ett inrättande under 2025.

Kommunstyrelsen beslutade 2024-12-02 § 314 om inriktningen för naturreservatet och gav i uppdrag till kommunstyrelseförvaltningen att fullfölja den formella processen för reservatsbildning.

Utifrån beslutad inriktning och föreslagen avgränsning av området har kommunstyrelseförvaltningen i samråd med berörda förvaltningar tagit fram ett förslag till bildande av naturreservatet. Förslaget uppfyller miljöbalkens krav på innehåll för ett reservatsbildningsbeslut och följer rådande norm för hur sådana beslut bör utformas. Förslaget innehåller således syftena med reserva-

tet, redovisning av skälen för beslutet, vilka föreskrifter som ska gälla i reservatet samt en skötselplan för området. Skötselplanen bifogas dokumentet.

Förslaget har, förutom till obligatoriska externa myndigheter, även remitterats till intresseföreningar och berörda sakägare. Eftersom kommunen är den enda markägaren är sakägarkretsen begränsad till ett fåtal, t ex ledningsrättsinnehavare och arrendatorer.

Samhällsbyggnadsutskottet har 2025-08-25 § 55 föreslagit kommunfullmäktige besluta med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) att bilda naturreservatet Grundet med den avgränsning och det innehåll som framgår av bifogad beskrivning med tillhörande bilagor. Reservatet har den avgränsning som framgår av kartan i bilaga 1 till beskrivningen, med de gränser som slutligen utmärks i fält. Naturreservatets namn ska vara Naturreservatet Grundet. Fastställa bifogad skötselplan (bilaga 4 till beskrivningen) i enlighet med 3 § förordningen (1998:1242) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. De i bifogad beskrivning angivna föreskrifterna gäller i reservatet med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen om områdesskydd m.m. för att uppnå och tillgodose syftet med reservatet.

Sammanträdet

Arne Nykänen (C), Matti Björk (M), Sana Suljanovic (M), Samuel Ek (KD) och Thomas Söderström (L), Bo Larsson (-) föreslår avslå samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Evelina Rydeker (MP) och Mathias Karvonen (V) föreslår bifalla samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställer samhällsbyggnadsutskottets förslag och Arne Nykänen med fleras förslag mot varandra och finner att kommunstyrelsen bifaller samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Dialog

Dialog har skett med kommunstyrelseförvaltningens detaljplan- och mark- och exploateringskontor, infrastruktur- och serviceförvaltningen sektioner för landskap/trafik och park/natur, avdelning miljö och bygg samt med kultur- och fritidsförvaltningen.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelsens beslut 2024-12-02 § 314, KLF Hid: 2024.11710
- Beskrivning av naturreservatet Grundet i Luleå kommun, KLF Hid: 2025.8705
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande bildande av naturreservatet Grundet, KLF Hid: 2025.8704
- Samhällsbyggnadsutskottets beslut 2025-08-25 § 55, KLF Hid: 2025.9005

2025-06-13

Beskrivning av naturreservatet Grundet i Luleå kommun

Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn:	Naturreservatet Grundet
Kommun:	Luleå kommun
Län:	Norrbottens län
Area:	21 ha (varav land 17 ha)
Berörda fastigheter och ägare:	Sunderbyn 67:3, Luleå kommun
Sameby:	Gällivare skogssameby
Förvaltare:	Luleå kommun

Syftet med reservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara ett tätortsnära naturområde med höga rekreations- och naturvärden. Badplats och skog ska förvaltas för dess kvaliteter som värdefullt rekreations- och utflyktsområde, samtidigt som naturvärdena ges utrymme att utvecklas. Inom ramen för ovanstående är reservatets syfte även att tillgodose organiserade kulturella och friluftslivsinriktade aktiviteter med utgångspunkt i befintliga byggnader och anläggningar, vilka också ska ha möjlighet att utvecklas. Fysiska lämningar från områdets historiska användning ska värnas och synliggöras.

Syftet ska nås genom att:

- Gynna ett lättillgängligt friluftsliv i tätortsnatur där besökare ska kunna tillgodogöra sig upplevelsevärden relaterade till skog med höga naturvärden och en badvänlig strandmiljö i älven.
- Bevara och utveckla en lövrik skogsmiljö uppkommen på gammal kulturmark, med förutsättningar för strukturer som är betydelsefulla för biologisk mångfald, såsom gamla trädindivider, död ved, stor trädslagsblandning och naturligt utvecklad åldersstruktur.
- Naturvärden knutna till strandskog med dess naturliga successioner bevaras och utvecklas.

2025-06-13

- Bevara sandstrandens funktion som badplats och ge utrymme för älvens dynamik i grundområdet utanför, med pågående omlagring av sand och andra naturliga processer i vattenmiljön.
- Området undantas från skogsbruk, exploatering och andra verksamheter som kan skada värden för naturmiljö, friluftsliv och kulturmiljö.
- Naturliga störningar som till exempel översvämningar och stormfällningar tillåts ha ett naturligt förlopp. Bränder ska dock släckas.
- Skog utvecklas mot högre naturvärden genom att lämnas för fri utveckling eller genom riktad skötsel där så lämpligt. I delarna närmast befintliga byggnader och anläggningar är dock friluftsliv och kulturella intressen styrande för skötseln.
- Kulturmiljöer sköts så att deras karaktär, natur- och kulturmiljövärden bevaras och utvecklas.
- Området är tillgängliggjort för friluftslivet genom lämpliga anläggningar, exempelvis iordningsställda grillplatser och informationstavlor.
- Skötsel och utvecklande av anläggningar för friluftslivet sker med stor hänsyn till de naturvärden som naturreservatet avser skydda.
- Det friluftsliv som tillåts i området och de anläggningar som iordningsställs för detta endast avser ickestörande, lättare aktiviteter såsom scouting, bad, vandring, skidåkning, bär- och svampplockning, motion, träning och dylikt. Motoriserade, bullrande eller på annat sätt störande aktiviteter tillåts inte.
- Området sköts genom fastställd skötselplan.

Skälen för beslutet

Skälen för bildandet av naturreservatet är de höga rekreations-, natur- och kulturmiljövärdena knutna till en tätortsnära skogsmiljö, sandstrand och bebyggelse som präglas av dess kulturhistoria. Här finns variationsrik skog med stort lövinslag, värdefulla strandmiljöer och öppna ytor för friluftslivsaktiviteter.

Skogsavverkning eller annan exploatering skulle innebära att områdets natur- och rekreationsvärden förstörs.

Reservatsföreskrifter

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver vad som annars gäller är det förbjudet att:

1. Bedriva skogsbruk, fälla eller på annat sätt skada levande träd och buskar samt skada, ta bort eller flytta liggande eller stående döda träd och buskar eller delar därav.
2. Skada eller förändra mark eller vegetation på land eller i vatten, t ex genom att spränga, borra, schakta, dika, dämna, utfylla, anordna upplag, tippa, gräva, muddra eller bedriva täkt i någon form.
3. Anlägga väg.
4. Släppa ut eller sprida gifter, biologiska eller kemiska bekämpningsmedel, vådliga ämnen, kalk, växtnäringsämnen eller andra främmande ämnen som kan skada naturen.
5. Plantera eller föra in växt-, djur- eller svampart.
6. Framföra motordrivet fordon, inklusive terrängskoter, i reservatets landområde.

Vidare är det utan Luleå kommuns tillstånd inom hela reservatet förbjudet att:

7. Sätta upp tavla, plakat eller skylt.
8. Anlägga ledning i luft, mark eller vatten.
9. Uppföra byggnad eller annan anläggning.

Undantag från föreskrifterna i punkt A:

1. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel som krävs för att tillgodose syftet med reservatet (och som anges i föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § i detta beslut).
2. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för drift och underhåll av vägar, befintliga byggnader och andra anläggningar.
3. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för underhåll och utvecklande av stigar, spår och andra mindre anläggningar för friluftslivets behov.
4. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för hyresgästs verksamhet i enlighet med gällande hyresavtal.

5. Hyresgäst får tillfälligtvis eller permanent sätta upp skyltar för att informera om sin verksamhet. Skyltningen får inte verka avhållande för den allemansrättsliga tillgängligheten av området, utom kortvarigt och vid enstaka tillfällen om det är motiverat av säkerhetsskäl eller för att ta ut inträdesavgift vid arrangemang.
6. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för bekämpning av invasiva främmande arter.
7. Motordrivna fordon får framföras på därför avsedda vägar om inte annat framgår av skyltning. Undantaget gäller ej för terrängskoter.
8. Motordrivna fordon får köras i enlighet med de undantag som anges i 1 § terrängkörningsförordningen (1978:594).

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten förpliktigas att tåla att följande åtgärder kan komma att utföras för att tillgodose syftet med naturreservatet:

1. Utmärkning av reservatet.
2. Uppsättning och underhåll av informationsskyltar.
3. Anläggande och underhåll av stigar, spår och andra anläggningar för friluftslivets behov.
4. Undersökning och dokumentation av växt- och djurliv, andra naturförhållanden och friluftsliv.
5. Genomförande av återkommande naturvårdsinriktade och för friluftsliv gynnande skötselåtgärder, såsom avverkning av träd för att gynna naturvärdesträd, röja bort gran för att gynna lövträd, röjning och gallring längs stigar och vissa ytor för att skapa glesa och luckiga bestånd eller vidmakthålla öppna ytor för friluftslivets ändamål, eller annan åtgärd för att gynna skogsstruktur och trädslagsblandning som är gynnsam ur naturvårdessynpunkt och för förutsättningarna för rödlistade eller på annat sätt missgynnade eller skyddsvärda arter.

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken

Utöver vad som annars gäller är det för allmänheten förbjudet att:

2025-06-13

1. Skada mark eller vegetation, inklusive döda stående eller liggande träd och delar därav, eller i övrigt genom att t ex gräva upp eller plocka mossor, lavar och svampar, eller gräva upp örter, gräs, halvgräs och ormbunkar.
2. Skada eller störa djurlivet, t.ex. genom att klättra i boträd eller fånga, flytta eller döda däggdjur, fåglar, kräddjur eller groddjur.
3. Förstöra eller skada berg, jord eller sten på land eller i vatten genom att t ex borra, hacka, spränga, inrista, gräva eller måla.
4. Sätta upp tavla, plakat, skylt, affisch, göra inskrift eller andra markeringar på träd eller i naturen i övrigt.
5. Fånga eller insamla ryggradslösa djur.
6. Elda, annat än i iordningställda eldstäder.
7. Framföra motordrivet fordon, inklusive terrängskoter, i reservatets landområde.
8. Framföra vattensskoter.
9. Ta ved. Endast egen medhavd ved eller ved från av förvaltaren iordningställda vedförråd får användas.

Undantag från föreskrifterna i punkt C:

1. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel som krävs för att tillgodose syftet med reservatet.
2. Bär- och matsvampplockning är tillåtet i området.
3. Fiske och jakt i enlighet med gällande lagstiftning är tillåtet i området.
4. Motordrivna fordon får framföras på därför avsedda vägar om inte annat framgår av skyltning. Undantaget gäller ej för terrängskoter.
5. Motordrivna fordon får köras i enlighet med de undantag som anges i 1 § terrängkörningsförordningen (1978:594).
6. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för aktiviteter i hyresgästs arrangemang som inte påtagligt ger åverkan på värden som reservatet syftar till att skydda. Undantaget gäller för icke skadliga åtgärder som annars är förbjudna enligt föreskrifterna 1, 3, 4 och 5.

Andra föreskrifter och bestämmelser som gäller för området

Förbud mot terrängkörning

Området omfattas av ett förbud mot körning i terräng med motordrivet fordon, beslutat av Luleå kommun.

Detaljplan

En mindre del av området omfattas av detaljplan med angiven användning "Natur".

Vattenskyddsområde

Området ligger i ett vattenskyddsområde med skyddsföreskrifter.

Redogörelse för ärendet

I den fördjupade översiktsplanen för Luleå tätort som antogs 1993 var rekommendationerna att det rörliga friluftslivets intressen skulle prioriteras och att endast bebyggelse för friluftslivet tillåtas, varvid hänsyn skulle tas till befintliga kulturhistoriska värden. Luleå kommun förvärvade fastigheten 1995 och hyr ut den till Sunderbyns Scoutkår som sedan 1992 bedrivit verksamhet på ön.

I kommunens översiktsplan från 2013 angavs ett antal områden som utredningsområden för nya naturreservat, där Grundet var ett av de utpekade områdena, och som en följd av detta gav kommunstyrelsen i uppdrag till dåvarande samhällsutvecklingskontoret att ta fram förslag till beslut om naturreservatsbildning (2016-12-05 § 282).

I Grönplan Luleå som antogs av kommunstyrelsen 2020 angavs Grundet som en betydelsefull del i den övergripande grönstrukturen med höga värden för rekreation och hälsa.

I den nu gällande översiktsplanen (antagen 2021) är rekommendationen att Grundet ska inrättas som kommunalt naturreservat och kommunstyrelsen beslutade 2024-03-11 § 84 att ge i uppdrag till kommunstyrelseförvaltningen att ta fram beslutshandlingar för naturreservatet med målsättningen om ett bildande under 2025.

Ärendet har remitterats till länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Gällivare skogssameby, Lumire, Luleå Energi, Naturskyddsföreningen i Luleå, Norrbottens ornitologiska förening, Friluftsförbundet i Luleå, Luleå jaktvårdsklubb, Sunderbyns scoutkår samt Medeltidsföreningen Frostheim.

Yttranden har inkommit från länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Gällivare skogssameby, Lumire, Norrbottens ornitologiska förening samt Luleå jaktvårdsklubb. Kommunens kommentarer, ställningstaganden och eventuella ändringar som följd av yttrandena markeras *kursivt*.

2025-06-13

Skogsstyrelsen och Lumire meddelar att de inte har något att erinra.

Länsstyrelsen meddelar att de ser positivt på att kommunen inrättar naturreservatet och lämnar utöver det en kommentar gällande förslagets reservatsföreskrifter som handlar om tillstånd för att anlägga ledning och uppföra byggnad etc. *Länsstyrelsens påpekande om att det kan bli motstridigt att det räcker med tillstånd för att anlägga ledning etc när det samtidigt råder ett generellt förbud mot att skada eller förändra mark eller vegetation etc kan finna visst fog. Man menar att det ändå kan krävas en dispens eftersom man vid anläggande alltid kan förmodas orsaka någon mån av skada. Tillståndsvillkoret finns där för att möjliggöra för utvecklande av bebyggelsen för de friluftslivsinriktade föreningar som driver sin verksamhet i området. En sådan utveckling ligger i linje med syftet med reservatet och bör därför inte omfattas av ett direkt förbud. Det är oundvikligt att det uppstår viss påverkan på mark etc, men det får i så fall prövas i det enskilda fallet huruvida ett dispensförfarande utlöses. Föreskriften om att det är förbjudet att skada mark eller vegetation etc är en av de mest grundläggande för att upprätthålla naturreservatets syfte att skydda naturområdet och bör inte mildras.*

Gällivare skogssameby meddelar att de inte har något att erinra mot reservatsbildningen och att de ser positivt på att områden med höga naturvärden ges långsiktigt skydd. Man ber också att kommunen i fortsatt planering, förvaltning och skötsel av reservatet tar hänsyn till renar och renskötseln. *Skötseln kommer att ske med denna hänsyn. Att bevara och utveckla naturvärden knutna till äldre skog med kontinuitet är generellt gynnsamt för renar och renbete.*

Norrbottens ornitologiska förening framför en synpunkt att det bör tillföras ett förbud mot ej kopplad hund på samma sätt som i de övriga naturreservat som varit ute på remiss parallellt med detta. *Enligt miljöbalken 7 kap 25 § får inte föreskrifterna vara mer ingripande än nödvändigt för att syftet med reservatet ska nås. Det är alltså alltid en avvägning mellan vilka regler som verkligen behövs och de inskränkningar det får på enskildas rätt att vistas i och nyttja området. Naturreservatet Grundets syfte har stor tonvikt mot rekreation och friluftsliv och mot den bakgrunden landar avvägningen i att inte begränsa möjligheten att föra in icke kopplade husdjur i området, utöver vad som redan gäller i nationell lagstiftning. Hundägares ansvarar alltid att hålla sin hund under sådan uppsikt att den inte orsakar skador eller avsevärda olägenheter (bland annat mot vilda djur). I 16 § Lag (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter framgår att hundar under tiden den 1 mars till 20 augusti ska hållas under sådan tillsyn att de hindras från att springa lösa i marker där det finns vilt. När det gäller de övriga naturreservaten har föreskrifter som innebär förbud mot att medföra ej kopplad hund införts för att få en samstämmighet med redan gällande föreskrifter som beslutats i annan ordning. Mjölkuddsberget och Storsand omfattas av Luleå kommuns allmänna ordningsföreskrifter gällande koppelvång. Porsöbergets angränsande mot Gammelstadsviken med dess förbud mot lösspringande hund motiverar att en motsvarande föreskrift införs där. I Kalvholmen är häst- och ridverksamheten en*

2025-06-13

tung del av syftet och där landar avvägningen i att införa ett förbud mot att medföra ej kopplad hund för att minska risken att lösspringande hundar ska störa eller skrämma hästar.

Luleå jaktvårdsklubb avger ingen erinran men framför att de välkomnar att fiske och jakt ska vara tillåtet i området.

Kommunens bedömning

Området utgör ett tätortsnära naturområde som är värdefullt såväl ur rekrea- tions- som naturvårdssynpunkt. Reservatet omfattar skog med utrymme för växter och djur knutna till lövsuccessioner och strandbiotoper i Luleälven. Området är ett viktigt rekrea- tions- och friluftsområde med goda förutsätt- ningar för och lång tradition av organiserad verksamhet.

Skogsavverkning eller andra åtgärder som skadar mark eller vegetation på land eller i vatten, byggande av anläggningar eller andra exploateringar skulle innebära att områdets karaktär förstörs. Sådana åtgärder riskerar även att hindra eller avhålla allmänhetens tillgång till naturområdet. Med tanke på skogens historik och struktur har den goda förutsättningar att stärka naturvär- dena ytterligare om den tillåts utvecklas genom naturliga processer och hän- synsfull skötsel. Med anledning av detta har frågan om bildande av ett natur- reservat aktualiserats.

Ett reservatsbildande av området ligger i linje med arbetet mot uppfyllandet av nationella och regionala miljökvalitetsmål. Naturreservatet bidrar till att målen *Levande skogar* och *God bebyggd miljö* kan uppfyllas. Bland de globala Agenda 2030-målen berörs främst mål 15, *Ekosystem och Biologisk mångfald* samt mål 3 *God hälsa och välbefinnande*. Grundets geografiska läge ger goda för- utsättningar för att bidra till folkhälsan. Inom den nationella folkhälsopoliti- kens målområde 5, Boende och närmiljö, påtalas att grönska och natur är vik- tiga resurser för hälsa som gynnar fysisk aktivitet, lek och friluftsliv. Reser- vatsbildandet bidrar uppenbart till Sveriges samtliga tio friluftslivsmål.

Området omfattas av skyddsföreskrifter kopplade mot befintligt områ- desskydd som vattenskyddsområde enligt 7 kap 21 § miljöbalken, där det be- rör sekundär skyddszon B. Luleå kommun bedömer att naturreservatet är för- enligt med skyddsföreskrifterna, vilket kommer att förstärka skyddet ytterli- gare genom reservatets föreskrifter.

Luleå kommun bedömer att en naturreservatsbildning är förenligt med kom- munens översiktsplan. Där anges markanvändningen Natur med rekomen- dationen att området ska inrättas som nytt naturreservat. I gällande detalj- plan, som berör den del av reservatet som ligger på fastlandet, är använd- ningen "Natur" eller är angivet som "vattenområde". Kommunen bedömer att

bildandet av reservatet inte strider mot planbestämmelserna och att beslutet därmed är förenligt med 7 kap 8 § miljöbalken.

Naturreservatet ingår i ett område som är av betydelse för totalförsvaret och Luleå flygplats och som enligt 3 kap 9 § miljöbalken så långt som möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka dessa intressen. Luleå kommun bedömer att bildandet av reservatet är en åtgärd som inte påtagligt försvårar bedrivandet av dessa verksamheter. Luleå kommun bedömer därför att reservatsbeslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap miljöbalken.

Luleå kommun finner vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen enligt 7 kap 25 § miljöbalken att den avgränsning av naturreservatet och de inskränkningar som gjorts är nödvändiga för att bevara de höga natur- och rekreativevärdena i området, samt att de inte går längre än vad som behövs för att tillgodose reservatets syfte.

Beskrivning av området

Area: ca 21 ha, varav land ca 17 ha

Naturtyper: Skogsmark ca 6 ha, varav produktiv skog ca 3 ha
Sandmark ca 1 ha
Strandäng ca 7 ha
Buskmark ca 1 ha
Gräsytor och övrig mark ca 2 ha
Vattenområde ca 4 ha

Grundet är en tätortsnära ö i älven, endast avskild av en smal kanal från fastlandet. Miljön präglas av dess kulturhistoria som sorteringsanläggning för timmer under flottningsepoken. Idag har stora delar av ön vuxit igen med en variationsrik lövskog. Flera byggnader från den historiska användningen finns kvar och nyttjas för föreningsverksamhet med natur-, kultur- och friluftsinriktning.

Dagens skog är till stora delar sent uppkommen på gamla bruksytorna och uppgrundningsmarker. Den är på den södra halvan av ön helt lövdominerad med begynnande produktion av strukturer som är gynnsamma för biologisk mångfald. Lövet i sig, men också äldre träd och nyskapandet av död ved ger snabbt stigande naturvärden. Den norra delen har delvis varit kontinuerligt beskogad och här hittas äldre tallar och andra träd i anslutning till kvarvarande kulturbyggnader och öppna gräsytor. Lämningar efter timmersorteringsverksamheten ses överallt i området i form av rester av anläggningar, byggnader och andra spår i terrängen från verksamheten som pågick fram till 1970-talet.

2025-06-13

Den del av reservatet som ligger på fastlandet utgörs av en bred fuktig-våt strandäng. Även om älvens flöde är reglerat skapar de varierade vattennivåerna en dynamisk miljö som har betydelse för biologisk mångfald, bland annat med häckande och rastande våtmarksfåglar.

Reservatets grund- och strandområden är överhuvudtaget viktiga rastplatser för sträckande sjöfåglar, vår och höst. Här ses regelmässigt ett stort antal svanar, änder och andra sjöfåglar av flertalet arter. Bland häckande arter som noterats inom området kan nämnas storspov, sävsparv, drillsnäppa, ärtsångare, gulspurv och fiskmås. Flera arter av hackspettar finner föda i skogen.

Hur man överklagar

Beslut om bildande av naturreservatet Grundet kan överklagas hos länsstyrelsen enligt bilaga 3.

Beslutets ikraftträdande

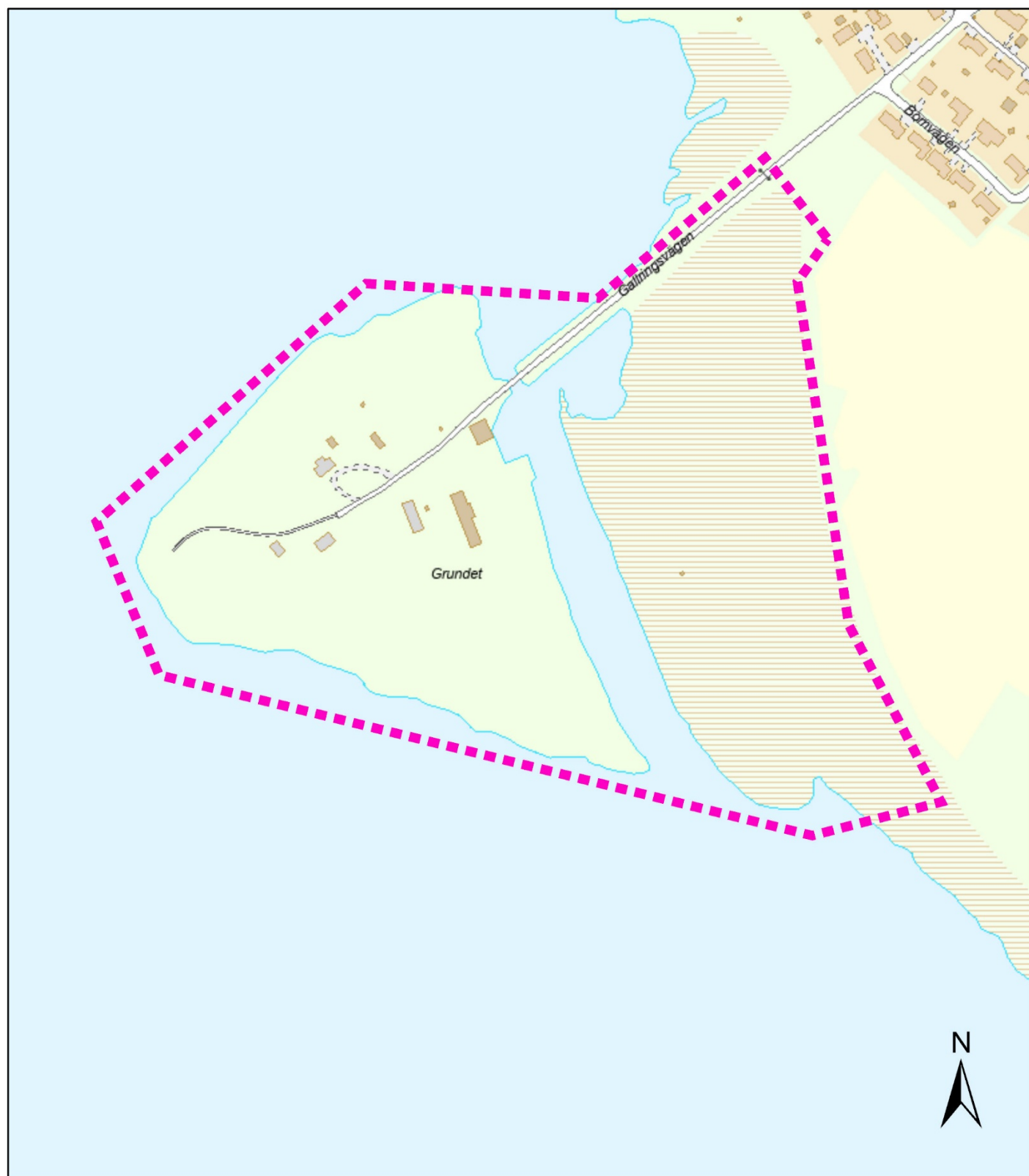
Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft, utom vad gäller föreskrifter med stöd av 7 kap 30 § miljöbalken, vilka gäller omedelbart.

Bilagor

1. Naturreservatets avgränsning
2. Översiktskarta
3. Hur man överklagar
4. Skötselplan

Bilaga 1

Naturresevatets avgränsning

Gräns för naturreservatet Grundet

0 50 100 200 Meter

Bilaga 2

Översiktskarta

 Gräns för naturreservatet Grundet

0 0,75 1,5 3 Kilometer

Bilaga 3

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos länsstyrelsen.

Tala om vilket beslut ni överklagar eller om det är en del av beslutet ni överklagar. Ange också varför ni anser att beslutet är felaktigt och vilken ändring som ni vill ha.

Bifoga handlingar och annat som ni anser stöder er uppfattning,

Överklagandet skall lämnas in eller skickas till Luleå kommun. För att överklagandet skall kunna prövas måste handlingarna ha inkommit till kommunen senast **inom tre veckor** från den dag då ni fick del av beslutet.

Har ert överklagande kommit i rätt tid kommer handlingarna att skickas vidare till länsstyrelsen, om beslutsfattaren inte själv ändrar beslutet på det sätt ni har begärt.

Underteckna skrivelsen och uppge namn, personnummer, postadress, telefonnummer och e-postadress.

Överklagandet skickas till:

Luleå kommun
971 85 Luleå

eller via e-post:
lulea.kommun@lulea.se

Bilaga 4

Skötselplan för naturreservatet Grundet

Figur 1. Timmersortering vid Grundet 1962. Fotograf okänd, Luleå kommuns stadsarkiv.

1. Allmänt

Denna skötselplan anger riktlinjerna och målen för skötseln av naturreservatet Grundet. Vid planering och utförande av skötseln ska syftet med naturreservatet och reservatsföreskrifterna vara styrande. Andra aktuella regelverk och riktlinjer ska också följas.

2. Syftet med reservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara ett tätortsnära naturområde med höga rekreations- och naturvärden. Badplats och skog ska förvaltas för dess kvaliteter som värdefullt rekreations- och utflyktsområde, samtidigt som naturvärdena ges utrymme att utvecklas. Inom ramen för ovanstående är reservatets syfte även att tillgodose organiserade kulturella och friluftslivsinriktade aktiviteter med utgångspunkt i befintliga byggnader och anläggningar, vilka också ska ha möjlighet att utvecklas. Fysiska lämningar från områdets historiska användning ska värnas och synliggöras.

Syftet ska nås genom att:

- Gynna ett lättillgängligt friluftsliv i tätortsnatur där besökare ska kunna tillgodogöra sig upplevelsevärden relaterade till skog med höga naturvärden och en badvänlig strandmiljö i älven.
- Bevara och utveckla en lövrik skogsmiljö uppkommen på gammal kulturmark, med förutsättningar för strukturer som är betydelsefulla för biologisk mångfald, såsom gamla trädindivider, död ved, stor trädslagsblandning och naturligt utvecklad åldersstruktur.
- Naturvärden knutna till strandskog med dess naturliga successioner bevaras och utvecklas.
- Bevara sandstrandens funktion som badplats och ge utrymme för älvens dynamik i grundområdet utanför, med pågående omlagring av sand och andra naturliga processer i vattenmiljön.
- Området undantas från skogsbruk, exploateringar och andra verksamheter som kan skada värden för naturmiljö, friluftsliv och kulturmiljö.
- Naturliga störningar som till exempel översvämningar och stormfällningar tillåts ha ett naturligt förlopp. Bränder ska dock släckas.
- Skog utvecklas mot högre naturvärden genom att lämnas för fri utveckling eller genom riktad skötsel där så lämpligt. I delarna närmast befintliga byggnader och anläggningar är dock friluftsliv och kulturella intressen styrande för skötseln.
- Kulturmiljöer sköts så att deras karaktär, natur- och kulturmiljövärden bevaras och utvecklas.
- Området är tillgängliggjort för friluftslivet genom lämpliga anläggningar, exempelvis iordningsställda grillplatser och informationstavlor.
- Skötsel och utvecklande av anläggningar för friluftslivet sker med stor hänsyn till de naturvärden som naturreservatet avser skydda.
- Det friluftsliv som tillåts i området och de anläggningar som iordningsställs för detta endast avser ickestörande, lättare aktiviteter såsom scouting, bad, vandring, skidåkning, bär- och svampplockning, motion, träning och dylikt. Motoriserade, bullrande eller på annat sätt störande aktiviteter tillåts inte.
- Området sköts genom fastställd skötselplan.

2025-06-13

3. Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn:	Naturreservatet Grundet
Kommun:	Luleå kommun
Län:	Norrbottens län
Area:	21 ha (varav land 17 ha)
Berörda fastigheter och ägare:	Sunderbyn 67:3, Luleå kommun
Sameby:	Gällivare skogssameby
Förvaltare:	Luleå kommun

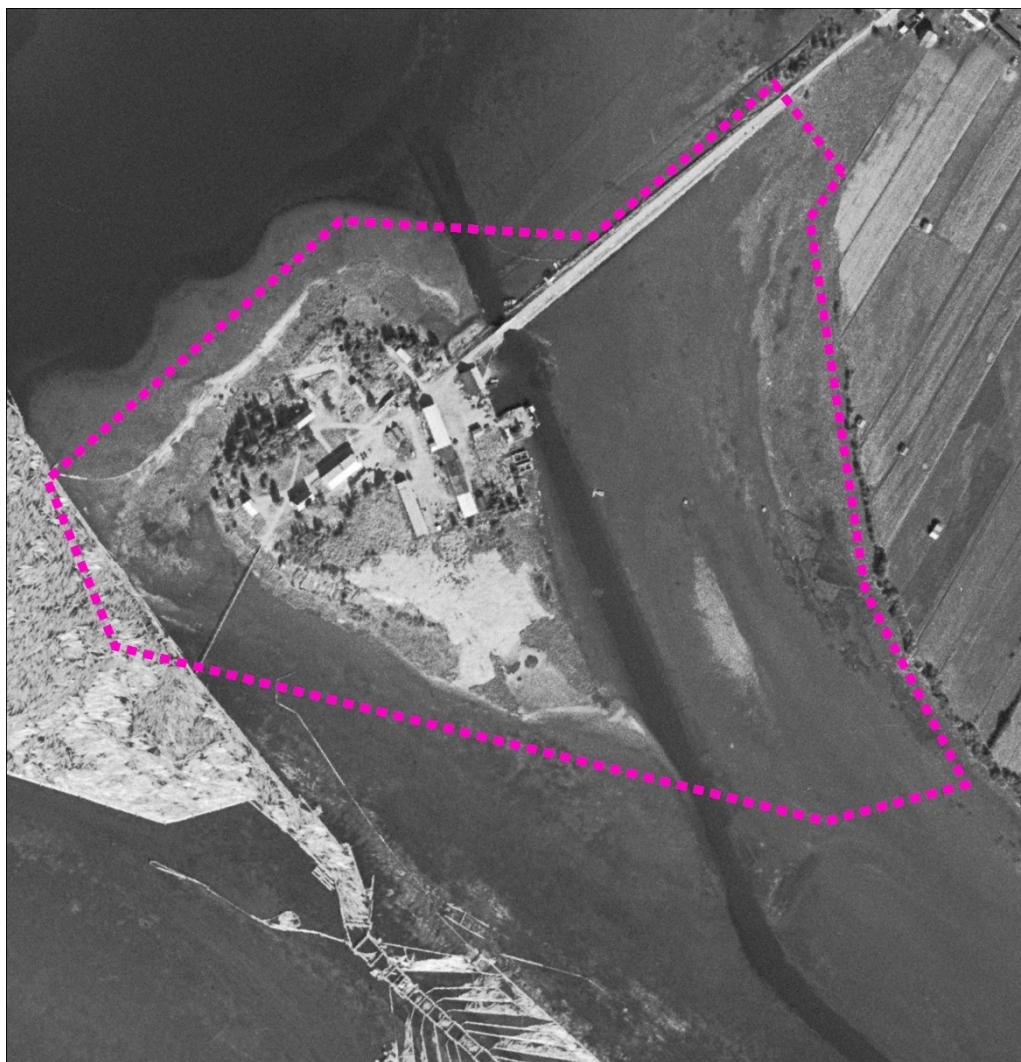
4. Beskrivning av området och dess värden

Naturtyper:	Skogsmark ca 6 ha, varav produktiv skog ca 3 ha
	Sandmark ca 1 ha
	Strandäng ca 7 ha
	Buskmark ca 1 ha
	Gräsytor och övrig mark ca 2 ha
	Vattenområde ca 4 ha

Grundet är en tätortsnära ö i älven, endast avskild av en smal kanal från fastlandet. Miljön präglas av dess kulturhistoria som sorteringsanläggning för timmer under flottningsepoken. Idag har stora delar av ön vuxit igen med en variationsrik lövskog. Flera byggnader från den historiska användningen finns kvar och nyttjas för föreningsverksamhet med natur-, kultur- och friluftsinriktning.

Dagens skog är till stora delar sent uppkommen på gamla bruksytorna och uppgrundningsmarker. Den är på den södra halvan av ön helt lövdominerad med begynnande produktion av strukturer som är gynnsamma för biologisk mångfald. Lövet i sig, men också äldre träd och nyskapandet av död ved ger snabbt stigande naturvärden. Den norra delen har delvis varit kontinuerligt beskogad och här hittas äldre tallar och andra träd i anslutning till kvarvarande kulturbyggnader och öppna gräsytor. Lämningar efter timmersorteringsverksamheten ses överallt i området i form av rester av anläggningar, byggnader och andra spår i terrängen från verksamheten som pågick fram till 1970-talet.

2025-06-13

 Gräns för naturreservatet Grundet

Figur 2. Grundet 1956, med gränsen för naturreservatet inlagd.

Den del av reservatet som ligger på fastlandet utgörs av en bred fuktig-våt strandäng. Även om älvens flöde är reglerat skapar de varierade vattennivåerna en dynamisk miljö som har betydelse för biologisk mångfald, bland annat med häckande och rastande våtmarksfåglar.

Reservatets grund- och strandområden är överhuvudtaget viktiga rastplatser för sträckande sjöfåglar, vår och höst. Här ses regelmässigt ett stort antal svanar, änder och andra sjöfåglar av flertalet arter. Bland häckande arter som noterats inom området kan nämnas storspov, sävsparv, drillsnäppa, ärtsångare, gulspurv och fiskmås. Flera arter av hackspettar finner föda i skogen.

 Gräns för naturreservatet Grundet

Figur 3. Grundet 2022, med gränsen för naturreservatet inlagd.

5. Generella mål och åtgärder

5.1. Rekreations- och naturvärden

Skötselmål

Det övergripande målet för skötseln är att bibehålla och höja de rekreations- och naturvärden som karaktäriserar området. Hela området ska tjäna båda syftena, men tonvikten fördelar sig i huvudsak på två separata zoner (A och B).

Inom zon A nås målet genom att bevara och utveckla en lövrik skogsmiljö uppkommen på gammal kulturmark, med förutsättningar för strukturer som är betydelsefulla för biologisk mångfald, såsom gamla trädindivider, död ved, stor trädslagsblandning och naturligt utvecklad åldersstruktur. Även andra

2025-06-13

förekommande naturtyper som strandsuccessioner och våtmarker ska ges förutsättningar att bevaras och utvecklas för sina värden.

I zon B, som främst nyttjas för kulturella och friluftslivsinriktade aktiviteter, är målet att vidmakthålla öppna bruksytor och en skog med glesare och luckig karaktär som är mer tillrättalagd för att tjäna de ändamålen. Sandstranden och den närmast angränsande ytan hålls öppen för att gynna badlivet. Anläggningar för rekreation ska hålla godtagbar kvalitet för sina ändamål.

Då områdets skogar har varierad struktur beroende på brukningshistorik och nyttjande är förutsättningarna att nå målen skiftande i olika delar. Tidigare har området till stora delar utgjorts av öppen mark som en följd av dess historia som verksamhetsområde för timmersortering. Efter att verksamheten upphört på 1970-talet har området vuxit igen, huvudsakligen med lövskog. Om skogen helt lämnas till fri utveckling kan man förutse att naturliga processer kommer att innebära att gran kommer att ta över allt mer, och lövskogsfasen därmed så småningom klinga av. Inom zon B har vegetationen hållits efter kontinuerligt och där finns idag fortfarande öppna ytor och en mer tillrättalagd skogsmiljö, anpassad efter behov kopplade till kulturella aktiviteter och friluftsliv.

Det generella förhållningssättet är att skogen i reservatets zon A ska lämnas för fri utveckling för att på så sätt ge möjlighet att utveckla strukturer som kännetecknar naturskogar såsom höga maxåldrar, en större åldersspridning, en ökande andel död ved och där naturliga processer och störningar ska tillåtas ha ett naturligt förlopp. För att förlänga och vidmakthålla lövträdens närvaro och de naturvärden som är förknippade med dem ska dock delområden med gynnsamma förutsättningar för detta vara föremål för riktade skötselinsatser. Även andra befintliga naturvärden främjas med skötselåtgärder – till exempel frihuggning av naturvärdesträd.

Rekreativvärdena ska vidmakthållas och utvecklas genom att befintliga anläggningar, vägar och stigar underhålls vid behov.

Skötselåtgärder

Grundprincipen är att naturen inom reservatets zon A ska lämnas för fri utveckling, där inte annat sägs i nedan beskrivna delområden.

Avverkning av träd och annan skötsel kan komma ifråga inom delområden där detta bedöms vara gynnsamt för naturvärdet och bidra till uppfyllande av syftet för reservatet.

I första hand ska allt borttagande av träd ske genom avdödning av de stående stammarna genom ringbarkning eller bläckning. I vissa fall kan avverkning

2025-06-13

vara aktuellt om det bedöms mer lämpligt. De avverkade träden ska lämnas såsom blivande lågor i skogen. Alla åtgärder ska utföras med skonsamma manuella metoder.

All avverkning och annan avdödning av träd ska göras utifrån bedömning att det bidrar till målet med skötseln, för att säkerställa syftet med reservatet.

Röjningrester lämnas i skogen.

Rekreationsvärden gynnas genom att stigar röjs. Träd som fallit över stigar eller andra anläggningar lyfts åt sidan, där de sedan lämnas kvar i skogen.

Zon B sköts främst för att främja kulturella och rekreativa värden enligt nedan beskrivna delområden

5.2. Kulturmiljövärden

Skötselmål

Befintliga byggnader ska hållas i gott skick. Spår och lämningar efter timmersorteringsepoken kan skötas så att de bevaras och synliggörs.

Skötselåtgärder

Byggnader vårdas. Vad gäller övriga kulturmiljöer görs bedömningar i det enskilda fallet för vilken skötsel som är lämplig för att hitta balansen mellan olika skötselmål.

5.3. Anläggningar och information

Skötselmål

Målet med skötseln är att ge information till besökarna som belyser områdets värden och sevärdheter samt vilka föreskrifter som gäller i reservatet. Området ska vara inbjudande och tillgängligt och de anläggningar som finns ska hållas i gott skick.

Reservatets gränser ska vara tydligt markerade enligt nationell standard.

Anläggningarna är markerade på kartan i bilaga 3.

Skötselåtgärder

Minst en informationstavla sätts upp vid lämplig entré till reservatet. På tavlan ska anges områdets värden, varför det är skyddat, vilka föreskrifter som gäller, vem som är förvaltare samt en karta med områdets gränser, stigar och andra anordningar för besökare. Informationstavlor, andra anläggningar och gränsmarkeringar ska ägnas regelbunden tillsyn och underhållas vid behov.

6. Mål och skötsel för delområden

Delområdena grupperas i två zoner med olika övergripande inriktning. Indelningen hänvisar till kartan i bilaga 2.

Zon A (Huvudsaklig inriktning: naturvård och biologisk mångfald)

1.

Beskrivning

Lövskog med huvudsakligen björk. Ännu relativt ung igenväxningssucces-
sion, men med begynnande produktion av naturvärdeshöjande strukturer i
form av självgallrande utfall av död ved. Frisk-fuktig mark med förutsätt-
ningar för örtrikt fältskikt. Stränderna och små kärr samt någon kvarvarande
glänta i skogen ger utrymme för variation i vegetationen. Genom delområdet
går en upptrampad stig.

Mål

Fritt utvecklad lövskog med ökande andel gamla träd, död ved och andra
strukturer av betydelse för biologisk mångfald.

Skötsel

Huvudsakligen fri utveckling. Efter tio år utvärderas skötseln och en bedöm-
ning görs om det skulle vara fördelaktigt att röja eventuellt uppkomna små-
granar för att vidmakthålla lövfasen. Ringbarkning av löv kan utföras i tätare
bestånd om det bedöms vara gynnsamt för naturvärdet.

Stigen röjs vid behov.

2.

Beskrivning

Grund- och vattenområde i älven.

Mål

Fritt utvecklad dynamik i grundområdet, med pågående omlagring av sand
och andra naturliga processer i vattenmiljön.

Skötsel

Fri utveckling.

3.

Beskrivning

Öppen strandäng som översvämmas vid högvatten.

Mål

2025-06-13

Fritt utvecklad våtmarksmiljö.

Skötsel

Fri utveckling.

4.

Beskrivning

Strandäng med övergång mot torrare strand med glest busk- och trädskikt av björk och Salix. Igenväxningssuccession på mark som antagligen brukats inom jordbruket genom slåtter och/eller bete.

Mål

Fritt utvecklad strandzon. De torrare, övre delarna utvecklas mot en lövdominerad strandskog, med succession ut mot vattnet.

Skötsel

Fri utveckling. Efter tio år utvärderas skötseln och görs ett nytt ställningstagande om vad som är mest gynnsamt i förhållande till reservatets syften.

5.

Beskrivning

Öppen strandäng med succession mot torrare strand, upp emot den angränsande åkern (utanför reservatet).

Mål

Fritt utvecklad strandzon, men där busk- och trädskikt som eventuellt etableras hålls efter för att gynna utsikt mot vattnet från närliggande bostadsbebyggelse.

Skötsel

Buskröjning vart 10:e år eller vid behov. Efter tio år utvärderas skötseln.

6.

Beskrivning

Strandlövskog.

Mål

Fritt utvecklad strandlövskog.

Skötsel

Fri utveckling.

Zon B (Huvudsaklig inriktning: rekreation, friluftsliv och kulturella aktiviteter)

2025-06-13

7.

Beskrivning

Relativt ung blandskog.

Mål

Luckig och halvöppen skog.

Skötsel

Merparten av de "vuxna" granarna tas bort. Återkommande röjning av smågran vart 10:e år, vid behov.

8.

Beskrivning

Ung och gles tall- och björkskog, till stor del i buskform. Högre upp växer en dunge med äldre tall.

Mål

Gles och luckig skog som tillåts åldras.

Skötsel

Återkommande röjning för att bibehålla den öppna karaktären, vart 10:e år eller vid behov.

9.

Beskrivning

Öppen gräsyta i anslutning till byggnader. Enstaka större träd.

Mål

Öppen bruksyta för kulturella och friluftsinriktade aktiviteter.

Skötsel

Gräset slås regelbundet under växtsäsongen i den grad som behövs för aktiviteternas behov. Sly röjs vid behov. Träd som riskerar att falla eller som kan utgöra olägenhet eller fara för byggnader och friluftsinriktade aktiviteter tas bort.

10.

Beskrivning

Björkdominerad luckig skog. Inslag av grova björkar och aspar. En del död ved börjar uppkomma genom självgallring.

Mål

2025-06-13

Luckig, halvöppen lövdominerad skog med ökande andel gamla träd och död ved.

Skötsel

Gran och sly röjs vart 10:e år för bibehållen luckighet. I övrigt lämnas skogen för fri utveckling. Döda och döende träd lämnas, men sådana som riskerar att falla över angränsande väg, byggnader, bruksyta (delområde 9) och strand kan tas bort efter bedömning.

11.

Beskrivning

Björkdominerad skog med graninslag.

Mål

Gles lövdominerad skog med ökande andel gamla träd.

Skötsel

Gran och sly röjs vart 10:e år för bibehållen öppenhet. I övrigt lämnas skogen för fri utveckling. Döda och döende träd lämnas, men sådana som riskerar att falla över angränsande byggnader och bruksyta (delområde 9) kan tas bort efter bedömning.

12.

Beskrivning

Anslutningsväg med spridda träd i kanterna.

Mål

Trädrader med allékaraktär

Skötsel

Träd som riskerar att falla över vägen tas bort. I övrigt lämnas vegetationen för fri utveckling. Efter tio år utvärderas skötseln och görs ett nytt ställningstagande om vad som är mest gynnsamt i förhållande till reservatets syften.

13.

Beskrivning

Öppen strandäng med några träd i den övre torrare delen.

Mål

Öppen strandäng med glest trädbestånd i den övre delen. Utsikt mot vattnet.

Skötsel

Återkommande röjning, vart 10:e år eller vid behov, för att bibehålla utsikten.

2025-06-13

14.Beskrivning

Lövskog med stig och glänta som används som lägerplats. Skogen består huvudsakligen av björk i ännu relativt tidig igenväxningssuccession, men med begynnande produktion av naturvärdeshöjande strukturer i form av självgallrande utfall av död ved.

Mål

Fritt utvecklad lövskog med ökande andel gamla träd, död ved och andra strukturer av betydelse för biologisk mångfald. Bibehållen glänta.

Skötsel

Huvudsakligen fri utveckling av skogen. Träd som riskerar att falla över lägerplats och stig läggs omkull. Lägerplatsen och stigen röjs vid behov.

15.Beskrivning

Sandstrand med enstaka spridda träd.

Mål

Öppen sandstrand som är tillgänglig och badvänlig.

Skötsel

Fri utveckling. Borttagande av enstaka träd eller röjning kan bli aktuellt om behov uppstår för att vidmakthålla funktionen.

7. Uppföljning av mål och skötselåtgärder

En uppföljning av skötsel mål och skötselåtgärder med utgångspunkt från reservatets syfte ska ske vart tionde år. Planens ingående mål och utfallet av genomförda åtgärder ska då ses över. Om uppföljningen visar att det är nödvändigt med avseende på reservatets syfte ska berörda skötsel mål och åtgärder ändras så de blir ändamålsenliga.

8. Källhänvisning

Artportalen. Uttag 2025-04-04

Luleå kommun. 1989: *Detaljplan för del av Hammaren, PL030.*

Luleå kommun. 2020: *Grönplan Luleå.*

2025-06-13

Bilagor

1. Översiktskarta
2. Karta med skötselområden
3. Karta med anläggningar och information

Bilaga 1

Översiktskarta

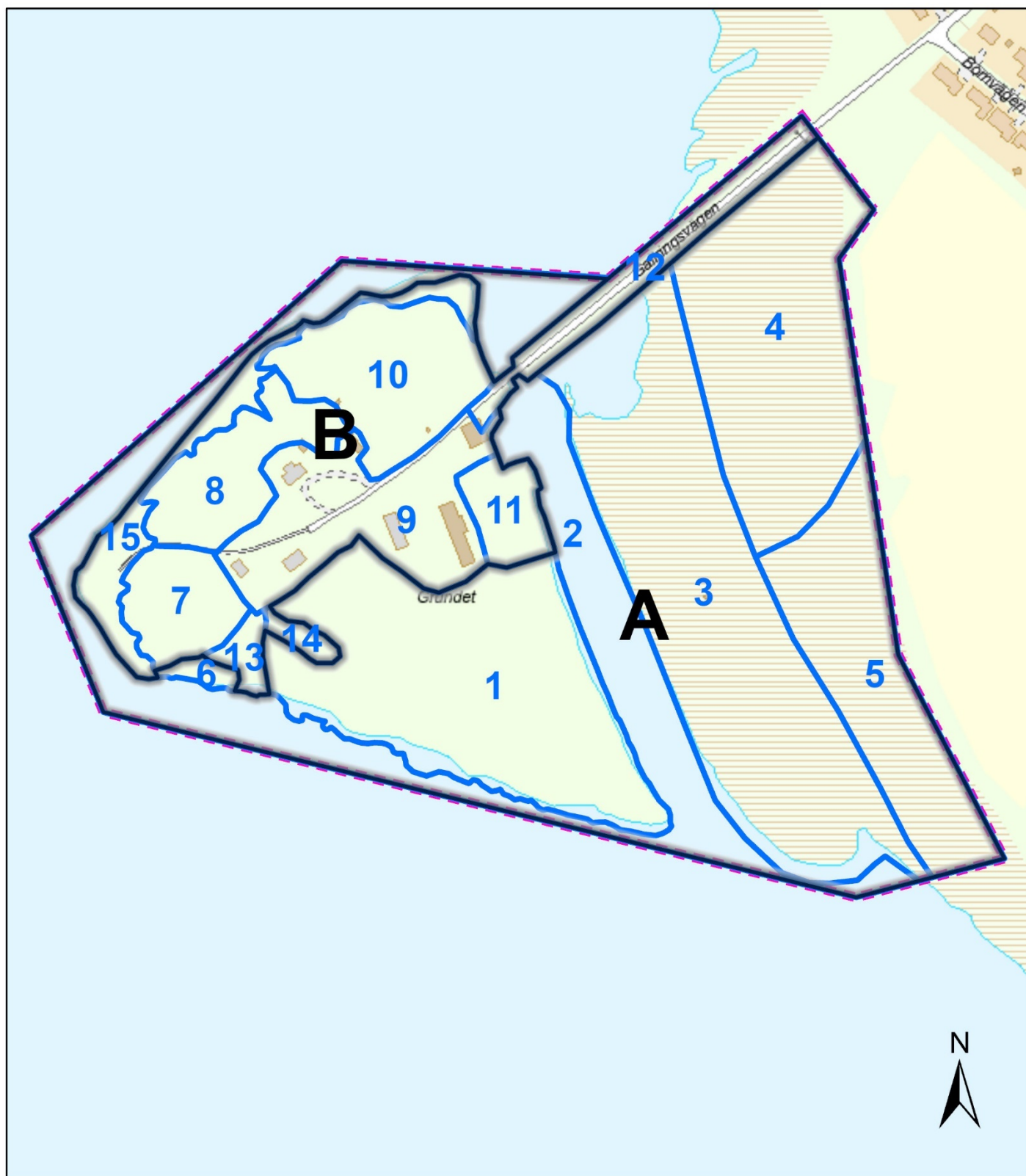

 Gräns för naturreservatet Grundet

0 0,75 1,5 3 Kilometer

Bilaga 2

Skötselområden

- Zonindelning (A och B)
- Skötselområden
- Gräns för naturreservatet Grundet

0 50 100 200 Meter

Bilaga 3

Anläggningar och information

Gräns för naturreservatet Grundet

Möjlig plats för informationstavla

Badplats

Stigar

0 50 100 200 Meter

§ 314

Inriktning för bildandet av naturreservatet Grundet

Ärendenr 2024/1989-3.1.0.3

Kommunstyrelsens beslut

1. Kommunstyrelsen beslutar att naturreservatet Grundet ska utformas enligt av kommunstyrelseförvaltningen föreslagna inriktning och principer.
2. Kommunstyrelseförvaltningen får i uppdrag att fullfölja den formella processen för reservatsbildning av Grundet, med syfte att ta fram ett slutligt förslag som ställs till kommunfullmäktige för beslut.
3. Externt samråd ska ske med innehåll av föreslagen avgränsning, syfte och föreskrifter.

Reservationer

Sana Suljanovic (M), Samuel Ek (KD), Arne Nykänen (C), Ylva Mjårdell (L), och Kristoffer Sundström (M) reserverar sig mot beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Föreslagen avgränsning av naturreservatet Grundet.

Bakgrund

Kommunstyrelsen beslutade 2024-03-11 § 84 att ge kommunstyrelseförvaltningen i uppdrag att ta fram förslag om naturreservatsbildning för ett antal tätortsnära områden och skärgårdsöar. Enligt beslutet skulle förslagen tas fram gruppvis där Grundet ingår i den första gruppen med målsättningen om ett inrättande under första kvartalet 2025.

Naturreservat kan bildas av kommunen eller av staten via länsstyrelser i syfte att bevara värdefulla natur, för att återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter och/eller för att tillgodose områden för friluftsliv. Beslut om att bilda naturreservat har samma juridiska verkan oavsett vilken instans som fattar beslutet. Kommuner avgör självständigt vilka områden och med vilket syfte man bildar reservaten. Ofta väljer kommuner att fokusera på tätortsnära områden med höga rekreativvärden, medan länsstyrelser i första hand skyddar större naturområden med renodlade naturvärden.

Varje reservat har ett unikt syfte som anger vad som ska skyddas och utvecklas. Det kan vara olika naturvärden eller rekreativvärden, eller en kombination av båda. Föreskrifter utformas för att nå syftet, vilket blir det regelverk som gäller för markägare/rättighetsinnehavare och för allmänheten.

Reservatsbildningen följer en lagstyrd process men som innehållsmässigt kan se lite olika ut beroende på förutsättningarna. En grundläggande premiss är överenskommelser med markägare/rättighetsinnehavare. I detta fall är kommunen enda markägare. Därefter tas underlagsmaterial med grundläggande inriktning för reservatet fram, inklusive en avgränsning av området. Under processens gång samråds med berörda parter.

Aktuellt ärende handlar om att i det skedet få ett inriktningsbeslut av kommunstyrelsen som ledning för tjänstepersonsorganisationen för det fortsatta arbetet. I kommunstyrelsens uppdrag var utgångspunkten att den kommunala beslutsprocessen skulle ske i två steg, där föreliggande ärende om inriktning för reservatet är steg ett.

Efter kommunstyrelsens godkännande av föreslagen inriktning vidtar den formella reservatsbildningsprocessen. Remitterande till sakägare, myndigheter och intresseorganisationer sker och därefter lämnas, efter eventuella korrigeringar, ärendet till kommunfullmäktige för slutligt beslut om reservatsbildning.

Förslaget

Grundet är en tätortsnära ö i älven, endast avskild av en smal kanal från fastlandet. Miljön präglas av dess kulturhistoria som sorteringsanläggning för

timmer under flottningsperioden. Idag har stora delar av ön vuxit igen med en variationsrik lövskog. Flera byggnader från den historiska användningen finns kvar och nyttjas för föreningsverksamhet med natur-, kultur- och friluftsinriktning.

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår en inriktning på reservatet där rekreativvärden knutna till bad, annan rekreation och föreningsverksamhet samt värden förknippade med lövskog ska vara styrande. Naturen sköts för att stärka både förutsättningarna för rekreation och för att utveckla naturvärden.

Syftet med reservatet föreslås formuleras enligt följande:

Syftet med naturreservatet är att bevara ett tätortsnära naturområde med höga rekreativ- och naturvärden. Badplats och skog ska förvaltas för dess kvaliteter som värdefullt rekreativ- och utflyktsområde, samtidigt som naturvärdena ges utrymme att utvecklas. Inom ramen för ovanstående är reservatets syfte även att tillgodose organiserade kulturella och friluftslivsinriktade aktiviteter med utgångspunkt i befintliga byggnader och anläggningar, vilka också ska ha möjlighet att utvecklas. Fysiska lämningar från områdets historiska användning ska värnas och synliggöras.

Föreskrifterna för reservatet och skötselplanen är verktygen för att nå detta syfte. Utvecklat förslag till principer för reservatet, hur syftet ska nås samt utformning av föreskrifter beskrivs i bilaga till denna skrivelse. Föreskrifterna ligger i linje med gängse praxis för naturreservat i skogsområden, som bland annat innebär reglering av åtgärder som kan skada mark och vegetation. Områdets karaktär ger dock förutsättningar för en viss differentiering med olika målbild för delområden.

Avgränsningen följer i stort angiven yta i översiktsplanen och har anpassats för att korrelera med naturförhållanden. Endast kommunal mark ingår. Ett vattenområde i älven ingår för att fånga in strand- och grundområdets viktiga processer med förutsättningar för bland annat ett rikt fågelliv.

Samhällsbyggnadsutskottet har 2024-11-18 § 109 föreslagit kommunstyrelsen besluta att naturreservatet Grundet ska utformas enligt av kommunstyrelseförvaltningen föreslagna inriktning och principer. Kommunstyrelseförvaltningen får i uppdrag att fullfölja den formella processen för reservatsbildning av Grundet, med syfte att ta fram ett slutligt förslag som ställs till kommunfullmäktige för beslut. Externt samråd ska ske med innehåll av föreslagen avgränsning, syfte och föreskrifter. Vid ärendets hantering reserverade sig Sana Suljanovic (M) och Samuel Ek (KD) mot beslutet.

Sammanträdet

Sana Suljanovic (M), Samuel Ek (KD), Arne Nykänen (C) och Ylva Mjärdell (L) föreslår avslå samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Ulrika Lundberg (V) föreslår bifalla samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställer samhällsbyggnadsutskottets förslag och Sana Suljanovics med fleras förslag mot varandra och finner att kommunstyrelsen bifaller samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Dialog

Dialog har skett internt med kommunstyrelseförvaltningen, infrastruktur- och serviceförvaltningen samt med kultur- och fritidsförvaltningen. Extern dialog har förts med Sunderby scoutkår och medeltidsföreningen Frostheim.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelsens beslut 2024-03-11 § 84, KLF Hid: 2024.2332
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande inriktningen för bildandet av naturreservatet Grundet, KLF Hid: 2024.9848
- Bilaga till skrivelse om inriktning för naturreservatet Grundet – förslag till avgränsning, syfte, föreskrifter och principer, KLF Hid: 2024.9849
- Samhällsbyggnadsutskottets beslut 2024-11-18 § 109, KLF Hid: 2024.10483

Beslutet skickas till

Kommunstyrelseförvaltningen, samhällsomställningskontoret

§ 192

Motion (KD) om AI-teknik som en del av en bättre kartläggning

Ärendenr 2023/878-1.1.1.5

Kommunstyrelsens förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att bifalla motionen.

Sammanfattning av ärendet

Samuel Ek (KD) har lämnat in en motion om AI-teknik som en del av en bättre kartläggning. Motionären skriver att för att kunna underhålla vägar effektivt krävs en bra kartläggning över vägarna och dess underhållsbehov.

Motionären föreslår att kommunen utreder vilken AI-lösning som bäst skulle kunna installeras i kommunens fordon i syfte att kartlägga kommunens vägnät för bättre och effektivare underhåll.

Kommunfullmäktige beslutade 2023-06-19 § 145 att motionen fick ställas och lämnades till kommunstyrelsen för beredning.

Motionen inkom till infrastruktur- och serviceförvaltningen 2025-01-21.

Infrastruktur- och serviceförvaltningen (ISF) konstaterar att effektivt gatuunderhåll har stor betydelse för väg- och gc-nätet i vår kommun. Kommunen har kartlagt gatu- och gc-nätet i Luleå 2015 och 2020 och det är den kartläggningen som i nuläget används för prioritering av reinvesteringar i gatu- och gc-nätet. I WebGIS är skicket på gator och gc-vägar visualiserat utifrån kartläggningen (röd, orange, gul och grön).

När det gäller ny teknik följer ISF utvecklingen noggrant och har haft kontakt med bland annat Helsingborg. Under 2025 planeras en demonstrationskörning med fokus på det vägnät som har störst trafikmängd. Syftet är att kunna observera det årliga slitaget samt få en tydlig bild av spårighet, sprickbildning och eventuella skadade brunnar. Demonstrationskörningen och ytterligare kontakter med Helsingborg kommer ge mer underlag för hur Luleå kommun kan gå vidare med AI och vägunderhåll.

Kommunstyrelsens arbetsutskott har 2025-08-11 § 120 föreslagit kommunfullmäktige besluta att bifalla motionen om AI-teknik som en del av en bättre kartläggning.

Sammanträdet

Samuel Ek (KD) föreslår bifalla arbetsutskottets förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställer arbetsutskottets förslag under proposition och finner att kommunstyrelsen bifaller förslaget.

Dialog

Dialog internt inom infrastruktur- och serviceförvaltningen samt med Lumire AB och Helsingborg stad.

Beslutsunderlag

- Motion (KD) AI-teknik som en del av en bättre kartläggning, KLF Hid: 2023.4860
- Infrastruktur- och servicenämndens beslut 2025-06-12 § 79 Motion (KD) AI-teknik som en del av en bättre kartläggning, KLF Hid: 2025.6550
- Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut 2025-08-11 § 120, KLF Hid: 2025.8456

§ 79

Motion (KD) AI-teknik som en del av en bättre kartläggning

Ärendenr 2025/73-1.1.1.5

Infrastruktur- och servicenämndens beslut

Infrastruktur- och servicenämnden beslutar rekommendera kommunfullmäktige besluta att bifalla motionen.

Sammanfattning av ärendet

Samuel Ek (KD) har lämnat in en motion om AI-teknik som en del av en bättre kartläggning. Motionären skriver att för att kunna underhålla vägar effektivt krävs en bra kartläggning över vägarna och dess underhållsbehov.

Motionären föreslår att kommunen utreder vilken AI-lösning som bäst skulle kunna installeras i kommunens fordon i syfte att kartlägga kommunens vägnät för bättre och effektivare underhåll.

Kommunfullmäktige beslutade 2023-06-19 § 145 att motionen fick ställas och lämnades till kommunstyrelsen för beredning.

Motionen inkom till infrastruktur- och serviceförvaltningen 2025-01-21.

Infrastruktur- och serviceförvaltningen (ISF) konstaterar att effektivt gatuunderhåll har stor betydelse för väg- och gc-nätet i vår kommun. Kommunen har kartlagt gatu- och gc-nätet i Luleå 2015 och 2020 och det är den kartläggningen som i nuläget används för prioritering av reinvesteringar i gatu- och gc-nätet. I WebGIS är skicket på gator och gc-vägar visualiserat utifrån kartläggningen (röd, orange, gul och grön).

När det gäller ny teknik följer ISF utvecklingen noggrant och har haft kontakt med bland annat Helsingborg. Under 2025 planeras en demonstrationskörning med fokus på det vägnät som har störst trafikmängd. Syftet är att kunna observera det årliga slitaget samt få en tydlig bild av spårighet, sprickbildning och eventuella skadade brunnar. Demonstrationskörningen och ytterligare kontakter med Helsingborg kommer ge mer underlag för hur Luleå kommun kan gå vidare med AI och vägunderhåll.

Infrastruktur- och servicenämndens arbetsutskott har 2025-05-27 § föreslagit infrastruktur- och servicenämnden besluta rekommendera kommunfullmäktige besluta att bifalla motionen om AI-teknik som en del av en bättre kartläggning.

Sammanträdet

Infrastruktur- och serviceförvaltningen föredrar ärendet.

Ordföranden (V), Anette Asplund (KD), Hans Å Strandberg (M) och Tommy Andersson (S) föreslår bifalla arbetsutskottets förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställer arbetsutskottets förslag under proposition och finner att infrastruktur- och servicenämnden bifaller förslaget.

Dialog

Dialog internt inom infrastruktur- och serviceförvaltningen samt med Lumire AB och Helsingborg stad.

Beslutsunderlag

- Motion (KD) om AI-teknik som en del av en bättre kartläggning, SBF Hid: 2025.205
- Infrastruktur- och serviceförvaltningens förslag till beslut avseende motion (KD) om AI-teknik som en del av en bättre kartläggning, SBF Hid: 2025.1930
- Infrastruktur- och servicenämndens arbetsutskotts beslut 2025-05-27 § 27, SBF Hid: 2025.2026

Beslutet skickas till

Kommunstyrelseförvaltningens kansli
ISF ledningsgrupp exkl. avd. chef MoB

Luleå, 16 juni 2023

MOTION

AI-teknik som en del av en bättre kartläggning

Kommunens vägar är på många ställen i dåligt skick och vi har idag en underhållsskuld på våra vägar. För att kunna underhålla vägar effektivt krävs en bra kartläggning över vägarna och dess underhållsbehov. Ingen ska behöva riskera att bilen går sönder av att köra på dåliga kommunala vägar.

Idag kan man med hjälp av ett AI-verktyg i mobiler som placeras i framrutan på sopbilar läsa av hur vägbanan mår. Informationen från sopbilarna kan då registrera var det finns gropar, sprickor och annat som behöver åtgärdas. Att införa detta gör att kommunen sparar både tid och resurser, samtidigt som vi undviker den kostsamma inventeringen och får aktuell information som kan användas till kommande planering av underhåll. På sikt kommer AI-tekniken även att kunna kontrollera dagvattenbrunnar och identifiera behov av snöröjning eller gatsopning. AI-verktyg skulle kunna bidra till bättre och mer framkomliga vägar i Luleå kommun.

Idag har Helsingborg implementerat AI-verktyget och Norrvästra Skånes Renhållnings AB rullar 100 000 mil varje år på Helsingborgs vägar. Genom att kombinera AI-tekniken med den dagliga sophämtningen har kartläggningen av stadens vägnät kortats betydligt - från nästan ett år till två veckor, detta gör det lättare att kunna prioritera och avgöra var insatser behöver ske först. Sett utifrån ett ekonomiskt perspektiv har även staden kunnat minska kostnaderna för kartläggningen av vägnätet med närmare 80 procent.

Vi föreslår därför att

Kommunen utreder vilken AI-lösning som bäst skulle kunna installeras i kommunens fordon i syfte att kartlägga kommunens vägnät för bättre och effektivare underhåll.

Samuel Ek

KD Luleå

§ 193

Motion (KD, M, L, C) om att möjliggöra för fler aktörer att bedriva gruppboende och servicebostäder

Ärendenr 2024/851-1.1.1.5

Kommunstyrelsens förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att avslå motionen.

Reservationer

Thomas Söderström (L), Arne Nykänen (C), Matti Björk (M), Sana Suljanovic (M), Samuel Ek (KD) och Bo Larsson (-) reserverar sig mot beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Samuel Ek (KD), Anders Josefsson (M), Thomas Söderström (L) och Arne Nykänen (C) har lämnat in en motion om att det under en längre tid saknats gruppboendestäder i Luleå och att medborgare inte fått den boendeformen trots att de behöver den. Motionärerna anser att vård och omsorg ska möjliggöras och kunna bedrivas av andra aktörer. Allt behöver inte ske i kommunal regi. Behovet av gruppboendestäder är större än vad kommunen under flera år kunnat tillgodose.

Med anledning av det som står skrivet i motionen föreslår motionärerna:

- att kommunfullmäktige ger socialförvaltningen i uppdrag att låta externa utförare få möjlighet att bedriva verksamhet med anpassade boenden.

Kommunfullmäktige har 2024-05-20 § 80 beslutat att motionen får ställas och överlämnat den till kommunstyrelsen för beredning. Kommunstyrelseförvaltningen har begärt in yttrande från socialnämnden.

Socialförvaltningens yttrande

Socialförvaltningen delar motionärernas uppfattning att det är angeläget att komma till rätta med bristen på gruppboenden. I planeringen av bostäder beräknas 14 platser vara klara för inflyttning till gruppboendestad 2025 och 14 platser 2026. I detaljplanen för Hertsöheden finns två marktomter utpekade till socialnämndens målgrupper, varav en är en gruppboendestad och kommunen projekterar även en gruppboendestad i Sunderbyn. I den långsiktiga planen ligger ett nytt boende vartannat år.

Med det utvecklingsarbete kring lokalförsörjningsprocessen som även sker inom kommunen ser socialförvaltningen att behovet av platser kommer vara i fas inom de närmaste åren. Med beaktande av tidigare erfarenhet av upphandling som visade att kostnaden blev högre än att driva i egen regi och att leverantörerna inte hade mark eller någon lämplig lokal så är socialförvaltningens sammantagna bedömning att rekommendera kommunfullmäktige avslå motionen.

Socialnämnden har 2025-05-22 § 108 rekommenderat kommunfullmäktige besluta att avslå motionen. Vid ärendets hantering reserverade sig Ylva Mjardell (L), Tanja Hyving (L), Joakim Eck (M), Jenny Esberg (KD) och Nina Markström (SD) mot beslutet.

Kommunstyrelsens arbetsutskott har 2025-08-11 § 121 föreslagit kommunfullmäktige besluta att avslå motionen. Vid ärendets hantering reserverade sig Samuel Ek (KD) och Matti Björk (M) mot beslutet.

Sammanträdet

Thomas Söderström (L), Arne Nykänen (C), Matti Björk (M), Sana Suljanovic (M), Samuel Ek (KD) och Bo Larsson (-) föreslår bifalla motionen.

Bodil Wennerbrandt Sevastik (S) föreslår bifalla arbetsutskottets förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställer arbetsutskottets förslag och Thomas Söderström med flest förslag mot varandra och finner att kommunstyrelsen bifaller arbetsutskottets förslag.

Beskrivning av ärendet

Sedan psykiatireformen 1995 har socialnämnden byggt upp insatsen bostad med särskild service enligt SoL (Socialtjänstlagen) för personer med psykisk funktionsnedsättning. Under senare år har diagnostiseringen av målgruppen förändrats till diagnoser som inkluderas i LSS vilket medfört att fler boendebeslut beviljas. Bostad med särskild service är en insats enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Man ansöker om insatsen hos sin kommun. Det finns tre former av bostad med särskild service:

Gruppboendestad är lägenheter som ligger tillsammans i samma fastighet. Det finns även gemensamma rum. Personal finns tillgänglig dygnet runt och hjälper till med det personen behöver, till exempel att duscha, handla mat, städa och följa med på fritidsaktiviteter.

Servicebostad är lägenheter som ligger i anslutning till varandra. Man får hjälp och stöd av personal utifrån sina behov.

Annan särskilt anpassad bostad är en lägenhet som är anpassad efter behov. Man får hjälp i vardagen, till exempel hemtjänst, ledsagare eller personlig assistans.

Kommunfullmäktige beslutade 2019-10-22 § 241 i Strategisk plan och budget 2020 - 2022 att ge socialnämnden uppdraget att utveckla samarbetet med extern aktör gällande LSS-verksamhet.

Efter utredningen beslutade socialnämnden 2020-08-27 § 125 att upphandla extern aktör av ett gruppboende. Vilken form, inklusive eller exklusive lokal, fick bero på vilket gensvar man fick från leverantörer samt hur fort man kunde komma i gång med verksamhet. I leverantörsdialogerna blev det tydligt att ingen leverantör hade mark eller någon lämplig lokal för ett gruppboende utan förespråkade att kommunen ägde lokalen. Utifrån de flertal leverantörsdialoger som genomfördes, med både större och mindre aktörer, togs en kravspecifikation fram. Upphandlingen som gick ut var exklusive lokal. För att underlätta och inte behöva börja med en verksamhetsövergång valdes en av de kommande nya gruppboendena.

Det framkom tydligt på svaren som inkom att det var för litet volymmässigt för att kunna klaras med de vinstmarginaler som en extern aktör har och upphandlingen avbröts. Detta trots att ett flertal justeringar gjorts inför upphandling just för att underlätta även för en mindre enhet och att förvaltningen var beredd på en högre kostnad för den upphandlade verksamheten än om den hade varit i egen drift.

Vid upphandling av extern drift av verksamhet ska kvalitetskrav förtydligas då det blir andra förutsättningar för att styra kvalitet. I en kommunal verksamhet klargörs kvalitetsambitioner löpande i arbetet med ständiga förbättringar. Vid en upphandling så är det den formulerade kravspecifikationen vid anbudstillfället som gäller hela avtalsperioden. Det är därför av betydlig vikt att vara konkret med krav vid en upphandling. Socialförvaltningen skulle säkerställa kvalitetskrav i upphandlingen som är förenliga med de bärande principerna i Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) samt i FN:s konvention om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning och klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa (ICF).

Svenska institutet för standarder (SIS) hade då tagit fram ett förslag till en standard för kvalitet i bostad med särskild service för vuxna. Standarden be-

räknades vara klar runt årsskiftet 2020/2021. Målet med standardiseringen är att bidra till att resurserna utnyttjas på ett effektivt sätt för störst samhällsnytta och kvalitet för den enskilde.

Socialförvaltningen hade i förslaget till beslut beaktat utkastet till SIS-standarden.

Socialnämnden är ansvarig för att följa upp kvalitet i både verksamhet i egen regi och verksamhet som bedrivs av extern aktör. Enligt Socialstyrelsens föreskrift SOSFS 2011:9 är alla utförare dock skyldiga att ha ett ledningssystem för kvalitet. Detta innebär att utföraren har ett eget ansvar för att säkra och utveckla kvalitet i sin verksamhet. Resultatet av uppföljningsarbetet är ett verktyg för såväl nämnden som utförarna för att arbeta med ständiga förbättringar. Socialnämnden måste tillförsäkra sig möjligheter till insyn och kontroll i verksamhet som lämnats över till annan. Nämndens rätt till insyn och kontroll ska anges i avtalet med den externa utföraren. Det ska inom förvaltningen finnas en systematik i genomförandet av tillsynen, där ett uttalat ansvar och resurser ska finnas för genomförandet. I andra kommuner har man sett att jämförelser innebär ett lärande och leder till insatser som utvecklar den egna verksamheten.

Sedan 2021 finns SIS-standarden Kvalitetssäkring inom LSS - bostad med särskild service för vuxna. Standarden är utvecklad utifrån de inspel som kom in efter remissrundan och skulle nu vara än mer användbar som upphandlingsunderlag och som kravställningsunderlag. Den kan användas för att tydliggöra vad som är god kvalitet för den enskilde och hens rättsliga företrädare samt i kommunikation med närstående och andra relevanta personer eller aktörer. Standarden är dessutom användbar för såväl egenkontroll som extern granskning, tillsyn och certifiering.

Standarden anger krav på tjänsten stöd, service och omvårdnad i bostad med särskild service för vuxna enligt LSS. Standarden bidrar med krav och förtydliganden kring hur den som bedriver verksamhet kan säkerställa god kvalitet på tjänsten och därmed bidra till goda levnadsvillkor för den enskilde.

I nya socialtjänstlagen föreslås även en uppgiftsskyldighet för utförare inom socialtjänsten. Syftet med bestämmelsen är att ge socialnämnden förutsättningar att följa upp och kvalitetssäkra kommunens socialtjänstverksamhet även när en insats genomförs av någon annan. De uppgifter som ska lämnas är sådana som socialnämnden behöver för kvalitetssäkring, administration, uppföljning eller utvärdering. Denna förändring skulle också bidra positivt vid en eventuell upphandling.

Det finns både argument för och emot upphandling av LSS-boenden, och det är viktigt att noggrant överväga alla aspekter. Idag finns ingen politisk styrning mot att konkurrensutsätta verksamheten. Aktörer såsom brukar- och intresseorganisationer, medarbetare och chefer samt fackliga parter är viktiga att involvera i ett arbete kring en eventuell upphandling, även expertkunskap kring avtal kan behövas. Vid en sammantagen bedömning och med beaktande av tidigare erfarenhet av upphandling och med det utvecklingsarbetet kring lokalförsörjningsprocessen som sker inom kommunen ser socialförvaltningen att behovet av platser inom de närmaste åren ligger i fas och rekommenderar kommunfullmäktige att avslå motionen.

Det är viktigt med en större risk och konsekvensbeskrivning vid ett eventuellt beslut att gå vidare för att omhänderta de risker som finns. Kostnaden initialt för att ta fram underlag och nya arbetssätt behöver också tas med. Nedan redovisas några av de för- och nackdelar som brukar lyftas fram.

Fördelar:

1. **Valfrihet för brukare:** Ökad valfrihet för brukarna innebär att de kan välja mellan olika leverantörer och tjänster som bäst passar deras behov och preferenser.
2. **Kvalitetsvinster vid konkurrens:** Konkurrens kan leda till förbättrad kvalitet även i den egna verksamheten.
3. **Specialiserad kompetens:** Ett större utbud för brukarna kan leda till mer specialiserad kompetens. Externa leverantörer kan erbjuda specialiserad kunskap och erfarenhet som kommunen kanske inte har tillgång till internt.

Nackdelar:

1. **Minskad kontroll:** Kommunen kan förlora viss kontroll över kvaliteten och utförandet av tjänsterna när de outsourcas till externa leverantörer. Här behöver kommunens kompetens kring avtalsskrivning och upphandling säkerställas, samt behöver kommunen bygga upp en organisation och arbetssätt kring uppföljningen.
2. **Beroende av leverantören:** Kommunen kan bli beroende av en eller flera leverantörer, vilket kan vara problematiskt om leverantören inte levererar enligt avtal och kommunen behöver ta över verksamheten med kort framförhållning.
3. **Högre initial kostnad:** Kostnaden initialt för att ta fram underlag och nya arbetssätt behöver också tas med. Det är viktigt med en omfattande risk- och konsekvensbeskrivning vid ett eventuellt beslut att gå vidare för att hantera de risker som finns.

Dialog

Dialog har förts internt inom socialförvaltningen.

Beslutsunderlag

- Motion (KD, M, L, C) Möjliggör för fler aktörer att bedriva gruppboende och servicebostäder, KLF Hid: 2024.3469
- Socialnämndens beslut 2025-05-22 § 108, KLF Hid: 2025.5850
- Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut 2025-08-11 § 121, KLF Hid: 2025.8457

§ 108

Motion (KD, M, L, C) om att möjliggöra för fler aktörer att bedriva gruppboende och servicebostäder

Ärendenr 2024/654-1.1.1.5

Socialnämndens beslut

Socialnämnden beslutar att rekommendera kommunfullmäktige att avslå motionen.

Reservationer

Ylva Mjärdell (L), Tanja Hyving (L), Joakim Eck (M), Jenny Esberg (KD) och Nina Markström (SD) reserverar sig mot beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Samuel Ek (KD), Anders Josefsson (M), Thomas Söderström (L) och Arne Nykänen (C) har lämnat in en motion om att det under en längre tid saknats gruppboendestäder i Luleå och att medborgare inte fått den boendeformen trots att de behöver den. Motionärerna anser att vård och omsorg ska möjliggöras och kunna bedrivas av andra aktörer. Allt behöver inte ske i kommunal regi. Behovet av gruppboendestäder är större än vad kommunen under flera år kunnat tillgodose.

Med anledning av det som står skrivet i motionen föreslår motionärerna:

- att kommunfullmäktige ger socialförvaltningen i uppdrag att låta externa utförare få möjlighet att bedriva verksamhet med anpassade boenden.

Kommunfullmäktige har 2024-05-20 § 80 beslutat att motionen får ställas och överlämnat den till kommunstyrelsen för beredning. Kommunstyrelseförvaltningen har begärt in yttrande från socialnämnden.

Socialförvaltningens yttrande

Socialförvaltningen delar motionärernas uppfattning att det är angeläget att komma till rätta med bristen på gruppboenden. I planeringen av bostäder beräknas 14 platser vara klara för inflyttning till gruppboendestad 2025 och 14 platser 2026. I detaljplanen för Hertsöheden finns två marktomter utpekade till socialnämndens målgrupper, varav en är en gruppboendestad och kommunen projekterar även en gruppboendestad i Sunderbyn. I den långsiktiga planen ligger ett nytt boende vartannat år.

Med det utvecklingsarbete kring lokalförsörjningsprocessen som även sker inom kommunen ser socialförvaltningen att behovet av platser kommer vara i fas inom de närmaste åren. Med beaktande av tidigare erfarenhet av upphandling som visade att kostnaden blev högre än att driva i egen regi och att leverantörerna inte hade mark eller någon lämplig lokal så är socialförvaltningens sammantagna bedömning att rekommendera kommunfullmäktige avslå motionen.

Socialnämndens arbetsutskott har 2025-05-08 § 47 föreslagit socialnämnden besluta att rekommendera kommunfullmäktige att avslå motionen. Vid ärendets hantering reserverade sig Carola Lidén (C) och Andreas Skarvö (M) mot beslutet.

Sammanträdet

Socialförvaltningen föredrar ärendet.

Ylva Mjärdell (L), Joakim Eck (M), Jenny Esberg (KD) och Nina Markström (SD) föreslår bifalla motionen.

Tim Larsson (S), Kristina Falkenlov (S), Bodil Wennerbrandt Sevastik (S), Sara Akan (S), Ann-Christin Lahti (MP), Maria Rångevall (S) och Inga-Lis Brånin (V) föreslår bifalla arbetsutskottets förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställer arbetsutskottets förslag och Ylva Mjärdell med fleras förslag mot varandra och finner att socialnämnden bifaller arbetsutskottets förslag.

Beskrivning av ärendet

Sedan psykiatireformen 1995 har socialnämnden byggt upp insatsen bostad med särskild service enligt SoL (Socialtjänstlagen) för personer med psykisk funktionsnedsättning. Under senare år har diagnostiseringen av målgruppen förändrats till diagnoser som inkluderas i LSS vilket medfört att fler boendebeslut beviljas. Bostad med särskild service är en insats enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Man ansöker om insatsen hos sin kommun. Det finns tre former av bostad med särskild service:

Gruppbostad är lägenheter som ligger tillsammans i samma fastighet. Det finns även gemensamma rum. Personal finns tillgänglig dygnet runt och hjälper till med det personen behöver, till exempel att duscha, handla mat, städa och följa med på fritidsaktiviteter.

Servicebostad är lägenheter som ligger i anslutning till varandra. Man får hjälp och stöd av personal utifrån sina behov.

Annan särskilt anpassad bostad är en lägenhet som är anpassad efter behov. Man får hjälp i vardagen, till exempel hemtjänst, ledsagare eller personlig assistans.

Kommunfullmäktige beslutade 2019-10-22 § 241 i Strategisk plan och budget 2020 - 2022 att ge socialnämnden uppdraget att utveckla samarbetet med extern aktör gällande LSS verksamhet.

Efter utredningen beslutade socialnämnden 2020-08-27 § 125 att upphandla extern aktör av ett gruppboende. Vilken form, inklusive eller exklusive lokal, fick bero på vilket gensvar man fick från leverantörer samt hur fort man kunde komma igång med verksamhet. I leverantörsdialogerna blev det tydligt att ingen leverantör hade mark eller någon lämplig lokal för ett gruppboende utan förespråkade att kommunen ägde lokalen. Utifrån de flertal leverantörsdialoger som genomfördes, med både större och mindre aktörer, togs en kravspecifikation fram. Upphandlingen som gick ut var exklusive lokal. För att underlätta och inte behöva börja med en verksamhetsövergång valdes en av de kommande nya gruppboendena.

Det framkom tydligt på svaren som inkom att det var för litet volymmässigt för att kunna klaras med de vinstmarginaler som en extern aktör har och upphandlingen avbröts. Detta trots att ett flertal justeringar gjorts inför upphandling just för att underlätta även för en mindre enhet och att förvaltningen var beredd på en högre kostnad för den upphandlade verksamheten än om den hade varit i egen drift.

Vid upphandling av extern drift av verksamhet ska kvalitetskrav förtydligas då det blir andra förutsättningar för att styra kvalitet. I en kommunal verksamhet klargörs kvalitetsambitioner löpande i arbetet med ständiga förbättringar. Vid en upphandling så är det den formulerade kravspecifikationen vid anbudstillfället som gäller hela avtalsperioden. Det är därför av betydlig vikt att vara konkret med krav vid en upphandling. Socialförvaltningen skulle säkerställa kvalitetskrav i upphandlingen som är förenliga med de bärande principerna i Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) samt i FN:s konvention om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning och klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa (ICF).

Svenska institutet för standarder (SIS) hade då tagit fram ett förslag till en standard för kvalitet i bostad med särskild service för vuxna. Standarden be-

räknades vara klar runt årsskiftet 2020/2021. Målet med standardiseringen är att bidra till att resurserna utnyttjas på ett effektivt sätt för störst samhällsnytta och kvalitet för den enskilde.

Socialförvaltningen hade i förslaget till beslut beaktat utkastet till SIS-standarden.

Socialnämnden är ansvarig för att följa upp kvalitet i både verksamhet i egen regi och verksamhet som bedrivs av extern aktör. Enligt Socialstyrelsens föreskrift SOSFS 2011:9 är alla utförare dock skyldiga att ha ett ledningssystem för kvalitet. Detta innebär att utföraren har ett eget ansvar för att säkra och utveckla kvalitet i sin verksamhet. Resultatet av uppföljningsarbetet är ett verktyg för såväl nämnden som utförarna för att arbeta med ständiga förbättringar. Socialnämnden måste tillförsäkra sig möjligheter till insyn och kontroll i verksamhet som lämnats över till annan. Nämndens rätt till insyn och kontroll ska anges i avtalet med den externa utföraren. Det ska inom förvaltningen finnas en systematik i genomförandet av tillsynen, där ett uttalat ansvar och resurser ska finnas för genomförandet. I andra kommuner har man sett att jämförelser innebär ett lärande och leder till insatser som utvecklar den egna verksamheten.

Sedan 2021 finns SIS-standarden Kvalitetssäkring inom LSS - bostad med särskild service för vuxna. Standarden är utvecklad utifrån de inspel som kom in efter remissrundan och skulle nu vara än mer användbar som upphandlingsunderlag och som kravställningsunderlag. Den kan användas för att tydliggöra vad som är god kvalitet för den enskilde och hens rättsliga företrädare samt i kommunikation med närstående och andra relevanta personer eller aktörer. Standarden är dessutom användbar för såväl egenkontroll som extern granskning, tillsyn och certifiering.

Standarden anger krav på tjänsten stöd, service och omvårdnad i bostad med särskild service för vuxna enligt LSS. Standarden bidrar med krav och förtydliganden kring hur den som bedriver verksamhet kan säkerställa god kvalitet på tjänsten och därmed bidra till goda levnadsvillkor för den enskilde.

I nya socialtjänstlagen föreslås även en uppgiftsskyldighet för utförare inom socialtjänsten. Syftet med bestämmelsen är att ge socialnämnden förutsättningar att följa upp och kvalitetssäkra kommunens socialtjänstverksamhet även när en insats genomförs av någon annan. De uppgifter som ska lämnas är sådana som socialnämnden behöver för kvalitetssäkring, administration, uppföljning eller utvärdering. Denna förändring skulle också bidra positivt vid en eventuell upphandling.

Det finns både argument för och emot upphandling av LSS-boenden, och det är viktigt att noggrant överväga alla aspekter. Idag finns ingen politisk styrning mot att konkurrensutsätta verksamheten. Aktörer såsom brukar- och intresseorganisationer, medarbetare och chefer samt fackliga parter är viktiga att involvera i ett arbete kring en eventuell upphandling, även expertkunskap kring avtal kan behövas. Vid en sammantagen bedömning och med beaktande av tidigare erfarenhet av upphandling och med det utvecklingsarbetet kring lokalförsörjningsprocessen som sker inom kommunen ser socialförvaltningen att behovet av platser inom de närmaste åren ligger i fas och rekommenderar kommunfullmäktige att avslå motionen.

Det är viktigt med en större risk och konsekvensbeskrivning vid ett eventuellt beslut att gå vidare för att omhänderta de risker som finns. Kostnaden initialt för att ta fram underlag och nya arbetssätt behöver också tas med. Nedan redovisas några av de för- och nackdelar som brukar lyftas fram.

Fördelar:

1. **Valfrihet för brukare:** Ökad valfrihet för brukarna innebär att de kan välja mellan olika leverantörer och tjänster som bäst passar deras behov och preferenser.
2. **Kvalitetsvinster vid konkurrens:** Konkurrens kan leda till förbättrad kvalitet även i den egna verksamheten.
3. **Specialiserad kompetens:** Ett större utbud för brukarna kan leda till mer specialiserad kompetens. Externa leverantörer kan erbjuda specialiserad kunskap och erfarenhet som kommunen kanske inte har tillgång till internt.

Nackdelar:

1. **Minskad kontroll:** Kommunen kan förlora viss kontroll över kvaliteten och utförandet av tjänsterna när de outsourcas till externa leverantörer. Här behöver kommunens kompetens kring avtalsskrivning och upphandling säkerställas, samt behöver kommunen bygga upp en organisation och arbetssätt kring uppföljningen.
2. **Beroende av leverantören:** Kommunen kan bli beroende av en eller flera leverantörer, vilket kan vara problematiskt om leverantören inte levererar enligt avtal och kommunen behöver ta över verksamheten med kort framförhållning.
3. **Högre initial kostnad:** Kostnaden initialt för att ta fram underlag och nya arbetssätt behöver också tas med. Det är viktigt med en omfattande risk- och konsekvensbeskrivning vid ett eventuellt beslut att gå vidare för att hantera de risker som finns.

Dialog

Dialog har förts internt inom socialförvaltningen.

Beslutsunderlag

- Motion (KD, M, L, C) Möjliggör för fler aktörer att bedriva gruppboende och servicebostäder, SOC Hid: 2024.1737
- Socialförvaltningens förslag till beslut gällande motion (KD, M, L, C) om att möjliggöra för fler aktörer att bedriva gruppboende och servicebostäder, SOC Hid: 2025.1407
- Socialnämndens arbetsutskotts beslut 2025-05-08 § 47, SOC Hid: 2025.108

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Socialförvaltningens ledningsgrupp

MOTION – Möjliggör för fler aktörer att bedriva gruppboende och servicebostäder.

Vi har under en längre tid i Luleå saknat gruppboende. Medborgare har inte fått den boendeformen trots att de behöver den.

Boverket redovisade 2023 i sin bostadsmarknadsenkät att Luleå hade ett underskott på anpassade bostäder för vuxna. Kommunen uppgav då att man skulle vara i balans 2025 men nu ser vi att de inte kommer att kunna uppfyllas.

Vi fyra partier menar att vård och omsorg ska möjliggöras och kunna bedrivas av andra aktörer. Allt behöver inte ske i egen regi. Behovet av gruppboende är större än vad kommunen under flera år kunnat tillgodose.

Därför föreslår vi:

- Att socialförvaltningen ges i uppdrag att låta externa utförare få möjlighet att bedriva verksamhet med anpassade boenden.

Samuel Ek

Gruppledare, Kristdemokraterna

Anders Josefsson

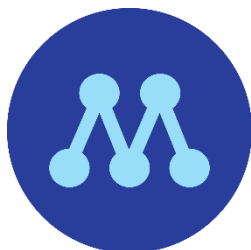
Gruppledare, Moderaterna

Thomas Söderström

Gruppledare, Liberalerna

Arne Nykänen

Gruppledare, Centerpartiet

§ 194

Motion (L) om ny nämndstruktur, dela upp socialnämnden i två nya nämnder

Ärendenr 2024/1926-1.1.1.5

Kommunstyrelsens förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att avslå motionen.

Reservationer

Thomas Söderström (L) Arne Nykänen (C), Samuel Ek (KD) och Bo Larsson (-) reserverar sig mot beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Thomas Söderström (L), Ylva Mjärdell (L) och Fredrik Hjalte (L) har lämnat in en motion om att dela upp socialnämnden i två separata nämnder. Motionen har anmälts vid kommunfullmäktige 2024-10-21 § 150.

Motionärerna föreslår att:

- Socialnämnden delas upp i två delar, förslagsvis en äldrenämnd och en socialnämnd där innehållet för respektive nämnd bestäms i en noggrann utredning.

Motionärerna presenterar ett förslag på fördelning av ansvar där äldrenämnd ansvarar för:

- Äldreomsorgsfrågor enligt socialtjänstlagen (SoL) för personer över 65 år,
- särskilda boende, hemtjänst, trygghetslarm och matdistribution,
- dagvård, avlastning, korttidsboende och anhörigstöd.

Socialnämnden föreslås ansvara för övriga socialtjänstfrågor och arbete med att förbättra sociala tjänster och stöd för olika grupper i samhället.

Målet med en äldrenämnd är enligt motionärerna att möta de ökade behoven hos en åldrande befolkning och säkerställa hög kvalitet i tjänsterna.

Motionärerna skriver vidare att uppdelningen av socialnämnden syftar till att ge politikerna möjlighet att djupdyka i respektive område vilket enligt motionärerna leder till mer välgrundade och genomtänkta beslut.

Socialförvaltningens yttrande

Socialförvaltningen ställer sig positiv till att mer uppmärksamhet och resurser riktas mot äldrefrågor och de specifika utmaningar som en åldrande befolkning innebär. Utifrån ett medborgarperspektiv bedömer socialförvaltningen att ett informerat och relevant beslutsfattande kring de specifika utmaningar som äldre möter omhändertas mer effektivt inom en samlad socialnämnd kontra en uppdelning av den. Socialförvaltningens bedömning har utgått från organisationen fortsatt en socialförvaltning och den föreslagna nämndsstrukturen enligt motionens förslag.

Förslaget om att dela upp socialnämnden i två delar berör inte bara ekonomiska resurser. Socialförvaltningen vill särskilt lyfta att en kvalitativ vård och omsorg bedöms uppnås genom att utgå från det individuella behovet. Lagstiftning, inklusive den nya socialtjänstlagen, Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd, sätter ramar för hur socialförvaltningens arbete organiseras, hur samverkan mellan verksamheter ska fungera och hur socialtjänsten bör utformas för att möta nya behov hos befolkningen. Lagstiftningen ställer även krav på likabehandling av kommunens invånare oavsett nämnd som beslutar som insatsen. Socialförvaltningen bedömer att det finns budgetmässiga, administrativa och verksamhetsnära fördelar med samordning inom en socialnämnd med ett brett perspektiv som effektivt tillgodoser individens behov så väl som alla sociala tjänster, nu och de närmast kommande åren.

Individens behov

Äldre personer har olika behov, förutsättningar och är olika som personer. Hälsan kopplat till ålder är högst individuell. Det är individens behov, oavsett ålder, som styr vilka insatser inom socialförvaltningen som är aktuella för den enskilde. Det gäller behoven som lyfts i motionen, stöd i hemmet (hemtjänst och nattpatrull) och behov av trygghetslarm såväl som behov av olika former av särskilt boende. Det gäller likväl individuella insatser inom funktionshinderomsorgen, socialpsykiatri, öppenvården. Individens behov står även i centrum för lättillgängliga, tidiga och förebyggande insatser såsom råd och stöd från exempelvis centrum mot våld, ROS-mottagningen (tidigt stöd för skadligt bruk av alkohol, droger, läkemedel och spel om pengar och för deras anhöriga), äldresupporten, anhörigstöd m.fl.

En äldre person är i många fall i behov av både SoL-insatser som motionen föreslår ligga i en äldrenämnd, men även behov av andra insatser. En uppdelning av socialnämnden utifrån exempelvis ålder, medför att unga som har hemtjänst eller äldre med missbruk, behöver ansöka om bistånd från två nämnder. Åldersuppdelning medför även att den enskilde, när hen uppnått en viss ålder, ansöker om bistånd från en annan nämnd. Socialförvaltningen bedömer att åldersuppdelning som organisatorisk grund försvårar en samlad

individuell bedömning, och kan försvåra för den enskilde att navigera sig igenom socialtjänsten, jämfört med att ha insatserna samlat under en nämnd. Oavsett vilken gränsdragning som används - om den frångår individens behov i centrum, får konsekvenser för den enskilde. Socialförvaltningen konstaterar att frågan hur verksamheten ordnas och hur den enskilde påverkas behöver utredas vidare vid en delning.

Idag finns utifrån framtagna och beslutade arbetssätt och av Socialstyrelsen rekommenderade metoder som tillämpas och möjliggör att individens behov sätts i centrum. Detta framgår av Riktlinjer för god service som socialnämnden beslutat om 2023-08-31 § 145. Det framgår likväl av tillämpningen av Socialstyrelsens rekommenderade metod, Individens behov i centrum (IBIC), som under lång tid använts av vård och omsorg samt verksamheter inom LSS och socialpsykiatri.

Socialnämnden har när Äldreplanen 2022–2029 antogs 2022-03-31 § 53 lagt fokus på målgruppen äldre med en planeringshorisont på åtta år och ska ses som en vägledning för kommunens planerings- och utvecklingsarbete i frågor som rör äldre. I Äldreplanen framgår att den enskilde ska involveras och insatser anpassas efter individens behov och förutsättningar. Detta fokus återfinns även i Nära vård-omställningen där fokus flyttats till att arbeta än mer personcentrerat, sammanhållet, proaktivt och hälsofrämjande.

Det framgår av propositionen 2024/25:89 En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter gällande nya socialtjänstlagen, att lagens fokus förflyttas från grupp tillhörighet till individuellt behov. Samma fokus finns i Socialstyrelsens nationella demensstrategi "Varje dag räknas: Nationell demensstrategi 2025–2028", där socialtjänstens insatser för personer som har en demenssjukdom ska vara anpassade efter den enskildes förutsättningar och behov. Strategin belyser bland annat funktionsnedsattas risk för att få demens tidigare i livet.

Socialförvaltningen bedömer att en delad nämnd kan försvåra för den enskilde att få anpassad och individuellt stöd, vård och omsorg. Bedömningen är att ålder som grund, eller annan gränsdragning som frångår individens behov, för insatser inom vård- och omsorgsboende, stöd i hemmet m.m., inte ligger i linje med befintliga arbetssätt och Socialstyrelsens rekommenderade metoder.

Socialförvaltningen vill även understryka vikten av det tillitsbaserade arbetssättet som syftar till att öka handlingsutrymmet för medarbetare att uppnå kvalité och goda resultat i verksamheten. Arbetssättet avser att minska den direkta styrningen och främja medarbetares initiativkraft och ansvarstagande. Ett alternativ för att uppnå syftet för politiker att djupdyka i frågor och kunna

fatta mer välgrundade beslut kan vara att införa äldrefrågor som tema i socialnämnden, förslagsvis två ggr per år, där aktiviteter i äldreplanen följs upp.

Likställighetsprincipen och samordning

Att dela upp socialnämnden utifrån ålder, under/över 65 år som motionen föreslår, bedömer socialförvaltningen blir en utmaning utifrån likställighetsprincipen i kommunallagen. Med två politiskt styrda myndigheter, som har olika fokus och utmaningar, finns risker att beslut fattas som leder till att kommunens medborgare behandlas olika.

Genom den omvärldsanalys som genomförts med Umeå kommun bekräftas den identifierande utmaningen. Umeå kommun har en äldrenämnd med en äldreomsorgsförvaltning och en individ- och familjenämnd med stöd- och omsorgsförvaltning. Hur Luleå kommun skulle organisera socialförvaltningen vid en uppdelad socialnämnd behöver utredas vidare, men bedömningen är att det finns svårigheter med att ha samma förvaltningsstruktur som Umeå kommun. Oaktat hur socialförvaltningen i Luleå skulle organiseras, bedömer socialförvaltningen att uppdelning utifrån ålder är problematisk. Uppdelning utifrån ålder ställer krav på en god samverkan på övergripande nivå gällande gemensamma funktioner, rutiner, satsningar, förändringar och utveckling för att säkerställa likabehandling av medborgare oavsett nämndstillhörighet.

I dialog med arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen framkommer att uppdelningen med två nämnder och en förvaltning har inneburit ökad administrativ och tidsmässig belastning för förvaltningen. För att säkerställa samordning och information till både arbetsmarknads- och gymnasienämnden (AGN) respektive barn- och utbildningsnämnden (BUN) lyfts många ärenden antingen för beslut eller information i både AGN och BUN. Det beskrivs som en kostsam och ineffektiv hantering för tjänstemannaorganisationen.

En översiktlig analys av hur en ärendefördelning skulle kunna se ut vid en uppdelad socialnämnd liknar beskrivningen av AGN och BUN. Utifrån det totala antalet ärenden som socialnämnden hanterade år 2024 (257 beslut, varav ca 100 är enskilda ärenden och förteckningar) skulle 13 av 150 ärenden ha beslutats i enbart en äldrenämnd. Av övriga 137 ärenden bedöms 69 stycken ha behövt beslutas eller informeras om i både en äldrenämnd och socialnämnd. Administrationen bedöms därmed öka när ärenden som kräver gemensamma beslut tex avtalsfrågor och remissförfaranden behöver tas upp. För att säkerställa samordning och lika behandling kan även andra ärenden behöva tas upp i både socialnämnd och äldrenämnd.

Av dialog med arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen framkommer att flytten av styrningen av arbetsmarknadsfrågor från kommunstyrelsen till

den nya arbetsmarknads- och utbildningsnämnden, har ökat fokus, specialisering och möjligheten till ansvarsutkrävande inom frågorna. Socialförvaltningen bedömer att det idag finns en demokratisk process, transparens och politisk styrning i äldre frågor genom socialnämnden. Bedömningen är att det finns nära insyn, mål och kontroll av frågorna som inte motsvarar den organisation som arbetsmarknadsfrågorna hade innan de lyftes till egen nämnd.

Sekretess

För närvarande omfattas socialtjänsten av en och samma myndighet. Det innebär att inre sekretess gäller och att personalen får dela information som är nödvändig för deras arbetsuppgifter.

Om socialtjänsten delas upp i två olika nämnder och en person får hjälp från socialnämnden med insatsen personlig assistans och från äldre- och vårdnämnden med insatsen nattpatrull så gäller sekretess mellan nämnderna. För att dela information mellan utförare behövs antingen samtycke från personen, en särskild lagregel som tillåter det, eller en sekretessprövning som resulterar i att uppgifterna kan lämnas ut. Om informationen inte kan delas så kan det påverka beslutsfattande och utförande av stöd, vård och omsorg.

En uppdelad socialnämnd kan försvåra möjligheten att överblicka vilka insatser en person har inom socialtjänsten om insatser, eller samma insats, är beviljad i två nämnder. Med flera utförare, och utförare som inte tillhör samma nämnd kan sekretessen medföra att det blir mer komplicerat att säkerställa resultatet av insatsen.

Vid en uppdelning kommer journaler som fortsätter att vara aktuella vid uppdelningen, att ägas av respektive nämnd. Ur ett arkivperspektiv kommer vissa journaler att vara delade mellan två nämnder.

Umeå kommun har etablerat gemensamma rutiner, bedömningar och vägledning för att samverkan mellan myndigheterna ska fungera så bra som möjligt. I dialog med Umeå kommun framgår att samverkan är resurskrävande, men att uppdelningen utifrån ålder utgjort en större utmaning.

Samverkan

Socialnämnden antog 2024-06-20 § 122 Ledningssystem för kvalitetsarbetet: som syftar att ge socialnämndens alla verksamheter stöd i att styra och leda för god kvalitet. En god kvalitet och service uppnås och bibehålls bland annat genom en helhetssyn och samordning för att kunna tillgodose individens behov. Samverkan sker därför idag på alla nivåer. På ledningsnivå genom att chefer från alla verksamheter återkommande samverkar kring operativa beslut. På medarbetarnivå sker samverkan dagligen genom exempelvis team-

träffar och SIP (Samordnad Individuell Plan). Socialförvaltningen har fastställda rutiner för hur samverkan sker mellan vård och omsorg, hälso- och sjukvården, funktionshinderomsorgen, socialpsykiatri, öppenvården och verksamheter för lättillgängliga, tidiga, förebyggande serviceinsatser. Genom samverkan kan risker för den enskilde förbyggas då kännedom finns hos socialförvaltningens medarbetare om hur arbetet bedrivs och organiseras, även utanför den egna verksamheten. Socialförvaltningen ser fördelar för den enskilde med den samordning som idag finns under en myndighet, socialnämnden.

Det är möjligt att förändra samverkansprocesser och övergripande rutiner vid en delning av socialnämnden. Omvärldsanalys visar att kommuner som Umeå kommun hittat samverkansformer mellan två nämnder. Socialförvaltningen bedömer att detta är möjligt även i Luleå men skulle kräva ett gediget arbete och ta fokus från andra områden som bedöms prioriterade, så som kompetensförsörjning.

Resursfördelning och kompetensförsörjning

Enligt Sveriges kommuner och regioners personalprognos *Välfärdens kompetensförsörjning 2023–2033* är kompetensförsörjningen den största utmaningen för välfärden de kommande tio åren. Arbetskraften räcker inte till och därför uppmanas kommuner utveckla arbetssätten samt tillvarata och utveckla kompetensen hos befintliga medarbetare, så kallad yrkesväxling. Det blir allt fler äldre i kommunen samtidigt som den arbetsföra befolkningen inte ökar i samma takt och därför förutspås brist på arbetskraft. I Luleå kommun bedöms kompetensförsörjningen vara den största utmaningen för socialförvaltningen som redan idag har svårt att rekrytera personal och personaltillsättningen behöver till stor del lösas med befintliga resurser.

I Umeå kommun har de två nämndernas förvaltningar egna bemanningsfunktioner. Det har för Umeå inneburit fördelar inom kompetensutveckling och rekrytering där specialisering kan ske både när man söker personal och i vidareutbildning av befintlig personal. Det ska vägas mot risk för intern konkurrens om personal. Socialförvaltningen ser fördelar i möjligheten att rekrytera och kompetensutveckla inom specifika områden. En fördel med att specialisera personal är en ökad personalkontinuitet för brukare. Utifrån utmaningar inom kompetensförsörjning finns däremot behov av att personal kan arbeta inom olika verksamheter, tex hemtjänst som utför både personlig assistans och hemtjänst.

En separat nämnd för äldre i Luleå kommun bedöms medföra en än mer komplicerad resursfördelning och budgethantering. Personalresurserna organiseras idag geografiskt utifrån de insatser en medborgare beviljats, inte till

exempel utifrån medborgarens ålder. Bedömningen är att det idag inte finns tillräckligt med personal för att styra om resurser till enbart vård och omsorg.

Hälso- och sjukvårdens jourverksamhet, vikariesamordningen, trygghetslarm och beredskapschef är exempel på funktioner som har hela Luleå kommuns yta som arbetsområde. Funktionerna ger idag stöd, vård och omsorg till medborgare när ett brådskande behov uppstår oavsett geografisk plats, ålder eller vilken verksamhet medborgaren tillhör. Vid en uppdelning av socialnämnden behöver dessa centrala funktioners organisation utredas vidare för att exempelvis säkerställa kontinuitet vid avvikelserapportering om en brukare har insatser från två nämnder, eller en utförare tillhör en annan nämnd.

I budgetarbete finns fördelar med en större organisation som möjliggör budgetmässiga omfördelningar mellan verksamheter. Vid uppdelad socialnämnd blir medel låsta till respektive nämnds område. Det visar erfarenhet från AGN respektive BUN som vid demografiavdrag (minskat barnafödande) inte kan hitta lösningar inom en större organisation. Idag har socialnämnden en flexibilitet i internbudgetfördelningen vilken skulle inskränkas vid uppdelning.

En effektiv resursanvändning behöver viktas mot demokratifrågan och engagemang för äldre. Socialförvaltningen bedömer att den fördelning som kan ske av resurser inom samma nämnd väger tyngre än nyttan med fokus på äldre frågor med en delad socialnämnd.

Ny socialtjänstlag

Syftet med nya socialtjänstlagen är att få socialtjänsten att förflytta sig från utredning och myndighetsutövning till tidiga, förebyggande insatser. Ett tidigt stöd kan minska behovet av mer ingripande insatser senare. Insatserna ska bygga på evidens eller beprövad erfarenhet för att uppnå effekt. Det innebär till exempel att den äldre ska kunna bo hemma längre, med eller utan hemtjänst, då en god hälsa kan upprätthållas med aktiviteter och fokus på levnadsvanor. Anhöriga som vårdar äldre närstående i hemmet ska få ett gott stöd så att den anhörige orkar ge vård till sin närstående. Ensamhet kan brytas med mötesplatser.

Det kommer att ta tid att se effekten av förflyttningen till förebyggande insatser. Det kommer även att ta tid innan resurser kan förflyttas från traditionell myndighetsutövning till utförarverksamhet. Det är en stor omställning för Sveriges kommuner, men nödvändig, utifrån att den nuvarande lagen inte längre anses vara tillräckligt effektiv för att möta dagens utmaningar och behov. Lagen väntas träda i kraft 2025-07-01.

Med beaktande av socialförvaltningens omställningsarbete är bedömningen att verksamheterna behöver få ägna sig åt de förändringar och satsningar som nya socialtjänstlagen medför. Bedömningen är också att avvakta resultaten av den nya socialtjänstlagens påverkan på vård och omsorg. En omorganisation bedöms i det här läget ta fokus och tid från omställningen till nya socialtjänstlagen.

Förändringsarbete

Ett annat perspektiv att beakta är den satsning som socialförvaltningen genomfört för att möta framtidens demografi- och samhällsutveckling med ett ökat behov av välfärdstjänster, vård och omsorg och hälso- och sjukvård. Satsningen innebär att Norrbottens kommuner gemensamt upphandlat ett verksamhetssystem med gemensamma arbetssätt och var resurser och kompetens delas, vilket ökar kvaliteten. När arbetssätten standardiseras och dokumentationen struktureras underlättas systematisk uppföljning- och kvalitetsarbete, vilket i sin tur medför att socialnämndens uppdrag att styra verksamheten mot angivna mål, underlättas. Det nya beslutsstödet som implementeras under år 2025 gör att chefer enklare kan följa upp sin verksamhet för att säkerställa en jämlik och jämställd vård och omsorg av god kvalitet för våra medborgare. Vid en uppdelning av socialnämnden skulle centrala system tex verksamhetssystem, beslutsstöd, kvalitetsledningssystem, dokumenthanteringssystem som har implementerats utifrån nuvarande nämndstruktur förändras. Det förändringsarbetet, parallellt med införandet av ny socialtjänstlag, skulle innebära att fokus och resurser tas från kärnverksamheten.

Ekonomi

Ytterligare en nämnd innebär ökade kostnader med ca 2,4 miljoner kronor per år (baserat på kostnader för socialnämnden år 2024 med 15 ledamöter och 15 ersättare). Där ingår kostnaderna för fasta arvoden, sammanträdesarvoden inklusive övriga ersättningar och omkostnader. Tillkommer gör kostnaden för nämndsekreterare, registrator och eget diarium, arkivering och gallring vilket uppskattas till ca 1,5 - 2 miljoner per år. Denna kostnad motsvarar ca 4-5 platser på ett vård- och omsorgsboende.

En uppdelning av socialnämnden bedöms utöver ovanstående ge ökade administrativa kostnader i tjänstemannaorganisationen i form av stödfunktioner som rapporterar till nämnden. Även delegationsordning, dokumenthanteringsplaner och arkivbeskrivningar behöver fastställas för respektive nämnd.

Socialförvaltningen konstaterar att eventuella utökade resurser eller effektivitetsvinster inom kärnverksamheten vid en uppdelad socialnämnd, är svårberäknade.

Med beaktande av ovanstående är socialförvaltningens samlade bedömning att individens behov tillgodoses mest effektivt under en samlad socialnämnd. Innan ett eventuellt beslut om en uppdelad socialnämnd behöver följande områden utredas vidare:

- Hur kan brister undvikas gällande kvalité och service för den enskilde när stöd, vård eller omsorg beslutas och utförs av två myndigheter, med ålder eller annan gränsdragning som organisatorisk grund.
- Hur individers behov omhändertas när beslut och utförande hamnar hos två myndigheter. Säkerställa att den enskilde beviljas anpassade insatser efter behov och förutsättningar.
- Forum och rutiner för samverkan och sekretess mellan myndigheter så att den enskilde inte drabbas och likställighetsprincipen säkerställs.
- Hur den nya socialtjänstlagen kan omhändertas då lagstiftningen tydliggör att riktningen förflyttas från målgruppen äldre till det individuella behovet hos den äldre.
- Påverkan på kompetensförsörjningen.
- Hälso- och sjukvårdens organisation - delas i två nämnder eller organiseras som en stabsfunktion.
- Säkerställa centrala funktioners organisation exempelvis jourverksamhet, vikariesamordning, trygghetslarm och beredskapschef.
- Eventuella utökade resurser eller effektivitetsvinster inom kärnverksamheten behöver utredas.

Om kommunfullmäktige ändrar nämndsstrukturen enligt motionens förslag kommer socialförvaltningen att hitta lösningar för organisationen.

Socialnämnden har 2025-06-19 § 131 rekommenderat kommunfullmäktige besluta att avslå motionen. Vid ärendets behandling reserverade sig Ylva Mjärdell (L), Jenny Esberg (KD) och Carola Lidén (C) mot beslutet.

Kommunstyrelsens arbetsutskott har 2025-08-11 § 122 föreslagit kommunfullmäktige besluta att avslå motionen. Vid ärendets behandling reserverade sig Samuel Ek (KD) och Matti Björk (M) mot beslutet.

Sammanträdet

Bodil Wennerbrandt Sevastik (S) föreslår bifalla arbetsutskottets förslag.

Thomas Söderström (L) Arne Nykänen (C), Samuel Ek (KD) och Bo Larsson (-) föreslår bifalla motionen.

Beslutsgång

Ordföranden ställer arbetsutskottets förslag och Thomas Söderström med fle-
ras förslag mot varandra och finner att kommunstyrelsen bifaller arbetsutskot-
tets förslag.

Beskrivning av ärendet

Luleå kommun har idag 12 nämnder, inräknat valnämnd, e-nämnd, gemen-
sam kost- och servicenämnd med Piteå kommun (som ansvarar för produk-
tion av kyllda maträtter till ordinärt och särskilt boende) samt hjälpmedels-
nämnden. Kommuner som har 10 facknämnder eller fler, har generellt över
100 000 invånare. Det framgår av Sveriges kommuner och regioners rapport,
Politisk organisation i kommuner och regioner 2021, som visar att av de 12
kommuner som har minst 10 nämnder har alla utom en, fler än 100 000 invå-
nare. Kostnaderna för nämnd- och styrelseverksamhet och antalet förtroende-
valda per invånare, ligger däremot i linje med kommuner av jämförbar stor-
lek. Luleå kommun har därmed ett jämförelsevis högt antal nämnder men
jämförelsevis genomsnittliga kostnader i förhållande till invånarantal.

Pensionärsrådet

Äldre i Luleå är en viktig och växande målgrupp i kommunen. Därför har ett
av de fyra kommunala råden organiserats för målgruppen. Syftet med Pen-
sionärsrådet är att främja dialog och ömsesidigt informations- och kunskaps-
utbyte mellan kommunens beslutsfattare och målgruppen. Socialförvaltning-
en ser positivt på Pensionärsrådet som ett organ där intresseorganisationernas
perspektiv tillförs och kompletterar socialnämnden genom kompetenshöjning
i frågor som berör målgruppen. Socialförvaltningen ansvarar för sekreterare
vid Pensionärsrådets möten och ser positivt på det pågående utvecklingsarbe-
tet med råden.

Dialog

Dialog har genomförts arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen om
erfarenheten av att arbeta gentemot två nämnder. Dialog har även förts med
kommunsekreterare, arkivarie och kommunjurist inom kanslikontoret, kom-
munstyrelseförvaltningen gällande kostnader och lagstiftning. Erfarenheter
har även inhämtats från Umeå kommun.

Beslutsunderlag

- Motion (L) om ny nämndstruktur, dela upp socialnämnden i två nya
nämnder, KLF Hid: 2024.9120
- Socialnämndens beslut 2025-06-19 § 131, KLF Hid: 2025.6872
- Presentation - Motion om ny nämndstruktur, KLF Hid: 2025.6882

- Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut 2025-08-11 § 122,
KLF Hid: 2025.8458

§ 131

Motion (L) om ny nämndstruktur, dela upp socialnämnden i två nya nämnder

Ärendenr 2024/1314-1.1.1.5

Socialnämndens beslut

Socialnämnden beslutar att rekommendera kommunfullmäktige att avslå motionen.

Reservationer

Ylva Mjördell (L), Jenny Esberg (KD) och Carola Lidén (C) reserverar sig mot beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Thomas Söderström (L), Ylva Mjördell (L) och Fredrik Hjalte (L) har lämnat in en motion om att dela upp socialnämnden i två separata nämnder. Motionen har anmälts vid kommunfullmäktige 2024-10-21 § 150.

Motionärerna föreslår att:

- Socialnämnden delas upp i två delar, förslagsvis en äldrenämnd och en socialnämnd där innehållet för respektive nämnd bestäms i en noggrann utredning.

Motionärerna presenterar ett förslag på fördelning av ansvar där äldrenämnd ansvarar för:

- Äldreomsorgsfrågor enligt socialtjänstlagen (SoL) för personer över 65 år,
- särskilda boende, hemtjänst, trygghetslarm och matdistribution,
- dagvård, avlastning, korttidsboende och anhörigstöd.

Socialnämnden föreslås ansvara för övriga socialtjänstfrågor och arbete med att förbättra sociala tjänster och stöd för olika grupper i samhället.

Målet med en äldrenämnd är enligt motionärerna att möta de ökade behoven hos en åldrande befolkning och säkerställa hög kvalitet i tjänsterna.

Motionärerna skriver vidare att uppdelningen av socialnämnden syftar till att ge politikerna möjlighet att djupdyka i respektive område vilket enligt motionärerna leder till mer välgrundade och genomtänkta beslut.

Socialförvaltningens yttrande

Socialförvaltningen ställer sig positiv till att mer uppmärksamhet och resurser riktas mot äldrefrågor och de specifika utmaningar som en åldrande befolkning innebär. Utifrån ett medborgarperspektiv bedömer socialförvaltningen att ett informerat och relevant beslutsfattande kring de specifika utmaningar som äldre möter omhändertas mer effektivt inom en samlad socialnämnd kontra en uppdelning av den. Socialförvaltningens bedömning har utgått från organisationen fortsatt en socialförvaltning och den föreslagna nämndsstrukturen enligt motionens förslag.

Förslaget om att dela upp socialnämnden i två delar berör inte bara ekonomiska resurser. Socialförvaltningen vill särskilt lyfta att en kvalitativ vård och omsorg bedöms uppnås genom att utgå från det individuella behovet. Lagstiftning, inklusive den nya socialtjänstlagen, Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd, sätter ramar för hur socialförvaltningens arbete organiseras, hur samverkan mellan verksamheter ska fungera och hur socialtjänsten bör utformas för att möta nya behov hos befolkningen. Lagstiftningen ställer även krav på likabehandling av kommunens invånare oavsett nämnd som beslutar som insatsen. Socialförvaltningen bedömer att det finns budgetmässiga, administrativa och verksamhetsnära fördelar med samordning inom en socialnämnd med ett brett perspektiv som effektivt tillgodoser individens behov så väl som alla sociala tjänster, nu och de närmast kommande åren.

Individens behov

Äldre personer har olika behov, förutsättningar och är olika som personer. Hälsan kopplat till ålder är högst individuell. Det är individens behov, oavsett ålder, som styr vilka insatser inom socialförvaltningen som är aktuella för den enskilde. Det gäller behoven som lyfts i motionen, stöd i hemmet (hemtjänst och nattpatrull) och behov av trygghetslarm såväl som behov av olika former av särskilt boende. Det gäller likväl individuella insatser inom funktionshinderomsorgen, socialpsykiatri, öppenvården. Individens behov står även i centrum för lättillgängliga, tidiga och förebyggande insatser såsom råd och stöd från exempelvis centrum mot våld, ROS-mottagningen (tidigt stöd för skadligt bruk av alkohol, droger, läkemedel och spel om pengar och för deras anhöriga), äldresupporten, anhörigstöd m.fl.

En äldre person är i många fall i behov av både SoL-insatser som motionen föreslår ligga i en äldrenämnd, men även behov av andra insatser. En uppdelning av socialnämnden utifrån exempelvis ålder, medför att unga som har hemtjänst eller äldre med missbruk, behöver ansöka om bistånd från två nämnder. Åldersuppdelning medför även att den enskilde, när hen uppnått en viss ålder, ansöker om bistånd från en annan nämnd. Socialförvaltningen bedömer att åldersuppdelning som organisatorisk grund försvårar en samlad

individuell bedömning, och kan försvåra för den enskilde att navigera sig igenom socialtjänsten, jämfört med att ha insatserna samlat under en nämnd. Oavsett vilken gränsdragning som används - om den frångår individens behov i centrum, får konsekvenser för den enskilde. Socialförvaltningen konstaterar att frågan hur verksamheten ordnas och hur den enskilde påverkas behöver utredas vidare vid en delning.

Idag finns utifrån framtagna och beslutade arbetssätt och av Socialstyrelsen rekommenderade metoder som tillämpas och möjliggör att individens behov sätts i centrum. Detta framgår av Riktlinjer för god service som socialnämnden beslutat om 2023-08-31 § 145. Det framgår likväl av tillämpningen av Socialstyrelsens rekommenderade metod, Individens behov i centrum (IBIC), som under lång tid använts av vård och omsorg samt verksamheter inom LSS och socialpsykiatri.

Socialnämnden har när Äldreplanen 2022–2029 antogs 2022-03-31 § 53 lagt fokus på målgruppen äldre med en planeringshorisont på åtta år och ska ses som en vägledning för kommunens planerings- och utvecklingsarbete i frågor som rör äldre. I Äldreplanen framgår att den enskilde ska involveras och insatser anpassas efter individens behov och förutsättningar. Detta fokus återfinns även i Nära vård-omställningen där fokus flyttats till att arbeta än mer personcentrerat, sammanhållet, proaktivt och hälsofrämjande.

Det framgår av propositionen 2024/25:89 En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter gällande nya socialtjänstlagen, att lagens fokus förflyttas från grupp tillhörighet till individuellt behov. Samma fokus finns i Socialstyrelsens nationella demensstrategi "Varje dag räknas: Nationell demensstrategi 2025–2028", där socialtjänstens insatser för personer som har en demenssjukdom ska vara anpassade efter den enskildes förutsättningar och behov. Strategin belyser bland annat funktionsnedsattas risk för att få demens tidigare i livet.

Socialförvaltningen bedömer att en delad nämnd kan försvåra för den enskilde att få anpassad och individuellt stöd, vård och omsorg. Bedömningen är att ålder som grund, eller annan gränsdragning som frångår individens behov, för insatser inom vård- och omsorgsboende, stöd i hemmet m.m., inte ligger i linje med befintliga arbetssätt och Socialstyrelsens rekommenderade metoder.

Socialförvaltningen vill även understryka vikten av det tillitsbaserade arbetssättet som syftar till att öka handlingsutrymmet för medarbetare att uppnå kvalité och goda resultat i verksamheten. Arbetssättet avser att minska den direkta styrningen och främja medarbetares initiativkraft och ansvarstagande. Ett alternativ för att uppnå syftet för politiker att djupdyka i frågor och kunna

fatta mer välgrundade beslut kan vara att införa äldrefrågor som tema i socialnämnden, förslagsvis två ggr per år, där aktiviteter i äldreplanen följs upp.

Likställighetsprincipen och samordning

Att dela upp socialnämnden utifrån ålder, under/över 65 år som motionen föreslår, bedömer socialförvaltningen blir en utmaning utifrån likställighetsprincipen i kommunallagen. Med två politiskt styrda myndigheter, som har olika fokus och utmaningar, finns risker att beslut fattas som leder till att kommunens medborgare behandlas olika.

Genom den omvärldsanalys som genomförts med Umeå kommun bekräftas den identifierande utmaningen. Umeå kommun har en äldrenämnd med en äldreomsorgsförvaltning och en individ- och familjenämnd med stöd- och omsorgsförvaltning. Hur Luleå kommun skulle organisera socialförvaltningen vid en uppdelad socialnämnd behöver utredas vidare, men bedömningen är att det finns svårigheter med att ha samma förvaltningsstruktur som Umeå kommun. Oaktat hur socialförvaltningen i Luleå skulle organiseras, bedömer socialförvaltningen att uppdelning utifrån ålder är problematisk. Uppdelning utifrån ålder ställer krav på en god samverkan på övergripande nivå gällande gemensamma funktioner, rutiner, satsningar, förändringar och utveckling för att säkerställa likabehandling av medborgare oavsett nämndstillhörighet.

I dialog med arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen framkommer att uppdelningen med två nämnder och en förvaltning har inneburit ökad administrativ och tidsmässig belastning för förvaltningen. För att säkerställa samordning och information till både arbetsmarknads- och gymnasienämnden (AGN) respektive barn- och utbildningsnämnden (BUN) lyfts många ärenden antingen för beslut eller information i både AGN och BUN. Det beskrivs som en kostsam och ineffektiv hantering för tjänstemannaorganisationen.

En översiktlig analys av hur en ärendefördelning skulle kunna se ut vid en uppdelad socialnämnd liknar beskrivningen av AGN och BUN. Utifrån det totala antalet ärenden som socialnämnden hanterade år 2024 (257 beslut, varav ca 100 är enskilda ärenden och förteckningar) skulle 13 av 150 ärenden ha beslutats i enbart en äldrenämnd. Av övriga 137 ärenden bedöms 69 stycken ha behövts beslutas eller informeras om i både en äldrenämnd och socialnämnd. Administrationen bedöms därmed öka när ärenden som kräver gemensamma beslut tex avtalsfrågor och remissförfaranden behöver tas upp. För att säkerställa samordning och lika behandling kan även andra ärenden behöva tas upp i både socialnämnd och äldrenämnd.

Av dialog med arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen framkommer att flytten av styrningen av arbetsmarknadsfrågor från kommunstyrelsen till

den nya arbetsmarknads- och utbildningsnämnden, har ökat fokus, specialisering och möjligheten till ansvarsutkrävande inom frågorna. Socialförvaltningen bedömer att det idag finns en demokratisk process, transparens och politisk styrning i äldrefrågor genom socialnämnden. Bedömningen är att det finns nära insyn, mål och kontroll av frågorna som inte motsvarar den organisation som arbetsmarknadsfrågorna hade innan de lyftes till egen nämnd.

Sekretess

För närvarande omfattas socialtjänsten av en och samma myndighet. Det innebär att inre sekretess gäller och att personalen får dela information som är nödvändig för deras arbetsuppgifter.

Om socialtjänsten delas upp i två olika nämnder och en person får hjälp från socialnämnden med insatsen personlig assistans och från äldre- och barnnämnden med insatsen nattpatrull så gäller sekretess mellan nämnderna. För att dela information mellan utförare behövs antingen samtycke från personen, en särskild lagregel som tillåter det, eller en sekretessprövning som resulterar i att uppgifterna kan lämnas ut. Om informationen inte kan delas så kan det påverka beslutsfattande och utförande av stöd, vård och omsorg.

En uppdelad socialnämnd kan försvåra möjligheten att överblicka vilka insatser en person har inom socialtjänsten om insatser, eller samma insats, är beviljad i två nämnder. Med flera utförare, och utförare som inte tillhör samma nämnd kan sekretessen medföra att det blir mer komplicerat att säkerställa resultatet av insatsen.

Vid en uppdelning kommer journaler som fortsätter att vara aktuella vid uppdelningen, att ägas av respektive nämnd. Ur ett arkivperspektiv kommer vissa journaler att vara delade mellan två nämnder.

Umeå kommun har etablerat gemensamma rutiner, bedömningar och vägledning för att samverkan mellan myndigheterna ska fungera så bra som möjligt. I dialog med Umeå kommun framgår att samverkan är resurskrävande, men att uppdelningen utifrån ålder utgjort en större utmaning.

Samverkan

Socialnämnden antog 2024-06-20 § 122 Ledningssystem för kvalitetsarbetet: som syftar att ge socialnämndens alla verksamheter stöd i att styra och leda för god kvalitet. En god kvalitet och service uppnås och bibehålls bland annat genom en helhetssyn och samordning för att kunna tillgodose individens behov. Samverkan sker därför idag på alla nivåer. På ledningsnivå genom att chefer från alla verksamheter återkommande samverkar kring operativa beslut. På medarbetarnivå sker samverkan dagligen genom exempelvis team-

träffar och SIP (Samordnad Individuell Plan). Socialförvaltningen har fastställda rutiner för hur samverkan sker mellan vård och omsorg, hälso- och sjukvården, funktionshinderomsorgen, socialpsykiatri, öppenvården och verksamheter för lättillgängliga, tidiga, förebyggande serviceinsatser. Genom samverkan kan risker för den enskilde förbyggas då kännedom finns hos socialförvaltningens medarbetare om hur arbetet bedrivs och organiseras, även utanför den egna verksamheten. Socialförvaltningen ser fördelar för den enskilde med den samordning som idag finns under en myndighet, socialnämnden.

Det är möjligt att förändra samverkansprocesser och övergripande rutiner vid en delning av socialnämnden. Omvärldsanalys visar att kommuner som Umeå kommun hittat samverkansformer mellan två nämnder. Socialförvaltningen bedömer att detta är möjligt även i Luleå men skulle kräva ett gediget arbete och ta fokus från andra områden som bedöms prioriterade, så som kompetensförsörjning.

Resursfördelning och kompetensförsörjning

Enligt Sveriges kommuner och regioners personalprognos *Välfärdens kompetensförsörjning 2023–2033* är kompetensförsörjningen den största utmaningen för välfärden de kommande tio åren. Arbetskraften räcker inte till och därför uppmanas kommuner utveckla arbetssätten samt tillvarata och utveckla kompetensen hos befintliga medarbetare, så kallad yrkesväxling. Det blir allt fler äldre i kommunen samtidigt som den arbetsföra befolkningen inte ökar i samma takt och därför förutspås brist på arbetskraft. I Luleå kommun bedöms kompetensförsörjningen vara den största utmaningen för socialförvaltningen som redan idag har svårt att rekrytera personal och personaltillsättningen behöver till stor del lösas med befintliga resurser.

I Umeå kommun har de två nämndernas förvaltningar egna bemanningsfunktioner. Det har för Umeå inneburit fördelar inom kompetensutveckling och rekrytering där specialisering kan ske både när man söker personal och i vidareutbildning av befintlig personal. Det ska vägas mot risk för intern konkurrens om personal. Socialförvaltningen ser fördelar i möjligheten att rekrytera och kompetensutveckla inom specifika områden. En fördel med att specialisera personal är en ökad personalkontinuitet för brukare. Utifrån utmaningar inom kompetensförsörjning finns däremot behov av att personal kan arbeta inom olika verksamheter, tex hemtjänst som utför både personlig assistans och hemtjänst.

En separat nämnd för äldre i Luleå kommun bedöms medföra en än mer komplicerad resursfördelning och budgethantering. Personalresurserna organiseras idag geografiskt utifrån de insatser en medborgare beviljats, inte till

exempel utifrån medborgarens ålder. Bedömningen är att det idag inte finns tillräckligt med personal för att styra om resurser till enbart vård och omsorg.

Hälso- och sjukvårdens jourverksamhet, vikariesamordningen, trygghetslarm och beredskapschef är exempel på funktioner som har hela Luleå kommuns yta som arbetsområde. Funktionerna ger idag stöd, vård och omsorg till medborgare när ett brådskande behov uppstår oavsett geografisk plats, ålder eller vilken verksamhet medborgaren tillhör. Vid en uppdelning av socialnämnden behöver dessa centrala funktioners organisation utredas vidare för att exempelvis säkerställa kontinuitet vid avvikelserapportering om en brukare har insatser från två nämnder, eller en utförare tillhör en annan nämnd.

I budgetarbete finns fördelar med en större organisation som möjliggör budgetmässiga omfördelningar mellan verksamheter. Vid uppdelad socialnämnd blir medel låsta till respektive nämnds område. Det visar erfarenhet från AGN respektive BUN som vid demografiavdrag (minskat barnafödande) inte kan hitta lösningar inom en större organisation. Idag har socialnämnden en flexibilitet i internbudgetfördelningen vilken skulle inskränkas vid uppdelning.

En effektiv resursanvändning behöver viktas mot demokratifrågan och engagemang för äldre. Socialförvaltningen bedömer att den fördelning som kan ske av resurser inom samma nämnd väger tyngre än nyttan med fokus på äldre frågor med en delad socialnämnd.

Ny socialtjänstlag

Syftet med nya socialtjänstlagen är att få socialtjänsten att förflytta sig från utredning och myndighetsutövning till tidiga, förebyggande insatser. Ett tidigt stöd kan minska behovet av mer ingripande insatser senare. Insatserna ska bygga på evidens eller beprövad erfarenhet för att uppnå effekt. Det innebär till exempel att den äldre ska kunna bo hemma längre, med eller utan hemtjänst, då en god hälsa kan upprätthållas med aktiviteter och fokus på levnadsvanor. Anhöriga som vårdar äldre närstående i hemmet ska få ett gott stöd så att den anhörige orkar ge vård till sin närstående. Ensamhet kan brytas med mötesplatser.

Det kommer att ta tid att se effekten av förflyttningen till förebyggande insatser. Det kommer även att ta tid innan resurser kan förflyttas från traditionell myndighetsutövning till utförarverksamhet. Det är en stor omställning för Sveriges kommuner, men nödvändig, utifrån att den nuvarande lagen inte längre anses vara tillräckligt effektiv för att möta dagens utmaningar och behov. Lagen väntas träda i kraft 2025-07-01.

Med beaktande av socialförvaltningens omställningsarbete är bedömningen att verksamheterna behöver få ägna sig åt de förändringar och satsningar som nya socialtjänstlagen medför. Bedömningen är också att avvakta resultaten av den nya socialtjänstlagens påverkan på vård och omsorg. En omorganisation bedöms i det här läget ta fokus och tid från omställningen till nya socialtjänstlagen.

Förändringsarbete

Ett annat perspektiv att beakta är den satsning som socialförvaltningen genomfört för att möta framtidens demografi- och samhällsutveckling med ett ökat behov av välfärdstjänster, vård och omsorg och hälso- och sjukvård. Satsningen innebär att Norrbottens kommuner gemensamt upphandlat ett verksamhetssystem med gemensamma arbetssätt och var resurser och kompetens delas, vilket ökar kvaliteten. När arbetssätten standardiseras och dokumentationen struktureras underlättas systematisk uppföljning- och kvalitetsarbete, vilket i sin tur medför att socialnämndens uppdrag att styra verksamheten mot angivna mål, underlättas. Det nya beslutsstödet som implementeras under år 2025 gör att chefer enklare kan följa upp sin verksamhet för att säkerställa en jämlik och jämställd vård och omsorg av god kvalitet för våra medborgare. Vid en uppdelning av socialnämnden skulle centrala system tex verksamhetssystem, beslutsstöd, kvalitetsledningssystem, dokumenthanteringssystem som har implementerats utifrån nuvarande nämndstruktur förändras. Det förändringsarbetet, parallellt med införandet av ny socialtjänstlag, skulle innebära att fokus och resurser tas från kärnverksamheten.

Ekonomi

Ytterligare en nämnd innebär ökade kostnader med ca 2,4 miljoner kronor per år (baserat på kostnader för socialnämnden år 2024 med 15 ledamöter och 15 ersättare). Där ingår kostnaderna för fasta arvoden, sammanträdesarvoden inklusive övriga ersättningar och omkostnader. Tillkommer gör kostnaden för nämndsekreterare, registrator och eget diarium, arkivering och gallring vilket uppskattas till ca 1,5 - 2 miljoner per år. Denna kostnad motsvarar ca 4-5 platser på ett vård- och omsorgsboende.

En uppdelning av socialnämnden bedöms utöver ovanstående ge ökade administrativa kostnader i tjänstemannaorganisationen i form av stödfunktioner som rapporterar till nämnden. Även delegationsordning, dokumenthanteringsplaner och arkivbeskrivningar behöver fastställas för respektive nämnd.

Socialförvaltningen konstaterar att eventuella utökade resurser eller effektivitetsvinster inom kärnverksamheten vid en uppdelad socialnämnd, är svårberäknade.

Med beaktande av ovanstående är socialförvaltningens samlade bedömning att individens behov tillgodoses mest effektivt under en samlad socialnämnd. Innan ett eventuellt beslut om en uppdelad socialnämnd behöver följande områden utredas vidare:

- Hur kan brister undvikas gällande kvalité och service för den enskilde när stöd, vård eller omsorg beslutas och utförs av två myndigheter, med ålder eller annan gränsdragning som organisatorisk grund.
- Hur individers behov omhändertas när beslut och utförande hamnar hos två myndigheter. Säkerställa att den enskilde beviljas anpassade insatser efter behov och förutsättningar.
- Forum och rutiner för samverkan och sekretess mellan myndigheter så att den enskilde inte drabbas och likställighetsprincipen säkerställs.
- Hur den nya socialtjänstlagen kan omhändertas då lagstiftningen tydliggör att riktningen förflyttas från målgruppen äldre till det individuella behovet hos den äldre.
- Påverkan på kompetensförsörjningen.
- Hälso- och sjukvårdens organisation - delas i två nämnder eller organiseras som en stabsfunktion.
- Säkerställa centrala funktioners organisation exempelvis jourverksamhet, vikariesamordning, trygghetslarm och beredskapschef.
- Eventuella utökade resurser eller effektivitetsvinster inom kärnverksamheten behöver utredas.

Om kommunfullmäktige ändrar nämndsstrukturen enligt motionens förslag kommer socialförvaltningen att hitta lösningar för organisationen.

Socialnämndens arbetsutskott har 2025-06-04 § 60 föreslagit socialnämnden besluta att rekommendera kommunfullmäktige att avslå motionen. Vid ärendets behandling reserverade sig Carola Lidén (C) mot beslutet.

Sammanträdet

Socialförvaltningen föredrar ärendet.

Ylva Mjårdell (L), Jenny Esberg (KD), Carola Lidén (C) föreslår bifalla motionen.

Andreas Skarvö (M), Tim Larsson (S), Kristina Falkenlöv (S), Peter Hedlund (S), Bodil Wennerbrandt Sevastik (S), Sara Hjalte (V), Sara Akan (S), Maria Rångevall (S), Joakim Eck (M) och Ann-Christin Lahti (MP) föreslår bifalla arbetsutskottets förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställer arbetsutskottets förslag och Ylva Mjårdell med fleras förslag mot varandra och finner att socialnämnden bifaller arbetsutskottets förslag.

Beskrivning av ärendet

Luleå kommun har idag 12 nämnder, inräknat valnämnd, e-nämnd, gemensam kost- och servicenämnd med Piteå kommun (som ansvarar för produktion av kylda maträtter till ordinärt och särskilt boende) samt hjälpmedelsnämnden. Kommuner som har 10 facknämnder eller fler, har generellt över 100 000 invånare. Det framgår av Sveriges kommuner och regioners rapport, Politisk organisation i kommuner och regioner 2021, som visar att av de 12 kommuner som har minst 10 nämnder har alla utom en, fler än 100 000 invånare. Kostnaderna för nämnd- och styrelseverksamhet och antalet förtroendevalda per invånare, ligger däremot i linje med kommuner av jämförbar storlek. Luleå kommun har därmed ett jämförelsevis högt antal nämnder men jämförelsevis genomsnittliga kostnader i förhållande till invånarantal.

Pensionärsrådet

Äldre i Luleå är en viktig och växande målgrupp i kommunen. Därför har ett av de fyra kommunala råden organiserats för målgruppen. Syftet med Pensionärsrådet är att främja dialog och ömsesidigt informations- och kunskapsutbyte mellan kommunens beslutsfattare och målgruppen. Socialförvaltningen ser positivt på Pensionärsrådet som ett organ där intresseorganisationernas perspektiv tillförs och kompletterar socialnämnden genom kompetenshöjning i frågor som berör målgruppen. Socialförvaltningen ansvarar för sekreterare vid Pensionärsrådets möten och ser positivt på det pågående utvecklingsarbetet med råden.

Dialog

Dialog har genomförts arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen om erfarenheten av att arbeta gentemot två nämnder. Dialog har även förts med kommunsekreterare, arkivarie och kommunjurist inom kanslikontoret, kommunstyrelseförvaltningen gällande kostnader och lagstiftning. Erfarenheter har även inhämtats från Umeå kommun.

Beslutsunderlag

- Motion (L) om ny nämndstruktur, dela upp socialnämnden i två nya nämnder, SOC Hid: 2024.3199
- Socialförvaltningens förslag till beslut gällande motion (L) om ny nämndstruktur, dela upp socialnämnden i två nya nämnder, SOC Hid: 2025.1705
- Socialnämndens arbetsutskotts beslut 2025-06-04 § 60, SOC Hid: 2025.1813

Beslutet skickas till

Kommunstyrelseförvaltningen, kanslikontoret
Kommunfullmäktige

Ny nämndstruktur, dela upp socialnämnden i två nya nämnder

För att ge politiken bättre möjligheter att fokusera på specifika frågor föreslår vi att socialnämnden delas upp i två separata nämnder. Denna uppdelning syftar till att ge politikerna möjlighet att djupdyka i sina respektive områden, vilket leder till mer välgrundade och genomtänkta beslut.

Vi föreslår att socialnämnden i Luleå delas upp i två nämnder: en socialnämnd och en äldrenämnd, med tydliga och specialiserade ansvarsområden. Nedan presenterar vi ett förslag på fördelning, men vi anser att det bör utredas noggrant för att säkerställa den bästa möjliga strukturen för Luleås organisation.

1. Äldrenämnd:

- Ansvarar för äldreomsorgsfrågor enligt socialtjänstlagen (SoL) för personer över 65 år.
- Hanterar särskilda boenden, hemtjänst, trygghetslarm och matdistribution.
- Fokuserar på dagvård, avlastning, korttidsboende och anhörigstöd.
- Målet är att möta de ökande behoven hos en åldrande befolkning och säkerställa hög kvalitet i tjänsterna.

2. Socialnämnd:

- Ansvarar för övriga socialtjänstfrågor, vilket möjliggör ett mer fokuserat och insiktsfullt arbete inom dessa områden.
- Arbetar med att förbättra sociala tjänster och stöd för olika grupper i samhället.

Det är avgörande att varje nämnd får möjlighet att specialisera sig och fördjupa sig i sina respektive områden för att förbättra hanteringen av äldreomsorgs- och sociala frågor i Luleå. Den tidigare omorganisationen av Barn- och Utbildningsnämnden (BUN) och Arbetsmarknadsnämnden (AGN) i Luleå har visat sig vara mycket lyckad. Genom att ge politiken möjlighet att djupdyka i specifika frågor kan vi fatta beslut som inte bara är tydligare, utan också präglade av mer kunskap och empati. Detta fokus säkerställer att viktiga sociala frågor får den uppmärksamhet de förtjänar och ger politiker möjlighet att fatta mer mänskliga och välgrundade beslut. Genom att implementera denna nya nämndstruktur hoppas vi kunna bidra till en mer insiktsfull hantering av socialförvaltningens uppgifter i Luleå.

Med anledningen av detta föreslår vi att kommunfullmäktige beslutar att:

- Socialnämnden delas upp i två delar, förslagsvis en äldrenämnd och en socialnämnd där innehållet för resp nämnd bestäms i en noggrann utredning.

2024-10-18

Thomas Söderström (L)

Ylva Mjärdell (L)

Fredrik Hjalte (L)

Motion om ny nämndstruktur

Linda Lakso
2025-06-19
Socialnämnden

Sammanfattning av ärendet

Motionärerna föreslår att socialnämnden delas upp i två delar:

- Förslagsvis en äldrenämnd och en socialnämnd där innehållet för respektive nämnd bestäms i en noggrann utredning.

Motionärernas förslag på fördelning av ansvar där äldrenämnd ansvarar för:

- Äldreomsorgsfrågor enligt socialtjänstlagen (SoL) för personer över 65år
- Särskilt boende, hemtjänst, trygghetslarm och matdistribution
- Dagvård, avlastning, korttidsboende och anhörigstöd

Socialnämnden föreslås ansvara för övriga socialtjänstfrågor och arbete med att förbättra sociala tjänster och stöd för olika grupper i samhället.

- Funktionshinderomsorgen
- Socialpsykiatri
- Öppenvården
- Tidiga och förebyggande insatser

Sammanfattning av ärendet

- Målet med en uppdelning med en äldrenämnd är att möta de ökade behoven hos en åldrande befolkning och säkerställa hög kvalitet i tjänsterna.
- Uppdelningen syftar till att ge politiker möjlighet att djupdyka i respektive områden, vilket leder till mer välgrundade och genomtänkta beslut.

Socialförvaltningens förslag till beslut

Att socialnämnden beslutar att rekommendera kommunfullmäktige att avslå motionen.

Utredningsarbetet

Utredningen har involverat flera funktioner på socialförvaltningen

- SAS
- Projektledare nya SoL
- Kvalitetsstrateg
- Registrator
- Objektspecialister
- Avdelningschef
- Socialdirektör
- Kommunjurist
- Kanslichef
- Kommunsekreterare
- Samordnare

Omvärldsanalys

Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen
(Avdelningschef BUF)

Umeå kommun äldreomsorgsförvaltning
(Kanslichef och HR-chef)

Utgångspunkt för utredningsarbetet:

- Två nämnder enligt motionens förslag
- Fortsatt en förvaltning

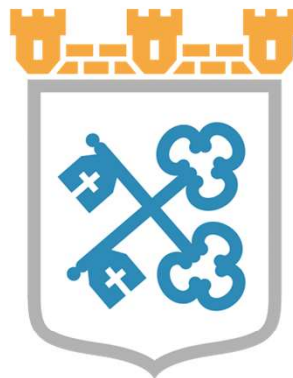

Socialförvaltningens utredning visar

Den samlade bedömningen: mer effektivt att tillgodose behoven hos en äldre befolkning inom en socialnämnd

- En kvalitativ vård och omsorg utgår från individens behov
- Metoder, arbetssätt och beslutade riktlinjer stödjer ett individperspektiv
- Nya socialtjänstlagen: förflyttning från målgrupp till individ
- Likställighetsprincipen: åldersuppdelning bedöms problematisk, ställer krav på övergripande samordning
- Verksamhetsnära fördelar: resursfördelning, kompetensförsörjning
- Budgetmässiga (ökade kostnader för en till nämnd: 2,4mkr + stödfunktioner 1,5-2 mkr)
- Ökad administration: (ärenden behöver beslutas/informeras i två nämnder)
- Socialtjänsten i omställning

Tack!

LULEÅ KOMMUN

Kontakt

Namn: Linda Lakso

Förvaltning: Socialförvaltningen

§ 195

Motion (L) om åtgärder för att uppnå jämnare könsfördelning i Luleå kommun

Ärendenr 2024/2104-1.1.1.5

Kommunstyrelsens förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att bifalla motionen.

Sammanfattning av ärendet

Thomas Söderström (L), Ylva Mjärdell (L), Fredrik Hjalte (L) och Martin Forss (L) har lämnat in en motion om åtgärder för att uppnå jämnare könsfördelning i Luleå kommun. Kommunfullmäktige beslutade 2024-11-18 § 165 att motionen får ställas och överlämnas till kommunstyrelsen för beredning. Motionen lyfter att kommunen bör arbeta aktivt för att uppnå jämn könsfördelning om 40/60 % i samtliga chefspositioner i kommunen. Idag är kvinnor överrepresenterade.

Motionärerna föreslår att kommunfullmäktige beslutar om att:

1. Ge kommundirektören i uppdrag att ta fram en uppdaterad handlingsplan med konkreta och tydliga åtgärder för att nå en jämn könsfördelning i chefspositioner i kommunens förvaltningar.
2. Ge kommunchefen i uppdrag att årligen redovisa könsfördelningen på alla ledningsnivåer till kommunfullmäktige.

Ärendet har beretts av kommunstyrelseförvaltningen som belyst frågan utifrån befintlig könsuppdelad statistik, gällande lagstiftning och pågående arbete inom området. Beredningen visar att kommunen har ett aktivt arbete inom jämställdhetsområdet men den har också visat på möjligheter att stärka det ytterligare i rekryteringsprocesser, för att främja jämnare könsfördelning på chefspositioner vilket pågår. Vidare visar beredningen att befintlig årsredovisning på ett enkelt sätt kan kompletteras med könsfördelning på ledningsnivåer för att möjliggöra analys och aktivt åtgärdsarbete.

Kommunstyrelsens arbetsutskott har 2025-08-11 § 123 föreslagit kommunfullmäktige besluta att avslå motionens första punkt samt bevilja motionens andra punkt.

Sammanträdet

Thomas Söderström (L) föreslår bifalla arbetsutskottets förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställer arbetsutskottets förslag under proposition och finner att kommunstyrelsen bifaller förslaget.

Beskrivning av ärendet

Thomas Söderström (L), Ylva Mjärdell (L), Fredrik Hjalte (L) och Martin Forss (L) har 2024-11-13 inkommit med en motion som efterfrågar åtgärder för att uppnå jämnare könsfördelning i chefspositioner inom kommunen. Motionen lyfter att kommunen bör arbeta aktivt för att uppnå jämn könsfördelning om 40/60 % i samtliga chefspositioner i kommunen. Idag är kvinnor överrepresenterade. Syftet enligt motionärerna är att skapa rättvisa, kompetens och lika möjligheter samt stärka förtroendet för kommunens beslut och säkerställa att rekrytering sker på verklig kompetens och bidrar till en innovativ arbetsmiljö.

Motionärerna föreslår att:

1. Ge kommundirektören i uppdrag att ta fram en uppdaterad handlingsplan med konkreta och tydliga åtgärder för att nå en jämn könsfördelning i chefspositioner i kommunens förvaltningar.
2. Ge kommunchefen i uppdrag att årligen redovisa könsfördelningen på alla ledningsnivåer till kommunfullmäktige.

I beredningen av motionen och dess frågeställningar har aktuell könsuppladdad statistik tagits fram och analyserats. Per maj 2025 har Luleå kommun en total könsfördelning på 26 % män och 74 % kvinnor. En högre representation av kvinnor återfinns inom skola, vård och omsorg som är kommunens största yrkesgrupper. Fördelningen mellan antalet män och kvinnor återspeglas även bland kommunens 317 chefer. Bland cheferna är 24 % män och 76 % kvinnor. Se bilaga 1 för fördelning per chefsnivå och förvaltning. Idag är majoriteten av kandidater till kommunens chefsbefattningar interna sökanden.

En jämn könsfördelning dvs. där andelen män och kvinnor ligger inom spannet 60/40 är eftersträvänsvärt i organisationer, särskilt i högre maktpositioner i samhället. Det finns flera orsaker till Luleå kommuns skeva könsfördelning och utmaningen bör angripas från flera håll och med helhetssyn, vilket också görs. Kommunen är en av många aktörer i en lokal arbetsmarknad som präglas av könsuppladdade yrken och branscher. Fler kvinnor återfinns i offentlig sektor och fler män i privat, vilket också gäller chefer. Samtidigt ökar antalet chefer som är kvinnor oberoende av bransch eller yrke. Allt fler chefer i Sveriges kommuner är kvinnor, vilket förklaras med att kvinnors karriärvägar har förbättrats i dessa kvinnodominerade organisationer.

Luleå kommun är en viktig part i initiativ för att bryta den könssegregerade arbetsmarknaden i den samhällsomvandling som nu sker. Genom en avsikts-

förklaring kallad Jämställd industri, vilken leds av Länsstyrelsen i Norrbotten och Västerbotten, samverkar arbetsgivare, offentliga och privata för att jämställdhet ska genomsyra deras verksamheter för en hållbar samhällsutveckling och en jämställd industri i norra Sverige.

Luleå kommuns ambition i rollen som arbetsgivare inom området jämställdhet och likabehandling utgår från alla människors lika värde och beskrivs i Personalpolicyn (2022/1520) som:

"Luleå kommun arbetar för ökad jämställdhet och mångfald, bland annat genom att öka kompetensen kring mångfald- och jämställdhetsfrågorna så att de är integrerade i all verksamhet"

"Vi arbetar med kompetensbaserad rekrytering och verkar för mångfald och jämn könsfördelning i alla verksamheter. För oss är det självklart att män och kvinnor har lika möjligheter till kompetens- och karriärutveckling"

För att uppfylla Diskrimineringslagens (2008:567), DiskL krav på att kvinnor och män ska ha lika möjligheter till chefspositioner, och att arbetsgivare inte får behandla en sökande eller anställd sämre på grund av kön (DiskL §§ 1, 4) använder Luleå kommun kompetensbaserad rekrytering. I rekryteringskampanjer för vård och omsorg har särskilt män lyfts fram för att främja en jämna-re könsfördelning, vilket på sikt kan ge effekt även på chefsnivå. Vidare ser kommunen över diskrimineringslagens krav på aktiva åtgärder vid framtandet av uppdaterad vägledning för rekrytering. Ett förslag är att tydliggöra att sökanden från underrepresenterat kön alltid kallas till intervju, under förutsättning att hen uppfyller kravprofilen.

Luleå kommun har även tagit fram könsuppdelad statistik om olika yrkesgrupper. Underlagen används till största del i särskilda ärenden exempelvis lönekartläggningar och sjukfrånvaro. Genom kommunens arbete med planering och uppföljning redovisas nyckeltal för antal anställda per kön. I redovisningen anges i dagsläget inte antal chefer vilket kan läggas och kompletteras likt exempel i bilaga 1. Ett sådant underlag som innehåller antal chefer per förvaltning, ledningsnivå och kön skulle möjliggöra ytterligare analys och aktivt åtgärdsarbete vid behov.

Utifrån ovanstående resonemang, pågående arbete och utan misstanke om systematisk diskriminering till chefspositioner i Luleå kommun finner beredningen att det inte finns behov av en ny särskild handlingsplan och föreslår därmed att motionens första punkt avslås. Beredningen finner också att det finns utvecklingspotential gällande redovisning av könsuppdelad statistik på ledningsnivåer i kommunen och föreslår därför att motionens andra punkt beviljas.

Dialog

Dialog har förts inom kommunstyrelseförvaltningens HR-kontor och Samhällsomställningskontor.

Beslutsunderlag

- Bilaga 1 - Chefer Chefsnivå Kön Förvaltning Maj 2025,
KLF Hid: 2025.8170
- Motion (L) om åtgärder för att uppnå jämnare könsfördelning i Luleå kommun, KLF Hid: 2024.10072
- Kommunstyrelseförvaltningen förslag till beslut gällande Motion (L) om att uppnå jämnare könsfördelning i Luleå kommun,
KLF Hid: 2025.8169
- Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut 2025-08-11 § 123,
KLF Hid: 2025.8459

Bilaga 1.

Luleå kommun, chefer per ansvarsnivå, förvaltning och kön per Maj 2025

Luleå kommun - alla förvaltningar	Kvinnor	Män	Antal
1:a linjens chef	222	65	287
Mellanchef som har både över- och underställda chefer	15	9	24
Chef direkt underställd alternativt ansvarar inför politisk nämnd	4	2	6
Antal	241	76	317

Arbetsmarknads och utbildningsförvaltningen	Kvinnor	Män	Antal
1:a linjens chef	80	22	102
Mellanchef som har både över- och underställda chefer	4	3	7
Antal	84	25	109

Kommunstyrelseförvaltningen	Kvinnor	Män	Antal
1:a linjens chef	11	6	17
Mellanchef som har både över- och underställda chefer	3	2	5
Chef direkt underställd alternativt ansvarar inför politisk nämnd	3	2	5
Antal	17	10	27

Räddningstjänsten	Män	Antal
1:a linjens chef	7	7
Antal	7	7

Socialförvaltningen	Kvinnor	Män	Antal
1:a linjens chef	115	12	127
Mellanchef som har både över- och underställda chefer	5	1	6
Antal	120	13	133

Infrastruktur och serviceförvaltningen	Kvinnor	Män	Antal
1:a linjens chef	11	11	22
Mellanchef som har både över- och underställda chefer	2	2	4
Antal	13	13	26

Kultur och fritidsförvaltningen	Kvinnor	Män	Antal
1:a linjens chef	5	7	12
Mellanchef som har både över- och underställda chefer	1	1	2
Antal	6	8	14

Åtgärder för att uppnå jämnare könsfördelning i Luleå kommun

Luleå kommun strävar efter att vara en jämställd arbetsgivare och politisk organisation, med en jämn könsfördelning i alla delar av verksamheten. Enligt etablerade jämställdhetsmål ses en 60/40-fördelning mellan könen som en rimlig balans för att skapa en inkluderande arbetsmiljö och rättvis representation. I kommunfullmäktige var könsfördelningen strax efter valet 2022; 46 procent kvinnor och 54 procent män, vilket innebar att fullmäktige uppfyllde målet om jämn könsfördelning enligt de etablerade jämställdhetsmålen. För att vara en jämställd arbetsgivare behöver även kommunens tjänstemannaorganisation sträva efter samma mål. Särskilt på chefsnivå och i högsta kommunledningen, där kvinnor idag är överrepresenterade i Luleå.

Det ska vara lika självklart när vi har en mansdominerande verksamhet som en kvinnodominerande verksamhet att politiken ställer krav på att vi ska arbeta för balans.

Könsbalans i chefspositioner är centralt för rättvisa, kompetens och lika möjligheter. Förtroendet för kommunens beslut stärks när ledarskapet speglar samhällets mångfald. En jämn könsfördelning i ledande roller säkerställer att rekrytering sker på verklig kompetens och bidrar till en innovativ arbetsmiljö.

Att arbeta mot en 60/40-fördelning i både lägre och högre ledningspositioner visar att kommunen är en modern och inkluderande arbetsgivare som värdesätter mångfald och rättvisa. Trots att kommunen säger sig sträva mot könsbalans, fungerar det nuvarande arbetet inte fullt ut.

För att nå målet om en könsfördelning på 60/40, även i de ledande rollerna i hela kommunen, föreslår vi därför att kommunfullmäktige beslutar om följande:

- Ge kommundirektören i uppdrag att ta fram en uppdaterad handlingsplan med konkreta och tydliga åtgärder för att nå en jämn könsfördelning i chefspositioner i kommunens förvaltningar.
- Ge kommunchefen i uppdrag att årligen redovisa könsfördelningen på alla ledningsnivåer till kommunfullmäktige.

2024-11-13

Thomas Söderström (L)

Ylva Mjördell (L)

Fredrik Hjalte (L)

Martin Forss (L)

§ 196

Motion (SD) om tillgång till kommundiariet för grupple- re

Ärendenr 2024/2108-1.1.1.5

Kommunstyrelsens förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att avslå motionen.

Sammanfattning av ärendet

Dexter Krokstedt (SD) har lämnat in en motion som handlar om att säkerställa att grupple-
dare har tillgång till relevant information som behövs för att kunna fullgöra sitt uppdrag. Motionären föreslår att grupple-
dare ges tillgång till hela diariet för att kunna ta del av handlingar utan att behöva begära ut dem från de olika nämnderna.

Kommunstyrelseförvaltningens yttrande

Kommunstyrelseförvaltningen delar motionärens beskrivning om vikten av att alla partier som finns representerade i kommunfullmäktige ges tillgång till relevant information för att kunna fullgöra sina uppgifter men anser att nuvarande rutiner och reglering omhändertar intentionen i motionen.

Utlämnande av allmän handling är en viktig del av både kommuners demo-
kratiska uppdrag och vår serviceskyldighet gentemot allmänhet och priorite-
ras inom alla förvaltningar. I nuvarande avgiftstaxa för begäran om allmänna
handlingar finns formuleringen "Förtroendevalda har rätt att avgiftsfritt få
kopior av handlingar där det finns en koppling till den förtroendevaldas upp-
drag". Intentionen med formuleringen är att förtroendevalda oavsett uppdrag
ska kunna få ta del av handlingar kostnadsfritt om det finns en koppling till
det politiska uppdraget. Grupple-
dare har ett brett uppdrag vilket omfattar
frågor inom alla kommunens nämnder och de ska ges möjlighet att ta del in-
formation kostnadsfritt genom att begära ut den från kommunens olika
nämnder, en arbetsuppgift som ska hanteras skyndsamt. I de fall förtroende-
valda begär ut handlingar, och får ta del av dem kostnadsfritt behöver det
finnas en koppling till uppdraget men i de fall det inte finns en koppling till
det politiska uppdraget gäller den taxa som andra frågeställare omfattas av.
Det är även möjligt att se vilka handlingar som löpande registreras i kommu-
nen via det webbdiaruim som finns på Luleå kommuns webbplats.

Luleå kommun har likt andra kommuner inte system som uteslutande används som diarium utan det är även system för handläggning. Luleås diarium är tillika ärendehanteringssystem där all politisk ärendehantering från diarieföring, handläggning till beredning inför sammanträden och protokollskrivning sker. Då systemet fyller flera funktioner innebär det anställda/användare inom respektive nämnd som har tillgång till vårt diarium/ärendehanteringssystem ges tillgång till en stor mängd arbetsmaterial såsom påbörjade tjänsteskrivelser och beredningsunderlag. Möjligheten att dela information i tidiga skeden med kollegor och chef vid handläggning av pågående ärenden är en viktig förutsättning för effektiv hantering av ärenden. Genom att förtroendevalda ges tillgång till system för handläggning finns risken att förtroendevalda hamnar i situationer där de kan påverka eller påverkas av specifika ärenden på ett otillbörligt sätt. Att hålla rollerna handläggning/handläggare och beslutsfattande/förtroendevalda åtskilda bidrar till tydlig ansvarsfördelning där risken för jäv och intressekonflikter undviks.

För att förtroendevalda i nämnd, styrelse och fullmäktige ska ges den information som behövs inför sammanträden tillgängliggörs sammanträdeshandlingar via egen applikation efter att ärenden anses klara och beretts av förvaltning och nämndens/styrelsens presidium. För att allmänhet och förtroendevalda ska ges ytterligare möjlighet till insyn i aktuella frågor publiceras kallelser i hög utsträckning i sin helhet på Luleås webbplats samt att flertalet nämnder skickar pressmeddelanden inför och/eller efter sammanträden för att uppmärksamma beslut som ska eller har fattats.

Då gruppledare har möjlighet till insyn med stöd av nuvarande taxa för allmänna handlingar och att Luleå kommun inte har ett rent diarium med endast allmänna handlingar föreslår kommunstyrelseförvaltningen att kommunfullmäktige ska avslå motionen.

Kommunstyrelsens arbetsutskott har 2025-08-11 § 124 föreslagit kommunfullmäktige besluta att avslå motionen.

Sammanträdet

Ordföranden ställer arbetsutskottets förslag under proposition och finner att kommunstyrelsen bifaller förslaget.

Dialog

Dialog har förts internt inom sektor Samhälle och demokrati och med Sundsvalls kommun som beskriver en liknande hantering och förhållningssätt som Luleå arbetar efter.

Beslutsunderlag

- Motion (SD) Tillgång till kommundariet för gruppledare, KLF Hid: 2024.10104
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut avseende motion om tillgång till kommundariet för gruppledare, KLF Hid: 2025.8171
- Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut 2025-08-11 § 124, KLF Hid: 2025.8460

Motion till kommunfullmäktige Luleå

Tillgång till kommundiarier för gruppledare

I juni 2023 beslutade Luleå kommun att införa en taxa för utlämnande av kopior av allmänna handlingar. Det finns ett fåtal undantag från denna taxa, en är att förtroendevalda ska ha rätt till avgiftsfria kopior när handlingarna har koppling till deras uppdrag.

Sverigedemokraterna anser att den nuvarande formuleringen – "där det finns en koppling till den förtroendevaldas uppdrag" – är alltför vag. För att främja demokratin och säkerställa att samtliga partier i kommunfullmäktige har tillgång till relevant information, bör gruppledare för partier representerade i kommunfullmäktige ta del av kommunens handlingar i sin helhet.

Det finns två möjliga alternativ för att genomföra en sådan arbetsordning. Ett alternativ är att gruppledare får avgiftsfri tillgång till alla dokument de begär ut. Detta skulle dock kunna innebära en stor arbetsbelastning för kommunens tjänstemän. Ett mer effektivt alternativ är att gruppledare för partierna ges direkt tillgång till hela kommundariet, snarare än enbart dokumentbeskrivningen som finns på kommunens webbdarium. På så sätt kan de politiska partierna smidigt ta del av kommunens handlingar utan att belasta tjänstemännen. Självklart ska sekretessbelagda uppgifter undantas denna princip.

Med anledning av detta yrkar Sverigedemokraterna:

- att gruppledare för de partier som är representerade i kommunfullmäktige i Luleå kommun ges tillgång till hela kommundariet, i enlighet med motionens intentioner

För Sverigedemokraterna Luleå

2024-10-30

§ 147

Anmälan av interpellation (C) gällande frågor om utredning om ställplatser för foodtrucks i Luleå

Ärendenr 2025/1332-1.1.1.6

Kommunfullmäktiges beslut

Kommunfullmäktige beslutar att interpellationen får ställas och besvaras av infrastruktur- och servicenämndens ordförande vid kommunfullmäktiges sammanträde 2025-09-22.

Sammanfattning av ärendet

Eric Lundvall (C) och Arne Nykänen (C) har lämnat in en interpellation ställd till infrastruktur- och servicenämndens ordförande Ulrika Lundberg (V) gällande frågor om utredning av ställplatser för foodtrucks i Luleå.

Följande frågor har ställts till infrastruktur- och servicenämndens ordförande:

1. *Har den bifallna utredningen om foodtrucks genomförts? Om ja, vad kom den fram till?*
2. *När kommer ett förenklat och förtydligat regelverk för foodtrucks på plats?*
3. *Kommer det att bli fler ställplatser för foodtrucks i Luleå?*
4. *Kommer regelverken utformas så att lokala aktörer som hyr ställplatser för foodtrucks får bättre förutsättningar för att medverka vid tillfälliga arrangemang och festivaler?*

Kommunstyrelseförvaltningen har föreslagit kommunfullmäktige besluta att interpellationen får ställas och besvaras av infrastruktur- och servicenämndens ordförande vid kommunfullmäktiges sammanträde 2025-09-22.

Sammanträdet

Ordföranden ställer kommunstyrelseförvaltningens förslag under proposition och finner att kommunfullmäktige bifaller förslaget.

Beslutsunderlag

- Interpellation (C) frågor om utredning om ställplatser för foodtrucks i Luleå, KLF Hid: 2025.8817

Beslutet skickas till

Infrastruktur- och servicenämndens ordförande

Interpellation till Infrastruktur- och servicenämndens ordförande Ulrika Lundberg

Frågor om utredning om ställplatser för foodtrucks i Luleå

Foodtrucks bidrar till en levande stadsmiljö, fler mötesplatser och ett rikare utbud av mat och dryck i hela kommunen. De skapar också viktiga möjligheter för småföretagare och lokala entreprenörer att växa, ofta med koppling till lokal matproduktion. Detta stärker både besöksnäringen och det lokala näringslivet. Samtidigt kan foodtrucks fungera som en inkörsport för nya företagare, eftersom verksamheten kräver mindre kapital och kan prövas i mindre skala innan man eventuellt tar steget vidare.

Centerpartiet vill se ett rikare utbud av mat och dryck – såväl i centrum som i stadsdelar och på landsbygden. Genom att underlätta för foodtrucks och mindre serveringsställen, ökar mångfalden i matutbudet samtidigt som vi stärker småföretagandet i kommunen. Vi vill därför att kommunen upplåter fler ställplatser för foodtrucks. Även säsongsbaserade platser, till exempel på isbanorna vintertid eller vid badplatser sommartid, kan vara lämpliga.

I oktober 2022 biföll kommunfullmäktige en motion från Centerpartiet om en utredning om placering och antal ställplatser, samt kostnader och möjligheter till planläggning för foodtrucks. Denna utredning skulle göras i samband med kommande revidering av riktlinjerna.

Med anledning av missförstånd som uppstått vid hanteringen av tillstånd för foodtrucks under festivalen Splash, samt med hänvisning till kommunfullmäktiges beslut vill vi ställa följande frågor till Infrastruktur- och servicenämndens ordförande Ulrika Lundberg:

1. Har den bifallna utredningen om foodtrucks genomförts? Om ja, vad kom den fram till?
2. När kommer ett förenklat och förtydligat regelverk för foodtrucks på plats?
3. Kommer det att bli fler ställplatser för foodtrucks i Luleå?
4. Kommer regelverken utformas så att lokala aktörer som hyr ställplatser för foodtrucks får bättre förutsättningar för att medverka vid tillfälliga arrangemang och festivaler?

Luleå 2025-08-24

Eric Lundvall, Centerpartiet

Arne Nykänen, Centerpartiet

Snabbinterpellation (L) avseende de försämringar av vård och omsorgspersonalens arbetsvillkor som planeras att införas 2025

Ärendenr 2025/1380-1.1.1.6

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att interpellationen får ställas och besvaras av socialnämndens ordförande (S) vid kommunfullmäktiges sammanträde 2025-10-20.

Sammanfattning av ärendet

Ylva Mjördell (L) har lämnat in en interpellation ställd till socialnämndens ordförande Bodil Wennerbrandt Sevastik (S) avseende de försämringar av vård och omsorgspersonalens arbetsvillkor som planeras att införas 2025.

Följande frågor ställs till socialnämndens ordförande (S):

1. *Varför är inte socialnämnden och politiken involverad i viktiga frågor som ovan beskrivna? Något som kraftigt försämrar för medarbetarna inom vård och omsorgen, något som stjäl tid till återhämtning för undersköterskor och vårdbiträden till men för hela verksamheten?*
2. *Vad planerar ordföranden att vidta för åtgärder?*
3. *Anser socialnämndens ordförande att det som är beskrivet i interpellationen är i samklang med diverse projekt som införs för att förbättra arbetsmiljö, arbetsvillkor och schema planering och att det är konstruktivt?*
4. *Kan socialnämndens ordförande se att sambandet mellan arbetsmiljö, arbetsvillkor och schema villkor kan vara till men inte bara för vår möjlighet att kunna rekrytera nya medarbetare, behålla befintlig personal och kompetens samt att få äldre medarbetare att arbeta längre men även för själva patientsäkerheten som inte får brista?*
5. *Står socialnämndens ordförande bakom beslutet att personalen ska förlora den tid till återhämtning och vila som det nya avtalet skulle ge genom att kringgå avtalet som gäller från 1 april 2025 där man går från 6 veckors schema till 4 veckor?*

Beslutsunderlag

- Snabbinterpellation (L) till socialnämndens ordförande avseende de försämringar av vård och omsorgspersonalens arbetsvillkor som planeras att införas 2025, KLF Hid: 2025.9157

Kristina Larsson
Kommunsekreterare

Beslutet skickas till
Socialnämndens ordförande

Socialförvaltningen i Luleå försämrar och kringgår avtalet som gäller från den 1 april 2025 som ger personalen inom vård och omsorg fler lediga dagar.

På socialnämndens sammanträde den 28/8 får vi månadsrapporten för juli 2025 och där står att läsa som följer:

Under hösten kommer även 4 veckors schema att införas inom vård och omsorgsboende, som en följd av det nya avtalet som trädde i kraft den 1 april 2025. Avtalet innebär ett ökat antal fridagar för medarbetarna vid 6 veckors schema, men också längre dagar för att uppnå full arbetstid. För verksamheten hade det inneburit ökade kostnader och ett ökat behov av rekrytering för att hantera det större antalet fridagar, samt ökade kostnader. Prognosen för området är 0 kr (Verksamhetsområde Särskilt boende inklusive korttidsvård)

Interpellation till socialnämndens ordförande angående de försämringar av vård och omsorgspersonalens arbetsvillkor som planeras införas hösten 2025.

Det nya avtalet som gäller från den 1 april 2025 hade gett personalen inom vård och omsorg mer tid till återhämtning genom lite fler lediga arbetsdagar men detta kringgår socialförvaltningen fult genom att svara med att införa 4 veckors schema istället. En attraktiv arbetsgivare som vill kunna rekrytera nya medarbetare och inte minst behålla befintlig personal och därmed även erfarenhet och kompetens går inte tillväga på detta sätt. Jag vill påstå att det sammantaget med hur det ser ut i det stora hela är ytterst anmärkningsvärt. En sund och bra arbetsgivare förstår värdet av att personalen får tid till återhämtning och möjligheter till ett liv utanför arbetslivet för att kunna bidra på ett bra sätt och kunna göra ett gott arbete. En tänkande och reflekterande organisation förstår orsakssammanhang och inser konsekvenserna av att man frångår detta. Jag har många gånger påtalat om att patientsäkerheten är beroende av personalsäkerheten, har vi inte det ena har vi inte det andra. De går hand i hand. Vi har i Luleå kommun precis som i andra kommuner lagar och förordningar som styr vår verksamhet och där är patientsäkerheten, som även gäller Luleå kommun ett krav som vi inte kan kringgå eller blunda för. När socialförvaltningen i Luleå ska förändra och svara på felaktigheter så visar man allt för ofta att verklig insikt som samband och helhet saknas, eller är det kanske så att man inte vill, att det är enklast så och att det dessutom brister i politisk styrning i dessa viktiga frågor. En viktig nöt att knäcka om vi ska klara kompetensförsörjningen överhuvudtaget. Vi har redan personalbrist medan man i praktiken inte visar att man förstår det genom att behandla personal inom vård och omsorg på ett sätt som vore otänkbart för de flesta. Hur kan det komma sig att Luleå kommuns socialförvaltning år efter år försämrar till men för hela verksamheten, exemplen är många och sammantaget ger detta inte en bra bild av Luleå.

Vi kan bättre i Luleå och nu måste politiken på allvar engagera sig och ta ansvar för att vi alla ska kunna vara stolta över den vård och omsorg vi har i Luleå!

- **Varför är inte socialnämnden och politiken involverad i viktiga frågor som ovan beskrivna? Något som kraftigt försämrar för medarbetarna inom vård och omsorgen, något som stjälar tid till återhämtning för undersköterskor och vårdbiträden till men för hela verksamheten?**

- Vad planerar ordföranden att vidta för åtgärder?**

-Anser socialnämndens ordförande att det som är beskrivet i interpellationen är i samklang med diverse projekt som införs för att förbättra arbetsmiljö, arbetsvillkor och schema planering och att det är konstruktivt?

-Kan socialnämndens ordförande se att sambandet mellan arbetsmiljö, arbetsvillkor och schema villkor kan vara till men inte bara för vår möjlighet att kunna rekrytera nya medarbetare, behålla befintlig personal och kompetens samt att få äldre medarbetare att arbeta längre men även för själva patientsäkerheten som inte får brista?

-Står socialnämndens ordförande bakom beslutet att personalen ska förlora den tid till återhämtning och vila som det nya avtalet skulle ge genom att kringgå avtalet som gäller från 1 april 2025 där man går från 6 veckors schema till 4 veckor?

Ylva Mjärdell (L)

Snabbinterpellation (L) angående vårdpersonalens användande av mobiltelefoner på arbetstid

Ärendenr 2025/1381-1.1.1.6

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att interpellationen får ställas och besvaras av socialnämndens ordförande (S) vid kommunfullmäktiges sammanträde 2025-10-20.

Sammanfattning av ärendet

Ylva Mjärdell (L) har lämnat in en interpellation ställd till socialnämndens ordförande Bodil Wennerbrandt Sevastik (S) angående vårdpersonalens användande av mobiltelefoner på arbetstid

Följande frågor ställs till socialnämndens ordförande (S):

1. *Hur planerar socialnämndens ordförande göra för att det blir känt inom socialförvaltningen och även för allmänheten att mobiltelefonen i dag är ett arbetsverktyg som personalen inte klarar sig utan för att kunna utföra sitt arbete?*
2. *Hur anser ordförande att vi kan göra för att anhöriga som besöker olika boenden och/ eller inom hemtjänsten att det blir känt om vad arbetet med mobiltelefoner innebär?*
3. *Tekniken går allt snabbare. Nya verktyg förutom mobiltelefoner kommer. Hur tänker ordförande att vi medvetandegör detta ute i verksamheten så att det inte uppstår ytterligare misstro då personalen använder nya och oundvikliga hjälpmedel?*

Beslutsunderlag

- Snabbinterpellation (L) angående vårdpersonalens användande av mobiltelefoner på arbetstid, KLF Hid: 2025.9158

Kristina Larsson
Kommunsekreterare

Beslutet skickas till

Socialnämndens ordförande

Interpellation till socialnämndens ordförande angående vårdpersonalens användande av mobiltelefoner på arbetstid.

I socialnämnden den 28/8 tog tjänstepersonal upp om att personalen inom vård och omsorg sitter med mobiltelefonen och att det är oacceptabelt då detta stjäl tid från verksamheten och dem som behöver hjälp samt vänder fokus från arbetet.

Detta har även lyfts i viktiga insändare i media.

Helt rätt och riktigt att personalen inte ska sitta och roa sig med den privata mobilen men faktum är att i dag är ett utav de viktigaste verktygen inom vård och omsorg samt även hemtjänsten just en mobiltelefon.

Utan mobiltelefon kan i dag inte vårdpersonalen utföra sitt arbete. Visst finns det säkert dem som använder privat mobiltelefon på sitt arbete men jag är säker på att majoriteten utav vår kämpande personal ute i verksamheten vill göra ett gott arbete och finnas till för dem som behöver hjälp på olika sätt samt även för anhöriga.

Vi får inte glömma bort hur lätt personalens arbetsmobil kan misstolkas som en privat.

Vi får inte misstänkliggöra och misstro den personal som ofta vänder ut och in på sig själva för att hjälpa andra, risken finns att detta kan vända fokus från egentliga problem och felaktigheter vilket inte löser någonting utan i slutändan bara skapar mer problem.

Personalen inom vård och omsorg samt hemtjänsten behöver använda mobil för att kunna arbeta, låt oss komma överens om detta.

Exempel nedan:

- Svara på trygghetslarm
- Kvittera rörelselarm men detta är även en prioriteringsfråga så personalen måste på skärmen se i vilken ordning de ska svara på de olika larmen och på vilket sätt.
- Ta samtal från olika enheter inom verksamheten, överlämna information om brukare som ska flytta eller ta emot information om någon som flyttar in.
- Ta emot samtal från anhöriga
- Öppna entré via porttelefon
- Samtala och ta emot samtal från ex sjuksköterskor, rehab.
- Guida människor rätt och ge råd
- Ta bilder på sår för att sända vidare för utvärdering
- Öppna medicinskåp
- Kvittera/signera medicin med mera.

Sorgligt nog hör jag en del muttra om att hemtjänstpersonal bara står med sina mobiltelefoner. Hemtjänstpersonalen har precis som övrig personal en skyldighet att dokumentera och det gör dem i sin arbetsmobil.

Listan på vad personalen använder sin arbetsmobil till kan göras lång.

Jag vänder mig kraftigt emot att man misstänkliggör och misstror personal som bara försöker göra sitt arbete och allt oftare får känna obehag för att de gör det.

Det är dags att uppvärdera alla som arbetar inom Luleå kommuns socialförvaltning och medvetandegöra hos alla, inte bara allmänheten om hur arbetet och verksamheten fungerar inte minst då den tekniska utvecklingen går allt snabbare och verktygen förutom mobiltelefoner kommer att bli fler.

Personal som utför sitt arbete med att använda mobiltelefon ska inte ha skäll!
De ska ha beröm!

- Hur planerar socialnämndens ordförande göra för att det blir känt inom socialförvaltningen och även för allmänheten att mobiltelefonen i dag är ett arbetsverktyg som personalen inte klarar sig utan för att kunna utföra sitt arbete?

- Hur anser ordförande att vi kan göra för att anhöriga som besöker olika boenden och/ eller inom hemtjänsten att det blir känt om vad arbetet med mobiltelefoner innebär?
- Tekniken går allt snabbare. Nya verktyg förutom mobiltelefoner kommer. Hur tänker ordförande att vi medvetandegör detta ute i verksamheten så att det inte uppstår ytterligare misstro då personalen använder nya och oundvikliga hjälpmedel?

Ylva Mjärdell (L)